ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

REVISTA DE ISTORIE

DIN SUMAR:

60 DE ANI DE LA NAȘTEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

SCRISOARE DE FELICITARE ADRESATĂ DE INSTITUTUL DE ISTORE „N. IORGA" TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU CU PRILEJUL ÎMPLINIRII A 60 DE ANI DE VIAȚĂ ȘI 45 DE ANI DE ACTIVITATE REVOLUȚIONARĂ

OMAGIU PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI
ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU

CONCEPȚIA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ASUPRA ROLULUI POLITICO-EDUCATIV AL ISTORIEI
ARON PETRIC

OPERELE TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU — ÎNDREPTAR ȘI STIMULENT ÎN ACTIVITATEA ISTORICILOR
GHEORGHE I. IONIȚĂ

FĂURIREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ÎN OPERA TEORETICĂ ȘI ÎN ACTIVITATEA PRACTICĂ A SECRETARULUI GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
VASILE NICHITA

APORTUL TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU LA ÎNTĂRIREA UNITĂȚII FRĂȚEȘTI DINTRE POPORUL ROMÂN ȘI NAȚIONALITĂȚILE CONLOCUITOARE
LADISLAU BÁNYAI

ROLUL PREȘEDINTELUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN DEZVOLTAREA RELAȚIILOR EXTERNE ALE ROMÂNIEI SOCIALISTE
NICOLAE FOTINO

1

TOMUL 31 1978

IANUARIE

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

www.dacoromanica.ro

ACADEMIA DE ŞTIINŢE SOCIALE ŞI POLITICE
A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

SECŢIA DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

COMITETUL DE REDACŢIE

ARON PETRIC (redactor responsabil); ION APOSTOL (redactor responsabil adjunct); NICHITA ADĂNILOAIE; LUDOVIC DEMÉNY; GHEORGHE I. IONIŢĂ; VASILE LIVEANU; AUREL LOGHIN; DAMASCHIN MIOC; ŞTEFAN OLTEANU; ŞTEFAN ŞTEFĂNESCU; POMPILIU TEODOR (membri).

Preţul unui abonament este de 120 lei.
În ţară abonamentele se primesc la oficiile poştale, factorii poştali şi difuzorii de presă din întreprinderi şi instituţii.
Revistele se mai pot procura (direct sau prin poştă) şi prin PUNCTUL DE DESFACERE AL EDITURII ACADEMIEI, Calea Victoriei nr. 125, sector 1.

Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import presă, P. O. BOX 136 — 137. Telex 11226 — Bucureşti, Str. 13 Decembrie nr. 3.

Manuscrisele, cărţile şi revistele pentru schimb precum şi orice corespondenţă se vor trimite pe adresa Comitetului de redacţie al revistei „REVISTA DE ISTORIE" Apare de 12 ori pe an.

Adresa redacţiei:
B-dul Aviatorilor, nr. 1
Bucureşti, tel. 50 72 41.

www.dacoromanica.ro

REVISTA DE ISTORIE

TOM 31, NR. 1
ianuarie 1978

SUMAR

60 DE ANI DE LA NAȘTEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

SCRISOARE DE FELICITARE ADRESATĂ DE INSTITUTUL DE ISTORIE „N. IORGA" TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, CU PRILEJUL ÎMPLINIRII A 60 DE ANI DE VIAȚĂ ȘI 45 DE ANI DE ACTIVITATE REVOLUȚIONARĂ 5

ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU, Omagiu Președintelui României 7

ARON PETRIC, Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra rolului politico-educativ al istoriei 17

GHEORGHE I. IONIȚĂ, Operele tovarășului Nicolae Ceaușescu — îndreptar și stimulent în activitatea istoricilor 33

VASILE NICHITA, Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în opera teoretică și în activitatea practică a secretarului general al Partidului Comunist Român 61

LADISLAU BÁNYAI, Aportul tovarășului Nicolae Ceaușescu la întărirea unității frățești dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare 83

NICOLAE FOTINO, Contribuția Președintelui Nicolae Ceaușescu la dezvoltarea relațiilor externe ale României socialiste 95

ALEXANDRU BOLINTINEANU, Contribuția României și a Președintelui ei la definirea și promovarea conceptului unei noi ordini economice și politice internaționale 119

PROBLEME ALE ISTORIOGRAFIEI CONTEMPORANE (STUDII DOCUMENTARE)

Dimensiunea cultural-ideologică a mișcării socialiste din România la sfîrșitul secolului al XIX-lea, în lumina unor noi investigații *(Dămian Hurezeanu)* 133

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

Sesiunea de comunicări pe tema „Activitatea revoluționară a lui Nicolae Bălcescu și rolul său în desfășurarea revoluției române de la 1848" *(Marian Stroia)*; Sesiunea științifică consacrată împlinirii a 70 de ani de la moartea lui B. P. Hasdeu *(Lucian Boia)*; Simpozion româno-american privind independența României *(Ion Stanciu)*; Simpozionul de istorie româno-turc de la Ankara *(Paul Cernovodeanu)* 141

RECENZII

Independența României. Comitetul de redacție: acad. prof. Ștefan Pascu, redactor responsabil, acad. Constantin C. Giurescu, prof. I. Ceterchi, Șt. Ștefănescu, membri corespondenți ai Academiei R. S. România, general maior Const. Olteanu, București, Edit. Academiei, R.S.R., 1977, 526 p. *(Ion Apostol)* 149

www.dacoromanica.ro

CONSTANTIN CORBU, *1877—1878. Războiul național și popular al românilor pentru independența deplină*, București, Edit. politică, 1977, 211 p. *(Mircea Iosa)* . . . 155

* * * *Diplomația română în slujba independenței*, București, Edit. politică, 1977, 270/272/ p. + 16 f.p. *(Traian Ionescu)* 158

* * * *Din lupta poporului român pentru independență*, Redactor: Ioan Scurtu, București, 1977, 294 p. *(Marian Stroia)* 162

ÎNSEMNĂRI

Istoria României: NICOLAE CORIVAN, *Lupta diplomatică pentru cucerirea independenței României*, București, Edit. științifică și enciclopedică, 1977, 190 p. *(Constantin Dobrescu)*; ELENA DUNĂREANU, MIRCEA AVRAM, *Războiul de independență oglindit în presa sibiană (1877 — 1878)*, Sibiu, Biblioteca Astra, 1977, 74 p. *(Nicolae Liu)*; ION BABICI, *La solidarité militante antifasciste en Roumanie, (1933—1939)*, Bucarest, Editions Meridiane, 1977, 127 p. *(Mihai Opriţescu)*; FL. DRAGNE, C. PETCULESCU, *Frontul Studențesc Democrat. Pagini din lupta antifascistă a studențimii române*, București, Edit. politică, 1977, 192 p. *(Gheorghe I. Ioniță)* 167

www.dacoromanica.ro

REVISTA DE ISTORIE

TOME 31, N° 1
janvier 1978

SOMMAIRE

60-e ANNIVERSAIRE DU CAMARADE NICOLAE CEAUȘESCU

LETTRE DE FÉLICITATIONS ADRESSÉE PAR L'INSTITUT D'HISTOIRE „N. IORGA" AU CAMARADE NICOLAE CEAUȘESCU À L'OCCASION DE SON 60-e ANNIVERSAIRE ET DE 45 ANNÉES D'ACTIVITÉ RÉVOLUTIONNAIRE 5

ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU, Hommage au président de la Roumanie 7
ARON PETRIC, La conception du camarade Nicolae Ceaușescu concernant le rôle politique et éducatif de l'histoire 17
GHEORGHE I. IONIȚĂ, Les œuvres du camarade Nicolae Ceaușescu — guide et stimulant dans l'activité des historiens 33
VASILE NICHITA, L'édification de la société socialiste multilatéralement développée dans l'œuvre théorique et l'activité pratique du secrétaire général du Parti Communiste Roumain 61
LADISLAU BÁNYAI, L'apport du camarade Nicolae Ceaușescu au renforcement de l'unité fraternelle entre le peuple roumain et les nationalités cohabitantes . . . 83
NICOLAE FOTINO, La contribution du président Nicolae Ceaușescu au développement des relations extérieures de la Roumanie socialiste 95
ALEXANDRU BOLINTINEANU, La contribution de la Roumanie et de son président a la définition et à la promotion du concept d'un nouvel ordre économique et politique international 119

PROBLEMES DE L'HISTORIOGRAPHIE CONTEMPORAINE (ETUDES DOCUMENTAIRES)

La dimension culturelle-idéologique du mouvement socialiste de Roumanie à la fin du XIX-e siècle à la lumière de nouvelles investigations (*Damian Hurezeanu*) . . . 133

LA VIE SCIENTIFIQUE

La session de communications sur le thème „L'activité révolutionnaire de Nicolae Bălcescu et son rôle dans le déroulement de la révolution roumaine de 1848" *(Marian Stroia)*; La session scientifique consacrée au 70-e anniversaire de la mort de B. P. Hasdeu *(Lucian Boia)*; Symposium roumano-américain concernant l'indépendance de la Roumanie *(Ion Stanciu)*; Le symposium d'histoire roumano-turc d'Ankara *(Paul Cernovodeanu)* 141

COMPTES RENDUS

Independența României (L'indépendance de la Roumanie), Comité de rédaction : académicien prof. Ștefan Pascu, rédacteur en chef, académicien Constantin C. Giurescu, prof. I. Ceterchi, Șt. Ștefănescu, membres correspondants de l'Académie, maïor

www.dacoromanica.ro

général Const. Olteanu, Bucarest, Editions de l'Académie de la R. S. de Roumanie, 1977, 526 p. *(Ion Apostol)* 149

CONSTANTIN CORBU, *1877—1878. Războiul național și popular al românilor pentru independența deplină* (1877—1878. La guerre nationale et populaire des Roumains pour l'indépendance pleine et entière), Bucarest, Editions politiques, 1977, 211 p. *(Mircea Iosa)* 155

* * * *Diplomația română în slujba independenței* (La diplomatie roumaine au service de l'indépendance), Bucarest, Editions politiques, 1977, 270/272/ p. + 16 f.p. *(Traian Ionescu)* 158

* * * *Din lupta poporului român pentru independență* (Aspects de la lutte du peuple roumain pour l'indépendance), Rédacteur : Ioan Scurtu, Bucarest, 1977, 294 p. *(Marian Stroia)* 162

NOTES

Histoire de Roumanie : NICOLAE CORIVAN, *Lupta diplomatică pentru cucerirea independenței României* (La lutte diplomatique pour la conquête de l'indépendance de la Roumanie), Bucarest, Editions scientifiques et encyclopédiques, 1977, 190 p. *(Constantin Dobrescu)* ; ELENA DUNAREANU, MIRCEA AVRAM, *Războiul d' independență oglindit în presa sibiană (1877—1878)* (La guerre d'indépendance reflétée dans la presse de Sibiu (1877—1878)), Sibiu, Biblioteca Astra, 1977, 74 p. *(Nicolae Liu)* ; ION BABICI, *Solidarité militante antifasciste en Roumanie (1930—1939)*, Bucarest, Editions Meridiane, 1977, 127 p. *(Mihai Oprițescu)* FL. DRAGNE, C. PETCULESCU, *Frontul Studențesc Democrat. Pagini din lupta antifascistă a studențimii române* (Le Front Estudiantin Démocratique. Pages de la lutte antifasciste des étudiants roumains), Bucarest, Editions politiques, 1977, 192 p. *(Gheorghe I. Ioniță)* 167

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE DE FELICITARE ADRESATĂ DE INSTITUTUL DE ISTORIE „N. IORGA" TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU CU PRILEJUL ÎMPLINIRII A 60 DE ANI DE VIAȚĂ ȘI 45 DE ANI DE ACTIVITATE REVOLUȚIONARĂ

Mult stimate și iubite Tovarășe Nicolae Ceaușescu,

La 60 de ani de viață și 45 de ani de activitate revoluționară, Institutul de istorie „N. Iorga" Vă exprimă profunde sentimente de devotament și recunoștință.

Exponent al națiunii române, afirmînd prestigios România socialistă în lume, conducînd cu înțelepciune destinele patriei, Dumneavoastră, Mult Iubite Tovarășe Secretar General, Vă bucurați de stima și dragostea istoricilor țării.

Prin gîndul și fapta Dumneavoastră științei istorice i s-a încredințat sacra misiune de a regîndi trecutul încercat de luptă al poporului nostru, neîntrerupta sa străduanie pentru afirmarea de sine, pentru apărarea ființei sale inalienabile.

Indicîndu-ne calea ce trebuie s-o urmăm, ne-ați îndemnat întotdeauna să așezăm cercetarea pe temelia indestructibilă a adevărului istoric, dînd acestuia și respectării lui o valoare de axiomă. Știința istorică românească s-a reintegrat astfel străvechii tradiții de învățătoare și educatoare a neamului.

Istoria patriei — considerată în largul context al istoriei lumii, ca parte a acesteia — s-a confundat, la însuflețitorul Dumneavoastră imbold, cu însuși patriotismul.

La îndemnul Dumneavoastră n-am rămas simpli slujitori ai unei științe abstracte, ci luptători ardenți în slujba apărării drepturilor istorice ale țării, ale demnității ei.

Dragostea Dumneavoastră pentru patrie a dat o nouă dimensiune locului pe care istoria îl ocupă în societate, ea urmînd să exprime pentru cei de azi ca și pentru cei de mîine procesele unei evoluții și ale unei ascensiuni milenare.

www.dacoromanica.ro

Ne-aţi îndemnat să fim mîndri de trecutul nostru şi totodată ne-aţi demonstrat, nouă istoricilor şi întregii ţări, în ce măsură România socialistă de astăzi şi cea comunistă de mîine poate fi creatoare de istorie, poate contribui la mersul înainte al întregii umanităţi.

Aţi îmbogăţit tezaurul de idei al istoriografiei româneşti prin analiza profundă a fenomenelor, prin cercetarea în spiritul concepţiei marxiste a trăsăturilor specifice ale dezvoltării României, prin relevarea raportului dialectic dintre general şi particular în procesul devenirii istorice.

În paginile operelor Dumneavoastră, istoria poporului român, a mişcării muncitoreşti şi socialiste, a Partidului Comunist Român au găsit o abordare adîncă, multilaterală şi înnoitoare, în egală măsură valoroasă contribuţie ştiinţifică şi mijloc de educaţie revoluţionară a naţiunii. Ne-aţi oferit astfel un exemplu strălucit de asociere a funcţiei de cunoaştere a cercetării ştiinţifice cu cea educativă şi mobilizatoare.

Aţi reînviat în chip şi faptă pe marii voievozi şi domni de oaste, apărători curajoşi ai pămîntului strămoşesc în faţa năvălitorilor străini, pe marii luptători pentru emanciparea naţională şi socială a poporului român, le-aţi reîmprospătat amintirea în cugetul acestui neam şi aţi adăugat pildelor de vitejie şi de înţelepciune dintr-un trecut deopotrivă de bogat în vicisitudini şi fapte eroice, altele ce ne-au înfrumuseţat istoria şi ne-au întărit inimile.

Institut-pilot în domeniul cercetării istorice, Institutul de istorie „N. Iorga" Vă transmite urările sale de sănătate, viaţă lungă şi fericire spre binele patriei şi Vă înconjoară cu dragostea sa, cu deosebita sa stimă şi respectuoasa sa preţuire.

DIRECTORUL INSTITUTULUI DE ISTORIE
„NICOLAE IORGA"

Prof. Dr. ŞTEFAN ŞTEFĂNESCU
membru corespondent al Academiei
R. S. România

www.dacoromanica.ro

OMAGIU PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI

DE

ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU

Președintele țării, primul Președinte al României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împlinește 60 de ani. Născut în anul 1918, anul împlinirilor naționale, el s-a format și s-a impus ca vrednic conducător în cursul marilor transformări revoluționare ale țării, legîndu-și destinul de destinul patriei. Fiu de țăran prin origine, muncitor comunist prin pregătire și educație, patriot înflăcărat prin idealuri, luptător dîrz pentru cauza socialismului și comunismului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost chemat de țară în fruntea ei și la rîndu-i a chemat țara la cele mai nobile și mai înaripate ambiții.

Cunoscător profund al realităților românești și pătrunzător spirit al esenței marxism-leninismului, Președintele țării se contopește cu poporul, cu idealurile lui, stimulează „miracolul românesc" de azi, care înseamnă muncă, abnegație, dorința permanentă de autodepășire a poporului.

Înarmat cu cunoașterea istoriei țării, în contact permanent cu poporul al cărui glas știe să-l asculte și să-i interpreteze fidel gîndurile, tovarășul Nicolae Ceaușescu este țării iscusit cîrmaci, garanție vie a împlinirilor viitoare. Înconjurîndu-l cu stimă și dragoste, poporul român îl urmează cu încredere pe drumul măreției țării, răspunzînd cu jurămîntul faptei solemnului jurămînt făcut de el țării.

Gînditor politic de rară perspicacitate, Președintele Nicolae Ceaușescu desfășoară o activitate multilaterală pe tărîmul construcției socialiste, al vieții de stat și obștești, al relațiilor internaționale. Bazîndu-se pe observarea atentă și continuă a evoluției fenomenelor sociale, el are un rol deosebit de important în intensa activitate a Partidului Comunist Român de elaborare a politicii interne și externe a țării, a strategiei și programului complex pivind mersul înainte al societății românești.

Ostil rutinei și mulțumirii de sine, primul fiu al țării a desfășurat și desfășoară o laborioasă activitate de sintetizare teoretică a experienței revoluției și construcției socialiste în România, stabilind o clarvăzătoare prognoză științifică a evoluției social-economice a țării pînă către sfîrșitul secolului nostru, menită să asigure condițiile înaintării țării spre comunism. În *Hotărîrea Congresului al XI-lea al P.C.R. privind aprobarea Programului Partidului Comunist Român* se arată că un rol hotărîtor și o contribuție de inestimabilă valoare a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu la fundamentarea teoretică și la elaborarea Programului Partidului Comunist Român, adoptat de Congresul al XI-lea al partidului, din noiembrie 1974, „la stabilirea liniei generale și a direcțiilor principale de acțiune în vederea transformării revoluționare a societății, a edificării cu succes

„REVISTA DE ISTORIE". Tom. 31, nr. 1, p. 7—15, 1978

www.dacoromanica.ro

a societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerii la construcția comunismului pe pămîntul României" [1]. Este meritul Secretarului general al Partidului Comunist Român de a fi definit cu claritate și forță stimulatoare conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată. Schițat pentru prima oară în documentele Congresului al X-lea, acest concept a fost ulterior amplificat în mai multe documente de partid și expuneri ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, căpătînd expresie sistematică în *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*. Văzută ca o etapă nouă, superioară în procesul maturizării socialismului și a pregătirii premiselor trecerii la comunism, societatea socialistă multilateral dezvoltată a început în România o dată cu realizarea sarcinilor planului pe anii 1971—1975 și va dura o perioadă de cîteva decenii. Conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată implică făurirea unei economii socialiste moderne, complexe, armonios dezvoltate, modernizarea bazei tehnico-materiale, care să asigure, în pas cu cele mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, o înaltă productivitate a muncii, perfecționarea relațiilor de producție, a tuturor relațiilor sociale socialiste, pe baza eticii și echității socialiste, ridicarea pe o treaptă superioară a conștiinței oamenilor muncii, creșterea inițiativei și a gradului de paticipare a maselor la conducerea și dezvoltarea întregii economii și a vieții politice, sociale și culturale, creșterea rolului și a participării țării la schimbul internațional de valori materiale și spirituale, ridicarea nivelului de trai al întregului popor, a nivelului general de civilizație.

Înfăptuirile prevăzute în documentele Congresului al XI-lea și ale recentei Conferințe Naționale a Partidului, din 7—9 decembrie 1977, — care atrag atenția asupra necesității că „esențialul pentru perioada următoare îl reprezintă laturile de ordin calitativ ale activității economice" [2] — vor face ca viitorul cincinal, 1981—1985, să marcheze — spunea la Conferința Națională a Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — „un nou salt calitativ pe toate planurile vieții economice și sociale. România va depăși starea de țară în curs de dezvoltare, în accepțiunea contemporană a acestei noțiuni, trecînd la stadiul de țară cu o dezvoltare medie" [3]. Este, fără îndoială, un obiectiv cutezător. Realizările de pînă acum în construcția socialistă au creat, însă, și creează poporului nostru un sentiment tonic de încredere că stă în puterea lui, strîns unit în jurul conducerii ridicată din mijlocul său, să accelereze prosperitatea României Socialiste, înălțarea ei în rindul celor mai civilizate țări ale lumii.

Orientările teoretice și practice ale Programului Partidului Comunist Român, aflate într-o unitate organică cu întreaga activitate desfășurată în ultimii ani de Partid, ca și obiectivele generale pentru elaborarea planului cincinal de dezvoltare economico-socială a României în perioada 1981—1985, prevăzute în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului, din decembrie 1977, au o deosebită importanță atît pentru cauza socialismului în România, cît și în dezvoltarea creatoare a marxism-leninismului.

[1] *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, 25—28 noiembrie 1974, Edit. politică, București, 1975, p. 612.
[2] „Scînteia", anul XLVII, nr. 10980, 8 decembrie 1977, p. 3.
[3] Ibidem, p. 4.

www.dacoromanica.ro

Fără a scăpa din vedere perspectiva, Secretarul general al Partidului Comunist Român desfășoară o amplă activitate pentru definirea conținutului și locului istoric al etapei strategice pe care o parcurge astăzi România, pentru rezolvarea contradicțiilor neantagoniste ale acestei etape, pentru dezvoltarea forțelor motrice și direcțiilor perfecționării tuturor laturilor vieții sociale. „Activitatea noastră trebuie să aibă ca scop — preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Congresul al X-lea al Partidului — asigurarea permanentă a dezvoltării atît a forțelor de producție cît și a relațiilor de producție, evitarea oricăror nepotriviri și discordanțe între ele" [4].

Pledînd pentru dispariția conducerii unipersonale și realizarea conducerii colective, pentru participarea nemijlocită a oamenilor muncii la conducerea întregii activități economico-sociale, acționînd în acest sens printr-un întreg șir de inițiative salutare, Secretarul General al Partidului Comunist Român își exprimă încrederea nestrămutată că „Prezența nemijlocită a muncitorilor, a diferitelor categorii de oameni ai muncii în organele de conducere centrale și locale va da un nou și puternic suflu înnoitor, revoluționar activității economico-sociale, va duce la îmbinarea mai armonioasă a experienței maselor cu cea a cadrelor de conducere, va dezvolta și mai mult unitatea dintre masele muncitoare și organele conducătoare, va determina întărirea controlului, creșterea răspunderii clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii. Aceasta constituie expresia cea mai elocventă a noii democrații muncitorești revoluționare ce se afirmă în patria noastră, a superiorității ei față de democrația din trecut" [5].

O contribuție esențială a adus și aduce tovarășul Nicolae Ceaușescu la asigurarea unei dezvoltări juste, proporționale a diferitelor ramuri economice, la stabilirea unor raporturi raționale între ele, îndeosebi a raportului între dezvoltarea industriei și agriculturii. Prin înfăptuirea politicii Partidului de industrializare se va accentua în viitor poziția conducătoare a industriei în ansamblul economiei iar prin modernizarea agriculturii se va realiza apropierea ei de industrie. „Ca urmare a dezvoltării armonioase a industriei și agriculturii — cele două sectoare de bază ale economiei noastre naționale — se va asigura creșterea mai accentuată a venitului național, acesta ajungînd în 1985 la 2400—2500 dolari pe locuitor" [6]. Cuceririle în domeniul economiei se vor repercuta în structura socială a țării, mutații importante se vor produce în relațiile de producție și sociale. Se va accentua procesul de apropiere între munca fizică și cea intelectuală, între condițiile de muncă și viață de la sat și cele de la oraș.

Pătruns de rolul științei în modernizarea structurilor social-politice ale țării, Secretarul general al Partidului a indicat calea de dezvoltare a cercetării științifice și a învățămîntului în strînsă legătură cu producția, cu viața. „Trebuie să legăm și mai strîns învățămîntul de viață, de problemele actuale și de perspectivă ale dezvoltării societății, de cerințele multiple, tot mai variate, pe care le ridică construcția socialistă. Nu trebuie să uităm nici o clipă că studentul de astăzi este inginerul, omul de știință, profeso-

[4] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 4, Edit. politică, București, 1970, p. 294.
[5] „Scînteia", anul XLVII, nr. 10980, 8 decembrie 1977, p. 5.
[6] Ibidem, p. 4.

www.dacoromanica.ro

rul, omul de cultură de mîine, căruia i se vor încredinţa atribuţii de răspundere în producţie, în cercetare, în administraţia de stat, în cultură, în ocrotirea sănătăţii şi în alte domenii de activitate. Aceste atribuţii vor putea fi îndeplinite cu atît mai bine, cu cît pregătirea de azi se va face în strînsă legătură cu descoperirile cele mai noi, cu cerinţele şi problemele practicii actuale. Cu cît învăţămîntul nostru va fi mai strîns legat de viaţă, cu atît mai eficient şi mai rapid se vor integra în producţie noile promoţii de specialişti, cu atît vor putea să aducă ele o contribuţie mai mare, mai folositoare la dezvoltarea României, la bunăstarea întregului popor român" [7].

Pe baza studiului atent al tendinţelor evoluţiei epocii contemporane, al relaţiilor internaţionale tovarăşul Nicolae Ceauşescu a evidenţiat actualitatea tezelor marxiste asupra raporturilor dintre general şi particular, naţional şi internaţional în revoluţia şi construcţia socialistă, a adus o contribuţie deosebită la îmbogăţirea teoriei marxist-leniniste cu privire la raportul dintre patriotism şi internaţionalismul socialist. Interpretînd fidel spiritul gîndirii leniniste, Secretarul General al Partidului Comunist Român subliniază că „În revoluţia şi construcţia socialismului, generalul şi particularul formează o unitate dialectică inseparabilă. Cunoaşterea şi aplicarea adevărurilor generale ale socialismului ştiinţific este o condiţie obligatorie a unei politici principiale juste. generalul exprimă legile sociale obiective; el nu poate reflecta însă multitudinea şi diversitatea particularităţilor fenomenelor. De aceea, succesul liniei politice generale a partidului comunist depinde într-o măsură importantă de înţelegerea particularului, de luarea în consideraţie a împrejurărilor concrete în care se aplică linia politică generală. Aceasta este o condiţie esenţială pentru victoria socialismului — operă cu totul nouă care se săvîrşeşte în condiţii economice şi sociale concrete, diferite de la ţară la ţară, de la etapă la etapă, şi care îmbracă noi şi noi forme particulare de-a lungul procesului de dezvoltare" [8]. V. I. Lenin a prevăzut, de altfel, că fiecare popor, angajat pe calea revoluţiei şi a construcţiei socialiste, va realiza o experienţă proprie, va aplica legile generale în forme specifice. „Toate naţiunile — arăta el — vor ajunge la socialism, acest lucru este inevitabil, dar nu vor ajunge cu totul la fel, fiecare va aduce ceva original într-o formă sau alta a democraţiei, într-o varietate sau alta a dictaturii proletariatului, într-un ritm sau altul al transformărilor socialiste ale diferitelor laturi ale vieţii sociale. Nu este nimic mai sărac teoretic şi mai ridicol practic decît a-ţi zugrăvi, în numele materialismului istoric, viitorul în această privinţă cu o culoare cenuşie unică" [9].

Nu o dată, Secretarul general al Partidului Comunist Român a afirmat unitatea dialectică dintre patriotism şi internaţionalismul socialist. Patriotismul a însemnat întotdeauna şi azi înseamnă mai mult decît ieri, slujirea patriei prin fapte de zi cu zi. Sentimentul patriotic este sentimentul de afecţiune, de legămînt cu patria, cu interesele ei, superioare. Munca este o cale eficientă de educare patriotică, ea nu-i dă omului sentimentul

[7] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*, vol. 3, Edit. politică, Bucureşti, 1969, p. 550.

[8] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*, vol. 2, Edit. politică, Bucureşti, 1968, p. 255.

[9] V. I. Lenin, *Opere complete*, vol. 30, Edit. politică, Bucureşti, 1964, p. 123.

www.dacoromanica.ro

zădărniciei, ci satisfacția realizărilor a căror însumare asigură dezvoltarea patriei. Progresul fiecărei națiuni, emanciparea socială și națională a fiecărui popor, îmbogățirea patrimoniului său cultural, întărirea capacității sale de apărare, reprezintă, la rîndul lor, „fundamentul trainic al solidarității internaționale a țărilor socialiste, al întăririi sistemului socialist mondial" [10]. Îmbinarea armonioasă a intereselor naționale și a celor internaționale „este chezășia dezvoltării și înfloririi fiecărei națiuni și prin aceasta, a întăririi sistemului socialist în ansamblu" [11].

Opera teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, concepția sa politică pun în evidență o puternică personalitate, o gîndire originală, refractară închistării și dogmatismului, receptivă la nou și de o vie mobilitate dialectică, neabătut partinică, intransigentă față de ideologia burgheză; ea reprezintă expresia marxismului creator, aplicat la condițiile concrete ale României contemporane. Pentru președintele Ceaușescu — spune unul dintre biografii săi „marxismul nu este un catehism, un mănunchi de dogme imuabile, apărute printr-o revelație, presupunînd un model unic de societate, ci o știință vie, o filozofie activă, care se îmbogățește și se verifică în permanență prin noile date ale cunoștințelor omenești prin noile cuceriri ale științei ... Nicolae Ceaușescu respinge orice dogmatism și aplică în conducerea treburilor spiritul său profund realist. Ceea ce contează în primul rînd este « de a găsi soluțiile adecvate pentru problemele pe care le ridică viața » [12].

Promotor al gîndirii social-politice înaintate, permanent preocupat de elementul nou definitoriu ideii de progres, tovarășul Nicolae Ceaușescu stimulează în domenii variate ale artei și culturii efortul căutărilor creatoare, sugerează căi de investigație științifică și perspective muncii durabile cu o clarviziune proprie naturilor alese. Spiritul de analiză profundă și de largă deschidere ce-i caracterizează stilul de lucru se manifestă și în felul în care vede istoria — izvor de înțelepciune acumulată secole de-a rîndul.

Înțelegerea istoriei în substanța ei constructivă explică de ce deseori în cuvîntările sale, revine ca un leitmotiv „învățătura" istoriei. Știința istorică este văzută ca un element esențial în educația patriotică, ca un mijloc important de întărire a coeziunii noastre socialiste, ca îndemn la mai buna cunoaștere și apropiere între popoare. Subliniind necesitatea cunoașterii trecutului pentru a înțelege prezentul în dimensiunile lui reale și a făuri conștient viitorul patriei, președintele Nicolae Ceaușescu atrage atenția asupra liniilor de continuitate, sevele de energie și vitalitate socială, care, în contextul favorabil al socialismului strălucesc și-și pun ele însele sigiliul strălucitor asupra tuturor creațiilor, asupra tuturor valorilor materiale și spirituale.

Orientările stabilite în documentele Partidului, indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu privind necesitatea reevaluării în spiritul concep-

---

[10] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 4, Edit. politică, București, 1970 p. 305.

[11] *Ibidem*,

[12] Michel P. Hamelet, *Nicolae Ceaușescu*. Biografie și texte selectate, Edit. politică, București, 1971, p. 91—92.

www.dacoromanica.ro

ţiei marxiste a istoriei naţionale potrivit adevărului istoric, intereselor fundamentale ale poporului nostru şi nevoilor construcţiei socialismului au fost primite de istorici cu o largă şi deplină adeziune, ele definind în esenţă obiectul şi funcţiile educative ale istoriei.

Amplu argumentate în programul ideologic al Partidului din noiembrie 1971, aceste principii diriguitoare — care şi-au găsit o strălucită expresie în sinteza istorică încorporată organic Programului Partidului, adoptat în noiembrie 1974, au stat şi stau permanent în centrul preocupărilor întregului front istoric. Indicînd cu claritate locul şi menirea istoriei în efortul general de construire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate, orientările preconizate au deschis calea elucidării, cu îndrăzneală şi fermitate, într-un autentic spirit ştiinţific a problemelor majore ale istoriei României. Pe aceste noi temeiuri principiale şi prin valorificarea rezultatelor dobîndite, istoriografia a fost chemată să-şi sporească contribuţia la educarea oamenilor muncii în spiritul patriotismului socialist. În domeniul istoriei vechi, numeroase mărturii arheologice, scoase la iveală în ultimii ani, adăugate celor cunoscute anterior, au adus noi şi convingătoare dovezi asupra procesului de romanizare a populaţiei geto-dace autohtone, de formare a poporului nostru pe întreg teritoriul românesc, de vieţuire neîntreruptă a sa, atît în interiorul arcului Carpatic, cît şi la sudul şi estul acestuia. Alte cercetări au pus puternic în lumină lupta plină de jertfe şi sacrificii dusă secole de-a rîndul de poporul nostru pentru apărarea teritoriului său şi a fiinţei sale, pentru conservarea limbii şi a civilizaţiei spirituale proprii, pentru independenţă, relevînd totodată efectele profund nefaste pe care îndelungata dominaţie otomană, habsburgică şi ţaristă le-a avut asupra progresului ţării. Totodată, s-au analizat temeinic conţinutul şi semnificaţiile etapelor principale ale luptei pentru unitate naţională, scoţîndu-se în relief specificul fiecăreia dintre ele, începînd cu prima unire a ţărilor române sub sceptrul lui Mihai Viteazul şi sfîrşind cu formarea statului naţional unitar, în 1918, cînd s-au strîns laolaltă toate provinciile locuite de români. O amploare deosebită a căpătat cercetarea mişcării democratice şi revoluţionare, punerea în valoare a tradiţiilor mişcării socialiste, a internaţionalismului ei proletar, modul cum s-a format Partidul Comunist Român şi cum a luptat acesta împotriva orînduirii burgheze, pentru transformarea radicală a societăţii româneşti, prin construirea cu succes a socialismului. Au crescut preocupările pentru studierea istoriei universale, a sud-estului Europei îndeosebi, căutîndu-se să se surprindă originalitatea creaţiilor materiale, politice şi spirituale ale poporului nostru, aportul lui la dezvoltarea culturii europene.

O bună parte din tematica cercetărilor întreprinse, abordînd aspecte fundamentale au reprezentat, în fapt, răspunsul documentat şi ferm, în consens cu adevărul istoric, al istoricilor noştri împotriva interpretărilor denaturate, falsificatoare ale realităţii istorice, a manifestărilor de cosmopolitism, a încercărilor de justificare a vechii politici imperialiste care s-au ivit în unele ţări. Istoricii au avut permanent în vedere îndemnul Secretarului general al Partidului Comunist Român de a dovedi „în întreaga lor activitate un înalt spirit revoluţionar, combativ, militînd cu toată energia şi forţa împotriva curentelor reacţionare, a tendinţelor de falsificare şi denaturare a adevărului istoric, a manifestărilor de cosmopolitism

www.dacoromanica.ro

și nihilism național, promovînd cu fermitate principiul științific, marxist-leninist, al respectării adevărului obiectiv al vieții, al istoriei" [13].

Prin lucrări de înaltă ținută științifică, prin comunicări și conferințe, prin lecții și articole în presă, prin emisiuni la radio și televiziune cercetătorii în domeniul istoriei contribuie la educarea oamenilor muncii în spiritul patriotismului socialist, insuflîndu-le încredere în capacitatea lor de a-și făuri conștient propria istorie, în concordanță cu năzuințele și voința lor.

Președintele țării noastre, relevînd rolul națiunii în epoca noastră, rol care sporește considerabil în condițiile socialismului, aduce o contribuție de incontestabilă autoritate la afirmarea națiunii României Socialiste ca factor de progres și de civilizație în lumea contemporană, la creșterea prestigiului ei internațional. „În opoziție cu situația din capitalism, — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — socialismul deschide calea dezvoltării multilaterale a națiunii socialiste, descătușează forțele și energiile inepuizabile ale poporului, le organizează și le îndrumă spre țelul măreț al progresului și prosperității întregii națiuni. Înflorirea națiunii noastre se înfăptuiește în condițiile întăririi prieteniei și colaborării frățești cu celelalte națiuni socialiste, pe bazele egalității în drepturi și respectului reciproc, în spiritul internaționalismului socialist ... Națiunea va continua să aibă un rol de importanță hotărîtoare în întreaga perioadă istorică, de construire a socialismului și comunismului" [14].

În domeniul relațiilor internaționale, activitatea Secretarului general al Partidului Comunist Român se distinge prin promovarea consecventă a principiilor suveranității și independenței naționale, neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forța în raporturile dintre state și popoare, a avantajului reciproc [15]. Sub conducerea sa, Partidul Comunist Român și România socialistă promovează în mod consecvent politica de întărire a unității și coeziunii mișcării comuniste și muncitorești internaționale, în condițiile marii diversități de situații specifice, istorice și naționale, în care acționează partidele comuniste și muncitorești, contribuie în mod plenar la creșterea forțelor frontului mondial antiimperialist, la soluționarea pașnică a problemelor litigioase, la asigurarea securității și păcii în lume.

De numele Președintelui României Socialiste este legat azi conceptul unei noi ordini economice și politice internaționale, bazată pe statornicirea în relațiile dintre state a principiilor dreptului și echității. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat în mod elocvent că vechile raporturi interne și internaționale create de orînduirea capitalistă nu mai corespund stadiului actual de dezvoltare a societății umane, nu mai pot oferi soluții corespunzătoare problemelor atît de complexe ale lumii contemporane. Caracterul perimat al vechii politici de dominație și dictat este evidențiat tot mai clar de evoluția evenimentelor și de voința fermă a popoarelor; așa cum pe plan național relațiile de inegalitate și exploatare trebuie lichidate, tot așa, pe plan internațional, vechile raporturi de dominație

---

[13] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, Edit. politică, București, 1976, p. 517.

[14] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 1, București, Edit. politică, 1968, p. 118—119.

[15] „Scînteia", anul XLVII, nr. 10980, 8 decembrie 1977, p. 7.

www.dacoromanica.ro

și asuprire trebuie înlocuite cu raporturi intemeiate pe echitate, pe dreptul fiecărui popor de a fi stăpîn pe destinele sale, de a-și făuri viața așa cum dorește, de a colabora în pace și înțelegere cu celelalte state și popoare. Instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale presupune lichidarea stării de subdezvoltare, găsirea unor soluții concrete de rezolvare a problemei materiilor prime, energiei și alimentației în lume, un acces larg, fără discriminări sau bariere, al tuturor statelor la cuceririle științei și tehnicii contemporane, promovarea unor schimburi comerciale și a unei cooperări economice internaționale pe baza deplinei echități și egalități în drepturi, a avantajului reciproc, constituirea unui nou sistem monetar internațional. „Ne pronunțăm — spunea recent la Conferința Națională a Partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu — pentru o nouă ordine economică, care să așeze relațiile dintre toate statele pe principii noi, de egalitate și echitate, să asigure accesul țărilor slab dezvoltate și în curs de dezvoltare la tehnologiile moderne, să creeze condiții pentru o evoluție echilibrată a diferitelor zone ale lumii, a întregii economii mondiale, pentru stabilitate economică pe plan internațional. Aceasta corespunde năzuințelor marii majorități a popoarelor, cauzei progresului și păcii în lume" [16].

Gîndirea creatoare și neobosita activitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu în domeniul vieții politice, pentru pace și înțelegere între popoare i-au adus, din partea unor înalte foruri științifice interne sau internaționale, recunoașterea ca eminent om politic, militant de seamă al mișcării comuniste și muncitorești, prestigioasă personalitate a vieții politice internaționale. În 1970, o dată cu înființarea Academiei de științe sociale și politice a R.S. România, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales Președinte de onoare ale acesteia, slujind ca model de creație originală pe tărîmul științelor sociale, al gîndirii și teoriei revoluționare, marxist-leniniste. În 1973, Universitatea din București îl distinge cu titlul de *Doctor Honoris Causa*. Același titlu avea să-i fie conferit în 1973 și de Universitatea Centrală din Quito (Ecuador), Universitatea Națională Principală „San Marco" din Lima, Universitatea Națională de Inginerie din Lima (Peru). Acestora le-au urmat, în anul 1974, Universitatea Arabă din Beirut (Liban), Universitatea din Buenos Aires (Argentina), Universitatea Națională din Sud (Bahia Blanca, Argentina) iar în 1975 de Universitatea din Nisa (Franța), Universitatea Filipinelor (Quezon City), Universitatea din Yucatán (Mexic), Universitatea din Teheran (Iran). În noiembrie 1977 prin președintele său, Consiliul Mondial al Păcii conferea tovarășului Nicolae Ceaușescu cea mai înaltă distincție a consiliului — Medalia de aur a păcii, „Frédéric Joliot Curie". Semnificația actului nu scapă nimănui. Este o recunoaștere pe plan mondial a activității neobosite a Președintelui României în slujba păcii, a independenței popoarelor și progresului social, recunoaștere ce onorează deopotrivă poporul român. În telegrama adresată cu acel prilej, de către membrii Institutului de istorie „N. Iorga" se arăta: „Militînd fervent pentru pacea între popoare, continuați și ridicați pe trepte înalte tradiția gîndirii politice înaintate românești, care a văzut în pace climatul prielnic al dezvoltării umane.

[16] „Scînteia", anul XLVII, nr. 10980, 8 decembrie 1977, p. 7.

www.dacoromanica.ro

Întăriți de exemplul Dumneavoastră, istoricii din patria noastră sînt hotărîți să facă din „învățătura istoriei" un instrument puternic de educație patriotică și să slujească, totodată, cauza nobilă a apărării păcii în întreaga lume".

Tot ca o recunoaștere internațională a personalității Președintelui țării noastre, a gîndirii sale înaintate o constituie și editarea în numeroase țări ale lumii de texte alese din opera sa, însoțite de ample prezentări biografice. Zeci de biografi din diferite țări omagiază în lucrări speciale pe Secretarul general al Partidului Comunist Român, pe omul profundei omenii, contopit cu idealurile țării sale și ale întregii omeniri progresiste.

Ctitorului României Socialiste, clarvăzătorului ziditor al viitorului țării, celui care îndeamnă să ridicăm capul, să scrutăm zările și să privim departe, istoricii îi prezintă azi omagiul lor recunoscător — așa cum el o face deseori evocînd figura marilor înaintași — și îi urează, la cea de a 60-a aniversare a zilei de naștere, alături de întregul popor, ceea ce el, președintele țării, urează de fiecare dată alor săi, celor mulți producători și proprietari de bunuri materiale și spirituale, angajați conștient și plenar în făurirea unei mari istorii, multă sănătate și fericire întru binele și măreția României Socialiste.

HOMMAGE AU PRÉSIDENT DE LA ROUMANIE

RÉSUMÉ

Lors du 60-e anniversaire du président Nicolae Ceaușescu, l'auteur présente la personnalité de l'éminent homme politique, militant marquant du mouvement communiste et ouvrier international. On souligne l'activité multilatérale du président Nicolae Ceaușescu sur les plans de l'édification socialiste, de la vie politique, d'état et publique, des relations internationales. Penseur d'une rare perspicacité, s'appuyant sur la mise en valeur dans l'esprit révolutionnaire, marxiste-léniniste, des meilleures traditions de la pensée socio-politique roumaine, sur une profonde connaissance des réalités et des possibilités de progrès de la Roumanie socialiste, le président Nicolae Ceaușescu joue un rôle important dans l'élaboration de la politique interne et externe du pays, de la stratégie et du programme complexe d'édification de la société socialiste multilatéralement développée. Constamment préoccupé de l'élément nouveau, qui définit l'idée de progrès, le président Nicolae Ceaușescu stimule dans différents domaines de l'art et de la culture l'effort des recherches créatrices, suggère avec une haute clairvision des voies d'investigation scientifique et la perspective du travail durable. L'esprit d'analyse approfondie et de large perspective qui caractérise son style de travail se manifeste aussi dans la manière dont il conçoit l'histoire — source de sagesse accumulée au long des siècles. Dans le domaine des relations internationales, l'activité du président Nicolae Ceaușescu se distingue par la promotion conséquente des principes de la souveraineté et de l'indépendance nationale, de l'égalité en droits, de la non-imixtion dans les affaires intérieures, du non-recours à la force et à la menace de la force dans les rapports entre Etats et peuples, de la réciprocité des avantages. Il milite pour l'instauration d'un nouvel ordre économique et politique international, fondé sur l'établissement dans les rapports entre Etats des principes du droit et de l'équité.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

CONCEPȚIA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ASUPRA ROLULUI POLITICO-EDUCATIV AL ISTORIEI

DE

ARON PETRIC

În gîndirea și activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu problemele istoriei Patriei și, într-o cuprindere mai largă, ale istoriei universale ocupă un loc proeminent.

Faptul se înscrie în ordinea firească a lucrurilor: conducător al destinelor partidului și statului nostru și, totodată, personalitate marcantă a lumii contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu este, în primul rînd, un *făuritor de istorie*, în a cărei dinamică energia sa revoluționară acționează ca o forță propulsivă de prim ordin. Totodată concepția marxist-leninistă, care stă la baza întregii sale politici — și potrivit căreia istoria este o știință atotcuprinzătoare și integratoare—, determină interesul său deosebit pentru analiza proceselor vieții sociale, cu bogatele lor învățăminte și semnificații.

Sînt, acestea, puternice temeiuri care determină și explică atît de frecventele referiri cu caracter istoric prezente în cuvîntările și articolele secretarului general al Partidului Comunist Român și președinte al Republicii Socialiste România. Ele privesc toate momentele și procesele esențiale ale istoriei patriei și partidului nostru, privite într-o strînsă corelare cu evenimentele petrecute pe plan universal, descifrînd resorturile care le-au generat, forțele sociale implicate în desfășurarea lor și mai ales consecințele pe care le-au avut asupra evoluției istorice, rolul lor — pozitiv sau negativ — în dezvoltarea progresivă a omenirii. Este un adevăr pe deplin evident că în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu studierea istoriei *nu reprezintă numai un act de cunoaștere* a trecutului omenirii, ci, dincolo de aceasta, ea este mai ales *un puternic mijloc de educare politică a maselor*, cu deosebire a tineretului.

Formulînd această concepție asupra funcției educative a istoriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta în Mesajul adresat celui de al XIV-lea Congres internațional de studii bizantine: „Istoria oferă concluzii și învățăminte despre marile procese ale dezvoltării societății, ale existenței popoarelor de-a lungul timpului, punînd în evidență atît ceea ce a fost valoros, progresist și a servit mersului înainte al societății, cît și piedicile ridicate de-a curmezișul evoluției și care au costat scump umanitatea, au întîrziat progresul unor națiuni. Rezultatele cercetărilor istorice sînt de natură să ajute omenirea contemporană să înțeleagă mai bine legile obiective care guvernează societatea, necesitatea de a acționa în spiritul cerin-

„REVISTA DE ISTORIE", Tom. 31, nr. 1, p. 17–32, 1978

www.dacoromanica.ro

ţelor progresului. De asemenea istoria este chemată să sprijine, prin concluziile sale, perfecţionarea organizării societăţii de azi, relaţiile dintre state şi naţiuni, conlucrarea paşnică dintre toate popoarele lumii" [1].

Acordînd un asemenea rol important istoriei în educarea socialistă a maselor, tovarăşul Nicolae Ceauşescu trasează şi liniile directoare care trebuie să călăuzească studierea acestei discipline, astfel încît ea să-şi poată pune în valoare toate valenţele sale formative.

Criticînd viziunea îngustă manifestată uneori în cercetarea şi prezentarea istoriei — văzută ca o îndeletnicire „în sine", fără determinări cauzale şi, mai ales, fără raportări la contemporaneitate — secretarul general al Partidului Comunist Român sublinia, în acelaşi Mesaj, că „cercetarea istorică, departe de a constitui o investigare cu caracter strict documentar a trecutului, este în bună măsură — aşa cum arată viaţa — şi o ştiinţă a prezentului", rezultatele cercetărilor fiind „de natură să ajute omenirea contemporană să înţeleagă mai bine legile obiective care guvernează societatea, necesitatea de a acţiona în spiritul cerinţelor progresului" [2]. Fiind, prin obiectul său, o ştiinţă eminamente retrospectivă, istoria trebuie să conducă, însă, nu numai pe cercetător, ci şi pe cititor, la posibilitatea înţelegerii mai clare a fenomenelor şi evenimentelor prezente, deschizînd, totodată, perspectiva descifrării sensului transformărilor viitoare. De la retrospectivă la perspectivă — iată drumul pe care îl deschide studierea istoriei. Prin aceasta, istoria dobîndeşte — la nivelul activităţii de conducere — o certă finalitate social-politică, ea înlesnind adoptarea de soluţii care să corespundă cerinţelor dezvoltării progresiste a societăţii.

În fond, realizarea acestui obiectiv este posibilă prin aşezarea la baza ştiinţei istorice a concepţiei marxist-leniniste, care dezvăluie legităţile obiective ale dezvoltării sociale, reliefînd totodată faptul că adevărurile generale se aplică în condiţii deosebite de la o etapă la alta şi în funcţie de specificul concret-istoric al fiecărei ţări. Dintr-o asemenea viziune decurge necesitatea prezentării veridice, obiective, a evenimentelor, înlăturarea oricăror manifestări de subiectivism şi voluntarism şi, cu atît mai mult, a denaturărilor făcute cu „bună" ştiinţă şi cu rea credinţă.

Referindu-se pe larg la aceste aspecte în cadrul expunerii prezentate la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia că „înfăţişarea profund obiectivă şi interpretarea justă, corectă, principială a datelor şi faptelor istorice au o importanţă esenţială pentru lichidarea surselor de neîncredere şi animozitate create de-a lungul timpului între popoare. Tendinţele de denaturare a datelor istorice, interpretarea lor subiectivă, eronată, în funcţie de anumite conjuncturi sau potrivit unor interese unilaterale, nu slujesc cauzei prieteniei între popoare. Asemenea practici sînt străine principiilor materialismului dialectic şi istoric — concepţia ştiinţifică despre lume a proletariatului—, spiritului

---

[1] Nicolae Ceauşescu, *Mesaj adresat participanţilor la cel de al XIV-lea Congres internaţional de studii bizantine* — 7 septembrie 1971, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, Edit. politică, Bucureşti, 1972, p. 423—424.

[2] *Ibidem.*

www.dacoromanica.ro

de dreptate și adevăr al clasei muncitoare, poziției ei critice juste în valorificarea moștenirii trecutului" [3].

Referindu-se la aceleași cerințe, de prezentare obiectivă, corectă, a faptelor istorice și la consecințele negative ce decurg din nerespectarea lor, secretarul general al Partidului Comunist Român arăta în Cuvîntarea rostită la adunarea consacrată aniversării Academiei „Ștefan Gheorghiu" că „ ... în lume se formulează tot felul de interpretări denaturate, falsificatoare ale unor procese și realități istorice, în scopul justificării unor stări de lucruri inechitabile atît din trecut, cît și din prezent. Astfel, pe plan mondial se fac frecvente încercări de a prezenta istoria dominației imperialiste, colonialiste, politica de asuprire și jefuire a altor popoare, promovată timp de secole, drept manifestări progresiste, care au venit în sprijinul dezvoltării popoarelor asuprite. Dezmembrarea unor state, divizarea arbitrară a unor popoare sînt prezentate, de asemenea, drept expresii ale unor necesități istorice, iar rezultatele unor asemenea situații artificial create sînt teoretizate și interpretate ca un proces firesc de formare a unor națiuni distincte. (...) Experiența istorică ne învață că dezmembrarea unor țări, fărămițarea unor națiuni au reprezentat totdeauna o frînă în calea dezvoltării sociale, au împiedicat popoarele să-și afirme cu putere energiile și capacitatea creatoare în lupta pentru progres social, pentru civilizație și bunăstare" [4]. Existența unor astfel de denaturări determină necesitatea ca cercetătorii în domeniul științei istorice și, în general, toți cei ce lucrează pe frontul activității ideologice și de propagandă să militeze pentru clarificarea și combaterea lor, pentru promovarea concepției marxist-leniniste, a adevărului istoric, contribuind prin aceasta la risipirea suspiciunilor și a surselor de neîncredere, la crearea unui climat propice colaborării internaționale, ferit de ingerințe și de amestec în treburile altor state. Promovarea obiectivității și adevărului în studierea istoriei reprezintă, în acest sens, o importantă armă politică în lupta pentru afirmarea dreptului popoarelor la o viață liberă și independentă, pentru combaterea manifestărilor colonialiste și neocolonialiste, pentru statornicirea unei noi ordini economice și politice internaționale.

Realizarea acestui deziderat, ținînd în principal de îndatoririle cercetării istorice, are o arie de raportare mult mai largă, ea vizînd, în fapt, procesul de educare socialistă a maselor, în conștiința cărora lupta consecventă a partidului și statului nostru, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru triumful principiilor libertății și independenței naționale în lumea contemporană, dobîndește și o legitimare științifică, prin învățămintele desprinse din experiența istorică, studiată și înfățișată în lumina adevărului.

Una din valențele educative fundamentale ale istoriei o constituie, fără îndoială, formarea și dezvoltarea patriotismului revoluționar, socialist, componentă de bază a conștiinței omului nou, făuritor al socialismului și comunismului. Referindu-se la această problemă, tovarășul Nicolae Ceaușescu

---

[3] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România*, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste, 2 iunie 1976, Edit. politică, București, 1976, p. 47—48.

[4] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 11, Edit. politică, București, 1975, p. 379—380.

www.dacoromanica.ro

a subliniat, la Congresul educației politice și al culturii socialiste, că „Educarea tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, și în primul rînd a tineretului, în spiritul dragostei față de țară și al patriotismului revoluționar, socialist, constituie o îndatorire permanentă care trebuie să ocupe un loc central în întreaga activitate politică și culturală" [5].

În adevăr, potrivit învățăturii marxist-leniniste, patriotismul este un sentiment dintre cele mai adînci, statornicit în decursul secolelor și care a jucat un rol important în lupta pentru păstrarea ființei și identității popoarelor, pentru salvgardarea sau recîștigarea libertății naționale. Formarea și dezvoltarea proletariatului au adăugat iubirii de patrie, de limbă, de tradiții și de cultură, atribute noi, ca acelea legate de lupta pentru eliberare socială și democrație, pentru instaurarea orînduirii noi, socialiste și comuniste.

Adevărații purtători ai sentimentelor patriotice au fost, în decursul vremurilor, masele largi populare, făuritorii bunurilor materiale și spirituale. Această realitate și-a găsit expresie în formularea lapidară a lui Tudor Vladimirescu, cel care arăta că „Patria este norodul, nu tagma jefuitorilor". Patriotismul, ca element important al conștiinței sociale, înseamnă dragostea de țară, de poporul din care facem parte, de cultura și civilizația făurită de înaintașii noștri, dar mai presus de acestea, prețuirea luptei de eliberare socială și națională care a deschis poporului nostru un drum nou spre viitor, drumul socialismului și comunismului.

La această luptă eroică se referea tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Proiectul de Constituție a R. S. România, subliniind că „Focul luptei naționale și sociale a ars necontenit, cînd cu vîlvătăi care făceau pe asupritori să se cutremure, cînd mai potolit, ca apoi să se întețească și mai puternic. Multe pagini glorioase a înscris poporul român în lupta pentru libertate și socialism. Graiul nu poate reda măreția acestor lupte; ele adeveresc și vor adeveri peste veacuri vitalitatea și înțelepciunea poporului nostru care, trecînd prin grele încercări, a rămas neclintit și a prins de fiecare dată noi puteri, ridicîndu-se, asemenea stejarului după furtună, și mai mîndru spre soare" [6].

Reliefînd valoarea educativă, de forță mobilizatoare, pe care o reprezintă cunoașterea trecutului, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că studiind „istoria glorioasă a poporului nostru, luptele și sacrificiile înaintașilor noștri, străduințele lor în perfecționarea creației materiale și spirituale învățăm să prețuim și să iubim mai mult, mai profund, cuceririle prezentului, să facem totul pentru a le dezvolta, pentru a făuri istoria nouă a patriei noastre, istoria socialismului și comunismului.

Cunoașterea acestor tradiții ne învață să prețuim libertatea, independența, suveranitatea națională, dobîndite cu atîtea jertfe, ne obligă să muncim și mai bine pentru a consolida necontenit aceste cuceriri de preț ale poporului nostru, pentru a face mereu mai luminos, mai strălucitor

---

[5] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România*, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste, 2 iunie 1976, Edit. politică, București, 1976, p. 43.

[6] Nicolae Ceaușescu, *Raport cu privire la Proiectul de Constituție a Republicii Socialiste România*, 20 august 1965, în *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 1, Edit. politică, București, 1968, p. 117.

www.dacoromanica.ro

chipul patriei noastre, ne obligă să facem totul pentru ca poporul român, națiunea noastră, România socialistă, să fie totdeauna o țară liberă și independentă în rîndul țărilor socialiste, în rîndul țărilor întregii lumi(...)"[7].

În același sens s-a pronunțat secretarul general al partidului nostru în cadrul întîlnirii cu activul de partid din regiunea Argeș, cînd, răspunzînd indirect întrebării unui ziarist străin asupra atenției pe care o acordă comuniștii români tradițiilor luptei patriotice și revoluționare, a subliniat că un partid care nu ar cunoaște trecutul de luptă al poporului său „ar fi sărac, ar fi lipsit de vlagă și fără nici o îndoială că nu s-ar bucura nici de sprijinul, nici de încrederea poporului", adăugînd apoi, într-o exprimare de o deosebită plasticitate: „Oare cum s-ar simți un popor care nu și-ar cunoaște trecutul, nu și-ar cunoaște istoria, nu ar prețui și nu ar cinsti această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu-și cunoaște părinții și se simte străin în lume? Fără nici o îndoială că așa ar fi. Iată de ce noi avem datoria să cunoaștem, să studiem trecutul de luptă al poporului nostru. Avem un trecut cu care ne putem mîndri. În condiții grele, poporul nostru și-a păstrat ființa națională. În această parte a lumii el a fost un factor de progres și civilizație, și-a adus contribuția la mersul înainte, pe calea unei vieți mai bune. Iată de ce noi comuniștii, cinstind pe cei care în trecut și-au dat viața pentru fericirea poporului, tragem din lupta lor învățăminte pentru prezentul pe care-l făurim și, totodată, pentru a pune bazele viitorului, educăm tineretul în spiritul dragostei și respectului față de lupta și munca înaintașilor. Numai așa tineretul nostru va învăța să ducă mai departe ceea ce au făurit înaintașii, ceea ce făurește generația de astăzi, să păstreze ca lumina ochilor și să întărească independența și suveranitatea patriei noastre"[8].

În numeroase alte împrejurări, în cuvîntări și articole, tovarășul Nicolae Ceaușescu a reliefat cu pregnanță mesajul educativ al studierii istoriei, ca și caracterul activ, mobilizator pe care trebuie să-l aibă patriotismul. Viziunea paseistă și contemplativă a istoriei și a patriotismului a făcut, astfel, loc unei concepții revoluționare, patriotismul devenind un factor stimulator și transformator în dinamica vieții sociale.

Pornind de la aprecierea că în formarea conștiinței tineretului școala joacă un rol hotărîtor, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, în cuvîntarea rostită în fața cadrelor didactice care predau științele sociale, că „studiul istoriei va trebui să devină în școala noastră un factor esențial de educare patriotică a tinerelor generații, de dezvoltare a sentimentului de răspundere față de soarta națiunii noastre socialiste, a hotărîrii ferme a tuturor tinerilor de a-și închina toată energia, elanul, puterea de muncă și chiar viața, dacă va fi necesar, înfloririi și apărării patriei, salvgardării libertății, suveranității și integrității teritoriale, a cuceririlor revoluționare, socialiste ale poporului"[9].

Dezvoltarea patriotismului revoluționar exclude, însă, orice tendință de manifestare a naționalismului burghez, a șovinismului și rasismului —

[7] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la întîlnirea cu activul de partid din regiunea Hunedoara*, 9 octombrie 1966, în „*România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Edit. politică, București, 1968, p. 57.

[8] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la întîlnirea cu activul de partid din regiunea Argeș*, 12 iunie 1966, vol. 1, *op. cit.*, p. 462—463.

[9] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la consfătuirea cadrelor didactice care predau științele sociale în învățămîntul superior*, 10 noiembrie 1972, *op. cit.*, vol. 7, p. 832.

www.dacoromanica.ro

elemente nocive pe care reacţiunea le-a folosit în trecut şi, pe plan mondial, le mai foloseşte şi în prezent în scop de diversiune, pentru a abate atenţia maselor de la adevăratele cauze ale nedreptăţilor sociale şi naţionale, pentru a împiedica unirea forţelor revoluţionare în lupta lor împotriva exploatării şi asupririi.

Fascismul, care a exprimat în formele cele mai brutale politica reacţionară şi imperialistă de dominaţie şi dictat, a împins omenirea în vîltoarea celui de al doilea război mondial, provocîndu-i imense distrugeri materiale şi de vieţi omeneşti. Prin aceasta, el a dat un semnal de alarmă, învederînd concluzia că este necesar ca popoarele să fie unite în lupta lor de apărare a libertăţilor democratice şi a păcii, respingînd orice tendinţă de propagare a ideilor superiorităţii de rasă şi de discriminare de ordin naţional.

Iată de ce, pornind de la o cunoaştere profundă a istoriei poporului român şi totodată de la marile probleme ale istoriei universale, cu învăţămintele pe care ele le reliefează, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a precizat cu toată claritatea caracteristicile de bază ale patriotismului revoluţionar, menţionînd între altele că a fi patriot „înseamnă a milita permanent împotriva oricăror discriminări naţionale, împotriva şovinismului, a concepţiilor şi manifestărilor rasiste, pentru deplina egalitate în drepturi a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, pentru frăţie în munca şi lupta comună" [10]. Şi, subliniind îmbinarea indisolubilă dintre patriotismul revoluţionar, socialist şi solidaritatea internaţionalistă — trăsături definitorii ale poziţiei şi politicii partidului şi statului nostru — tovarăşul Nicolae Ceauşescu accentuează, în continuare, că a fi patriot „înseamnă a milita activ pentru prietenie cu toate popoarele ţărilor socialiste, cu popoarele statelor în curs de dezvoltare, cu toate popoarele lumii, pentru cauza păcii şi colaborării.

A fi patriot înseamnă a respecta sentimentele naţionale ale altor popoare, libertatea şi independenţa lor. În acest înţeles patriotismul nu poate fi în nici un fel caracterizat drept naţionalism îngust, nu poate fi opus solidarităţii şi prieteniei între popoare" [11].

Prin această precizare se risipeşte confuzia — semănată uneori în mod tendenţios — privind relaţia dintre patriotism şi internaţionalism, relaţie care în concepţia partidului şi statului nostru este văzută într-o strînsă şi indestructibilă interdependenţă. Combătînd unele tendinţe nihiliste ce se manifestă în aprecierea rolului naţiunii şi al independenţei naţionale, tovarăşul Nicolae Ceauşescu reaminteşte poziţia clară exprimată de Marx, Engels şi Lenin în această problemă, poziţie care subliniază necesitatea ca „fiecare popor să fie independent şi stăpîn în casa lui" (Friedrich Engels, în *Rolul violenţei în istorie*) şi că „nu poate fi socialist proletariatul care se împacă cu oricît de mică violenţă din partea „propriei" sale naţiuni împotriva altor naţiuni" (V. I. Lenin, în *Socialismul şi războiul*). Dezvoltînd teza asupra rolului naţiunii în epoca contemporană, tovarăşul Nicolae Ceauşescu subliniază că apariţia naţiunii ca formă de

[10] Nicolae Ceauşescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică şi cultural educativă de formare a omului nou, constructor conştient şi devotat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al comunismului în România, prezentată la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste, 2 iunie 1976*, Edit. politică, Bucureşti, 1976, p. 44.

[11] *Ibidem.*

www.dacoromanica.ro

comunitate umană și dezvoltarea vieții naționale reprezintă un proces legic și o etapă necesară și obligatorie în evoluția tuturor popoarelor, exercitînd o puternică înrîurire asupra progresului economic și social al acestora.

Acest adevăr, atestat de istorie, este valabil atît în cazul națiunilor vechi, cu o existență îndelungată, cît și în cel al națiunilor tinere sau al celor în curs de formare, pentru care aspirațiile de libertate și independență — ca atribute proprii națiunii — reprezintă bunuri la care acestea nu vor și nu pot renunța. Idealul național și lupta pentru organizarea comunităților umane în națiuni de sine stătătoare, independente, constituiesc și astăzi o forță de primă mînă în largul front antiimperialist și anticolonialist.

Reliefînd faptul că națiunile s-au format în condițiile istorice ale societății capitaliste, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că socialismul împinge mai departe acest proces, creînd condiții favorabile afirmării depline a vieții naționale a popoarelor, descătușînd energiile lor creatoare, afirmînd cu vigoare sentimentele patriotice ale maselor. „Națiunea — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — se afirmă în zilele noastre ca o forță motrice de seamă a dezvoltării istorice, fiind chemată să joace încă mult timp un rol deosebit de important în progresul societății omenești (...). Afirmarea liberă și independentă a fiecărei națiuni, deplina egalitate în drepturi a tuturor națiunilor, respectarea aspirațiilor lor legitime spre progres și bunăstare, a dreptului de a hotărî singure asupra propriilor lor destine reprezintă una dintre cele mai importante premise ale mersului înainte al societății. În aceste condiții, are un profund ecou internațional faptul că socialismul este promotorul dezvoltării nestînjenite a tuturor națiunilor, al valorificării depline a potențialului lor material și uman în interesul tuturor păturilor populației, al colaborării rodnice cu alte popoare" [12].

Dezvoltînd această idee, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază faptul că înflorirea fiecărei națiuni în socialism nu se realizează în detrimentul altor națiuni, nu încalcă dreptul lor la dezvoltare liberă și suverană, ceea ce face să dispară cauzele antagonismelor naționale, ale șovinismului și tendințelor spre hegemonie. Are loc, din contră, o îmbinare organică a intereselor naționale cu cele internaționale ale popoarelor, ceea ce are drept consecință faptul că cerințele internaționalismului nu reclamă cîtuși de puțin sacrificarea sau lezarea grijii pentru dezvoltarea înfloritoare a propriului popor. În această îmbinare organică între interesele internaționale și cele naționale rezidă temelia solidarității țărilor socialiste, tipul nou de relații care stau la baza acestei solidarități. Pornind de la astfel de realități, dar totodată ținînd seama că relațiile dintre țările socialiste nu s-au putut cristaliza de la început în forme perfecte, ele mai păstrînd uneori reminiscențe ale vechiului, tovarășul Nicolae Ceaușescu reliefează datoria comuniștilor de a lupta împotriva oricăror manifestări contrare marxism-leninismului privind rolul națiunii în socialism și a relațiilor dintre națiunile socialiste, împletind în mod just preocuparea pentru interesele naționale ale propriului popor cu grija de întărire a solidarității internaționaliste a tuturor statelor socialiste, a oamenilor muncii din întreaga lume. În adevăr, potrivit învățăturii marxist-leniniste, clasa muncitoare are misiu-

[12] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Edit. politică, București, 1969, p. 494—495.

www.dacoromanica.ro

nea ca, eliberîndu-se pe sine, să elibereze şi să apere de exploatare, asuprire şi dominaţie întregul popor. Ajungînd clasa conducătoare a întregii societăţi, ea devine păstrătoarea şi continuatoarea celor mai înaintate tradiţii ale luptei de eliberare socială şi naţională, ale progresului material şi spiritual al poporului, ale apărării independenţei şi suveranităţii ţării.

Îndepărtarea de la aceste comandamente înseamnă, pînă la urmă, abdicarea de la principiile revoluţionare marxist-leniniste, alunecarea pe panta cosmopolitismului şi nihilismului naţional. În acelaşi timp trebuie dusă o luptă consecventă împotriva concepţiilor naţionalist-şovine, rămăşiţe ale mentalităţii vechi, retrograde, cultivate în trecut de burghezie.

Conchizînd asupra importanţei acestor probleme, a implicaţiilor lor practice în viaţa internaţională, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia în Cuvîntarea rostită la Congresul Uniunii Generale a Sindicatelor din România : „Istoria, viaţa demonstrează zi de zi vechiul adevăr marxist potrivit căruia nu poate fi liber un popor ce asupreşte alte popoare sau nu recunoaşte dreptul lor la independenţă.

Nu trebuie uitat nici un moment că apărarea libertăţii şi independenţei este o condiţie esenţială a înfăptuirii idealurilor socialismului şi comunismului în lume, că aceasta constituie adevărata piatră de încercare a adevăratului internaţionalism proletar revoluţionar. Tăria internaţionalismului proletar, a solidarităţii internaţionale depinde tocmai de forţa clasei muncitoare din fiecare ţară, de autoritatea şi încrederea de care ea şi partidul ei revoluţionar se bucură în rîndurile propriului popor, şi nu de nesocotirea şi sacrificarea intereselor naţionale în numele unor teze şi principii aflate în contradicţie flagrantă cu cerinţele obiective ale vieţii, cu însăşi dezvoltarea istorică" [13].

Această apreciere, în deplină concordanţă cu învăţătura marxist-leninistă, relevă posibilităţile largi pe care le creează socialismul eliberării omului de orice asuprire, în cadrul unor state naţionale independente. Aşa cum a subliniat V. I. Lenin : „numai o atenţie cu totul deosebită faţă de interesele diverselor naţiuni face să dispară baza oricăror conflicte, înlătură neîncrederea reciprocă şi teama de intrigi, creează mai ales în rîndul muncitorilor şi ţăranilor care vorbesc limbi diferite — acea încredere fără de care atît relaţiile paşnice între popoare, cît şi dezvoltarea cu succes a tot ce este valoros în civilizaţia de astăzi sînt absolut imposibile" [14].

Pornind de la aceste adevăruri, de la necesitatea îmbinării armonioase dintre naţional şi internaţional, *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism* — Program la elaborarea căruia tovarăşul Nicolae Ceauşescu a avut o contribuţie hotărîtoare — arată că „Tendinţa de a contrapune într-o formă sau alta internaţionalismul propăşirii naţiunii şi statului naţional independent ar fi o gravă eroare care ar aduce mari daune intereselor făuririi socialismului în fiecare ţară şi, totodată, întăririi solidarităţii ţărilor socialiste, creşterii prestigiului socialismului în lume" [15].

[13] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, Edit. politică, Bucureşti, 1976, p. 609—610.

[14] V. I. Lenin, *Opere complete*, vol. 45, Edit. politică, Bucureşti, 1967, p. 260.

[15] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, Edit. politică, Bucureşti, 1975, p. 146.

www.dacoromanica.ro

Această concluzie are o deosebită importanță politică, ținînd de practica relațiilor statornicite între țările socialiste, dar totodată are și o importantă valoare educativă, înscrisă în perimetrul mai larg al patriotismului socialist și al legăturii sale strînse cu internaționalismul — probleme în care istoria își poate aduce o prețioasă contribuție prin tezaurul său de experiență umană și de învățăminte.

În adevăr, chiar în această problemă a solidarității internaționaliste, istoria poate furniza date certe care atestă bogatele tradiții ale solidarității de clasă a proletariatului român, a partidului nostru comunist, solidaritate care a constituit o trăsătură definitorie a mișcării revoluționare din țara noastră. În acest larg evantai s-au înscris participarea unor revoluționari români la revoluția din 1848 din alte țări sau pe baricadele Comunei din Paris, legăturile socialiștilor români cu Internaționala I și cu o serie de partide socialiste, sprijinirea mișcărilor de eliberare din țările balcanice și a marinarilor ruși de pe vasul „Potemkin", solidarizarea activă cu Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, participarea voluntarilor români la lupta contra fascismului în Spania, în mișcarea de rezistență din Franța și în lupta împotriva dominației hitleriste în timpul celui de al doilea război mondial. În același timp mișcarea revoluționară din țara noastră a primit un puternic sprijin internaționalist în lupta împotriva exploatării și asupririi, pentru eliberarea socială și națională a poporului român.

Pe temelia acestor bogate tradiții s-a dezvoltat și se dezvoltă în anii revoluției și construcției socialiste relațiile de colaborare cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu toate forțele antiimperialiste.

Sub acest raport, are o deosebită valoare teoretică și o mare însemnătate practică modul în care tovarășul Nicolae Ceaușescu, aplicînd creator învățătura marxist-leninistă la condițiile epocii contemporane, definește noțiunea de internaționalism. Menționînd că atunci cînd se vorbește de internaționalism proletar se înțelege, de regulă, unitatea clasei muncitoare iar prin internaționalism socialist se înțelege solidaritatea și unitatea țărilor socialiste, secretarul general al partidului nostru subliniază că prin aceasta nu se epuizează noțiunea de solidaritate internațională, acesteia trebuind să-i fie însumate elemente noi, specifice epocii pe care o străbatem : solidaritatea cu mișcările de eliberare națională, lupta împotriva colonialismului și neocolonialismului — pentru dezvoltarea independentă a popoarelor — , lupta împotriva subdezvoltării, pentru o nouă ordine economică internațională, lupta pentru dezarmare și eliberarea omenirii de coșmarul unui nou război, lupta împotriva imperialismului sub toate formele sale de manifestare, respectarea dreptului fiecărui popor de a se dezvolta în mod liber și independent, de a fi stăpîn pe destinele sale. Concluzind în legătură cu această problemă, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că „Înțelegem noțiunea de internaționalism ca o noțiune amplă și cuprinzătoare care, corespunzînd schimbărilor petrecute în lume, trebuie să includă toate forțele progresiste și antiimperialiste" [16].

---

[16] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste, 2 iunie 1976*, Edit. politică, București, 1976, p. 100.

www.dacoromanica.ro

În reliefarea faptică a acestor realităţi, caracteristice epocii noastre, studierea istoriei are un rol deosebit de important, atît în planul cunoaşterii, cît şi sub raport politico-educativ.

În opera teoretică a tovarăşului Nicolae Ceauşescu — reflectînd preocupările majore şi politica Partidului Comunist Român — un loc important se acordă problemei naţionalităţilor conlocuitoare, rezolvării ei în spirit marxist-leninist în ţara noastră.

În abordarea acestei probleme se porneşte de la realităţile istorice specifice României, de la faptul că, de-a lungul mai multor secole, alături de români — populaţia autohtonă a acestor locuri —, pe teritoriul pe care trăim noi s-au aşezat maghiari, germani şi, într-un număr mai mic, alte naţionalităţi.

Între oamenii muncii români şi cei aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare s-au statornicit, în timp, relaţii de strînsă colaborare, dezvoltînd în comun forţele de producţie, muncind alături şi luptînd împreună împotriva exploatării şi asupririi, pentru libertate şi independenţă. Muncii şi luptei comune a locuitorilor acestor pămînturi — români şi de alte naţionalităţi — datorăm tot ce s-a făurit în această ţară, ca bunuri materiale şi spirituale.

Referindu-se la aceste realităţi, tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta în cadrul cuvîntării rostite la Plenara Consiliului oamenilor muncii de naţionalitate germană: „În decursul sutelor şi sutelor de ani de convieţuire în comun, oamenii muncii din ţara noastră au cunoscut atît bucurii, cît şi necazuri, aşa cum şi astăzi avem şi bucurii şi necazuri, şi aşa cum va fi şi în viitor, pentru că niciodată nu vor fi numai bucurii sau numai necazuri.

Dar tocmai această viaţă dusă împreună atît la bine, cît şi la rău a sudat trainic legăturile dintre oamenii muncii români şi cei de alte naţionalităţi, a creat condiţiile ca în 1918 şi 1919 populaţia de naţionalitate germană de pe aceste meleaguri să-şi spună cuvîntul, arătînd că locul ei este în România, că doreşte să trăiască şi să muncească în România" [17].

În adevăr, aşa cum arătau şvabii din Banat în rezoluţia lor cu privire la unirea Transilvaniei cu România: „Secole de viaţă comună ne-au învăţat să apreciem pe vecinii şi conlocuitorii noştri la justa lor valoare şi experienţa din timpurile din urmă n-a făcut decît să ne întărească convingerea că numai unirea cu România va putea să ne ofere garanţiile suficiente pentru existenţa şi progresul nostru".

În decursul secolelor, solidaritatea şi lupta comună a oamenilor muncii români şi cei aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare şi-a găsit expresia în mari răscoale ţărăneşti, în acţiunile revoluţionare ale proletariatului împotriva exploatării şi asupririi, în lupta împotriva fascismului şi a războiului.

Este rolul istoriei să cerceteze şi să valorifice, pe plan politic şi educativ, bogatul tezaur al solidarităţii şi luptei unite a tuturor fiilor acestei ţări, cărora vremurile le-au urzit un destin comun.

Pornind de la aceste realităţi istorice şi de la necesitatea întăririi colaborării şi frăţiei tuturor oamenilor muncii din ţara noastră, indiferent de naţionalitate, Partidul Comunist Român a acţionat cu consecvenţă

[17] Nicolae Ceauşescu, *op. cit.*, vol. 5, p. 565.

www.dacoromanica.ro

pentru asigurarea deplinei egalități în drepturi a acestora, pentru ca toți să se simtă fiii aceleiași patrii, la a cărei înălțare să contribuie fiecare după puterile lui.

Istoria stă mărturie a prejudiciilor ce au putut fi provocate în unele momente din trecut oamenilor muncii de către propaganda și politica șovină dusă de clasele exploatatoare, în scopul dezbinării și măcinării forțelor lor. Acestei acțiuni nocive, mișcarea muncitorească și socialistă — și îndeosebi Partidul Comunist Român — i-au opus o politică de înțelegere și luptă comună a tuturor oamenilor muncii împotriva exploatării și asupririi, demascarea discriminărilor de ordin rasial și național.

Dar numai în anii revoluției și construcției socialiste, în condițiile exercitării puterii de către clasa muncitoare și aliații săi, a devenit posibilă aplicarea acestei politici.

În adevăr, desființarea exploatării omului de către om a însemnat nu numai lichidarea antagonismelor sociale, ci și a celor naționale, a creat posibilitatea realizării unei adevărate egalități între oamenii muncii indiferent de naționalitate. Repartizarea națională a forțelor de producție și dezvoltarea industrială a tuturor regiunilor țării, acordîndu-se atenție în primul rînd celor rămase în urmă, oferă condițiile necesare înfăptuirii unei reale egalități — în primul rînd pe plan material — a tuturor cetățenilor țării. La aceasta se adaugă posibilitățile de care dispun naționalitățile conlocuitoare de a participa în condiții de deplină egalitate, la activitatea de conducere a vieții social-politice, de a folosi limba maternă în instituțiile publice și de învățămînt din localitățile respective, de a avea ziare, reviste, teatre, emisiuni de radio și televiziune în limba proprie, ceea ce stimulează creația științifică și literar-artistică a tuturor locuitorilor țării, sporind tezaurul comun de civilizație și cultură al României socialiste.

Reliefînd succesele dobîndite în rezolvarea problemei naționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu nu omite să menționeze și unele lipsuri care se mai manifestă, ținînd în principal de persistența unor rămășițe ale gîndirii și educației burgheze, moștenite din trecut, lipsuri a căror dezvăluire are o importanță deosebită în procesul educării socialiste a maselor. În acest sens se subliniază necesitatea combaterii unor tendințe de separatism național, de refugiere spre unele iluzii întreținute cel mai adesea de cercuri reacționare din afară. Referindu-se la aceste tendințe, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta, în cadrul Plenarei Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară, că este necesar „să lăsăm la o parte miturile, nostalgiile, prejudecățile și să vedem realitățile! Și aceste realități arată că oamenii muncii — români, maghiari, sîrbi, germani — au luptat și muncit întotdeauna împreună; tocmai datorită acestui fapt ei au putut să facă față furtunilor, să înfrîngă unele tendințe de dominație care ar fi lichidat pînă la urmă existența națională atît a unora, cît și a altora. Aceasta este realitatea și trebuie s-o privim în față, așa cum este! (...) Trebuie să înțelegem că de pe aceste meleaguri nu avem unde pleca, că aici trebuie să construim socialismul, că așa cum ne vom făuri noi înșine viața, așa o vom trăi! Nici românii nu pot fi mutați, nici germanii, nici maghiarii! În aceleași orașe, în aceleași comune unde ei trăiesc împreună de secole vor trăi tot împreună nuilenii! Împreună deci să găsim căile pentru a ne clădi cît

www.dacoromanica.ro

mai bine viața în patria noastră comună. Nu avem nici o perspectivă în altă parte, aici trebuie să construim socialismul !" [18].

Totodată secretarul general al partidului nostru a subliniat necesitatea studierii mai temeinice a istoriei naționalităților conlocuitoare în cadrul istoriei României, reflectării mai judicioase în manualele de istorie a muncii și luptei comune a oamenilor muncii români și de altă naționalitate — elemente de natură să joace un rol pozitiv în educarea socialistă a maselor, îndeosebi a tineretului.

Reliefînd politica Partidului Comunist Român și a statului nostru socialist în rezolvarea marxist-leninistă a problemei naționale — privită ca o parte inseparabilă a revoluției și construcției socialiste — , tovarășul Nicolae Ceaușescu ne deschide totodată perspectiva înțelegerii evoluției acestei probleme.

Subliniind faptul că în etapa pe care o străbatem — a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a trecerii spre comunism — se întărește tot mai mult unitatea și frăția oamenilor muncii indiferent de naționalitate, se menționează că, în perspectiva istorică, în epoca comunismului, odată cu dezvoltarea forțelor de producție și perfecționarea relațiilor sociale se va accentua procesul de omogenizare a societății, de formare a poporului muncitor unic al societății comuniste, în cadrul căruia deosebirile de ordin național se vor apropia treptat, pînă la dispariția lor. Luarea în considerare a acestei perspective — în general a problemei naționale în țara noastră — are o deosebită valoare politică și educativă, iar studierea istoriei patriei este de natură să aducă argumente convingătoare în sprijinul politicii marxist-leniniste a Partidului Comunist Român de întărire continuă a frăției oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, în opera de făurire conștientă a propriului lor viitor în patria comună — România socialistă și comunistă.

De altfel și în prezent, în cadrul Partidului Comunist Român, al U.T.C., al sindicatelor și al celorlalte organizații de masă și obștești, al organelor puterii de stat și, în primul rînd, în procesul de producție, oamenii muncii participă și acționează fără nici o deosebire de ordin național. De asemenea, asigurîndu-se folosirea pe deplin liberă a limbii materne și posibilitatea folosirii ei în învățămînt și în creația cultural-artistică, se creează totodată condiții ca cetățenii aparținînd naționalităților conlocuitoare să-și poată însuși limba română, ceea ce oferă acestora posibilitatea de a-și desfășura activitatea în orice regiune a țării.

Pe de altă parte faptul că pe teritoriul țării noastre conviețuiesc împreună cu poporul român și populații de naționalități maghiară, germană, sîrbă, ucraineană etc., iar populația de naționalitate română trăiește pe teritoriile unor state vecine, face ca rezolvarea în spirit marxist-leninist a problemei naționale atît în țara noastră, cît și în țările respective să constituie un element important de consolidare a relațiilor de bună vecinătate și prietenie între popoarele acestor state. La o astfel de situație și la perspectivele ei favorabile se referă, spre exemplu, comunicatul comun privind întîlnirea prietenească din iunie 1977 între tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul János Kádár, atunci cînd menționează că : „De comun acord, părțile au apreciat că existența naționalității ungare în

[18] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 5, Edit. politică, București, 1971, p. 735—737.

www.dacoromanica.ro

Republica Socialistă România și a naționalității române în Republica Populară Ungară este rezultatul dezvoltării istorice, al vecinătății multiseculare și constituie un factor important pentru dezvoltarea prieteniei dintre cele două țări. Soluționarea justă, marxist-leninistă a problemei naționale în cele două țări, asigurarea drepturilor egale și de dezvoltare multilaterală minorităților constituie un factor important în edificarea socialismului în România și Ungaria, în întărirea prieteniei româno-ungare" [19].

În opera teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu sînt numeroase referiri la cele mai importante evenimente care jalonează întreaga evoluție istorică a poporului nostru, reliefînd trecutul său de luptă pentru libertate socială și națională, pentru propășire materială și spirituală. Totodată cu prilejul numeroaselor vizite de lucru în toate regiunile țării, cu ocazia diferitelor aniversări au fost reliefate nu numai bogatele noastre tradiții revoluționare, realizările deosebite ale poporului român pe plan material și spiritual, ci au fost formulate totodată prețioase indicații de ordin metodologic privind valorificarea valențelor de ordin educativ de care dispune istoria, în scopul ridicării conștiinței socialiste a maselor și cu deosebire a tineretului. În aceeași direcție se înscriu și măsurile adoptate de conducerea superioară de partid și de stat privind reașezarea studiului istoriei pe toate treptele învățămîntului — inclusiv în învățămîntul superior prin introducerea cursului de „Probleme fundamentale ale istoriei patriei și Partidului Comunist Român". Aceste măsuri răspund indicației cuprinse în Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste „de a se acorda mai multă grijă istoriei, literaturii, limbii române, creației poporului nostru — aceasta constituind un factor important pentru educația socialistă a tineretului patriei noastre. Profesorii și învățătorii au datoria de cinste și sarcina de mare răspundere de a-i forma pe tineri ca cetățeni conștienți și devotați ai patriei socialiste, ca făuritori entuziaști ai comunismului pe pămîntul României" [20].

Pentru ca istoria să-și îndeplinească acest rol educativ — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — este necesar „să ne călăuzim permanent de concepția materialist-dialectică, a marxism-leninismului, punînd în lumină adevărul obiectiv, "să cunoaștem legăturile tradiționale „care au existat de-a lungul secolelor între popoare, în special între popoarele vecine, a relațiilor lor de solidaritate și întrajutorare în lupta pentru cauza libertății și independenței, precum și a aspectelor legate de vechea politică de dominație și asuprire promovată de marile imperii din trecut, de învrăjbire între popoare cultivată de clasele exploatatoare", ceea ce are „o importanță esențială pentru lichidarea surselor de neîncredere și animozitate create de-a lungul timpului între popoare" [21].

În lumina concepției marxist-leniniste sînt formulate prețioase indicații privind stabilirea justă a raportului dintre rolul maselor și al personalităților în istorie. Pe această linie este subliniată cu tărie teza privind

---

[19] „Scînteia", 17 iunie 1977.

[20] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste, 2 iunie 1976*, Edit. politică, București, 1976, p. 42.

[21] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, p. 47—48.

www.dacoromanica.ro

rolul hotărîtor al maselor largi populare — creatoare a tuturor bunurilor materiale și spirituale, adevărate făuritoare ale istoriei. Lupta lor revoluționară, socială și națională, a constituit principala forță motrice a dezvoltării poporului nostru de-a lungul zbuciumatei sale istorii. Totodată nu trebuie neglijat nici rolul personalităților, al militanților revoluționari care prin activitatea lor au impulsionat progresul social-politic și cultural. Reliefarea acestor adevăruri în cadrul studierii istoriei au o deosebită valoare politică și educativă, ea conducînd la prețuirea — îndeosebi de către tineret — a acelor forțe care au determinat mersul înainte al poporului nostru. În acest cadru se situează cultivarea dragostei pentru lupta revoluționară a clasei muncitoare sub conducerea Partidului Comunist Român, luptă care a avut drept rezultat instaurarea puterii oamenilor muncii și făurirea socialismului în țara noastră. Pornind de la importanța acestor mărețe cuceriri și de la faptul că procesul de transformare revoluționară a societății este în plină desfășurare, tovarășul Nicolae Ceaușescu recomandă istoricilor „să-și concentreze în mai mare măsură forțele în direcția studierii problemelor actuale, deosebit de complexe, ale edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, precum și a perspectivei evoluției viitoare a României, a rolului conducător ce revine partidului comunist în stimularea mersului nostru înainte, pe toate planurile, în înfăptuirea idealurilor comunismului" [22]. În același timp, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, este necesar să fie studiată solidaritatea activă a Partidului Comunist Român cu partidele comuniste și muncitorești din alte țări, eforturile sale pentru creșterea forței și coeziunii mișcării muncitorești internaționale, pentru realizarea unei unități noi în cadrul acestei mișcări, bazată pe egalitate și stimă reciprocă, pe dreptul inalienabil al fiecărui partid de a-și stabili, în mod de sine-stătător linia politică, strategia și tactica revoluționară. Într-un cadru mai larg, istoria este chemată să contribuie la cunoașterea mai temeinică de către întregul nostru popor a luptei duse de forțele progresiste din întreaga lume împotriva politicii imperialiste, ca și a contribuției fiecărui popor la îmbogățirea tezaurului de civilizație și cultură al omenirii.

Apreciind în mod sintetic rolul istoriei în formarea conștiinței omului nou, valoarea educativă a acestei științe, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta, în cadrul întîlnirii cu activul de partid din Brașov, că studierea evenimentelor din trecut este necesară întrucît fără luptele purtate de-a lungul secolelor, „fără activitatea mișcării muncitorești și a partidului comunist, noi nu am fi avut create condițiile pentru a răsturna clasele stăpînitoare și a trece întreaga putere politică în mîna celor ce muncesc. Reamintim trecutul atît pentru a omagia pe cei care în diferite epoci au dus greul luptei, cît și pentru a trage învățăminte de viitor, pentru a educa generația actuală și mai cu seamă tînăra generație, copiii, constructorii de mîine ai socialismului, a-i ajuta să înțeleagă că tot ceea ce am înfăptuit în acești ani nu a căzut din cer, nu s-a înfăptuit de la sine, ci este rezultatul unei lupte îndelungate, grele, al multor jertfe. Prețuind cuceririle de pînă acum, să facem totul pentru a întări continuu patria noastră, pentru a dezvolta și ridica

[22] Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat Institutului de studii istorice și social-politice cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la înființare. 29 martie 1976*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, Edit. politică, București, 1976, p. 516.

www.dacoromanica.ro

pe o treaptă superioară națiunea noastră socialistă pe drumul frăției oamenilor muncii români, maghiari și germani, care trăiesc pe aceste meleaguri. Educăm tineretul să prețuiască înaintașii, să prețuiască prezentul, să se pregătească pentru a putea făuri viitorul luminos al întregului nostru popor, comunismul" [23].

Realizarea acestor sarcini, care țin de însăși rațiunea de a fi a istoriei, constituie o îndatorire de onoare a tuturor celor ce activează în acest domeniu, iar îndrumările și îndemnurile date de tovarășul Nicolae Ceaușescu reprezintă un puternic stimulent și garanția că știința istorică își va pune pe deplin în valoare certele sale valențe educative.

LA CONCEPTION DU CAMARADE NICOLAE CEAUȘESCU CONCERNANT LE RÔLE POLITIQUE ET ÉDUCATIF DE L'HISTOIRE

RÉSUMÉ

Dans l'oeuvre théorique et l'activité pratique du camarade Nicolae Ceaușescu, le problème de l'éducation socialiste des masses — notamment de la jeunesse — occupe une place de premier plan. Ainsi, le secrétaire général du Parti Communiste Roumain et président de la République Socialiste de Roumanie attache une importance particulière à l'étude de l'histoire de la patrie et du parti, destinée à mettre en évidence tous les facteurs progressistes, véritablement révolutionnaires, du passé de notre peuple, ainsi que les réalisations grandioses obtenues dans les années de la révolution et de l'édification socialiste.

Dans l'appréciation du rôle éducatif de l'histoire, le camarade Nicolae Ceaușescu prend en considération la capacité de cette science de former et de développer le patriotisme socialiste, révolutionnaire, force motrice dans la mobilisation des masses à l'édification du nouveau régime et en même temps d'éduquer les travailleurs dans l'esprit de la solidarité internationale, de l'appréciation de toutes les valeurs créées par les peuples dans l'évolution de la société humaine.

Un problème important relevé par le camarade Nicolae Ceaușescu, auquel l'étude de l'histoire est destinée à donner une solution scientifique et politique-éducative est celui de la nation et du rôle positif de celle-ci dans le passé, à notre époque et dans la perspective de l'édification du socialisme et du passage vers le communisme. C'est dans la même lumière que l'on aborde le problème des nationalités cohabitantes, de la solution marxiste-léniniste de la question nationale dans notre pays, dans l'esprit du renforcement de la collaboration et de la fraternité de tous les travailleurs, indifféremment de leurs nationalité.

Les discours et les articles du camarade Nicolae Ceaușescu abordent aussi une série d'orientations et d'indications méthodologiques concernant l'étude et l'enseignement de l'histoire, étant soulignée la nécessité que ceux-ci soient réalisés fermement sur la base de la conception marxiste-léniniste,

[23] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Edit. politică, București, 1968, p. 341.

www.dacoromanica.ro

de l'objectivité scientifique, en relevant le rôle des masses populaires — véritables créatrices de l'histoire — mais tenant compte aussi de la contribution des personnalités, des militants révolutionnaires qui, au long des temps, s'identifiant aux aspirations des masses, ont agi pour le progrès dans la vie économique, socio-politique et culturelle.

Nicolae Ceauşescu ne conçoit pas l'histoire comme une science „en soi", mais comme un moyen important de compréhension plus claire des problèmes actuels qui préoccupent l'humanité, d'appui — par ses conclusions et ses enseignements — du perfectionnement de la direction de la société, de l'établissement entre les diverses nations et les divers Etats, de rapports fondés sur l'équité, destinés à créer un climat de paix et de coopération entre tous les peuples du monde.

Par la réalisation de ces objectifs majeurs, l'histoire met en valeur ses importantes valences éducatives, acquérant une sûre finalité socio-politique.

www.dacoromanica.ro

OPERELE TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU — ÎNDREPTAR ȘI STIMULENT ÎN ACTIVITATEA ISTORICILOR

DE

GHEORGHE I. IONIȚĂ

„În educarea socialistă a maselor, cunoașterea istoriei poporului constituie un factor important al dezvoltării conștiinței de sine a poporului, al cunoașterii a ceea ce a fost înaintat, cu adevărat revoluționar în trecutul său, precum și ceea ce a fost retrograd și trebuie combătut ... Să facem totul ca istoria să devină o puternică armă a prieteniei și solidarității între popoare, în lupta pentru socialism, pentru colaborare și pace internațională!"

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din expunerea făcută la Congresul educației politice și culturii socialiste).

Președintele Republicii Socialiste România, Secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU împlinește 60 de ani de viață și 45 de ani de activitate revoluționară. La această aniversare scumpă nouă tuturor, țării și întregului popor, îi urăm multă sănătate și putere de muncă pentru a ne putea conduce cu mînă sigură pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.

Pentru noi istoricii, pentru iubitorii și cunoscătorii de istorie în general, de numele și activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu sînt legate momente esențiale ale repunerii istoriei în drepturile ei firești, potrivit unor judecăți de valoare, de înaltă esențialitate, care au fost făcute. „Oare cum s-ar simți un popor care nu și-ar cunoaște trecutul, nu și-ar cunoaște istoria, nu ar prețui și nu ar cinsti această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu-și cunoaște părinții și se simte străin în lume? Fără nici o îndoială că așa ar fi tovarăși. Iată de ce noi avem datoria să cunoaștem, să studiem trecutul de luptă al poporului nostru. Avem un trecut cu care ne putem mîndri. În condiții grele, poporul nostru și-a păstrat ființa națională. În această parte a lumii el a fost un factor de progres și civili-

„REVISTA DE ISTORIE", Tom. 31, nr. 1, p. 33–59, 1978

www.dacoromanica.ro

zație, și-a adus contribuția la mersul înainte pe calea unei vieți mai bune. Iată de ce noi, comuniștii, cinstind pe cei care în trecut și-au dat viața pentru fericirea poporului, tragem din lupta lor învățăminte pentru prezentul pe care-l făurim..."[1].

„Una din disciplinele sociale de cea mai mare importanță pentru înțelegerea evoluției societății omenești în țara noastră, ca și pe plan mondial este, după cum se știe, istoria" — spunea de asemenea tovarășul Nicolae Ceaușescu. Studiul istoriei constituie „un factor esențial de educare patriotică a tinerelor generații, de dezvoltare a sentimentului de răspundere față de soarta națiunii noastre socialiste, a hotărîrii ferme a tuturor tinerilor de a-și închina toată energia, elanul, puterea de muncă și chiar viața, dacă va fi necesar, înfloririi și apărării patriei, salvgardării libertății, suveranității și integrității teritoriale, a cuceririlor revoluționare, socialiste ale poporului"[1].

Totodată, „studierea istoriei permite cunoașterea legăturilor tradiționale care au existat de-a lungul secolelor între popoare, în special între popoarele vecine, a relațiilor lor de solidaritate și întrajutorare în lupta pentru cauza libertății și independenței, precum și a aspectelor legate de vechea politică de dominație și asuprire promovată de marile imperii din trecut, de învrăjbire între popoare cultivată de clasele exploatatoare. Iată de ce înfățișarea profund obiectivă și interpretarea justă, corectă, principială a datelor și faptelor istorice au o importanță esențială pentru lichidarea surselor de neîncredere și animozitate create de-a lungul timpului între popoare. Tendințele de denaturare a datelor istorice, interpretarea lor subiectivă, eronată, în funcție de anumite conjuncturi sau potrivit unor interese unilaterale, nu slujesc cauzei prieteniei între popoare. Asemenea practici sînt străine principiilor materialismului dialectic și istoric — concepția științifică despre lume a proletariatului —, spiritului de dreptate și adevăr al clasei muncitoare, poziției ei critice juste în valorificarea moștenirii trecutului"[3].

Adresîndu-se participanților la Congresul internațional de studii sud-est europene, care a avut loc, în septembrie 1974, la București, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Cercetarea multilaterală a trecutului istoric și cultural al umanității, punerea în evidență a învățămintelor istoriei — domenii care constituie obiectul preocupărilor dumneavoastră — pot aduce o prețioasă contribuție la cauza destinderii, la mai buna cunoaștere între popoare, la promovarea unui climat de înțelegere și apropiere între națiuni"[4].

---

[1] Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la întîlnirea cu activul de partid din regiunea Argeș — 12 iunie 1966 — în *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 1, Edit. politică, București, 1968, p. 463.

[2] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor didactice care predau științele sociale în învățămîntul superior — 10 noiembrie 1972* — în *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterol dezvoltate*, vol. 7, Edit. politică, București, 1973, p. 831 — 832.

[3] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico ideologică și cultural educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste — 2 iunie 1976*, Edit. politică, București, 1976, p. 47 — 48.

[4] Nicolae Ceaușescu, Mesaj adresat participanților la cel de al III lea Congres internațional de studii sud-est europene — 4 septembrie 1974, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 10, Edit. politică, București, 1974, p. 685.

www.dacoromanica.ro

Istoria, spunea într-o altă împrejurare tovarășul Nicolae Ceaușescu, „... constituie un inestimabil tezaur de experiență politică revoluționară, o bogată sursă de învățăminte și concluzii, care ajută partidul nostru să-și îndeplinească cu cinste misiunea istorică pe care o are astăzi în societatea socialistă, să conducă mai departe poporul spre piscurile luminoase ale erei comuniste" [5].

Așadar, cercetăm, scriem și difuzăm cunoștințele de istorie nu numai de dragul de a cerceta, scrie și difuza cunoștințe de istorie; în mod necesar, prin istorie țintim spre o finalitate bine precizată: formarea omului nou în spiritul prețuirii valorilor istorice trecute spre a-i fi de folos în contemporaneitate pentru făurirea noii societăți, magistral prefigurate în documentele Congresului al XI-lea al partidului, în Programul partidului nostru, în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu.

O asemenea optică ne este cu atît mai necesară cu cît în trecut, după cum este cunoscut, „Greșeli serioase s-au produs în interpretarea istoriei țării noastre, a formării poporului, a limbii și a însăși națiunii române" [6].

Înalta apreciere pe care a acordat-o dintotdeauna și o acordă consecvent istoriei tovarășul Nicolae Ceaușescu se reflectă mai întîi de toate în faptul că, în întreaga sa operă — publicată pînă acum în cele 14 volume —, sînt abundente analizele și referirile privitoare la nenumărate pagini de istorie a patriei noastre, din adîncimea timpului și pînă în actuala etapă a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. În fond, dacă ne referim la marile momente din istoria poporului român, la figurile legendare ale unor viteji conducători de țară și de oști, nu există vreun caz care să nu fi format obiect de atenție din partea conducătorului României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În cuprinsul rapoartelor pe care le-a prezentat la Congresele și Conferințele naționale ale partidului, la plenarele C.C. al P.C.R., în expunerile făcute în cursul vizitelor de lucru efectuate în toate județele de-a lungul și de-a latul țării, cu ocazia unor mari adunări populare consacrate omagierii unor evenimente glorioase din trecut, aniversării și comemorării unor momente remarcabile ale istoriei noastre, aniversării datelor de primă atestare documentară a unor localități, în cuvîntul adresat în mod repetat cadrelor ce acționează în frontul ideologic, al științelor sociale — în general — și în domeniul cercetării istorice și al predării istoriei — în special — ca și în multe alte ocazii, tovarășul Nicolae Ceaușescu a abordat din multiple unghiuri de vedere problematica istoriei României, oferindu-ne tuturor posibilități efective de înțelegere mai profundă a istoriei noastre, sugerîndu-ne atît cît și atît cît piste noi pe care ne-am putut și ne putem desfășura activitatea, perfecționîndu-ne continuu munca de cercetare, interpretare și predare a istoriei.

Acum, în momentele în care întreg frontul nostru istoric este angajat plenar — în întîmpinarea Congresului mondial de științe istorice ce se va

---

[5] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 80 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România*, Edit. politică, București, 1973, p. 57.

[6] Nicolae Ceaușescu, *„Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste — 2 iunie 1976*, Edit. politică, București, 1976, p. 29.

www.dacoromanica.ro

ține la București, în anul 1980 — pentru elaborarea Tratatului de istorie a României în mai multe volume, a istoriei Partidului Comunist Român și a altor lucrări monumentale de specialitate, putem afirma cu deplină satisfacție că opera tovarășului Nicolae Ceaușescu ne oferă nu numai jaloanele pentru analiza celor mai importante probleme ale istoriei noastre, ci și cheia metodologică cu care vom putea deschide mai larg paleta cunoașterii și vom putea răspunde la multe întrebări ce nu și-au primit pînă acum soluțiile adecvate din partea cercetării de specialitate, oricîte eforturi s-au depus pentru aceasta.

Din păcate, trebuie s-o spunem deschis, istoricii și cercetătorii noștri nu au reușit pe de-a-ntregul pînă acum să răspundă prin lucrări temeinice sensurilor de excepțională însemnătate teoretică și practică pe care le oferă opera tovarășului Nicolae Ceaușescu ducerii mai departe a cunoașterii noastre istorice. Considerăm că ar fi peste puterile noastre și nu s-ar încadra în numărul de pagini consacrate unui articol de revistă dacă am încerca să surprindem în continuare totalitatea contribuțiilor la aprofundarea cunoașterii istoriei noastre, contribuții desprinse din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu. Ne vom limita de aceea ca, pe firul istoriei, să aducem în prim plan judecăți de valoare privind unele momente și aspecte nodale ale istoriei patriei și partidului nostru. Nu înainte însă de a aduce în atenție considerațiunile metodologice de largă perspectivă în care a conceput și concepe tovarășul Nicolae Ceaușescu cercetarea, interpretarea, scrierea și difuzarea cunoștințelor de istorie.

Istoria patriei noastre, a mișcării muncitorești și a partidului comunist — aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu — „este legată indisolubil de dezvoltarea economică, politică, științifică și culturală a țării, de progresul forțelor de producție, de acțiunea legilor sociale obiective și a diferiților factori interni și externi care au influențat istoria României" [7].

Înțelegerea rolului pe care l-a jucat în diverse perioade partidul clasei muncitoare „necesită analiza aprofundată a poziției claselor și forțelor sociale față de evenimentele cruciale ale istoriei țării, examinarea activității militanților revoluționari, a oamenilor politici în lumina intereselor și tendințelor claselor pe care le-au reprezentat" [8].

De mare importanță este aprecierea potrivit căreia „Istoria luptei clasei muncitoare, a mișcării socialiste, a partidului comunist trebuie prezentată în contextul vieții economice și sociale generale a țării, în strînsă legătură cu activitatea celorlalte forțe revoluționare, democratice și progresiste care au contribuit la dezvoltarea societății. Numai astfel putem avea o imagine reală, multilaterală a vieții sociale din România, putem înțelege în toată amploarea sa lupta revoluționară a poporului român pentru democrație, pentru pace și progres social, rolul jucat de clasa muncitoare, de partidul său de avangardă, în desfășurarea vieții politice, în transformarea revoluționară a societății" [9].

---

[7] Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, Edit. politică, București, 1966, p. 5 — 6.

[8] *Ibidem*, p. 6.

[9] *Ibidem*.

www.dacoromanica.ro

Cu deosebite rezonanțe pentru munca istoricului de azi și de mîine se prezintă de asemenea aprecierea conform căreia „Interpretarea științifică, obiectivă a evenimentelor social-politice în toată complexitatea lor poate fi făcută numai în lumina materialismului dialectic și istoric, cea mai înaintată concepție despre lume și viață. Pe această bază putem aprecia în mod just drumul lung și greu străbătut de forțele revoluționare și progresiste ale poporului, evoluția clasei muncitoare de la naștere și pînă la transformarea ei în clasa conducătoare a societății, în principala forță socială a națiunii socialiste, glorioasa istorie a Partidului Comunist Român" [10].

Întreaga istorie a țării noastre, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „demonstrează că poporul muncitor, forțele sale revoluționare, progresiste și patriotice au înfăptuit toate marile transformări revoluționare, au asigurat mersul înainte al societății noastre. Toate momentele importante din viața patriei noastre sînt legate de lupta maselor, a întregului popor — motorul progresului social, adevăratul făuritor al istoriei României" [11].

Abordînd raportul între contribuția maselor și a personalităților de-a lungul istoriei noastre, Președintele României socialiste sublinia: „În marile bătălii sociale și naționale, din rîndul maselor largi populare s-au ridicat și se ridică mii și mii de luptători revoluționari, militanți și conducători politici de seamă. Identificîndu-se cu idealurile maselor, cu interesele națiunii, ridicîndu-se la nivelul înțelegerii cerințelor obiective ale dezvoltării sociale, al cunoașterii științifice a legilor luptei de clasă, ei pot îndeplini un rol important în organizarea și conducerea luptei revoluționare, aducînd astfel o contribuție prețioasă la progresul societății" [12].

Rezultă de aci că „activitatea diferiților militanți, personalități revoluționare și politice, poate fi prezentată în mod just numai în strînsă legătură cu clasa socială căreia îi aparțin. Numai astfel vom evita atît exagerarea meritelor unor militanți, cît și negarea contribuției lor la lupta pentru dezvoltarea socială. Nici un conducător, oricît de proeminent, nu poate fi prezentat drept singur făuritor al evenimentelor istorice, fără ca aceasta să ducă la zeificarea lui, la negarea rolului maselor, al poporului" [13].

De aici, tovarășul Nicolae Ceaușescu consideră că „Aprecierea activității militanților revoluționari trebuie făcută ținîndu-se seama de contribuția și de rolul pe care l-au jucat în fiecare perioadă a vieții lor, în fiecare etapă a mișcării muncitorești. Prezentarea locului pe care l-au ocupat aceștia în lupta revoluționară din trecut trebuie făcută în funcție de realitate și nu de situația pe care o ocupă ei azi în partid. Ar fi greșit să se exagereze meritele din trecut ale unor conducători numai pentru a pune istoria' de acord' cu prezentul; aceasta ar duce la denaturarea adevărului istoric" [14].

Trebuie să ținem permanent seama, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, de faptul că „istoria este făurită de oameni, cu calitățile și

---

[10] *Ibidem*
[11] *Ibidem*, p. 6 — 7.
[12] *Ibidem*, p. 7.
[13] *Ibidem*.
[14] *Ibidem*, p. 7 — 8.

www.dacoromanica.ro

defectele lor. În procesul luptei revoluționare, al muncii pentru construcția socialismului, în țara noastră s-au ridicat numeroși militanți care, într-o etapă sau alta, au jucat un rol de seamă în desfășurarea evenimentelor, au îndeplinit sarcini de răspundere în conducerea partidului și statului democrat-popular. În decursul anilor, unii dintre aceștia, în virtutea legilor firești ale naturii n-au mai putut continua munca și lupta; alții au săvîrșit greșeli care au atras îndepărtarea lor din funcțiile de răspundere pe care le dețineau și, uneori, chiar din partid" [15]. Este obligatoriu, în consecință, că: „Istoria trebuie să prezinte întregul proces al luptei revoluționare în complexitatea sa, să pornească de la analiza științifică a realității sociale, să înfățișeze faptele nu după dorințele subiective ale oamenilor, nu după nevoi politice de moment, după criterii de conjunctură, ci așa cum s-au petrecut ele, corespunzător adevărului vieții. Este necesar să se analizeze și să se aprecieze cu maximum de obiectivitate contribuția pe care a adus-o fiecare militant, la timpul respectiv, în mișcarea muncitorească, în viața poporului" [16].

Din aceste considerente metodologice fundamentale, tovarășul Nicolae Ceaușescu desprindea concluzia că „Valoarea unei istorii cu adevărat științifice constă în înfățișarea obiectivă a faptelor, în interpretarea lor justă, constituind astfel o oglindă a conștiinței de sine a poporului, a claselor, înmănunchind experiența de viață și de luptă a maselor și a conducătorilor" [17].

Pentru fiecare dintre noi păstrează o deosebită semnificație faptul că aceste considerațiuni metodologice își găsesc aplicabilitatea mai întîi de toate în Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, document ce reprezintă Carta fundamentală ideologică, teoretică și politică a partidului și la elaborarea căreia, în fruntea întregului partid, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adus o contribuție hotărîtoare. Așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntul înainte al Programului, în calitate de Președinte al Comisiei de redactare, pentru elaborarea documentului s-a avut „permanent în vedere prezentarea, într-o formă închegată, unitară, a gîndirii teoretice, ideologice și politice a Partidului Comunist Român" [18].

În mod cu totul deosebit subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu că „La baza analizei întregii dezvoltări istorice a poporului român stă concepția revoluționară despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric. În spiritul acestei concepții, concluziile, obiectivele și previziunile Programului pornesc de la realitățile economico-sociale concrete ale societății socialiste românești, precum și de la marile procese și transformări care au loc în lumea contemporană, în dezvoltarea generală a societății umane" [19].

---

[15] *Ibidem*, p. 8.
[16] *Ibidem*.
[17] *Ibidem*.
[18] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, Edit. politică, București, 1975, p. 7.
[19] *Ibidem*.

www.dacoromanica.ro

Referindu-se la conținutul analizei istorice cu care se deschide Programul partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că în această parte se „face o retrospectivă sintetică a existenței de două milenii a poporului nostru, reliefînd — în spiritul socialismului științific — rolul maselor largi populare în lupta îndelungată și grea pentru progres social, împotriva exploatării și asupririi sociale și naționale, a dominației străine, pentru apărarea ființei sale, a libertății și neatîrnării, pentru o viață mai bună, mai demnă. Generalizînd teoretic experiența partidului și poporului nostru în lupta pentru transformarea revoluționară a societății, pentru edificarea orînduirii noi, socialiste și ridicarea nivelului de civilizație materială și spirituală a întregului popor, Programul ține seama, totodată, de experiența celorlalte țări socialiste, a tuturor popoarelor, aplicînd creator adevărurile generale, universal valabile la condițiile istorice, sociale și naționale concrete ale României" [20].

În linia obiectivă a desfășurării noastre istorice, „Programul fundamentează științific principiile de bază ale societății socialiste multilateral dezvoltate ca fază superioară a socialismului — precum și o serie de procese esențiale ale trecerii spre comunism și trăsături ale fizionomiei orînduirii comuniste" [21].

O deosebită însemnătate păstrează aprecierea făcută de Secretarul general al partidului nostru în cuprinsul cuvîntului înainte, apreciere potrivit căreia „În activitatea sa viitoare, partidul va trebui să se conducă neabătut după concluziile și previziunile științifice cuprinse în Program. Totodată, va trebui să se țină permanent seama de transformările revoluționare ce se vor produce în societatea socialistă românească și în viața internațională, trăgîndu-se concluziile corespunzătoare din aceste schimbări pentru activitatea din fiecare etapă de dezvoltare. Nu trebuie să uităm nici un moment că Programul nu dă și nu poate da decît orientarea științifică generală; concluziile și prevederile sale nu sînt dogme date odată pentru totdeauna. Va trebui să avem permanent în vedere îmbogățirea Programului cu noi teze teoretice reieșite din activitatea de transformare revoluționară a societății" [22].

Mesajul profund al acestor aprecieri reprezintă, trebuie să reprezinte pentru întreaga știință istorică din țara noastră, pentru cercetători și profesori, pentru toți slujitorii istoriei — în primul rînd pentru aceia care-i difuzează în masele largi adevărurile — un permanent și neprețuit îndreptar. Gîndirea creatoare constituie și în activitatea istoricului și cercetătorului, a omului de la catedră garanția continuiei perfecționări, a ridicării muncii lor pe trepte calitativ superioare. Așa dar, nu încremenire în formule la un moment dat stabilite, nu imobilism în gîndire ni se cere, ci cutezanță creatoare, căutări fecunde, drumuri noi spre adevărurile istoriei, forță de exprimare a lor. Iată sensurile reale ale activității noastre, sensuri adînc încrustate în cartea de aur a partidului — istoricul său program.

Pentru noi ca istorici în special, precum și pentru cunoscătorii și iubitorii de istorie în general are o mare semnificație faptul că Programul

---

[20] *Ibidem*, p. 8.
[21] *Ibidem*.
[22] *Ibidem*, p. 10 — 11.

www.dacoromanica.ro

Partidului Comunist Român începe cu o amplă dezbatere a problemelor de istorie a poporului român, din adîncimea timpului și pînă azi. Noi vedem în aceasta, trebuie să vedem o mărturie a prețuirii pe care o acordă istoriei întregul nostru partid și popor, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, Președintele României Socialiste, Secretarul general al Partidului Comunist Român „Faptele atestă — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — că pe meleagurile de azi ale României s-au succedat în decursul mileniilor toate orînduirile sociale cunoscute în istoria umanității, că istoria poporului român este istoria dezvoltării forțelor de producție, a relațiilor de producție și sociale, a luptelor de eliberare socială și națională, împotriva cotropirii și dominației străine, pentru libertate și neatîrnare" [23].

Ocupîndu-se de începuturile îndepărtate ale existenței și afirmării poporului român în vatra sa strămoșească, Secretarul general al partidului nostru, Președintele Republicii Socialiste România, a evocat adeseori „constituirea, pe aceste meleaguri, a primului stat dac centralizat și independent de către Burebista — moment de cea mai mare importanță în istoria milenară a poporului nostru" [24], eveniment a cărui aniversare de 2050 de ani o vom marca în curînd, în cadrul unor manifestări cu totul deosebite, potrivit prevederilor recentei hotărîri a plenarei C.C. al P.C.R.

Din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu desprindem aprecieri de înaltă valoare referitoare la dezvoltarea economico-socială puternică a dacilor în epoca lui Burebista, situație înfloritoare „ridicată la un grad foarte înalt în timpul lui Decebal — eroul legendar, intrat în conștiința poporului nostru ca simbol al neînfricării și spiritului de jertfă în apărarea libertății și independenței" [25].

După cum este cunoscut, la această evoluție pozitivă a poporului dac, o contribuție importantă au avut-o și amplele relații de influențare reciprocă cu marile civilizații ale antichității, cum au fost cea greacă, persană și apoi cea romană. „Între statul dac și marele Imperiu roman vecin au existat strînse și îndelungate legături în cele mai diferite domenii. Ca urmare însă a politicii de expansiune duse de împărații de la Roma — apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu — , între cele două state s-au născut conflicte, au izbucnit războaie" [26].

În decursul acestor crîncene încleștări armate s-a manifestat cu putere voința fermă a dacilor de a-și păstra neatîrnarea și integritatea teritorială, de a ține piept celei mai puternice forțe militare pe care a cunoscut-o antichitatea. Lupta eroică a dacilor a stîrnit aprecierile cele mai elogioase ale istoricilor lumii vechi.

După cucerirea Daciei de către romani, „care, ca orice cucerire, a avut și urmări tragice pentru poporul dac — pe baza împletirii strînse a

---

[23] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România prezentată la Congresul educației politice și culturii socialiste — 2 iunie 1976*, Edit. politică, București, 1976, p. 10.

[24] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a CC al PCR, MAN și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 6.

[25] *Ibidem*, p. 7.

[26] *Ibidem*.

www.dacoromanica.ro

celor două civilizații ce au convieţuit vreme îndelungată, viaţa economică, socială şi culturală din aceste ţinuturi a cunoscut un nou şi puternic progres. Din unirea dacilor cu romanii s-a plămădit, în decursul secolelor, un popor nou, plin de energie şi vigoare, moştenitor al marilor virtuţi şi tradiţii ale glorioşilor săi înaintaşi — poporul român" [27].

Păstrînd de la daci setea nestinsă de libertate, voinţa de a nu-şi pleca fruntea sub jugul străin, hotărîrea de a rămîne mereu el însuşi, unic stăpîn pe viaţa şi pe soarta sa, şi continuînd spiritul raţional, judecata şi pasiunea creatoare a romanilor, poporul român, nou apărut în lume, avea să îndeplinească, într-o existenţă de aproape două milenii, un eroic, zbuciumat şi măreţ destin istoric, dezvoltîndu-se continuu şi afirmîndu-se cu putere în rîndul popoarelor şi, astăzi, al naţiunilor lumii.

Este cunoscut că intrarea Imperiului roman în perioada declinului său politic şi militar — ca urmare a puternicelor contradicţii interne ce-l măcinau şi a loviturilor date de popoarele ce se ridicau la luptă pentru eliberarea de sub dominaţia acestora — a făcut ca legiunile romane să părăsească Dacia. „În aceste împrejurări — subliniază tovarăşul Nicolae Ceauşescu — , poporul nostru, aflat încă în plin proces de cristalizare a fizionomiei sale etnice şi spirituale, a rămas să facă faţă singur, prin propriile-i forţe, valurilor migratoare ce aveau să treacă peste teritoriile sale" [28].

Încă de pe atunci poporul român s-a distins prin „dragostea de adevăr şi dreptate, prin dîrzenie şi neînfricare în luptă, prin voinţa de a fi stăpîn pe destinul său, de a-şi făuri viitorul în deplină libertate. Aşa se explică şi faptul că marile migraţiuni ale unor popoare asiatice în Europa — fenomen care a frînat mult progresul societăţii de pe acest teritoriu — nu au putut schimba caracteristicile spirituale şi morale ale poporului nostru" [29].

În general, arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu într-o altă împrejurare, „Vechile populaţii migratoare care au venit şi s-au stabilit în această parte a Europei au găsit aici o organizare socială şi o civilizaţie constituită — cea a tracilor, respectiv a geto-dacilor — în spaţiul căreia s-au format apoi şi s-au afirmat ca unităţi distincte, de sine-stătătoare, popoarele care trăiesc astăzi în această parte a continentului" [30].

Un semnificativ sens au aprecierile tovarăşului Nicolae Ceauşescu potrivit cărora „În veacurile vastelor mişcări demografice, în vecinătatea ţării noastre s-au aşezat unele populaţii migratoare; după cum se ştie, între acestea şi poporul român s-au statornicit de-a lungul timpului relaţii de prietenie şi într-ajutorare reciprocă, de convieţuire paşnică şi colaborare. În această perioadă deosebit de frămîntată, unele populaţii, cum sînt maghiarii, germanii, slavii, tătarii şi alţii, s-au aşezat şi pe teritoriile locuite

---

[27] *Ibidem*, p. 7 — 8.

[28] *Ibidem*, p. 8.

[29] Nicolae Ceauşescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică şi cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conştient şi devotat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al comunismului în România, prezentată la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste — 2 iunie 1976*, Edit. politică, Bucureşti, 1976, p. 10 — 11.

[30] Nicolae Ceauşescu, *Mesaj adresat participanţilor la cel de-al II-lea Congres internaţional de tracologie de la Bucureşti — 5 septembrie 1976* în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Edit. politică, Bucureşti, 1977, p. 329.

www.dacoromanica.ro

de români, legîndu-și pentru totdeauna soarta de poporul nostru, muncind și trăind împreună, făurind laolaltă progresul material și spiritual, luptînd cot la cot pentru libertate și independență, pentru dreptate socială și o viață mai bună" [31]

În același timp, „populații de naționalitate română s-au așezat pe teritorii vecine, rămînînd să conviețuiască cu popoarele respective. Acestea au fost caracteristici specifice ale procesului de formare a poporului român și a popoarelor vecine, ca de altfel a multor altor popoare europene, ale constituirii lor în națiuni distincte, în state naționale de sine stătătoare" [32].

Documentele istorice, descoperirile arheologice atestă faptul că pe teritoriile de bază ale vechii Dacii s-a accentuat procesul de formare și dezvoltare a poporului român, acesta continuîndu-și aici existența neclintit, muncind și creînd, pășind mereu înainte pe calea progresului și civilizației. Luptînd fără preget pentru păstrarea ființei proprii, pentru apărarea libertății și neatîrnării, a granițelor strămoșești, poporul român a dezvoltat, totodată, relații de prietenie și solidaritate cu popoarele vecine, participînd activ la viața comunității mondiale.

Odată cu terminarea marilor migrațiuni, dezvoltarea forțelor de producție și schimbarea caracterului relațiilor sociale, „pe teritoriul țării noastre s-a trecut la o organizare administrativă superioară, luînd ființă primele nuclee voievodale, ale căror conducători, cum sînt Gelu, Glad, Menumorut, au dus lupte grele pentru apărarea și consolidarea entității politice distincte" [33].

Contribuții deosebite a adus Președintele României Socialiste la sublinierea faptului că „Pe măsura dezvoltării lor economico-sociale tot mai puternice, formațiunile voievodale românești s-au unit în state feudale, constituindu-se astfel cele trei principate române cunoscute sub numele de Țara Românească, Moldova și Transilvania, între care s-au desfășurat tot timpul largi și strînse legături economice, sociale și culturale, politice și militare și care au fost unite pentru prima oară, într-un singur stat unitar, sub glorioasa domnie a lui Mihai Vodă Viteazul" [34].

Concomitent cu procesul de organizare și consolidare statală a principatelor românești, existența de jur împrejurul nostru a unor mari imperii ce urmăreau scopuri expansioniste au ridicat probleme deosebite în calea apărării integrității teritoriale, a independenței și suveranității românilor „Formîndu-se și dezvoltîndu-se în aceste împrejurări istorice și geografice particulare — apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu —, poporul român a trebuit să ducă, timp de secole, bătălii grele contra cotropitorilor și agresorilor de tot felul, împotriva dominației străine, îndeosebi a Imperiului otoman. Lupta necurmată pentru dezvoltarea de sine stătătoare, pentru libertate și neatîrnare constituie astfel trăsătura caracteristică fundamentală a întregii istorii a poporului nostru, determinînd însuși modul lui de existență, concepțiile și idealurile sale" [35].

---

[31] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea Solemnă comună a C.C. al P.C.R., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 8.

[32] *Ibidem*, p. 9.

[33] *Ibidem*.

[34] *Ibidem*, p. 9 — 10.

[35] *Ibidem*, p. 10.

www.dacoromanica.ro

Este cunoscut că „nenumăratele bătălii pe care poporul român a fost nevoit să le poarte de-a lungul timpului, ca și jafurile și agresiunile distrugătoare la care a fost supus, eforturile de refacere, birurile pe care a trebuit să le plătească au avut repercusiuni negative asupra dezvoltării sale, au îngreunat și încetinit evoluția sa economică și socială, au determinat rămînerea lui în urmă. În același timp — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — toate aceste suferințe și lupte l-au oțelit, i-au călit voința și dîrzenia, i-au sporit dragostea de țară, i-au întărit hotărîrea de a nu ceda în fața nici unei greutăți, de a nu pregeta în fața nici unei jertfe pentru apărarea patriei. Se poate spune că nu există palmă de pămînt care să nu fi fost udată cu sîngele moșilor și strămoșilor noștri în lupta pentru libertate și neatîrnare, pentru progres economic și social" [36].

Pe drept cuvînt se poate spune că, din zare pînă-n zare, nenumărate sînt locurile care vorbesc despre neîntrecuta vitejie a înaintașilor noștri, că nenumărați sînt marii domnitori și eroi populari care și-au înscris numele în mărețul nostru hronic național. „În cartea de aur a țării — — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — au rămas nemuritori marii conducători de oști ca Mircea cel Bătrîn, Vlad Țepeș, Ioan de Hunedoara, Ioan Vodă cel Viteaz, Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Mihai Viteazul și atîția alții. Dar și mai mulți sînt eroii anonimi, masele largi populare care, timp de sute și sute de ani, au făcut zid în calea cotropitorilor, păstrînd prin vremuri, ca o flacără sacră, libertatea pămîntului străbun" [37].

Ca istorici, ca iubitori și cunoscători de istorie păstrăm vii în memorie multiplele împrejurări în care Președintele României Socialiste, Secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, evocînd fapta nepieritoare a unuia sau altuia dintre aceștia sau a eroului colectiv al istoriei noastre, poporul român, ne-a chemat pe toți să „ne îndreptăm gîndurile pline de recunoștință spre toți eroii neamului, spre nenumăratele generații care au rămas neclintite în marile furtuni ale istoriei" [38].

În anul trecut, jubiliar în esențialitatea sa — , marcînd împlinirea unui veac de la proclamarea independenței de stat a României — , adresîndu-se întregii noastre națiuni socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „Întregul nostru popor îi va cinsti veșnic pe bravii și eroicii săi înaintași, pe toți aceia care, cu prețul vieții, au păstrat ființa patriei, au ținut sus steagul demnității și neatîrnării sale, au asigurat progresul economic-social al țării" [39].

Expunerea făcută în împrejurarea cu totul deosebită pe care am amintit-o conține și o analiză aprofundată asupra faptului că „Timp de aproape 500 de ani, țările române au cunoscut asuprirea străină, trebuind să plătească biruri grele Imperiului otoman. Cu toate acestea — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — , spre deosebire de celelalte popoare din bazinul dunărean, care fuseseră integrate Imperiului otoman sau Imperiului habsburgic, poporul român a reușit să-și păstreze autonomia statală" [40].

Este bine cunoscut faptul că drept urmare a hotărîrii cu care și-a apărat patria, poporul nostru a reușit să încheie cu Imperiul otoman,

---

[36] *Ibidem*, p. 10 11.
[37] *Ibidem*, p. 11.
[38] *Ibidem*.
[39] *Ibidem*.
[40] *Ibidem*.

www.dacoromanica.ro

încă din vremea lui Mircea cel Bătrîn, tratate care prevedeau obligația Porții de a respecta organizarea țării și a nu se amesteca în treburile sale interne, și chiar angajamentul de a apăra țara împotriva atacurilor străine. Tratate conținînd înțelegeri și angajamente asemănătoare au încheiat domnitorii români și cu Imperiul țarist. Desigur — apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu — , în decursul timpului, aceste tratate nu odată au fost încălcate, ceea ce a determinat riposta înverșunată a țărilor române lupta lor fermă de apărare, impunerea cu arma în mînă a drepturilor sale legitime...

Statutul de autonomie al țărilor române a asigurat condiții pentru un progres mai intens al forțelor de producție, pentru apariția noilor relații capitaliste, precum și pentru întărirea conștiinței unității naționale și desfășurarea luptei în vederea făuririi statului unitar deplin suveran. Aceasta a făcut ca țările române să poată duce cu succes lupta împotriva agresorilor și, în același timp, să ofere posibilitatea unor reprezentanți înaintați ai popoarelor vecine, subjugate de Imperiul otoman, să se refugieze pe teritoriile țărilor noastre și să organizeze lupta pentru eliberare, pentru afirmarea acestor popoare ca entități naționale distincte[41].

Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu conține nenumărate referiri și tratări mai detaliate privitoare la această problematică. Tuturor acestora li se adaugă multiplele pagini consacrate analizării evenimentelor secolului al XIX-lea, în care au avut loc, „profunde transformări revoluționare în viața poporului nostru, ducînd la accelerarea dezvoltării forțelor de producție, la apariția relațiilor noi, capitaliste, la schimbarea structurii sociale, prin intrarea pe arena istoriei a burgheziei în ascensiune și a noii clase revoluționare a proletariatului, prin realizarea de reforme economice, sociale și politice" [42].

În acest perimetru problematic, opera tovarășului Nicolae Ceaușescu insistă asupra luptei poporului român pentru unitate, luptă „care a culminat cu împlinirea visului secular al unirii Moldovei și Munteniei într-un singur stat" [43].

Revoluțiilor din 1821 și 1848 — antecedentelor, desfășurării și urmărilor pe care le-au avut — , ca și evenimentelor ce au condus la nemuritoarea unire din 24 ianuarie 1859, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a consacrat în mai multe împrejurări analize deosebite. Cu titlu de exemplu ar fi să ne referim la marcarea împlinirii a 125 de ani de la revoluția română din 1848 prin trei grandioase adunări populare — la București, Blaj și Iași — în cursul cărora a rostit ample cuvîntări tovarășul Nicolae Ceaușescu. Am putut înțelege cu toții clar atunci în ce constau trăsăturile revoluționare unitare ale evenimentelor anului 1848, bazele cuprinzătoare ale colaborării între aceeași cauză a conducătorilor revoluției române. Au fost puse în evidență modalitățile prin care imperiile vecine au căutat să reducă la tăcere lupta revoluționară a românilor și, mai presus de orice, tovarășul Nicolae Ceaușescu a insistat asupra învățămintelor cu care s-au încheiat aceste istorice confruntări din istoria poporului român.

---

[41] *Ibidem*, p. 12.
[42] *Ibidem*.
[43] *Ibidem*.

www.dacoromanica.ro

Crearea statului național român în 1859, dezvoltarea forțelor de producție și a noilor relații sociale precum și situația politică internațională au pus la ordinea zilei, în modul cel mai imperios, lichidarea oricăror relații de dependență față de Poartă și abolirea prevederilor Tratatului de la Paris, ce stabilea dreptul de garant al marilor puteri europene față de România. „Cucerirea deplinei independențe de stat a țării apărea ca o necesitate obiectivă pentru afirmarea noilor clase și forțe sociale, pentru progresul multilateral al societății și afirmarea națiunii române libere în marea familie a popoarelor lumii" [44].

În anul jubiliar 1977, la aniversarea istoricei zile de 9 mai 1877, Președintele României Socialiste, adresîndu-se Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale și activului central de partid și de stat, a făcut o amplă analiză împrejurărilor istorice care au condus la proclamarea independenței de stat a României. „Dînd curs voinței arzătoare a întregului popor, aspirațiilor și idealurilor sale fundamentale — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — , Parlamentul român a hotărît să rupă total și definitiv raporturile de dependență față de Poarta otomană. În memorabila zi de 9 mai 1877, Sfatul țării a proclamat, prin vot unanim, deplina independență de stat a României" [45]. Astfel, arăta în continuare tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Proclamarea independenței a pus capăt oricărei dependențe politice față de puterile străine, a afirmat în mod răspicat caracterul de sine stătător al națiunii noastre, deschizînd o eră nouă în existența poporului român, în dezvoltarea României pe calea progresului și civilizației" [46].

A urmat sacrificiul de sînge al oștirii române pentru „a cuceri, pe cîmpul de luptă, dreptul la totală neatîrnare față de imperiul otoman, care refuza să recunoască prerogativele suverane ale statului român" [47].

Oștile noastre au luptat timp de aproape șase luni, luînd parte la grele bătălii, pînă la victoria finală împotriva Imperiului otoman. „Dobîndirea independenței de stat a României nu a fost deci rezultatul unor împrejurări întîmplătoare sau al unei conjuncturi politice, nu a reprezentat un dar primit din afară, ci este rodul luptelor purtate timp de veacuri de înaintași, lupte care au culminat cu măreața victorie obținută în 1877 pe cîmpul de bătălie împotriva Imperiului otoman — ce a deschis o eră nouă în dezvoltarea liberă și independentă a patriei noastre" [48].

Ca un corolar al întregului efort pînă atunci depus, „Prin vitejia și sacrificiile date de armata noastră, de întregul popor, în marea familie a țărilor Europei apărea astfel un nou stat independent, o nouă națiune liberă, energică și viguroasă, hotărîtă să nu mai admită niciodată nici un fel de tutelă asupra sa, să participe cu drepturi egale la viața internațională" [49].

În istoria României a început atunci o nouă etapă, producîndu-se „un puternic avînt al forțelor sociale noi, o intensificare a luptei revoluționare a maselor muncitoare de la orașe și sate" [50].

[44] *Ibidem*, p. 13.
[45] *Ibidem*, p. 14.
[46] *Ibidem*.
[47] *Ibidem*, p. 15.
[48] *Ibidem*, p. 20.
[49] *Ibidem*.
[50] *Ibidem*, p. 24.

www.dacoromanica.ro

Proletariatul — care se afirma tot mai puternic drept cea mai avansată clasă a societății — a început să joace un rol tot mai mare pe arena politică a țării, în lupta pentru dreptate socială și o viață mai bună. Ca rezultat, în martie 1893, a avut loc „înființarea partidului politic marxist al clasei muncitoare — Partidul Social Democrat al Muncitorilor din România. Acest eveniment — apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu — a intrat în istoria noastră ca moment de excepțională însemnătate pentru destinele luptei revoluționare a proletariatului și a maselor muncitoare, ca momentul ce marchează înfăptuirea organizării politice a clasei muncitoare pe scară națională" [51].

Acestui partid îi revine meritul de a-și fi asumat „din prima clipă misiunea istorică de a conduce lupta revoluționară pentru cucerirea puterii politice de către proletariat și celelalte mase muncitoare de la orașe și sate, pentru transformarea socialistă a societății românești" [52].

În opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, anul 1893 este considerat „anul nașterii detașamentului revoluționar, de avangardă, al clasei muncitoare din România. Iată de ce putem spune, cu deplin temei, că adevăratele începuturi ale Partidului Comunist Român — care continuă cele mai înalte tradiții de luptă ale poporului român și își are rădăcinile împlîntate adînc în mișcarea muncitorească, socialistă, din a doua jumătate a secolului trecut — coincid cu începutul activității partidului muncitoresc, călăuzit de teoria revoluționară marxistă" [53].

Făurirea partidului clasei muncitoare a marcat o etapă nouă în desfășurarea procesului revoluționar din țara noastră, în dezvoltarea luptelor sociale. „Stat major marxist al proletariatului, el s-a situat în fruntea maselor populare în bătăliile împotriva exploatării și asupririi, pentru o viață mai bună, pentru libertate socială și națională. Nașterea partidului revoluționar al clasei muncitoare, ca și întreaga sa dezvoltare ulterioară au fost rezultatul evoluției economico-sociale și politice a țării noastre, expresia cerințelor mersului înainte al societății românești pe calea progresului social" [54].

Istoria de 85 de ani a „partidului politic al muncitorimii românești — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — demonstrează, odată în plus, că, numai atunci cînd detașamentul revoluționar al proletariatului pornește în activitatea sa de la realitățile concrete, social-istorice, ale poporului în mijlocul căruia activează și ține seama de cerințele, interesele și aspirațiile acestuia, poate juca un rol esențial în lupta împotriva exploatării și asupririi, își poate îndeplini cu succes misiunea istorică în înfăptuirea revoluției proletare, în transformarea revoluționară a societății pe calea socialismului și comunismului" [55].

Cu mare forță evocatoare se află în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu aprecierea potrivit căreia „Istoria, viața, faptele demonstrează că formarea partidului muncitorilor a fost rezultatul evoluției istorice a

---

[51] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 80 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România*, Edit. politică, București, 1973, p. 15.

[52] *Ibidem*, p. 15 — 16.

[53] *Ibidem*, p. 16.

[54] *Ibidem*.

[55] *Ibidem*, p. 16 — 17.

www.dacoromanica.ro

poporului nostru, al dezvoltării forțelor și relațiilor de producție și al ascuțirii contradicțiilor de clasă din România acelei perioade, rezultatul condițiilor obiective create în viața societății noastre" [56].

Ancorat în realitățile social-politice ale țării, partidul muncitorilor din România și-a spus cuvîntul față de toate marile probleme care frămîntau societatea românească din acea vreme, luînd poziție și preconizînd soluții în conformitate cu interesele de clasă, cu aspirațiile revoluționare ale proletariatului, ale maselor largi muncitoare.

„Luptînd pentru interesele proletariatului român, ale maselor muncitoare din țara noastră, partidul clasei muncitoare din România s-a manifestat, totodată, ca detașament activ al mișcării muncitorești internaționale" [57], încă de atunci și continuu după aceea, pînă în realitatea socialistă de astăzi. Cu date și fapte concrete, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a referit adeseori la această problemă.

Întreaga noastră istorie a mișcării muncitorești demonstrează cu putere „că partidul muncitorilor din România, organizînd și conducînd bătăliile proletariatului împotriva claselor exploatatoare, pentru realizarea intereselor și aspirațiilor poporului român, și-a manifestat tot timpul solidaritatea și a acordat sprijinul său neprecupețit luptei revoluționare a clasei muncitoare de pretutindeni, acționînd ca un detașament activ al mișcării revoluționare, democratice, progresiste mondiale. La rîndul său, proletariatul român, partidul său politic s-au bucurat în toate marile bătălii revoluționare pe care le-au desfășurat de sprijinul și solidaritatea forțelor de clasă din alte țări, ale celorlalte detașamente revoluționare ale clasei muncitoare" [58].

Această fericită simbioză între ceea ce am oferit mișcării muncitorești internaționale și ceea ce am primit din partea acesteia — simbioză ce străbate ca un fir roșu prin întreaga istorie a mișcării muncitorești, revoluționare și democratice din România — explică, la cotele cele mai înalte, resorturile intime ale robusteței internaționalismului nostru revoluționar militant.

Structura economică și socială la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea arăta că „România se afla în prima fază a dezvoltării capitalismului.

Analiza datelor economico-sociale demonstrează netemeinicia afirmațiilor unor istorici și economiști potrivit cărora România intrase în acea perioadă în stadiul capitalismului monopolist, devenind un stat imperialist" [59]. Procesul de concentrare și centralizare a producției și capitalului făcuse abia primii pași și era departe de a avea un rol dominant în viața economică și politică a României. Capitalul financiar se afla într-o formă incipientă; sistemul bancar și de credit era lovit puternic de marea finanță capitalistă internațională. „România nu numai că nu exporta

---

[56] *Ibidem*, p. 17.

[57] *Ibidem*, p. 20.

[58] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 50 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România*, Edit. politică, București, 1973, p. 19.

[59] Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, Edit. politică, București, 1966, p. 14.

www.dacoromanica.ro

capital și nu participa la împărțirea pieței mondiale, dar se afla ea însăși în sfera de influență a marilor puteri imperialiste, făcea obiectul acestei împărțiri. Monopolurile imperialiste își disputau locul pe piața românească, iar o parte însemnată a teritoriului țării noastre se afla încă sub ocupație străină" [60].

Progresul societății românești impunea, ca o cerință obiectivă, încheierea procesului de făurire a statului național unitar român — aspirație multiseculară a întregului nostru popor. După cum este cunoscut, în primul război mondial, armata română, masele populare au dus o luptă eroică împotriva ocupanților militariști germani, pentru apărarea patriei, a integrității sale teritoriale, manifestîndu-și încă o dată, cu putere, înaltul spirit patriotic, vitejia și abnegația.

În acest context, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, care a dus la prăbușirea imperiului țarist, determină și desmembrarea imperiului habsburgic, deschizînd o eră nouă în istoria omenirii — era revoluției proletare, a eliberării sociale și naționale a popoarelor" [61].

În condițiile prăbușirii marilor imperii absolutiste din Europa, lupta maselor populare din România a cunoscut culminația ei în realizarea operei de desăvîrșire a formării statului național unitar, rod al „luptei principalelor clase și pături ale societății, al întregului nostru popor, o expresie a legităților obiective ale progresului social și național, care a asigurat unitatea deplină și pentru totdeauna a națiunii noastre, deschizînd calea afirmării ei tot mai puternice în viața economică și politică a lumii" [62].

Alcătuirea statului românesc național unitar — apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu — „nu este deci un dar, rezultatul unor conferințe internaționale, ci rodul luptei neobosite duse de cele mai înaintate forțe ale societății, de masele largi populare pentru unire, produsul legic al dezvoltării istorice, sociale și naționale, a poporului român" [63].

Evenimentele revoluționare ale anului 1918 și culminația lor la 1 decembrie, „Înfăptuirea unității statului român — operă a maselor largi din întreaga țară, a întregului nostru popor — a realizat cadrul național și social-economic pentru dezvoltarea mai rapidă a forțelor de producție; înmănuncherea laolaltă a energiilor și capacităților creatoare ale poporului nostru a creat condiții favorabile activității forțelor progresiste ale societății mișcării muncitorești, revoluționare" [64].

Odată cu realizarea statului național unitar, România a intrat într-o nouă etapă a dezvoltării sale economice, sociale și politice. „În această perioadă — apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu — are loc o puternică creștere a forțelor de producție, se produc mari schimbări în structura

[60] *Ibidem.*

[61] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 24 — 25.

[62] *Ibidem*, p. 25.

[63] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste — 2 iunie 1976*, Edit. politică, București, 1976, p. 18.

[64] Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, Edit. politică, București, 1966, p. 21.

www.dacoromanica.ro

societății, în raporturile dintre clase, în afirmarea noilor forțe sociale, în întreaga viață politică a țării" [65].

În aceste condiții se manifestă în România o tot mai intensă radicalizare politică a maselor muncitoare, „ceea ce a avut ca rezultat crearea Partidului Comunist Român în 1921, bazat pe concepția științifică a materialismului istoric" [66].

Asupra motivațiilor și semnificațiilor istorice ale acestui eveniment remarcabil, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a referit în cîteva cazuri foarte pe larg : la cea de a 45-a și a 50-a aniversare a creării partidului, la Congresele partidului, la conferințele sale naționale, ca și cu alte prilejuri. „Partidul comunist, continuatorul direct al mișcării revoluționare, socialiste, al partidului clasei muncitoare făurit în 1893, a dus mai departe și a ridicat pe un plan superior, în noile condiții ale dezvoltării României, lupta de eliberare socială și națională. Tocmai de aceea apreciem acest moment ca un moment de răscruce în dezvoltarea României noi" [67] — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu.

De la bun început, Partidul Comunist Român „își propune sarcini noi, impuse de transformarea democratică a societății românești, devine stegarul luptei pentru salvgardarea suveranității și independenței naționale a României, pentru înfăptuirea aspirațiilor ei fundamentale. Și i-a revenit Partidului Comunist Român, detașamentul de avangardă revoluționară al proletariatului, al tuturor forțelor înaintate din România — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — misiunea de a conduce lupta victorioasă a poporului" [68].

În opera tovarășului Nicolae Ceaușescu există analize desfășurate pe multe pagini asupra marilor „bătălii de clasă desfășurate sub conducerea partidului pentru apărarea drepturilor și intereselor oamenilor muncii, pentru unirea forțelor democratice, patriotice, în vederea barării ascensiunii fascismului, pentru pace și prietenie cu Uniunea Sovietică, cu toate popoarele vecine" [69].

S-a spus adeseori și s-a scris mult pînă acum despre faptul că „Drumul străbătut nu a fost neted ; au trebuit învinse multe greutăți, trecute mari obstacole — dar nici teroarea sălbatică, nici închisorile și nici chiar moartea nu i-au putut abate pe comuniști din calea lor. Comuniștii au ținut întotdeauna sus steagul luptei sociale și naționale, acționînd ca organizatori și conducători încercați ai clasei muncitoare, ai întregului nostru popor muncitor" [70].

Referindu-se la aceeași problemă, într-o altă împrejurare, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea : „Drumul străbătut de forțele revoluționare

---

[65] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C.R., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p 25.

[66] *Ibidem.*

[67] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 50 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România*, Edit. politică, București, 1973, p. 28.

[68] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C.R., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 26.

[69] *Ibidem.*

[70] Nicolae Ceaușescu, *Semicentenarul glorios al Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1971, p. 5.

www.dacoromanica.ro

ale poporului, de partidul comunist nu a fost întotdeauna neted și drept. În procesul luptei de clasă, al construcției socialismului, au trebuit să fie înfrînte multe piedici și greutăți, au apărut lipsuri și greșeli, au avut loc și insuccese. În rîndul clasei muncitoare, al partidului s-au găsit însă întotdeauna forțe capabile să asigure depășirea momentelor grele, învingerea dificultăților și mersul înainte spre socialism. Prin elanul și energia revoluționară a maselor, prin forța și capacitatea de luptă a partidului s-a asigurat victoria idealurilor înaintate ale clasei muncitoare, mersul înainte nestăvilit al societății noastre" [71].

Partidul nostru a organizat și condus — după cum se știe — masele largi populare în lupta „împotriva politicii cercurilor guvernante, de înfeudare a țării Germaniei naziste, împotriva războiului dezlănțuit de Hitler contra Uniunii Sovietice, pentru ieșirea României din acest război și alăturarea ei coaliției antihitleriste. Realizînd o largă unitate a tuturor forțelor care se pronunțau pentru răsturnarea dictaturii militaro-fasciste, întărind colaborarea cu forțele militare, partidul a pregătit și a dus la victorie insurecția națională armată antifascistă și antiimperialistă, de la 23 August, care a deschis poporului român calea luării soartei în propriile sale mîini" [72].

Surprinzînd în cîteva cuvinte explicațiile de substanță ale resorturilor care au condus la victoria insurecției din august 1944, tovarășul Nicolae Ceaușescu aprecia într-o împrejurare, „că actul de la 23 August 1944 nu a venit din cer, ci a fost rezultatul luptelor îndelungate ale poporului român, al faptului că partidul comunist, în alianță cu partidul socialist, cu celelalte forțe revoluționare și patriotice, s-a aflat tot timpul în fruntea luptei de apărare a intereselor vitale ale întregii națiuni" [73].

Totodată, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, „... înfăptuirea cu succes a insurecției armate a fost posibilă și datorită împrejurărilor internaționale favorabile. Am în vedere, în primul rînd, strălucitele victorii ale armatei sovietice — care a dus greul războiului —, precum și ale celorlalte armate din coaliția antifascistă" [74].

După măreața victorie a insurecției, poporul român s-a angajat cu întreaga armată, cu toate forțele sale materiale și umane, alături de armata sovietică, de întreaga coaliție antifascistă în războiul antihitlerist, pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei naziste, fapt pentru care, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „în cartea de aur a istoriei poporului nostru vor fi înscrise cu litere de foc marile jertfe de sînge, bărbăția,

---

[71] Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România* Edit. politică, București, 1966, p. 8 — 9.

[72] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C.R., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 26.

[73] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la solemnitatea înmînării unor înalte distincții unui mare număr de muncitori, ingineri, țărani cooperatori, specialiști, cadre de conducere, activiști de partid și de stat pentru rezultatele deosebite obținute în 1973 — 3 mai 1974* în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 10, Edit. politică, București, 1974 p. 183.

[74] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Adunarea festivă cu prilejul celei de a 25 a aniversări a instaurării guvernului democratic de la 6 martie 1945*, Edit. politică, București, 1970, p. 8.

www.dacoromanica.ro

dirzenia dovedite în acele împrejurări grele de forțele progresiste, de poporul român, în frunte cu clasa muncitoare și partidul ei comunist. În acele împrejurări, Partidul Comunist Român s-a dovedit la înălțimea misiunii sale istorice de continuator demn al tradițiilor de luptă pentru libertate și neatîrnare, pentru progresul poporului nostru" [75].

Evenimentele din vara anului 1944 au „deschis calea unei dezvoltări noi, democratice și progresiste a societății românești, precum și a lichidării definitive a oricărei dependențe a poporului nostru față de monopolurile străine, de cercurile imperialiste internaționale. România și-a dobîndit, pentru prima dată în mod cu adevărat plenar, independența și suveranitatea națională, la baza cărora au fost puse eliberarea poporului de orice exploatare și asuprire, cucerirea puterii politice și economice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea, cu intelectualitatea, cu celelalte forțe sociale, edificarea noii orînduiri socialiste în care masele muncitoare, poporul își făuresc în mod conștient propriul viitor, propria istorie" [76].

În mod special, cu diferite prilejuri, Președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a referit la momentele fundamentale care au jalonat, într-un interval istoricește relativ scurt, aceste spectaculoase succese. „În toate aceste evenimente istorice, faptele atestă fără putință de tăgadă capacitatea organizatorică și rolul conducător al Partidului Comunist Român.

Unii își pun întrebarea — spunea într-o împrejurare tovarășul Nicolae Ceaușescu — cum a putut Partidul Comunist Român, care a ieșit din ilegalitate cu un număr relativ mic de membri, să conducă lupte de o asemenea amploare? Cei care își pun o asemenea întrebare dovedesc că nu cunosc istoria Partidului Comunist Român, că nu-i cunosc pe comuniștii români. Partidul Comunist Român a putut să-și îndeplinească rolul istoric datorită, în primul rînd, faptului că în întreaga sa activitate s-a călăuzit după atotbiruitoarea concepție marxist-leninistă. În al doilea rînd, el a știut să aplice în mod creator adevărurile general-valabile ale teoriei revoluționare a proletariatului, legitățile obiective ale dezvoltării sociale, ale revoluției și construcției socialismului la condițiile concrete din țara noastră. Numai datorită capacității de a îmbina în mod armonios legitățile generale cu condițiile concrete istorice, economice, sociale, naționale a fost posibil ca partidul nostru să elaboreze o linie politică justă și să acționeze în mod corespunzător pentru realizarea ei în practică. În al treilea rînd, partidul a putut să-și îndeplinească rolul datorită faptului că și-a identificat întreaga sa ființă cu interesele maselor muncitoare, cu năzuințele poporului spre dreptate și libertate națională și socială" [77].

Toate acestea — concluziona tovarășul Nicolae Ceaușescu — „au dus la întărirea legăturilor partidului cu masele largi populare, au făcut

---

[75] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă din Capitală cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la victoria asupra fascismului și a 98 de ani de la cucerirea independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1975, p. 20 — 21.

[76] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C.R., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 27.

[77] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Adunarea festivă cu prilejul celei de-a 25-a aniversări a instaurării guvernului democratic de la 6 martie 1945*, Edit. politică, București, 1970, p. 23 — 24.

www.dacoromanica.ro

ca, pretutindeni, cuvîntul partidului să fie ascultat și urmat cu încredere și devotament" [78].

O mare importanță are în contextul acestor aprecieri întrebarea pe care ne-o adresa într-una din cuvîntările sale tovarășul Nicolae Ceaușescu : „... oare subliniind cu atîta tărie rolul forțelor populare interne nu se minimalizează sau, chiar, se neagă, influența situației internaționale și a factorului extern? Nu, tovarăși! Evocînd evenimentele și evidențiind rolul maselor populare în transformarea revoluționară a societății noastre, noi ne bazăm pe adevărul istoric, pe fapte, procedăm ca adevărați marxist-leniniști. Se știe că nu o dată unele cercuri din țările capitaliste au încercat să prezinte puterea populară din România ca fiind adusă din afară. Or, adevărul este că poporul, în frunte cu clasa muncitoare, este făuritorul revoluției, al tuturor victoriilor dobîndite de România socialistă. Tocmai de aceea puterea populară este sprijinită de întregul popor, a devenit de neînvins" [79].

Desigur, aprecia Președintele României Socialiste, „... situația internațională, ajutorul Uniunii Sovietice au avut un rol de mare însemnătate în desfășurarea cu succes a luptelor revoluționare din țara noastră. Este meritul partidului nostru că a știut să folosească condițiile internaționale favorabile pentru organizarea și conducerea luptei în vederea cuceririi puterii. În istorie sînt însă destule cazuri cînd, cu toate condițiile internaționale favorabile, datorită slăbiciunilor sau greșelilor săvîrșite de forțele progresiste interne, nu s-a putut asigura desfășurarea victorioasă a luptei pentru transformarea revoluționară a societății" [80].

Se referea la toate acestea tovarășul Nicolae Ceaușescu spre a se da posibilitatea înțelegerii exacte a faptului că „își păstrează pe deplin valabilitatea teza marxist-leninistă, după care cucerirea puterii și făurirea noii orînduiri sociale, a comunismului, nu pot fi decît opera poporului însuși, a clasei muncitoare, care se transformă pe sine și întreaga societate" [81].

Sensurile contemporane mai noi ale acestor judecăți de valoare erau surprinse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în aprecierea conform căreia astăzi și mîine, oricînd, „Numai ținînd seama de interdependența dintre situația internă și cea internațională, de unitatea dialectică dintre factorul național și cel internațional, putem elabora o linie politică justă și construi cu succes noua orînduire socială" [82].

Datorită succeselor interne, precum și politicii sale externe principiale și constructive, România a ajuns astăzi să se bucure de un prestigiu în lume fără precedent în întreaga sa istorie. De la România de odinioară, aservită economic și dominată politic de diferitele mari puteri, izolată, slab cunoscută în lume și jucînd un rol neînsemnat în viața internațională, la Republica Socialistă România de astăzi, liberă, independentă și înfloritoare, cu înaltă autoritate și prieteni pe toate meridianele, respectată și apreciată cu căldură pentru prezența deosebit de activă și dinamică,

---

[78] *Ibidem*, p. 24.
[79] *Ibidem*, p. 27 — 28.
[80] *Ibidem*, p. 28
[81] *Ibidem*.
[82] *Ibidem*.

www.dacoromanica.ro

pentru cuvîntul chibzuit și realist pe care îl aduce la soluționarea problemelor mondiale în conformitate cu năzuințele popoarelor, este un drum istoric ce marchează transformările uriașe petrecute în situația internațională a României.

Schimbările epocale intervenite în anii socialismului în viața poporului român sînt opera proprie a poporului român, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist, reprezentînd dovada vie a justeții politicii partidului, verificarea sa în practica socială. Politica partidului s-a dovedit cu atît mai rodnică, mai eficientă, în măsura în care a pornit de la realități, a ținut seama de particularități proprii ale țării, de condițiile istorice concrete economice, sociale și naționale specifice României, stadiului de dezvoltare a societății românești.

În procesul unei asemenea elaborări creatoare, partidul nostru s-a străduit tot mai mult să abordeze problemele dezvoltării sociale în mod științific, dinamic, să se detașeze de aplicarea unor tipare rigide, preconcepte, rețete sau forme obligatorii, preluate mecanic — care au generat la timpul respectiv nu puține erori și neajunsuri —,intensificîndu-și tot mai mult propriile căutări pentru a contura căile aplicării adevărurilor fundamentale ale comunismului științific potrivit particularităților specifice României. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Victoriile pe care le-am obținut se datoresc faptului că întotdeauna am acordat o mare atenție studierii legităților obiective ale dezvoltării sociale, am pornit de la învățătura marxist-leninistă, de la principiul că adevărurile generale se aplică în condiții deosebite de la o etapă la alta, de la o țară la alta... În elaborarea politicii generale interne și externe am căutat întotdeauna să ținem seama de condițiile concrete ale țării noastre" [83]. După cum se știe,.tocmai ca urmare a acestor preocupări — care și-au cucerit terenul deplinei afirmări în condițiile puternicului spirit novator generat de Congresul al IX-lea al partidului — s-au înregistrat în această perioadă succese deosebite în toate domeniile construcției socialiste.

În procesul vast al căutărilor și aplicării creatoare a legităților generale ale revoluției și construcției socialiste, s-au reliefat în politica Partidului Comunist Român numeroase soluții originale, modalități noi de rezolvare a problemelor progresului social. S-au cristalizat astfel experiențe ce au suscitat — și suscită — un larg interes, partidul nostru aducînd o importantă contribuție la îmbogățirea tezaurului gîndirii teoretice și al practicii revoluționare internaționale.

În opera tovarășului Nicolae Ceaușescu se întîlnesc adeseori aprecieri potrivit cărora de-a lungul istoriei noastre „Greul luptelor l-au dus întotdeauna masele largi populare; lor le adresăm cea mai fierbinte recunoștință și ne plecăm cu smerenie în fața jertfelor grele pe care le-au dat în aceste lupte" [84].

---

[83] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea populară din București consacrată aniversării a 125 de ani de la revoluția din 1848 și a unui sfert de veac de la naționalizarea principalelor mijloace de producție, 16 iunie 1973*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, Edit. politică, București, 1973, p. 608.

[84] Nicolae Ceaușescu, *Semicentenarul glorios al Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1971, p. 7.

www.dacoromanica.ro

Marcînd semnificația eforturilor făcute de înaintași, a sacrificiilor lor, Președintele Republicii Socialiste România a propus în numeroase împrejurări să „ne plecăm cu profundă venerație în amintirea tuturor celor care au luptat și s-au jertfit pentru dreptul sacru al poporului român de a fi liber și stăpîn în țara lui". Toate marile victorii în luptă — a subliniat de asemenea în repetate rînduri conducătorul României socialiste — vor trebui să strălucească întotdeauna în istoria noastră ca „mari izbînzi pe drumul libertății, progresului, independenței și fericirii poporului român" [85].

Și trebuie să spunem că asemenea cuvinte rostite de conducătorul României socialiste au cîntărit și cîntăresc întotdeauna greu, înseamnă enorm pentru respectarea istoriei trecute, înseamnă un angajament ferm pentru ceea ce întreprindem azi și mîine pentru cultivarea unor asemenea tradiții glorioase.

O mare forță expresivă au în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu sublinierile potrivit cărora „Greutățile prin care a trecut poporul român, adversitățile pe care le-a înfruntat, precum și victoriile pe care le-a cucerit în momentele de răscruce ale existenței sale demonstrează în mod incontestabil că un popor hotărît să-și apere glia, libertatea și neatîrnarea, decis să nu precupețească nimic pentru a-și afirma drepturile inalienabile, pentru a-și cuceri un loc demn sub soare, nu poate fi înfrînt și înșelat de nimeni și de nimic, niciodată" [86].

Continuînd ideea, conducătorul României Socialiste spunea : „Chiar dacă el poate suferi înfrîngeri vremelnice, chiar dacă un timp forțele opresoare se dovedesc superioare, pînă la urmă el nu poate fi oprit din drumul său, victoria cauzei sale nu poate fi împiedicată și, mai devreme sau mai tîrziu, acel popor va ieși triumfător în lupta sa dreaptă" [87].

Aprecierile asupra trecutului au în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu puternice rezonanțe în contemporaneitate. Cu atît mai valabilă este concluzia de mai sus „în zilele noastre — sublinia Președintele nostru —, cînd raportul de forțe mondial s-a schimbat în favoarea popoarelor ce aspiră la o viață liberă, de sine stătătoare, la progres și prosperitate. Dreptul la libertate, la existență de sine stătătoare, la lichidarea exploatării și asupririi constituie unul din drepturile fundamentale ale omului, ale popoarelor și națiunilor. Cucerirea independenței și suveranității naționale se dovedește a fi legitate obiectivă a dezvoltării sociale, o necesitate a mersului înainte al civilizației umane, un imperativ fundamental al istoriei. Nu poate fi vorba de nici un fel de drept cînd nu există dreptul fundamental de a fi stăpîn la tine acasă, de a fi stăpîn pe destinele tale" [88].

În opera tovarășului Nicolae Ceaușescu găsim adeseori și aprecierea potrivit căreia „orice stat care promovează o politică de dominație și asu-

---

[85] Nicolae Ceaușescu, *Expunerea prezentată la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C.R., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 20.

[86] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C.R., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 21.

[87] *Ibidem.*

[88] *Ibidem.*

www.dacoromanica.ro

prire, care nesocotește și încalcă drepturile elementare ale altor popoare, oricît de puternic ar fi la un moment dat, de oricîtă forță militară ar dispune, el este sortit, pînă la urmă, înfrîngerii, prăbușirii, dispariției" [89]. Dar este bine cunoscut faptul că „Omenirea a cunoscut de-a lungul existenței sale milenare, mari și puternice imperii care au invadat și subjugat alte popoare, dar care, ca urmare a luptei dîrze, curajoase a acestora, au dispărut ca imperii pentru totdeauna de pe fața pămîntului [90].

Istoria — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — „confirmă cu putere justețea tezei universal valabile, pusă în evidență de teoria științifică materialist-dialectică, a marxismului, că un popor care asuprește alte popoare nu poate fi nici el cu adevărat liber, stăpîn în propria sa țară, nu se poate bucura nici el pe deplin de bunăstare și fericire ... Numai raporturile de deplină egalitate între națiuni, conlucrarea rodnică și reciproc avantajoasă între state suverane pot asigura dezvoltarea nestingherită, cu adevărat liberă, a fiecărui popor" [91].

Printre ideile de excepțională însemnătate cuprinse în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu figurează și aceea potrivit căreia: „Poporul român a făcut întotdeauna o deosebire netă între politica de dominație și asuprire a claselor exploatatoare și masele largi populare, ele însele exploatate și asuprite. De aceea, poporul nostru a întreținut legături strînse cu popoarele din Imperiile care au atentat la libertatea și suveranitatea sa națională, a dezvoltat relații de solidaritate cu forțele înaintate ale acestora în lupta pentru lichidarea orînduirilor perimate din punct de vedere istoric și dezvoltarea societății în concordanță cu cerințele obiective ale progresului, pentru înfăptuirea idealurilor de libertate națională și socială, pentru bunăstare și fericire" [92].

În repetate ocazii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se mai larg la internaționalismul clasei noastre muncitoare și al organizațiilor ei politice, încă de la primele începuturi de manifestare și pînă azi, a subliniat că „Se poate spune că nu au existat bătălii mai importante ale clasei muncitoare din alte țări — începînd cu Comuna din Paris — la care reprezentanți ai proletariatului român, ai forțelor revoluționare, progresiste din România să nu fi luat parte. Spiritul internaționalist a animat mișcarea noastră revoluționară încă de la începuturile ei ..." [93].

Președintelui Nicolae Ceaușescu îi revine meritul de a fi conceput, în anii socialismului victorios pe pămîntul României, sensurile profunde ale dialecticii *trecut-prezent-viitor*, fixînd — în repetate rînduri — cadrul în care trebuie înțeleasă această relație, semnificația ei pentru activitatea educativă, de formare a omului nou pe care o desfășoară consecvent partidul și statul nostru. Cu dată foarte recentă — în atmosfera sărbătorească cu care întreaga țară saluta adoptarea noului Imn de stat al Republicii Socialiste România — tovarășul Nicolae Ceaușescu aprecia în cursul marii adunări populare din Petroșani — prilejuită de vizita sa de lucru în județul Hunedoara: „Acest imn oglindește în mod minunat

---

[89] *Ibidem*, p. 22.
[90] *Ibidem*.
[91] *Ibidem*.
[92] *Ibidem*, p. 22 — 23.
[93] Nicolae Ceaușescu, *Semicentenarul glorios al Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1977, p. 72.

www.dacoromanica.ro

istoria, prezentul și viitorul poporului nostru care, în strînsă unitate, sub conducerea partidului, își făurește un destin și un renume nou, hotărît să strălucească în era comunistă ca o stea" [94].

Într-o altă împrejurare, aceeași relație dialectică își găsea puternice rezonanțe în cuvintele pe care le rostea Președintele României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cuvinte ce ne angajau plenar pe fiecare dintre noi în parte : „Cinstind marile evenimente istorice, pe marii noștri înaintași, pe toți moșii și strămoșii noștri, avem datoria de onoare de a fi participanți activi la făurirea noii istorii a patriei noastre, a istoriei sale socialiste, de a făuri condițiile pentru realizarea istoriei viitoare — istoria comunistă a poporului român" [95].

Numai înfățișînd „întregul ansamblu de fapte și împrejurări care au jalonat lupta pentru răsturnarea vechii societăți și construirea socialismului — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu —, putem reda istoria mișcării revoluționare, a partidului comunist în toată măreția sa, putem oferi noilor generații un izvor de învățăminte prețioase în munca pentru înflorirea continuă a patriei noastre socialiste" [96].

Prin întreaga sa activitate teoretică și practic-politică, Președintele țării noastre, Secretarul general al partidului comunist, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adus contribuții fundamentale la conceperea drumului nostru socialist de azi și comunist de mîine, la stabilirea liniei noastre strategice în actuala etapă a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism, la înfăptuirea prestigioasei politici internaționale a partidului și statului nostru. Întrucît în paginile revistei noastre se publică în acest număr studii speciale consacrate analizării acestei problematici, ne mărginim doar la sublinierea meritelor istorice pe care și le-a cucerit în fața națiunii, a României Socialiste, conducătorul nostru iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

O contribuție esențială, hotărîtoare a adus-o tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România, la elaborarea și fundamentarea teoretică și practică a liniilor directoare ale politicii interne și externe stabilite de Congresele al IX-lea, al X-lea și al XI-lea ale partidului, de conferințele sale naționale, momente de deosebită importanță în înnoirea întregii noastre vieți social-politice și de stat.

Legătura strînsă cu poporul și realitățile țării, capacitatea remarcabilă de dezvoltare creatoare a marxism-leninismului, dinamismul și spiritul novator, înaltele calități de militant și conducător comunist — clarviziunea, pasiunea și principialitatea revoluționară, devotamentul nețărmurit față de patrie și popor, internaționalismul consecvent — fac ca numele tovarășului Nicolae Ceaușescu să fie indisolubil legat de toate

---

[94] *Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la marea adunare populară din Petroșani — 9 noiembrie 1977* („Scînteia", nr. 10956 din 10 noiembrie 1977).

[95] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C.R., M.A.N. și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi Centenarului proclamării independenței de stat a României*, Edit. politică, București, 1977, p. 42.

[96] Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, Edit. politică, București, 1966, p. 9.

www.dacoromanica.ro

marile transformări petrecute în anii aceștia în societatea românească. Activitatea prodigioasă a secretarului general al partidului nostru, președintele Republicii Socialiste România, se dovedește un puternic factor de accelerare a mersului înainte al patriei.

Și-n mod deosebit dorim să-i subliniem încă odată contribuția fundamentală la elaborarea Programului Partidului Comunist Român, la direcționarea eforturilor noastre viitoare îndreptate spre făurirea noii societăți. Referindu-se, în cuvîntul înainte al Programului, semnat în numele Comisiei de redactare, la unanimitatea cu care documentul a fost aprobat de întregul popor, încă înainte de cel de al XI-lea Congres al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu aprecia că: „Prin aceasta, Programul exprimă în mod real experiența și înțelepciunea colectivă a partidului, a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, voința și năzuințele întregii noastre națiuni socialiste" [97].

În momentele înălțătoare în care Congresul al XI-lea adopta textul Programului partidului, în conștiința fiecăruia dintre noi răsunau puternic cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu prin care își exprima deplina speranță că acest strălucit document „va exercita o înrîurire esențială asupra întregii dezvoltări viitoare a societății românești, asupra mersului ferm înainte al patriei noastre spre țelul măreț al edificării comunismului. Înarmînd cu o perspectivă revoluționară clară întregul partid și popor în măreața operă pe care o înfăptuiesc, Programul va asigura ridicarea nivelului politic și ideologic al partidului, al tuturor oamenilor muncii, va contribui la unirea și mai strînsă a întregului nostru popor în jurul Partidului Comunist Român în lupta pentru înfăptuirea măreților idealuri ale socialismului și comunismului" [98].

O puternică rezonanță au avut și au de asemenea, în conștiința noastră aprecierile tovarășului Nicolae Ceaușescu potrivit cărora „Pornind de la unitatea dialectică dintre sarcinile naționale și cele internaționale ale partidului nostru, Programul stabilește — pe baza analizei materialist-dialectice a marilor schimbări care au loc în viața social-politică a omenirii, a tendințelor dezvoltării mondiale, a cursului evenimentelor internaționale — obiectivele și direcțiile fundamentale ale politicii și activității externe ale Partidului Comunist Român și Republicii Socialiste România, în concordanță cu cerințele mersului înainte al societății umane. Programul contribuie la elucidarea teoretică a contradicțiilor fundamentale care se manifestă în lumea contemporană între clasele sociale; între sistemele social-politice, demonstrînd convingător inevitabilitatea pieirii vechii orînduiri capitaliste și victoria istorică a societății noi, socialiste" [99].

Numai și numai pe această bază, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Programul oferă o largă perspectivă revoluționară în lupta pentru instaurarea pe plan mondial a noii ordini economice și politice internaționale, a unei lumi a dreptății naționale și sociale, a păcii și colaborării între popoare. El dă partidului și poporului nostru o orientare clară în eforturile

---

[97] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, Edit. politică, București, 1975, p. 9.

[98] *Ibidem.*

[99] *Ibidem.*

www.dacoromanica.ro

pentru întărirea solidarității internaționale a forțelor progresiste, antiimperialiste, pentru o politică de pace, prietenie și colaborare între popoare. Totodată, prin contribuția adusă la definirea țelurilor de luptă ale forțelor înaintate de pretutindeni, Programul Partidului Comunist Român are o puternică semnificație internațională, îmbogățind tezaurul gîndirii social-politice universale, al teoriei revoluționare contemporane" [100].

Anii care vor veni — o dorim cu toții — vor fi anii unei și mai puternice afirmări a României Socialiste în toate domeniile de activitate, anii făuririi unei istorii noi și bogate, demnă de fapta înaintașilor și a făurarilor de azi ai noii societăți.

Condus cu aceeași clarviziune și pasiune revoluționară, comunistă de partidul nostru, în frunte cu Secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, întregul popor român va reuși să înscrie cu litere de aur — cu forța de convingere a faptelor — noi și luminoase pagini în istorie. Și toate acestea îl vor consacra în continuare pe strălucitul nostru conducător — aflat acum la vîrsta de 60 de ani — nu numai ca pe un cunoscător și iubitor de istorie, ca pe un neasemuit propagator în masele largi a adevărurilor nepieritoare ale istoriei mai vechi și mai noi, dar și ca pe un autentic făuritor de istorie a contemporaneității noastre scumpe, așa precum s-a dovedit, decenii în șir, făuritor de istorie — prin întreaga sa viață și participare la mișcarea revoluționară, la activitatea Partidului Comunist Român.

LES ŒUVRES DU CAMARADE NICOLAE CEAUȘESCU, GUIDE ET STIMULANT DANS L'ACTIVITÉ DES HISTORIENS

RÉSUMÉ

Consacré au 60-e anniversaire du camarade Nicolae Ceaușescu, secrétaire général du Parti Communiste Roumain, Président de la République Socialiste de Roumanie, l'article fait ressortir la précieuse contribution apportée par le dirigeant du parti et du pays au débat des divers problèmes fondamentaux de l'histoire de la patrie et du parti.

Utilisant des considérations extraites des œuvres du camarade Nicolae Ceaușescu — publiées jusqu'à présent en 14 volumes — l'auteur de l'article met en évidence la manière dont, dans différentes circonstances, l'on a apprécié la signification de pages glorieuses de l'histoire du passé plus lointain ou plus récent, l'apport de personnalités marquantes à l'inscription en lettres d'or dans l'histoire de notre pays de certaines événements et moments de portée exceptionnelle. L'auteur relève qu'il n'existe pas d'événement, de moment ou de contribution marquante apportée par des personnalités illustres de notre histoire qui n'aient été

[100] *Ibidem*, p. 9 — 10.

www.dacoromanica.ro

abordés par le dirigeant de la Roumanie socialiste, de manière concrète, le plus souvent de manière détaillée, de façon à constituer une véritable illustration des faits évoqués.

L'auteur de l'article accorde un ample espace à la présentation de la conception du camarade Nicolae Ceaușescu relativement aux traits de l'histoire nouvelle de notre parti et de notre peuple, l'histoire de l'étape de l'édification de la société socialiste multilatéralement développée et de la marche en avant de la Roumanie vers le communisme. L'auteur insiste sur la contribution décisive apportée par le camarade Nicolae Ceaușescu à l'établissement des bases de la stratégie de cette étape historique.

L'article représente une chaleureuse évocation de l'activité déployée des décennies durant par le camarade Nicolae Ceaușescu dans ce domaine, ce qui l'a consacré non seulement comme un profond connaisseur de l'histoire, mais aussi comme un authentique créateur d'histoire et propagateur de ses vérités parmi les masses.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

FĂURIREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ÎN OPERA TEORETICĂ ȘI ÎN ACTIVITATEA PRACTICĂ A SECRETARULUI GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

DE

VASILE NICHITA

Pornind de la răspunderea ce revine fiecărui partid revoluționar în elaborarea și înfăptuirea programului concret al edificării socialismului și comunismului în propria țară, de la adevărul că misiunea și rațiunea istorică a noii orînduiri rezidă în a deschide omenirii căi spre trepte superioare de progres și civilizație, Partidul Comunist Român a desfășurat și desfășoară îndeosebi în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea (1965) al partidului o activitate intensă și cuprinzătoare pentru analiza științifică și dezbaterea de fond a tuturor problemelor construcției noastre socialiste în legătură indisolubilă cu realitățile țării, cu principalele concluzii desprinse din experiența edificării noii orînduiri în celelalte state, cu rezultatele cunoașterii și ale dezvoltării sociale contemporane. Corespunzător cu exigențele unei astfel de opere complexe cum este edificarea conștientă a orînduirii menite să dea viață idealurilor și năzuințelor celor mai scumpe ale celor ce muncesc, au fost regîndite, reevaluate și aprofundate numeroase teze, categorii și aprecieri referitoare la dialectica societății socialiste. Concomitent au fost înlăturate elementele, formele și modalitățile depășite și introduse în circuitul teoriei și practicii revoluționare concepte și concluzii noi, menite să răspundă cît mai adecvat realităților istorice concrete, să ofere aparatul teoretic necesar pentru definirea cît mai exactă a etapelor necesare și inevitabile ale înaintării țării spre comunism. S a urmărit surprinderea specificului mișcării sociale în fiecare etapă atît pe ansamblul societății, cît și la nivelul diverselor sale paliere, precizarea principiilor de organizare și conducere și perfecționarea formelor de participare a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii la soluționarea problemelor majore ale vieții sociale.

Întreagă această prodigioasă activitate de elaborare teoretică și soluționare practică originală a celor mai variate probleme ale construcției socialiste în patria noastră poartă amprenta puternicei personalități a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Adversar neîmpăcat al oricărei închistări în gîndire și acțiune,

„REVISTA DE ISTORIE", Tom. 31, nr. 1, p. 61–82, 1978

www.dacoromanica.ro

al aprecierilor unilaterale, simplificatoare sau dogmatice, al metodelor și formelor de organizare și conducere depășite de viață, tovarășul Nicolae Ceaușescu iradiază prin întreaga sa activitate o amplă deschidere spre ceea ce e nou și înaintat în mișcarea societății și în procesul cunoașterii, cutezanță revoluționară, încredere nelimitată în forțele creatoare ale partidului, ale clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, ale tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate. În persoana sa se reunesc și se potențează reciproc spiritul viu, gîndirea permanent alimentată de aportul propriilor observații și investigații în problemele de maximă însemnătate, adesea extrem de complexe și variate, cu preocuparea statornică de a valorifica înțelepciunea poporului și a verifica totul prin experiența și practica revoluționară a maselor, prin rezultatele concrete ale practicii sociale. Elaborarea și argumentarea soluțiilor, tezelor, aprecierilor, concluziilor, nu numai prin sistematica lor confruntare cu faptele, dar în același timp, printr-un dialog permanent cu muncitorii și țăranii, cu specialiștii, activiștii de partid, de stat și din economie, cu oamenii de știință și cadrele de conducere conferă, practic, o dimensiune nouă, originală conducătorului politic, relației dintre politică, practică socială și știință, conceptului de integrare a științei în viața societății. Prin exemplul său de gîndire și acțiune, secretarul general al partidului dinamizează profund viața partidului și poporului.

Evidențiind un adevăr cu adînci rezonanțe în conștiința partidului și poporului nostru, înalta prețuire de care se bucură inițiativele și munca laborioasă a secretarului general al partidului în elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului, Conferința Națională din 7 — 9 decembrie 1977 subliniază în Rezoluția sa: „*activitatea neobosită desfășurată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în slujba intereselor vitale ale poporului român, a cauzei generale a socialismului și păcii, înaltul său exemplu de dinamism, spirit novator și cutezanță revoluționară, de intransigență comunistă și fierbinte patriotism însuflețesc pe toți comuniștii, întregul popor în eforturile consacrate înfloririi României socialiste, ridicării ei pe noi trepte de civilizație și progres*"[1].

*

Rolul determinant, contribuția hotărîtoare a secretarului general al partidului în amplele deschideri teoretice și practice care fac ca anii de după Congresul al IX-lea să constituie perioada cea mai fertilă din istoria contemporană a României se materializează cu deosebită putere în elaborarea *conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată*, în caracterizarea *conținutului și direcțiilor principale de acțiune în vederea înfăptuirii obiectivului strategic definit de acest concept și înaintării României spre comunism*. Rapoartele prezentate la Congresele al IX-lea, al X-lea și al XI-lea ale P.C.R., la Conferințele Naționale din 1967, 1972, 1977, expunerile la plenarele Comitetului Central al partidului și în fața Mării Adunări Naționale, la Congresele consiliilor populare, culturii și educației socialiste, agriculturii, consiliilor oamenilor muncii, la alte foruri și consfătuiri centrale și cu prilejul numeroaselor vizite și întîlniri de lucru constituie

[1] *Rezoluția Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român, 7—9 decembrie 1977*, „Scînteia" nr. 10983, 11 decembrie 1977.

www.dacoromanica.ro

momente de deosebită însemnătate în elaborarea strategiei partidului de dezvoltare multilaterală a societății noastre socialiste și înaintare a țării spre comunism, în abordarea și soluționarea creatoare a multiplelor probleme teoretice și practice ce țin de acest demers.

Mutațiile de ordin calitativ intervenite în gîndirea și practica revoluționară a partidului nostru ca rezultat al inițiativelor și activității neobosite desfășurate în fruntea partidului și statului de tovarășul Nicolae Ceaușescu își găsesc o expresie concentrată în *Programul partidului*, *„Carta sa teoretică fundamentală, expresia marxismului creator în România"* [2], *în celelalte documente ale Congresului al XI-lea, în documentele Conferinței Naționale din 7—9 decembrie 1977.*

Generalizînd cu o mare forță de cuprindere și anticipare experiența istorică a poporului nostru, datele noi ale cunoașterii și dezvoltării sociale contemporane și valorificînd amplu înțelepciunea colectivă a partidului, a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, voința și năzuințele națiunii noastre socialiste, Programul adoptat de Congresul al XI-lea dezvoltă concepția partidului asupra problemelor fundamentale ale transformării revoluționare a societății noastre și dezvoltării lumii contemporane, fundamentează științific trăsăturile de bază ale societății socialiste multilateral dezvoltate. El stabilește într-o perspectivă cuprinzătoare și unitară strategia generală și orientările tactice ale politicii interne și externe a partidului și statului nostru pentru o perioadă de 20—35 de ani, direcțiile fundamentale ale dezvoltării societății românești pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism. Programul înarmează membrii de partid, pe toți cetățenii patriei cu concepția științifică, materialist-dialectică și istorică a partidului privind transformarea revoluționară a societății noastre și a lumii contemporane, întărește încrederea întregului nostru popor în cauza socialismului, în victoria luptei pentru colaborare internațională și pace în lume.

În Raportul la Congresul al XI-lea tovarășul Nicolae Ceaușescu a pus în evidență condițiile care au făcut posibilă elaborarea acestui document de însemnătate istorică: victoriile măreațe obținute de poporul nostru în făurirea noii orînduiri sociale; dezvoltarea puternică a forțelor de producție; transformările ce au avut loc în relațiile de producție și sociale, în întreaga structură a societății. Secretarul general al partidului a remarcat cu acest prilej că elaborarea Programului *„a fost posibilă și datorită dezvoltării puternice a partidului, ridicării nivelului său politico-ideologic, maturizării teoretice și politice a întregului partid"* [3].

Congresul al XI-lea, aprobînd în unanimitate Raportul prezentat, Programul, celelalte documente dezbătute, a subliniat, în Rezoluția sa generală, *„rolul hotărîtor al secretarului general al partidului la fundamentarea teoretică și elaborarea Programului Partidului Comunist Român, valoarea inestimabilă a contribuției tovarășului Nicolae Ceaușescu la stabilirea liniei strategice și tactice, a direcțiilor principale de acțiune în vederea edificării*

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Edit. politică, București, 1977, p. 88.

[3] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 11, Edit. politică, București, 1975, p. 101.

www.dacoromanica.ro

cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerii la construcția comunismului în România"[4].

În perioada ce a trecut de la Congresul al XI-lea importante expuneri ale secretarului general al partidului, în mod deosebit Raportul la Conferința Națională din 7—9 decembrie 1977 îmbogățesc, dezvoltă și concretizează concepția partidului cu privire la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Fundamentarea conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată se întemeiază în opera secretarului general al partidului nostru pe importante *premise teoretice și de ordin istoric*; ea se încadrează în mod organic în întreg ansamblul de probleme ce se referă la dialectica societății socialiste în condițiile epocii contemporane. Conținutul, trăsăturile și direcțiile de acțiune proprii actualei etape de dezvoltare a României sînt abordate într-o perspectivă largă ce se extinde de la *învățămintele istoriei*, la concluziile ce se desprind din *dinamica societății contemporane* — și modul în care aceasta influențează și poate fi influențată de propria noastră dezvoltare — și pînă la *confruntarea tuturor măsurilor și soluțiilor programatice cu exigențele și fizionomia societății comuniste* care își găsește în lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, în Programul partidului, o caracterizare realistă, mobilizatoare.

Din retrospectiva istoriei poporului român, a luptelor sale pentru progres social, împotriva asupririi naționale și sociale, a dominației străine, pentru apărarea libertății, pentru independență națională și o viață mai bună, opera secretarului general al partidului nostru pune în evidență rolul forțelor sociale înaintate ale poporului, al maselor. Cu deosebită putere se argumentează aportul clasei muncitoare de forță revoluționară esențială a societății, rolul ei de principal dinamizator și purtător al progresului multilateral al patriei pe calea civilizației socialiste și comuniste. Experiența istorică atestă capacitatea acesteia de a asigura, în alianță cu țărănimea și celelalte categorii de oameni ai muncii, sub conducerea partidului comunist, dezvoltarea continuă a operei de construcție socialistă, avîntul puternic al forțelor de producție, consolidarea și perfecționarea relațiilor de producție și sociale socialiste, valorificarea mereu mai largă a cuceririlor revoluției științifice și tehnice și, pe această bază, înflorirea țării, progresul creației științifice și culturale, ridicarea nivelului de trai material și cultural al întregului popor, întărirea prestigiului și rolului internațional al României socialiste. Retrospectiva etapelor istorice parcurse oferă tovarășului Nicolae Ceaușescu prilej pentru importante concluzii și învățăminte cu caracter științific, revoluționar privind strategia și tactica partidului în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism.

Din analiza experienței contemporane a construcției socialiste, a evoluției lumii în ansamblu, lucrările secretarului general al partidului argumentează concluzia că socialismul se impune ca o necesitate istorică obiectivă a dezvoltării sociale și se realizează prin lupta forțelor revoluționare, progresiste din fiecare țară, fiind rodul activității conștiente a

[4] *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1975, p. 825—826.

www.dacoromanica.ro

maselor muncitoare, creația poporului care-și făurește liber propria sa istorie. Treaptă calitativ nouă în evoluția istorică a omenirii, socialismul se constituie și se dezvoltă ca un sistem complex, istoricește determinat, de structuri și relații sociale aflate într-o strînsă interdependență și continuă devenire, parcurge, în dezvoltarea sa, în fiecare țară, diverse etape. Caracterizată printr-o serie de trăsături și legități comune, mișcarea noii societăți se desfășoară, totodată, într-o mare varietate de condiții concrete care fac cu neputință existența unor rețete unice, a unor tipare standard de dezvoltare a noii orînduiri; conținutul concret al fiecărei etape, durată, formele maturizării societății comuniste depind de nivelul de dezvoltare economică, politică, socială și culturală, poartă amprenta tradițiilor și particularităților fiecărei țări. Din analiza în profunzime a modului concret în care se manifestă în epoca noastră relația dintre general și particular în revoluția și construcția socialistă, tovarășul Nicolae Ceaușescu a argumentat cu maximă claritate și responsabilitate misiunea ce revine fiecărui partid comunist în elaborarea programului concret al edificării societății noi. Cu deosebită perspicacitate istorică, tovarășul Nicolae Ceaușescu scria în acest sens în 1967 : „*În revoluția și construcția socialismului, generalul și particularul formează o unitate dialectică inseparabilă. Cunoașterea și aplicarea adevărurilor generale ale socialismului științific este o condiție obligatorie a unei politici principiale juste. Generalul exprimă legile sociale obiective; el nu poate reflecta însă multitudinea și diversitatea particularităților fenomenelor. De aceea, succesul liniei politice generale a partidului comunist depinde într-o măsură importantă de înțelegerea particularului, de luarea în considerație a împrejurărilor concrete în care se aplică linia politică generală. Aceasta este o condiție esențială pentru victoria socialismului — operă cu totul nouă care se săvîrșește în condiții economice și sociale concrete, diferite de la țară la țară, de la etapă la etapă, și care îmbracă noi și noi forme particulare de-a lungul procesului de dezvoltare*” [5].

În acest context, crește enorm rolul activității — teoretice și practice — a partidului din fiecare țară în soluționarea problemelor concrete pe care le angajează dialectica noii orînduiri. Complexitatea, varietatea, inéditul și dinamismul operei de edificare și dezvoltare a noii orînduiri solicită o amplă și permanentă ancorare a partidului comunist în realitățile istorice concrete, receptivitate la cerințele și tendințele noi ale mișcării sociale, capacitate teoretică, organizatorică și practică revoluționară de a proiecta viitorul, de a conduce masele și a soluționa în mod creator problemele ce se ridică. „*Desigur*, observa secretarul general al Partidului Comunist Român, *este mai ușor să repeți adevăruri generale în loc să studiezi realitatea, să gîndești, să experimentezi, să găsești soluții corespunzătoare condițiilor concrete în care au loc revoluția și construcția socialistă. Dar numai o politică creatoare poate asigura soluționarea cerințelor dezvoltării sociale*” [6].

Una din sarcinile vitale ce se ridică o constituie definirea cît mai riguroasă a etapelor strategice *necesare* și *inevitabile*, *comune* și *specifice*

---

[5] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Edit. politică, București, 1968, p. 255.

[6] Nicolae Ceaușescu, Loc. cit. p. 255.

www.dacoromanica.ro

în care se desfășoară construcția socialistă în condițiile istorice date. Întrucît numai plecînd de la o apreciere lucidă a stadiului dezvoltării forțelor de producție și relațiilor economico-sociale, de la cunoașterea cît mai temeinică a cerințelor legilor obiective ale vieții sociale și a modului concret în care acestea se manifestă în condițiile istorice date, de la înțelegerea contradicțiilor ce trebuiesc rezolvate și luarea în considerație a intereselor comune, fundamentale, și a celor specifice diferitelor categorii sociale, de la corelarea sarcinilor imediate cu exigențele prognozelor revoluționare medii și de perspectivă, cu idealurile și țelurile noii societăți se poate elabora o linie politică realistă, o strategie și tactică capabile să unească toate forțele poporului, să valorifice cît mai deplin energiile creatoare ale clasei muncitoare și tuturor celor ce muncesc; numai pe această bază se poate asigura o conducere științifică de înaltă eficiență a vieții sociale.

În acest context, partidul nostru, secretarul său general, au promovat o poziție principială față de experiența altor popoare în edificarea noii orînduiri. „*După părerea partidului nostru*, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, în 1967, *o mare importanță are în construcția socialismului cunoașterea și folosirea experienței acumulate în timp de societatea umană și, cu atît mai mult, a experienței popoarelor care construiesc noua orînduire. Studierea atentă a experienței de stat economice și sociale a altor țări este indispensabilă oricărui partid comunist care și-a asumat rolul de a conduce făurirea noii orînduiri sociale. Dar orice copiere și transpunere mecanică, orice ignorare a condițiilor și particularităților concrete proprii și a etapei date nu pot aduce decît prejudicii activității partidului. O politică cu adevărat realistă, științifică, nu poate să nu țină seama de condițiile specifice, deosebite de la țară la țară, nu poate să nu le acorde întreaga atenție*" [7].

Pentru întreaga activitate a partidului nostru, a tuturor celor care activează pe tărîmul soluționării teoretice și practice a problemelor ce se referă la dezvoltarea noii orînduiri o însemnătate de ordin principial, metodologic, au sublinierile repetate ale tovarășului Nicolae Ceaușescu după care „*marxism-leninismul este o învățătură vie care se reînnoiește continuu; caracterul său revoluționar constă tocmai în faptul că se îmbogățește permanent cu toate concluziile științifice, ale dezvoltării sociale, că nu elaborează teze imuabile, date odată pentru totdeauna, ci ajută la cercetarea și înțelegerea evenimentelor corespunzător noilor condiții economice, sociale, naționale și istorice*" [8]; *procesul cunoașterii se întemeiază pe practică și pe generalizarea teoretică a acesteia; nesocotirea oricăreia din aceste două laturi ale procesului cunoașterii poate duce la atitudini dogmatice față de realitate, la neînțelegerea problemelor noi pe care le ridică procesul dezvoltării sociale.*

În conformitate cu aceste exigențe, cu cerințele vieții sociale, în focarul gîndirii și practicii revoluționare a partidului nostru, a secretarului său general, s-au aflat și se află întreg ansamblul de probleme ce se referă la dialectica noii noastre societăți, la afirmarea socialismului în condi-

[7] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Edit. politică, București, 1968, p. 256.

[8] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, Edit. politică, București, 1972, p. 644.

www.dacoromanica.ro

țiile contemporane: caracterul *procesual* și *sistemic, integrator* al edificării societății socialiste; *contradicțiile* noii orînduiri și răspunderea factorului conștient în descoperirea și învingerea lor; *conținutul și trăsăturile etapelor* inevitabile și necesare pe care le are de parcurs noua orînduire în drumul său spre comunism; *fundamentarea conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată* și a direcțiilor de acțiune pentru înfăptuirea acesteia în România; *continuitatea procesului revoluționar în România în vederea înfăptuirii obiectivelor actualei etape și înaintării spre comunism*; definirea conceptelor de *țară socialistă în curs de dezvoltare* și *țară socialistă cu dezvoltare medie; dezvoltarea inegală a țărilor socialiste* și *problema ajungerii din urmă a țărilor socialiste dezvoltate*, a apropierii de statele avansate din punct de vedere economic; *rolul clasei muncitoare, al maselor largi de oameni ai muncii* ca factor activ decisiv al transformărilor revoluționare și înaintării societății spre comunism; rolul *partidului* și *statului*, al organizațiilor de masă și obștești în procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism; relația dintre *economic* și *politic*, dintre *condițiile obiective și factorul subiectiv*, rolul *științei și învățămîntului, al conștiinței socialiste, al omului nou* în dinamica noii orînduiri. Contribuții cu profunde semnificații teoretice și practice sînt cele ce se referă la *dezvoltarea democrației socialiste* și *participarea maselor* la conducerea vieții sociale, la afirmarea și *rolul națiunii* în socialism. Au fost înlăturate numeroase teze și aprecieri depășite. Au fost promovate cu fermitate revoluționară concepte și soluții noi, adecvate realității țării și exigențelor, experienței și cunoașterii contemporane, în măsură să înarmeze partidul și poporul cu o orientare clară în vasta operă pe care o realizează, și care, răspunzînd problemelor noi pe care le pune epoca noastră, se înscriu, firesc și legitim, ca o contribuție de extremă importanță la îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare.

Spiritul viu, critic, revoluționar pe care-l încorporează demersul teoretic și practic al Partidului Comunist Român ține de însăși esența teoriei socialismului științific care se îmbogățește și se dezvoltă pe baza confruntării permanente cu practica, prin asimilarea noilor concluzii ale cunoașterii și experienței revoluționare.

★

Conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată elaborat în lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, în documentele Partidului Comunist Român, reflectă cerințele obiective și posibilitățile devenirii societății noastre socialiste. El definește obiectivul strategic fundamental al desfășurării construcției noastre socialiste în condițiile în care, ca rezultat al victoriei depline a socialismului în toate sectoarele de activitate, al consolidării noii orînduiri și a bazei sale tehnice-materiale, a devenit posibilă și necesară ridicarea operei constructive pe temeliile calitativ noi ale cuceririlor dobîndite, continuarea procesului revoluționar în vederea înfăptuirii unor progrese hotărîtoare în toate componentele sistemului social: în structura și dinamica forțelor de producție, în afirmarea relațiilor sociale socialiste, de producție și interumane, în organizarea societății și participarea maselor la conducerea vieții sociale, în calitatea vieții oamenilor și nivelul de civilizație al societății, în împletirea

www.dacoromanica.ro

intereselor personale cu cele generale, cu aspirațiile întregului popor, în manifestarea tot mai deplină a personalității umane. Caracterizînd semnificațiile acestui concept ce definește strategia și tactica partidului nostru în actuala etapă, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia la Conferința Națională din 1972 : „*Este vorba ca în următorii 15—20 de ani să realizăm transformări revoluționare de importanță istorică în dezvoltarea forțelor de producție, a relațiilor de producție, a democrației socialiste, în conștiința oamenilor. Dacă am fi spus că obiectivul de viitor este pur și simplu dezvoltarea socialismului, nu am fi dat o orientare clară pentru activitatea partidului și statului ; aceasta s-ar fi putut înțelege în sensul că este suficientă realizarea unei puternice dezvoltări economice a țării, ceea ce cred că nu corespunde pe deplin obiectivului nostru fundamental. Noi ne propunem să asigurăm o dezvoltare multilaterală a societății, înflorirea tuturor laturilor vieții sociale, atît a economiei, cît și a științei și culturii, perfecționarea conducerii, formarea omului nou, promovarea eticii și echității socialiste. De aceea, considerăm pe deplin corespunzătoare etapei istorice actuale formularea ca obiectiv fundamental al partidului — făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Aceasta dă o orientare precisă activității partidului, muncii întregului nostru popor*" [9].

Pornind de la o astfel de concepție dialectică, procesuală și integratoare asupra edificării societății socialiste, de la constatarea de ordin principial că superioritatea noii orînduiri nu se realizează în mod automat și linear, Partidul Comunist Român are în vedere o strategie a dezvoltării economico-sociale pe termen lung, călăuzit de imperativul realizării integrale a trăsăturilor proprii noii orînduiri, al fructificării cît mai depline a avantajelor pe care le are sistemul socialist de organizare și conducere socială. Componentele esențiale ale acestei strategii privesc : făurirea unei puternice baze tehnico-materiale, a unei economii dezvoltate, cu o structură modernă, în care rolul preponderent revine industriei și, în primul rînd, ramurilor și subramurilor de vîrf; dezvoltarea armonioasă, proporțională, a tuturor ramurilor economiei naționale; realizarea unei productivități superioare a muncii; avîntul științei, învățămîntului și culturii; asigurarea unui înalt nivel de trai material și spiritual al tuturor celor ce muncesc, satisfacerea necesităților lor corespunzător exigențelor civilizației moderne; un grad înalt de maturizare a relațiilor socialiste de producție, crearea condițiilor pentru înfăptuirea deplină a principiilor socialiste de muncă și repartiție; adîncirea democrației, asigurarea cadrului adecvat pentru participarea maselor celor mai largi la conducerea întregii activități economico-sociale; afirmarea tot mai puternică, la scara întregii societăți, a trăsăturilor omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă și un larg orizont de cultură.

Astfel, conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată corespunde unei faze de maturizare a întregului nostru sistem social, condițiilor în care acesta a căpătat posibilitatea să se dezvolte, pe planuri multiple, pe propria sa bază economică, tehnică și materială, pe structuri sociale și de clasă, instituții, valori și norme cu caracter socialist. El re-

[9] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 7. Edit. politică, București, 1973, p. 546.

www.dacoromanica.ro

flectă cerințele obiective, procesualitatea și condițiile înaintării țării noastre spre comunism, este un rezultat al generalizării acestor condiții. Prin încărcătura și funcțiile pe care le îndeplinește, conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată răspunde exigențelor metodologice formulate de K. Marx cînd scria că „*pînă și cele mai abstracte categorii ... reprezintă...produsul unor condiții istorice și posedă valabilitate deplină numai pentru aceste condiții și în cadrul lor*" [10].

E un concept *integrator*. El surprinde „*totalitatea concretă, ca totalitate gîndită, ca concret gîndit*" [11] a tuturor laturilor și componentelor vieții noastre sociale în interacțiunea și intercondiționarea lor dinamică. El are în vedere faptul că în actualul stadiu de dezvoltare se impune cu extremă pregnanță o viziune atotcuprinzătoare asupra sarcinilor construcției socialiste, înlăturarea oricăror tendințe reducționiste, unilaterale, de neglijare sau subapreciere a componentelor vieții sociale.

Necesitatea unei asemenea angajări complexe decurge din interdependențele și intercondiționările ce se manifestă între diversele componente ale noului sistem social și rolul acestora în funcționarea și dezvoltarea întregului ansamblu de relații. În evoluția sa, noua societate nu realizează în mod automat corelarea și integrarea diverselor componente, iar rămînerile în urmă, de orice fel și la orice nivel, sînt de natură să afecteze funcționalitatea optimă a întregului ansamblu.

E important, de asemenea, să remarcăm că, în concepția argumentată de secretarul general al partidului, în Programul și celelalte documente ale P.C.R., angajarea tuturor laturilor și domeniilor vieții sociale — proces necesar și inevitabil — nu se realizează și nu se poate realiza după anume scheme prestabilite.

Ca realitate concretă, dinamica societății socialiste are în fiecare din ipostazele sale un dublu caracter : universal și particular. Reflectînd cerințe și legități generale ale noii orînduiri, interacțiunea diferitelor laturi și domenii ale vieții sociale rămîne condiționată de stadiul concret de dezvoltare realizat, în mod deosebit de nivelul forțelor productive și structura acestora, de maturizarea relațiilor de producție socialiste, de experiența acumulată în organizarea și conducerea vieții sociale, de nivelul de instruire, conștiință și activizare politică a maselor, de gradul de dezvoltare a democrației socialiste, de sudura societății, de capacitatea factorului subiectiv de a cuprinde, organiza și direcționa, pe baza programului său de acțiune, eforturile creatoare ale întregului popor.

Sensul profund al practicii încetățenite în activitatea partidului nostru, ca rezultat al impulsului dat de secretarul său general, de a analiza sistematic, în cadrul congreselor, conferințelor naționale, consfătuirilor și întîlnirilor de lucru, modul cum se realizează programul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate ține tocmai de cerința valorificării cît mai largi, în spirit democratic, a posibilităților pe care le oferă mișcarea socială în diversele sale ipostaze pentru accelerarea progresului social. Expresie a desfășurării democratice a vieții partidului nostru, a dezvoltării democratice în întreaga societate, recenta Conferință Națio-

[10] Karl Marx, *Bazele criticii economiei politice* (I), Edit. politică, București, 1972, p. 38.
[11] Karl Marx, *Op. cit.*, p. 34.

www.dacoromanica.ro

nală a partidului se înscrie, totodată, prin hotărîrile şi orientările stabilite, în exigenţele pe care le ridică dezvoltarea generală a societăţii contemporane. „*Viaţa demonstrează* — arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu — *că în epoca noastră deosebit de dinamică, de tumultoasă, se produc ample şi rapide mutaţii — atît pe plan naţional, cît şi internaţional — de care un partid revoluţionar cum este partidul nostru trebuie să ţină neapărat seama pentru a putea conduce cu succes procesul atît de complex al construirii noii orînduiri sociale*" [12].

Strategia edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintării României spre comunism implică, în concepţia fundamentată de secretarul general al partidului nostru, *continuarea procesului revoluţionar în vederea realizării transformărilor şi obiectivelor stabilite de Congresul al XI-lea, de Programul partidului. „Nu trebuie să cădem în greşeala de a considera că procesul revoluţionar s-a încheiat odată cu răsturnarea claselor asupritoare şi instaurarea puterii muncitorilor şi ţăranilor*", subliniază tovarăşul Nicolae Ceauşescu. „*Cu aceasta sarcinile revoluţiei nu s-au încheiat; dimpotrivă, se poate spune că de-abia începe procesul de transformare revoluţionară a societăţii*". „*Acest proces revoluţionar continuă şi va mai continua în vederea realizării transformărilor prevăzute de Congresul al XI-lea al partidului, de Programul elaborat de acest Congres — făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate, edificarea comunismului în România*" [13].

Această concepţie fructifică şi dezvoltă tezele teoretice ale creatorilor socialismului ştiinţific privind faptul că „ridicarea proletariatului la rangul de clasă dominantă", „cucerirea democraţiei" reprezintă doar „*primul pas* în revoluţia muncitorească" (sublinierea ns. — V.N.).[14] E cunoscut, de asemenea că viziunea lui K. Marx în problema înlocuirii societăţii capitaliste şi statornicirea noii orînduiri nu s-a limitat la instaurarea relaţiilor de producţie socialiste şi la suprimarea exploatării omului de către om. El a cuprins în obiectivul investigaţiei sale totalitatea relaţiilor sociale, întreaga civilizaţie de tip industrial creată de capitalism. Pătrunzînd în resorturile cele mai intime ale procesului civilizatoriu, K. Marx a avut în vedere întregul sistem de asimilare a naturii şi relaţiilor sociale, totalitatea raporturilor ce determină statutul condiţiei umane. El a anticipat crearea unei baze civilizatorii noi, care să permită „*adevărata rezolvare a conflictului dintre om şi natură şi dintre om şi om, apropierea reală a esenţei umane de către şi pentru om*" [15].

Exigenţelor înaintării pe calea menită să ducă la realizarea noului tip de proces civilizatoriu, în pas cu întreaga problematică pe care o implică dezvoltarea socială contemporană, revoluţia ştiinţifică şi tehnică, caută să le vină în întîmpinare strategia făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Ea ţine seama de faptul că socialismul nu este şi nu poate fi privit ca o stare fixă, încheiată. „*Nu numai fenomenele sînt trecătoare* —

[12] Nicolae Ceauşescu, *Raport la Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român*, 7—9 decembrie 1977, Edit. politică, Bucureşti, 1977, p. 7.

[13] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Edit. politică, Bucureşti, 1977, p. 481—482.

[14] K. Marx, F. Engels, *Opere*, vol. 4, Edit. politică, Bucureşti, 1958, p. 487.

[15] K. Marx, F. Engels, *Scrieri din tinereţe*, Bucureşti, Edit. politică, 1968, p. 576.

www.dacoromanica.ro

observa V.I. Lenin —„*ci și esențele curg, sînt trecătoare*”[16]. Ca organism viu, aflat în necontenită devenire, societatea socialistă cunoaște — trebuie să cunoască — procese revoluționare, acumulări cantitative și mutații de ordin calitativ în dezvoltarea forțelor de producție și perfecționarea relațiilor sociale, în îmbunătățirea formelor de conducere și organizarea vieții sociale, în adîncirea democrației socialiste, în înnoirea etică și spirituală, în ridicarea nivelului de conștiință și competență a maselor, în afirmarea personalității. Societatea socialistă dispune de forțe sociale revoluționare — clasa muncitoare aliată cu celelalte categorii de oameni ai muncii —, de instituții noi și o organizare proprie capabile, sub conducerea partidului comunist, să-i asigure continua perfecționare. Ea este profund interesată în asimilarea cuceririlor pe care le oferă revoluția științifică și tehnică, să beneficieze și să impulsioneze întreg ansamblul transformărilor revoluționare ce definesc epoca în care trăim. Prin lupta dintre *nou* și *vechi* — lege generală a dezvoltării — orînduirea socialistă își manifestă resursele sale de progres, caracterul său revoluționar. Ca urmare, continuitatea procesului revoluționar în actuala etapă privește afirmarea superiorității noii orînduiri în toate planurile vieții sociale și angajează întreg ansamblul operei de înaintare a societății noastre spre comunism.

Concepția cu privire la continuitatea procesului revoluționar e menită să dea sensuri noi, mult mai profunde și novatoare activității pe toate fronturile construcției socialiste, la toate nivelurile, la fiecare loc de muncă, în abordarea și soluționarea oricărei probleme pe care o ridică viața. „*Numai pornind de la aceste premise, în spiritul materialismului dialectic și istoric*, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — *vom înțelege că trebuie să acționăm continuu într-un mod nou, revoluționar, să fim întotdeauna activi în lichidarea fenomenelor vechi, a ceea ce și-a trăit traiul ... a ceea ce nu mai corespunde dezvoltării și să promovăm cu îndrăzneală noul în toate domeniile de activitate*[17].

E necesar să remarcăm, de asemenea, că în viziunea secretarului general al partidului, a documentelor noastre de partid, conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată nu e ceva finit; dimpotrivă, e un concept *deschis* care se concretizează și se îmbogățește pe baza generalizării continue a practicii și transformărilor revoluționare. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia cu deosebită claritate, referindu-se la Programul P.C.R.: „*Nu trebuie să uităm nici un moment că Programul nu dă și nu poate da decît orientarea științifică generală; concluziile și prevederile sale nu sînt dogme date odată pentru totdeauna. Va trebui să avem permanent în vedere îmbogățirea Programului cu noi teze teoretice reieșite din activitatea de transformare revoluționară a societății*”[18].

Pe coordonatele trasate de Programul adoptat de Congresul al XI-lea al partidului, analizele, orientările și hotărîrile adoptate de Conferința Națională din 7—9 decembrie 1977 reprezintă o contribuție de seamă la îmbogățirea, concretizarea și dezvoltarea concepției strategice și tactice

---

[16] V. I. Lenin, *Caiete filosofice*, E.S.P.L.P., București, 1966, p. 229.

[17] Nicolae Ceaușescu, Loc. cit., p. 482.

[18] Nicolae Ceaușescu, *Din partea Comisiei de redactare a Programului Partidului Comunist Român*, în *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, Edit. politică, București, 1975, p. 10—11.

www.dacoromanica.ro

a partidului. În spiritul Raportului prezentat de secretarul general al partidului, Conferința Națională a subliniat că esențial pentru realizarea sarcinilor perioadei următoare este *accentuarea puternică a laturilor calitative* ale activității economice, ridicarea nivelului tehnic, calitativ al tuturor produselor, impulsionarea activității de cercetare în toate domeniile, scurtarea ciclului cercetare — proiectare-producție, creșterea mai accentuată a productivității muncii și a eficienței fondurilor fixe, reducerea mai accentuată a cheltuielilor de producție. Măsurile adoptate de Conferință se constituie ca un puternic propulsor al mersului înainte al societății noastre socialiste și ridicării nivelului calitativ al întregii activități economico-sociale. Prin sarcinile ce țin de înfăptuirea programului de creștere suplimentară a producției și dezvoltării mai accentuate a țării în anii 1978—1980, precum și prin obiectivele și orientările stabilite pentru perioada următoare — 1981—1985 — *Conferința conturează în toate planurile vieții economice și sociale realizarea saltului calitativ ce va permite României să depășească starea de țară în curs de dezvoltare, în accepțiunea contemporană a acestei noțiuni, și trecerea ei la stadiul de țară cu dezvoltare medie.* Vor avea loc mutații importante în structura socială a țării, în relațiile de producție și sociale, se va accentua procesul de apropiere între munca fizică și cea intelectuală, între condițiile de muncă și de viață de la sate și cele din orașe. Societatea noastră se va ridica pe o treaptă superioară de civilizație. Va crește simțitor nivelul de trai — material și spiritual, al poporului.

Înaintarea spre comunism reprezintă în această viziune un proces dialectic unitar ce se realizează prin acțiunea conștientă a maselor, prin înlăturarea vechiului și promovarea consecventă a noului, prin aplicarea cuceririlor științei și tehnicii înaintate, prin perfecționarea relațiilor sociale, prin transformarea revoluționară a societății. Prefacerile revoluționare ce vor avea loc în societatea românească, transformările ce se vor produce în viața internațională vor trebui mereu avute în vedere pentru a se desprinde concluziile corespunzătoare pentru activitatea partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism.

Ampla angajare a tuturor domeniilor vieții sociale, astfel cum este surprinsă aceasta în lucrările și întreaga activitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a devenit, în condițiile concrete ale României *posibilă* și, totodată, obiectiv *necesară* pentru justa orientare și unirea eforturilor întregului popor în opera revoluționară pe care o desfășoară.

Posibilitatea unei asemenea angajări complexe, multilaterale e determinată de întreg ansamblul prefacerilor revoluționare anterioare. Etapele istorice parcurse în perioada ce a trecut de la eliberarea României au determinat profunde transformări revoluționare politice, economice, sociale, culturale, în structura societății, în relațiile de producție și raporturile dintre oameni, în condițiile de viață și nivelul de civilizație al întregii națiuni. Cucerirea fundamentală realizată în acești ani a fost lichidarea pentru totdeauna a exploatării omului de către om, trecerea la guvernarea statului de către poporul însuși, liber și stăpîn pe destinele sale, făurirea cu succes a orînduirii socialiste. Pe această bază s-au statornicit și se dezvoltă continuu, în toate domeniile, raporturi și structuri calitativ noi, întemeiate pe colaborare și ajutor reciproc, pe concordanța intereselor fundamentale ale claselor și categoriilor sociale de oameni ai muncii. Industria-

www.dacoromanica.ro

lizarea socialistă a pus temelii trainice pentru dezvoltarea unei economii moderne, pentru înflorirea științei și învățămîntului, pentru ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii. Edificator în această privință e faptul că industria României a realizat în 1977 o producție de peste 38 de ori mai mare decît în 1938 — anul de vîrf al creșterii economice sub vechiul regim — că agricultura și-a sporit producția de aproape 3 ori, că au progresat și s-au modernizat toate ramurile economiei naționale, toate zonele, județele și localitățile, că s-au obținut rezultate de seamă în toate domeniile vieții sociale. Au căpătat un cîmp larg de manifestare legile sociale ale noii orînduiri. A sporit considerabil gradul de integrare și capacitatea de autoreglare a întregului nostru sistem social socialist. A crescut și s-a perfecționat continuu rolul partidului, forța politică conducătoare a întregii noastre societăți. Întreg ansamblul acumulărilor cantitative și schimbărilor calitative, promovarea consecventă a principiilor democratice de organizare și conducere a vieții sociale, ale eticii și echității socialiste oferă societății românești posibilitatea să acționeze în mod unitar și cuprinzător pentru continuarea procesului revoluționar în vederea realizării plenare a valorilor socialismului.

Necesitatea amplului program de dezvoltare în continuare în ritm susținut a tuturor laturilor vieții sociale ține, în ultimă instanță, de cerințele afirmării cît mai depline a esenței umaniste a noii orînduiri și înaintării acesteia spre comunism. Totodată, ea reflectă cerința imperioasă a lichidării tarelor moștenite din trecut în domeniul dezvoltării noastre economice. În acest sens, în concepția argumentată de Programul partidului, de lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, *făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate constituie o etapă obiectiv necesară în înlăturarea rămînerii în urmă moștenite sub aspect economic și ridicarea poporului român la un înalt grad de dezvoltare economică, științifică, culturală, precum și sub aspectul nivelului său de trai care să-i asigure un loc demn în marea familie a țărilor socialiste, a tuturor națiunilor lumii; o condiție a participării tot mai active a țării la diviziunea internațională a muncii, la afirmarea și valorificarea revoluției științifice și tehnice; o premisă a afirmării plenare a superiorității noii orînduiri.* Această strategie reprezintă răspunsul pozitiv al partidului nostru comunist, al poporului român la alternativa istorică cu implicații extrem de profunde pentru prezentul și viitorul țării : a continua să rămînem încă vreme îndelungată în urma societăților dezvoltate sub aspect economic sau de a face totul în vederea depășirii stadiului de țară în curs de dezvoltare, și a înscrie România în rîndul țărilor civilizate ale lumii. Dezvăluind cu profundă luciditate, spirit revoluționar, înaltă răspundere și perspicacitate această alternativă, tovarășul Nicolae Ceaușescu motiva în astfel de termeni obiectivul strategic al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate : „*Problema se pune în felul următor : sau vom realiza acest obiectiv și ne vom înscrie pe orbita civilizației moderne, sau vom continua să rămînem în urma țărilor dezvoltate, condamnînd națiunea noastră să se mențină în această situație în decursul a mai multor generații*”[19]. Clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, toți cei ce muncesc, fără deosebire de naționalitate, din țara noastră s-au angajat, fără echivoc

[19] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 7, Edit. politică, București, 1973, p. 527.

www.dacoromanica.ro

să facă totul, sub conducerea partidului, pentru dezvoltarea în ritm susținut a patriei, pentru făurirea unei societăți moderne, dezvoltate. Programul partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism a devenit cauza scumpă a poporului, proiecția viitorului său civilizat, întrucît, așa cum se arată în Programul P.C.R. „*Societatea socialistă multilateral dezvoltată — va asigura afirmarea principiilor socialiste în toate sectoarele vieții economico-sociale, manifestarea tot mai deplină a personalității umane, îmbinarea armonioasă a intereselor personale cu aspirațiile generale ale întregii societăți. Aceasta va marca un stadiu superior al socialismului, va deschide calea trecerii la faza superioară — societatea comunistă*" [20].

În analiza pe care secretarul general al partidului o întreprinde asupra conținutului actualei etape și direcțiilor de înaintare a țării spre comunism hotărîtoare sînt nu dorințele subiective și nici formulele abstracte, nelegate de viață, ci mișcarea concretă a societății noastre socialiste, cu împlinirile, problemele și contradicțiile pe care le are de rezolvat, cu tradițiile și realitățile sale istorice, cu experiența, instituțiile și oamenii săi în continuă devenire. V. I. Lenin, caracterizînd poziția lui K. Marx față de socialism, sublinia că acesta „studiază *nașterea* noii societăți *din* cea veche, formele de trecere de la una la celaltă ca pe un proces istoric—natural. El ia experiența reală a mișcării proletare de masă, străduindu-se să tragă dintr-însa învățăminte practice" [21]. Un astfel de spirit este permanent prezent și multiplu relansat în abordarea și soluționarea tuturor problemelor esențiale ale dezvoltării noii orînduriri în opera și activitatea secretarului general al partidului nostru. Realitățile istorice concrete, experiența revoluționară a maselor, a partidului reprezintă criteriul în ultima instanță determinant în elaborarea și validarea strategiei și tacticii partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.

Experiența și realizările istorice dobîndite de poporul român, sub conducerea partidului comunist în aplicarea politicii partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate confirmă pe deplin justețea și realismul orientărilor stabilite. În perioada 1971—1975 — cincinalul care a marcat trecerea la înfăptuirea obiectivelor strategice ale noii etape — venitul național a crescut într-un ritm mediu anual de 11,3 la sută. Alocarea a circa 66 la sută din venitul național pentru fondul de consum și a circa 34 la sută pentru fondul de dezvoltare au asigurat atît ridicarea nivelului de trai al poporului, cît și înfăptuirea unui amplu program de investiții. La sfîrșitul anului 1975 producția industrială a României echivala cu producția industrială a 31 Românii din perioada de vîrf a regimului burghezo-moșieresc, depășind cu aproape 85 la sută nivelul anului 1970. Dezvoltarea industriei a contribuit în mod decisiv la valorificarea pe un plan superior a resurselor materiale și de muncă ale țării, la extinderea cooperării și schimburilor economice cu alte state. S-a accentuat dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a agriculturii, s-a

[20] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, Edit. politică, București, 1975, p. 70—71.

[21] V. I. Lenin, *Opere complete*, vol. 33, Edit. politică, București, 1964, p. 48.

www.dacoromanica.ro

intensificat procesul de chimizare și mecanizare a acesteia, s-a desfășurat un amplu program de irigații și îmbunătățiri funciare.

În perioada relativ scurtă ce a trecut de la adoptarea Programului partidului (1974), practica socială, ca și întreaga desfășurare a evenimentelor — interne și internaționale — confirmă pas cu pas perspicacitatea istorică a acestui document, puternica sa înrîurire asupra tuturor forțelor creatoare ale partidului și poporului. Industria țării cunoaște în primi doi ani ai actualului cincinal un ritm mediu anual de 11,6 la sută, față de 10 la sută cît s-a stabilit inițial, asigurîndu-se astfel o importantă producție suplimentară, concomitent cu însemnate mutații de ordin calitativ în domeniul productivității muncii, reducerii costurilor de producție și investițiilor, promovării noilor tehnologii, angajării tot mai largi a cuceririlor revoluției științifice și tehnice.

În agricultură, producția de cereale anuală a depășit cu 4 milioane de tone media cincinalului anterior. Au fost obținute rezultate importante în toate domeniile vieții sociale : în perfecționarea modalităților de participare a clasei muncitoare și tuturor oamenilor muncii la conducerea vieții sociale, în domeniul culturii, în formarea omului nou. Cu deosebită tărie s-a verificat uriașa forță organizatorică a partidului, sudura orînduirii noastre socialiste în jurul partidului, eroismul și spiritul de abnegație al poporului în bătălia desfășurată cu urmările cutremurului catastrofal de la 4 martie 1977.

Au fost adoptate noi măsuri de așezare a învățămîntului pe o bază trainică, de legare mai strînsă a acestuia cu cercetarea, cu practica și producția.

Rezultatele obținute în îndeplinirea planului, în reducerea cheltuielilor materiale au permis realizarea de resurse materiale și financiare suplimentare, dintre care o parte au fost alocate pentru dezvoltarea mai accentuată a unor ramuri ale economiei naționale, iar altă parte pentru creșterea cu 30 la sută în loc de circa 20 la sută, cît se prevăzuse la Congresul al XI-lea a veniturilor oamenilor muncii din toate sectoarele de activitate, inclusiv din agricultură. Se înfăptuiește cu succes programul de măsuri pentru ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor — țelul suprem al politicii partidului și statului, esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm.

Concomitent cu modernizarea și ridicarea pe trepte superioare a vieții economice și sociale, s-a inițiat și se desfășoară la nivelul întregii țări, sub îndrumarea directă a secretarului general al partidului, o vastă acțiune politico-ideologică și cultural-educativă consacrată dezvoltării conștiinței socialiste a maselor, lărgirii orizontului lor de cunoaștere, formării și perfecționării trăsăturilor omului nou.

Într-o asemenea epocă ca cea în care trăim, cînd în lume se succed mutații tumultoase, deosebit de rapide în toate sferele societății contemporane, politica partidului nostru — elaborată și promovată prin contribuția amplă, hotărîtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu — își vădește uriașa sa capacitate de surprindere și stăpînire a fenomenelor, de unire și orientare revoluționară a tuturor energiilor clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității. Acest fapt nu poate să nu potențeze și mai mult încrede-

www.dacoromanica.ro

rea robustă a poporului în capacitatea sa de a-şi făuri viitorul proiectat de Programul partidului, în certitudinea opţiunilor şi planurilor sale de viitor.

★

În opera şi activitatea secretarului general al partidului nostru ocupă un loc central examinarea şi soluţionarea problemelor majore ce se referă la *principalele direcţii de acţiune în vederea înfăptuirii obiectivului strategic al edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintării României spre comunism.*

Abordate în mod unitar, într-o strînsă relaţie de interdependenţă şi intercondiţionare, orientările stabilite în acest sens pentru perioada ce urmează, vizează în ultimă instanţă, realizarea a ceea ce tovarăşul Nicolae Ceauşescu a numit sintetic drept *„un salt revoluţionar de la acumularea cantitativă la o calitate nouă, superioară în întreaga activitate de construcţie socialistă"*[22]. Realizarea acestui salt calitativ revoluţionar reprezintă cerinţa primordială, de care depinde viitorul economiei noastre naţionale, afirmarea plenară a revoluţiei tehnico-ştiinţifice. Înfăptuirea lui implică promovarea fermă, în toate domeniile, a celor mai înaintate cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii contemporane; ridicarea nivelului tehnic şi a calităţii tuturor produselor; aplicarea unor tehnologii noi, care să permită reducerea consumului de materii prime, materiale şi energie, scăderea cheltuielilor de fabricaţie; sporirea mai rapidă a productivităţii muncii — factorul hotărîtor de care depinde creşterea venitului naţional, ridicarea nivelului de trai al celor ce muncesc, accelerarea progresului social al României socialiste.

Cheia de boltă a întregii politici de ridicare a României pe noi trepte de progres şi civilizaţie o constituie dezvoltarea în continuare, în ritm înalt, a forţelor de producţie, repartizarea lor judicioasă pe întregul teritoriu al ţării, făurirea unei baze tehnice materiale puternice, moderne. Referindu-se la această problemă, tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta: *„Este necesar să nu uităm o clipă faptul că factorul hotărîtor în făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintarea României spre comunism îl constituie dezvoltarea forţelor de producţie pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii contemporane. Aceasta reprezintă, de fapt, esenţialul în dezvoltarea socială, în înfăptuirea Programului elaborat de Congresul al XI-lea al partidului. Cu cît vom realiza mai bine şi într-un ritm mai intens dezvoltarea bazei tehnico-materiale, a forţelor de producţie — inclusiv repartizarea teritorială a acestora şi sistematizarea oraşelor şi satelor — cu atît vor fi mai mari succesele în înfăptuirea Programului de edificare a orînduirii noi, în ridicarea ţării pe noi culmi de progres şi civilizaţie"* [23].

În cadrul dezvoltării rapide, de ansamblu, o atenţie prioritară se acordă ramurilor industriale menite să determine modernizarea profundă a structurii economiei naţionale, să valorifice superior resursele de muncă socială şi materii prime, industria constructoare de maşini, chimia, energetica, metalurgica, iar în interiorul acestora subramurilor purtătoare prin excelenţă ale tehnicii celei mai înalte.

[22] Nicolae Ceauşescu, Mesajul de Anul Nou adresat întregului nostru popor la posturile de radio şi televiziune, „Scînteia", nr. 11001, 3 ianuarie 1978.

[23] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Edit. politică, Bucureşti, 1977, p. 478—479.

www.dacoromanica.ro

Argumentînd obiectivele și orientările generale pentru elaborarea planului cincinal de dezvoltare economico-socială a României în perioada 1981—1985 tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că acesta *„va continua ferm politica de industrializare, accentuînd poziția conducătoare a industriei în ansamblul economiei"* [24].

Locul deosebit pe care îl ocupă în strategia Partidului Comunist Român creșterea puternică a forțelor de producție, industrializarea socialistă, orientarea fermă spre ramurile de înaltă tehnicitate, aplicarea cuceririlor revoluției științifice și tehnice are o motivare complexă, profund argumentată. Socialismul și comunismul solicită în mod obiectiv dezvoltarea în ritm intens și modernizarea continuă a forțelor de producție. În cazul României, ritmul înalt al dezvoltării forțelor de producție devine deosebit de important pentru depășirea stadiului de țară în curs de dezvoltare și înlăturarea decalajelor ce ne despart de statele dezvoltate sub aspect economic. Creșterea în ritm înalt a forțelor de producție reprezintă condiția necesară ridicării nivelului de trai al populației, a asigurării și întăririi independenței naționale, a afirmării tot mai puternice a României în marea competiție a progresului mondial, în întreaga viață internațională. *„Nu trebuie să uităm nici un moment* — insistă secretarul general al partidului — *că pentru a făuri un destin luminos poporului nostru, pentru a întări independența țării, pentru a construi cu succes societatea socialistă multilateral dezvoltată și comunismul trebuie să asigurăm mijloacele necesare creșterii în ritm înalt a forțelor de producție, înflorirea întregii economii socialiste, sporirea avuției noastre naționale și ridicarea, pe această bază, a gradului de civilizație, a bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor"* [25].

Această orientare principială — expresie a înaltei răspunderi față de destinul națiunii noastre socialiste — se îmbină strîns cu preocuparea consecventă pentru amplasarea rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării și dezvoltarea echilibrată a tuturor județelor și localităților, pentru creșterea productivității muncii sociale, reducerea cheltuielilor materiale, gospodărirea cu maximum de randament a mijloacelor de care dispunem, a resurselor materiale și umane, cu politica de promovare a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne în toate ramurile economiei naționale, în toate sectoarele de activitate.

Ținînd seama de rolul propulsor al industriei în viața social-economică, de marea ei receptivitate față de noul din știință și tehnică, capacitatea ei de a crea o bază tehnico-materială pe măsura cerințelor noii orînduiri, Programul de creștere suplimentară a producției, de dezvoltare economico-socială mai accentuată a României în perioada 1978—1980 prevede: sporirea producției industriale cu 100—130 miliarde lei ca urmare a dotării cu mașini și utilaje a suprafețelor disponibile, utilizării mai bune a capacităților de producție și construirii de noi obiective productive; dezvoltarea mai armonioasă, mai echilibrată a diferitelor ramuri și înlăturarea rămînerilor în urmă constatate în dezvoltarea unor subramuri

[24] Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 7—9 decembrie 1977*, Edit. politică, București, 1977, p. 34.

[25] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, Edit. politică, București, 1976, p. 595—596.

www.dacoromanica.ro

și sectoare ; devansarea unor investiții pentru a asigura o mai bună legătură cu viitorul cincinal ; industrializarea într-un ritm mai rapid a zonelor mai puțin dezvoltate ca o garanție a realizării pînă în 1980, în toate județele, a unei producții industriale de cel puțin 10 miliarde lei ; *concentrarea atenției generale asupra laturilor de ordin calitativ ale activității în toate ramurile industriale.*

Concomitent se prevede o puternică înflorire a agriculturii, extinderea mecanizării, chimizării, irigațiilor, promovarea cuceririlor științei și tehnicii moderne, creșterea gradului de calificare a cadrelor, a tuturor celor ce muncesc pe ogoare, accentuarea procesului de transformare a muncii agricole într-o varietate a muncii industriale.

Recenta Conferință Națională a insistat asupra măsurilor ce vizează înlăturarea unor rămîneri în urmă și realizarea programelor speciale adoptate în ultimii ani ; folosirea rațională a fondului funciar ; sporirea recoltei de cereale, astfel ca pînă în 1980 să se ajungă la o producție pe locuitor de 1000 — 1200 kg ; sporirea efectivelor și creșterea producțiilor medii în zootehnie ; îmbunătățirea activității întreprinderilor de stat ; perfecționarea organizării producției și a muncii în cooperativele agricole de producție ; răspunderea ce revine stațiunilor pentru mecanizarea agriculturii în desfășurarea activității în cooperative și realizarea producției planificate.

Ca urmare a dezvoltării armonioase a industriei și agriculturii — sectoare de bază ale economiei noastre naționale — se va asigura creșterea mai accentuată a venitului nostru național, care, în perspectiva anului 1985, va ajunge la 2400—2500 dolari pe locuitor. „*Aceasta* — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — *ne dă temei să apreciem că viitorul cincinal va marca un nou salt calitativ pe toate planurile vieții economice și sociale. România va depăși starea de țară în curs de dezvoltare, în accepțiunea contemporană a acestei noțiuni, trecînd la stadiul de țară cu o dezvoltare medie*" [26].

Acționînd pentru dezvoltarea în ritm rapid a forțelor de producție, pentru lichidarea decalajelor economico-tehnologice ce ne despart de țările avansate, partidul nostru, secretarul său general militează pentru un model de dezvoltare economică care are în vedere țelurile fundamentale proprii socialismului, integrarea economicului în ansamblul vieții sociale noi, îmbinarea armonioasă a intereselor individuale cu cele generale. Departe de a fi un scop în sine, creșterea economică capătă o înaltă finalitate socială și umană servind nemijlocit perfecționării relațiilor noi, bunăstării și fericirii oamenilor muncii, poporului, afirmării personalității.

În cadrul acestei viziuni de ansamblu, care urmărește realizarea unei economii echilibrate, proporționale, o atenție deosebită se acordă *perfecționării relațiilor de producție și sociale*, promovării *principiilor eticii și echității socialiste* în toate domeniile vieții sociale, *realizării unei concordanțe cît mai depline între forțele și relațiile de producție, ridicării la un nivel superior a organizării și conducerii științifice a societății, valorificării și dezvoltării în continuare a cadrului organizatoric de participare a clasei munci-*

[26] Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 7—9 decembrie 1977*, Edit. politică, București, 1977, p. 35

www.dacoromanica.ro

toare, a întregului popor la conducerea vieții sociale, adîncirii democrației socialiste în toate sferele vieții economice și sociale.

În această privință, partidul, secretarul său general, pornesc cu luciditate de la constatarea că în actuala etapă în țara noastră se mențin încă deosebiri esențiale între clasele și grupurile sociale existente, între sat și oraș, între munca fizică și intelectuală. Acestea privesc atît condițiile și felul de muncă, cît și nivelul conștiinței, condițiile de viață. Continuă să se manifeste contradicții în diferite domenii ale vieții sociale care trebuiesc temeinic cunoscute, în vederea soluționării lor la timp. Secretarul general al partidului insistă să se acționeze pentru a înlătura cauzele care generează contradicțiile. În acest sens se acordă o atenție deosebită dezvoltării armonioase a întregii economii, a industriei și agriculturii, pentru consolidarea și dezvoltarea proprietății socialiste — baza orînduirii noastre noi, sursa propășirii materiale și spirituale a întregului popor — pentru a asigura condiții de muncă și de existență superioare și tot mai unitare tuturor categoriilor de oameni ai muncii. Întreaga politică de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate are în vedere înlăturarea deosebirilor esențiale dintre munca din agricultură și cea din industrie, dintre munca fizică și cea intelectuală, apropierea tot mai accentuată a condițiilor de muncă și de viață ale oamenilor muncii de la orașe și sate, accentuarea procesului de omogenizare socială.

Acestui țel îi vin în întîmpinare acțiunile în domeniul ridicării continue a nivelului de trai — material și spiritual — al întregului popor, politica în domeniul remunerării, dezvoltarea învățămîntului și culturii, întărirea rolului conducător al clasei muncitoare în întreaga viață socială.

Măsurile adoptate pe linia instituționalizării noilor forumuri naționale și a noilor organisme democratice cu caracter permanent, prezența nemijlocită a muncitorilor, a diferitelor categorii de oameni ai muncii în organele de conducere centrale și locale, expresie a dezvoltării continue a democrației bazată pe participarea maselor la întreaga viață publică a țării, oferă cadrul pentru impulsionarea suflului înnoitor, revoluționar în soluționarea tuturor problemelor majore ale înaintării României spre comunism.

În strategia partidului de continuă apropiere dintre clasele și grupurile sociale, dintre oraș și sat un loc deosebit îl ocupă vastul program de sistematizare a localităților urbane și rurale, de urbanizare a satelor, de organizare corespunzătoare a întregii vieți a localităților patriei, de ridicare a nivelului lor de civilizație.

Pornind de la aprecierea rolului tot mai important pe care știința îl are în progresul societății, faptul că aceasta devine tot mai mult o forță a producției materiale, tovarășul Nicolae Ceaușescu acționează statornic pentru integrarea cercetării cu practica socială și învățămîntul, pentru asigurarea cadrului și condițiilor care să facă din știință un puternic factor al dezvoltării forțelor de producție, al perfecționării continue a bazei materiale a societății.

În legătură cu obiectivul central stabilit de Congresul al XI-lea, de a asigura, în cursul actualului cincinal, dezvoltarea plenară a revoluției tehnico-științifice în țara noastră, tovarășul Nicolae Ceaușescu insistă permanent asupra măsurilor menite să sporească rolul cercetării științifice în înscrierea fermă a economiei noastre naționale în ritmul dezvoltării forțelor de producție și al progresului științific și tehnic internațional.

www.dacoromanica.ro

„*Realizarea oricărei revoluții, deci și a celei științifice și tehnice* — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — *cere oameni cu concepții revoluționare, înaintate ... Pentru a avea succes în acest efort uriaș , cercetarea trebuie să se situeze ferm pe pozițiile materialismului dialectic și istoric, să fie în pas cu cele mai noi cunoștințe științifice, cu toate marile cuceriri ale geniului uman*" [27].

Strategia partidului nostru pornește de la constatarea că în edificarea noii orînduiri rolul hotărîtor îl au masele populare, poporul, că țelul suprem al noii orînduiri îl constituie *omul*, bunăstarea și fericirea acestuia. De aceea, dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, făurirea omului nou constituie cel mai important și mai nobil țel al partidului. „*Numai îmbinînd strîns dezvoltarea economică și ridicarea noii conștiințe revoluționare* — arată secretarul general al partidului — *vom putea asigura realizarea cu succes a programului de înflorire economico-socială a patriei noastre*"[28].

În acest spirit, tovarășul Nicolae Ceaușescu a pus în fața activității ideologice sarcini de înaltă răspundere în domeniul formării omului nou, solicitînd folosirea tuturor mijloacelor de care dispune societatea pentru ridicarea continuă a nivelului general de cultură al maselor, înarmarea constructorilor socialismului cu cele mai avansate cuceriri ale geniului uman, cu cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării sociale. La Congresul educației politice și culturii socialiste tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „*Noi acționăm pentru formarea unui om de omenie, cu o pregătire multilaterală, a unui comunist de omenie. Urmărim crearea condițiilor celor mai propice ca omul să se poată manifesta plenar în toate domeniile vieții sociale, fiecare cu capacitățile, personalitatea și felul său de a fi, în spiritul comun întregii societăți, al dragostei de dreptate și adevăr, al curajului și cinstei, al simplității, al hotărîrii de a lucra împreună cu semenii săi pentru fericirea proprie, pentru fericirea întregii societăți*" [29].

Sensul profund al întregii politici a partidului în domeniul educației îl constituie caracterul activ, militant, transformator al acesteia, legătura ei indisolubilă cu suportul său obiectiv — realitatea construcției socialiste. Obiectivul pus de secretarul general al partidului rezidă în aceea că întreaga muncă de educație, de formare a omului nou, să fie strîns legată de cerințele practicii sociale, să stimuleze spiritul revoluționar, să cultive o poziție fermă împotriva vechiului, curajul în promovarea noului. Acestui scop îi servește și Festivalul național „Cîntarea României" amplă manifestare a forțelor creatoare ale poporului.

Se poate astfel conchide că, în concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, societatea socialistă multilateral dezvoltată e menită să asigure afirmarea principiilor socialiste în toate sectoarele vieții

---

[27] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Edit. politică, București, 1977, p. 431.

[28] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Edit. politică, București, 1977, p. 480.

[29] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Edit. politică, București, 1977, p. 135.

www.dacoromanica.ro

economice și sociale, manifestarea tot mai deplină a personalității umane, îmbinarea armonioasă a intereselor personale cu aspirațiile generale ale întregii societăți. În centrul întregii acestei politici de ridicare a nivelului de civilizație al României socialiste se află *omul* — făuritorul tuturor bunurilor materiale și spirituale, al socialismului și comunismului. Întreaga strategie a partidului nostru comunist e pătrunsă de înaltele principii ale umanismului revoluționar. Preocupîndu-se permanent de ridicarea nivelului politic și ideologic al oamenilor muncii, de dezvoltarea spiritului lor de responsabilitate și angajare comunistă, partidul în frunte cu secretarul său general acționează, totodată, ca înaltele principii ale umanismului revoluționar să se reflecte tot mai cuprinzător în societatea noastră în toate sferele vieții sociale, să pătrundă adînc în întreaga operă de edificare a socialismului multilateral dezvoltat și a comunismului. Toate acestea conferă societății socialiste multilateral dezvoltate atributul de stadiu superior al socialismului. Ea deschide calea trecerii la societatea comunistă.

Realizarea acestui amplu proces de transformări revoluționare este în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu nemijlocit condiționată și determinată de afirmarea crescîndă a rolului conducător al partidului, de amplificarea funcțiilor acestuia în orientarea, organizarea și unirea tuturor eforturilor națiunii în ampla operă de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, de valorificarea la un nivel superior a energiilor creatoare ale poporului.

L'ÉDIFICATION DE LA SOCIÉTÉ SOCIALISTE MULTILATÉRALEMENT DÉVELOPPÉE DANS L'ŒUVRE THÉORIQUE ET L'ACTIVITÉ PRATIQUE DU SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU PARTI COMMUNISTE ROUMAIN

RÉSUMÉ

L'étude se propose de présenter et de caractériser l'apport d'inestimable valeur—théorique et pratique — du secrétaire général du Parti Communiste Roumain, le camarade Nicolae Ceaușescu, à l'élaboration et à l'application de la stratégie du parti et de l'Etat d'édification de la société socialiste multilatéralement développée et de marche en avant de la Roumanie vers le communisme. On examine dans ce contexte les prémisses d'ordre historique, méthodologique et celles relevant de l'esprit vif, du style de travail et de l'action révolutionnaire du camarade Nicolae Ceaușescu dans l'examen créateur et la solution originale de tous les problèmes essentiels de l'édification socialiste en Roumanie à l'étape actuelle, indissolublement liés aux réalités du pays, aux principales conclusions qui se dégagent de l'expérience de l'édification du nouveau système dans les

www.dacoromanica.ro

autres pays, aux résultats de la connaissance et du développement social contemporain. On analyse le contenu et les valences du concept de société socialiste multilatéralement développée, étant souligné que cela reflète les nécessités objectives et les particularités de la marche en avant de la Roumanie vers le communisme, la continuité du processus révolutionnaire en vue de l'accomplissement de mutations qualitatives et de progrès décisifs dans toutes les sphères du système social.

Dans la dernière partie de l'étude sont caractérisés les principales directions d'action visant à la réalisation de l'objectif stratégique fondamental de l'actuelle étape — la construction de la société socialiste multilatéralement développée — le contenu et les significations du bond qualitatif révolutionnaire mis en évidence par les documents de la récente Conférence Nationale du Parti Communiste Roumain pour les années à venir.

www.dacoromanica.ro

APORTUL TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU LA ÎNTĂRIREA UNITĂȚII FRĂȚEȘTI DINTRE POPORUL ROMÂN ȘI NAȚIONALITĂȚILE CONLOCUITOARE

DE

LADISLAU BÁNYAI

Raporturile frățești dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare din Republica Socialistă România au temelii adînci în istorie. Ele s-au făurit în decursul veacurilor, au generat fecunde influențe reciproce, bogate tradiții comune în crearea bunurilor materiale și spirituale ale societății, în lupta dusă pentru libertatea socială și națională, pentru neatîrnarea pămîntului natal în care și-au construit împreună căminul și viața.

„Împrejurările istorice — spunea în raportul prezentat la cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român tovarășul Nicolae Ceaușescu — au făcut ca de-a lungul secolelor pe meleagurile patriei noastre să se așeze alături de români și populație de alte naționalități. În decursul a sute de ani, români, maghiari, germani și oameni ai muncii de alte naționalități au luptat și muncit împreună, au îndurat multe greutăți, au dus lupte dîrze împotriva claselor asupritoare. Conviețuind și luptînd laolaltă, ei s-au înfrățit pe veci și alcătuiesc astăzi, împreună, marea familie a României socialiste" [1].

Datorită politicii de învrăjbire națională dusă de clasele exploatatoare și de puterile cotropitoare, n-au lipsit fenomene de disensiuni, de dezbinare națională și chiar de lupte fratricide. Dar ceea ce predomină în istorie sînt secolele de conviețuire și conlucrare rodnică. Cei mai de seamă fii ai românilor, maghiarilor și germanilor de pe plaiurile țării noastre, militanți pe tărîm obștesc și cultural, pătrunși de aceleași idealuri, au acționat în același spirit, în limitele vechilor orînduiri sociale inechitabile, pentru a înfăptui năzuințele lor progresiste și revoluționare.

Cauza nobilă a egalității și frăției dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare a fost susținută cu consecvență de Partidul Comunist Român. Partidul Comunist Român a combătut politica regimului burghezo-moșieresc de discriminare și asuprire națională și a atras în rîndurile sale pe cei mai combativi fruntași ai maselor muncitoare de orice naționalitate. Partidul Comunist Român a demascat, de la început, esența de clasă a șovinismului de orice fel, îndreptat spre dezbinarea luptei clasei munci-

[1] *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*, 19 — 24 iulie 1965, Edit. politică, București, 1966, p. 68.

www.dacoromanica.ro

toare şi a maselor populare, arătînd că aţîţarea şovină şi asuprirea naţională lovesc în interesele tuturor celor ce muncesc. În condiţiile unor persecuţii crunte, Partidul Comunist Român a luptat necontenit pentru înfăptuirea egalităţii în drepturi şi adîncirea relaţiilor frăţeşti a tuturor cetăţenilor ţării, fără deosebire de naţionalitate.

Concomitent cu creşterea pericolului fascist pe plan intern şi extern, Partidul Comunist Român a iniţiat numeroase acţiuni, a animat multe grupări şi organizaţii de masă democratice, a lărgit politica sa de alianţă, antrenînd în această acţiune şi forţele democratice ale naţionalităţilor conlocuitoare, printre care o contribuţie de seamă a adus-o Uniunea oamenilor muncii maghiari din România, pe scurt Madosz. Partidul Comunist Român a acţionat în vederea închegării unui larg front pentru apărarea libertăţilor democratice, a independenţei naţionale şi a păcii, pentru întărirea unităţii de luptă a oamenilor muncii români, maghiari şi de alte naţionalităţi.

Trădarea independenţei naţionale a ţării de către bandele legionare, agentură teroristă manevrată de politica de dominaţie a Germaniei hitleriste, a înlesnit zdruncinarea integrităţii teritoriale a ţării. Prin Dictatul de la Viena, din august 1940, cum arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu, România „a fost aruncată de fapt în braţele forţelor hitleriste. Scurt timp după aceea au şi avut loc în ţara noastră instaurarea regimului dictaturii militaro-fasciste, pătrunderea în ţară a trupelor germane, care aveau de fapt misiunea unor trupe de ocupaţie, România fiind apoi tîrîtă în războiul antisovietic." [2]

Dictatura fascistă s-a menţinut prin aţîţarea rasismului şi şovinismului, şi a legat soarta ţării de carul de război al imperialismului hitlerist cotropitor.

În această perioadă, dictatura antonesciană şi cea horthystă, din teritoriul ocupat al Transilvaniei, au organizat deopotrivă arestări, deportări şi chiar masacre în masă împotriva cetăţenilor de altă naţionalitate. Persecutarea maselor româneşti din nordul Transilvaniei şi a maselor maghiare din sudul Transilvaniei, arestările şi schingiuirile evreilor, au fost puse la cale, deopotrivă, cu scopul de a răspîndi ura rasială, în folosul aceluiaşi stăpîn: imperialismul german hitlerist.

În rezoluţia plenarei C.C. al P.C.R. din ianuarie 1942, intitulată *Pieirea sau salvarea poporului român*, se accentuează că „pentru frontul unic patriotic de luptă al poporului român ... e de o importanţă mare cîştigarea naţionalităţilor ... Trebuie arătat ... că demagogia şi campania josnicilor trădători de patrie, în frunte cu Antonescu în România şi Horthy în Ungaria, nu servesc decît planul lui Hitler de a nimici atît poporul român cît şi pe cel maghiar, în războiul său tîlhăresc contra Uniunii Sovietice".

În iunie 1943 a luat fiinţă Frontul patriotic antihitlerist, care reunea Partidul Comunist Român, Frontul Plugarilor, Uniunea patrioţilor, Madoszul, unele organizaţii ale Partidului social-democrat, precum şi gruparea Partidului social-ţărănesc. Adeziunea Madoszului la Frontul patriotic antihitlerist a avut o semnificaţie deosebită, zădărnicind orice posi-

[2] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*, vol. I, Edit. politică, Bucureşti, 1968, p. 374 — 375.

www.dacoromanica.ro

bilitate de dezbinare șovină în rîndurile oamenilor muncii români și maghiari din Transilvania, în această fază hotărîtoare a luptei pentru eliberarea de sub jugul hitlerist.

Masele muncitoare maghiare din Transilvania au luptat sub același steag cu poporul român, împotriva dictaturii fasciste și a războiului hitlerist. Apelul Madoszului, difuzat din Timișoara, în februarie 1944, arăta: „Din robia hitleristă comună nu este decît o singură scăpare: lupta comună antihitleristă de eliberare... Populația maghiară din țara noastră își poate dobîndi libertatea numai prin scuturarea împreună cu poporul român a jugului hitlerist, asigurînd libertățile omenești generale..."

Partidul Comunist Român și-a intensificat eforturile în direcția înfăptuirii unității de acțiune a clasei muncitoare, temelia strîngerii într-un singur front a tuturor partidelor, organizațiilor și grupărilor, fără deosebire de păreri politice și de naționalitate, care se pronunțau pentru răsturnarea dictaturii antonesciene, ieșirea României din războiul antisovietic, alăturarea ei puterilor aliate antihitleriste și eliberarea nordului Transilvaniei de sub ocupația horthystă-hitleristă.

Apropierea trupelor sovietice, schimbările de poziție în rîndurile claselor conducătoare, inclusiv în cercurile palatului regal și ale comandamentului militar, au făcut posibilă trecerea la înfăptuirea planurilor pregătite. În condițiile înaintării vertiginoase a armatei sovietice, vestea desfășurării victorioase a insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste a trezit o mare însuflețire în întreaga țară, în toate păturile populației, fără deosebire de naționalitate.

În ciuda activității diversioniste, șovine, pe care o desfășurau elementele fasciste și profasciste, oamenii muncii români, maghiari și de alte naționalități, strîns uniți, au dat exemple eroice de sprijinire a armatelor eliberatoare. Masele largi de oameni ai muncii s-au angajat, fără deosebire de naționalitate, să susțină acțiunea pentru eliberarea întregului teritoriu al țării de sub jugul fascist.

Cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea sa, ținută cu prilejul aniversării a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român: „Răsturnarea dictaturii fasciste și eliberarea țării de ocupația străină au marcat începutul revoluției populare, antiimperialiste în România, inaugurînd o nouă etapă în dezvoltarea țării noastre... Chemările partidului comunist pentru desființarea rămășițelor feudale și împroprietărirea țărănimii, democratizarea vieții politice, reconstruirea economiei însuflețeau toate forțele democratice și patriotice ale țării... Totodată partidul lărgește înțelegerea cu alte partide și organizații democratice, constituind Frontul Național Democrat din care făceau parte: Partidul Comunist Român, Partidul Social-Democrat, Sindicatele unite, Frontul Plugarilor, Uniunea Patriotică, Uniunea Populară Maghiară..." [3]

Programul Frontului Național Democrat prevedea, printre altele, lupta pentru instaurarea unui guvern democratic, realizarea reformei agrare și a altor reforme economice și sociale, precum și desfășurarea unei

[3] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. I, Edit. politică, București, 1968, p. 382 — 383.

www.dacoromanica.ro

politici de egalitate în drepturi şi prietenie între poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare.

Un prim succes în această direcţie l-a constituit adoptarea, la 6 februarie 1945 — sub presiunea opiniei publice democratice şi a reprezentanţilor Frontului Naţional Democrat în guvern — a Statutului naţionalităţilor, care proclama abrogarea legilor rasiste şi de discriminare naţională, egalitatea civică şi politică a tuturor cetăţenilor în faţa legii, indiferent de naţionalitate, limbă maternă sau religie, hotărîndu-se sancţionarea prin lege a oricărei manifestări a urii de rasă ori de naţionalitate. Deşi existenţa în guvern a unei majorităţi reacţionare a împiedicat aplicarea consecventă a prevederilor Statutului, adoptarea lui a însemnat totuşi un pas înainte pe calea combaterii şovinismului de orice fel.

Forţele democratice, în frunte cu Partidul Comunist Român, au instaurat, la 6 martie 1945, guvernul de largă concentrare democratică de sub conducerea lui dr. Petru Groza. La 13 martie 1945, s-a desfăşurat la Cluj actul festiv de consacrare a reintegrării nordului Transilvaniei în cuprinsul României. Adunarea populară, la care au participat zeci de mii de reprezentanţi ai maselor populare române şi maghiare, a aclamat, cu un puternic entuziasm, acest act istoric.

În condiţiile desfăşurării revoluţiei populare, Partidul Comunist Român a considerat că realizarea deplinei egalităţi în drepturi a naţionalităţilor conlocuitoare constituie o parte integrantă şi o condiţie a luptei pentru dezvoltarea democratică a ţării.

„Răsturnarea claselor exploatatoare — arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu în expunerea sa citată — a înlăturat cauzele care generau învrăjbirea naţională şi fărămiţarea forţelor oamenilor muncii.

În anii construcţiei socialiste, pe baza aplicării politicii naţionale marxist-leniniste a partidului comunist, prietenia frăţească dintre oamenii muncii români şi cei aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare s-a întărit necontenit, s-a ridicat pe o treaptă superioară.

Societatea socialistă a creat comunitatea reală de interese a tuturor cetăţenilor, fără deosebire de naţionalitate sau rasă, le-a asigurat drepturi şi posibilităţi egale de afirmare şi dezvoltare. În strînsă unitate frăţească, poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare ... muncesc umăr la umăr, însufleţiţi de patriotism fierbinte, pentru înflorirea şi progresul patriei comune." [4]

Succesele comune obţinute în construirea socialismului au dezvoltat sentimentul de solidaritate a maselor muncitoare. Înfăptuirea industrializării socialiste, cooperativizarea agriculturii, asigurarea dezvoltării economice şi culturale a tuturor regiunilor ţării reprezintă temelii solide ale egalităţii economice reale a tuturor cetăţenilor, de orice naţionalitate.

România socialistă asigură cetăţenilor săi de toate naţionalităţile participarea la conducerea treburilor obşteşti, la gospodărirea bunurilor pe toate treptele. Consiliile populare, organe locale ale puterii de stat, oglindind compoziţia naţională a tuturor localităţilor şi judeţelor ţării, au adus şi aduc un aport deosebit la dezvoltarea colaborării rodnice a

[4] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*, vol. I, Edit. politică, Bucureşti, 1968, p. 394.

www.dacoromanica.ro

cetățenilor de toate naționalitățile. Această colaborare se înfăptuiește la nivelul tuturor treptelor administrației de stat, pînă la organele guvernamentale și Marea Adunare Națională.

Egalitatea, garantată juridic de Constituția României socialiste, este pusă în aplicare printr-o multitudine de mijloace instituționale, de la organele comunale pînă la cele centrale, asigurîndu-se afirmarea multilaterală a tuturor cetățenilor de orice naționalitate. În România socialistă s-a pus capăt relațiilor de asuprire națională și politicii de învrăjbire șovină. Socialismul creează condiții propice manifestării libere a tuturor forțelor creatoare, afirmării tuturor valorilor umane. El stimulează și sprijină creațiile în limba maternă și în specificul propriu fiecărei naționalități conlocuitoare, contribuind prin aceasta la îmbogățirea tezaurului spiritual variat și totodată comun al României socialiste.

Numeroase școli cu limbile de predare maghiară, germană, sîrbă, ucraineană etc. asigură tineretului naționalităților conlocuitoare posibilitatea de a-și însuși cultura în limba maternă. În cadrul universităților și institutelor pedagogice există catedre pentru pregătirea profesorilor și cercetătorilor în domeniul limbii și literaturii naționalităților conlocuitoare. Totodată, toate gradele de învățămînt asigură învățarea limbii române — necesitate obiectivă pentru însăși promovarea cadrelor de specialitate din rîndurile naționalităților conlocuitoare. Școala din România socialistă, prin structura ei, reprezintă un mijloc puternic pentru apropierea între tinerii de toate naționalitățile, pentru educarea lor în spiritul prieteniei frățești.

Se desfășoară o bogată activitate editorială în limbile naționalităților conlocuitoare. Literatura în aceste limbi cunoaște o înflorire și o largă răspîndire. Apar ziare și săptămînale, reviste literare și științifice în limbile maghiară și germană. Numeroase teatre, emisiuni de radiodifuziune și televiziune își desfășoară activitatea în aceste limbi. În case de cultură organizează spectacole echipe artistice de amatori, valorificînd folclorul tuturor naționalităților. Toate acestea sînt o expresie vie a amploarei pe care o cunoaște, în zilele noastre, viața spirituală a naționalităților conlocuitoare.

Datorită preocupării continue a Partidului Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, problemele de bază actuale ale naționalităților conlocuitoare au fost soluționate. Viața însă, ca în toate domeniile societății, ridică mereu noi probleme, a căror rezolvare este asigurată în spiritul marxist-leninist creator al politicii partidului în problema națională, prin studierea științifică a fenomenului care cere o soluționare echitabilă.

Egalitatea condițiilor politice, economice și social-culturale, identitatea țelurilor și intereselor, conștiința faptului că de progresul țării este legat indisolubil destinul fiecărui cetățean, fără deosebire de naționalitate, constituie fundamentul pe care se consolidează unitatea frățească dintre toți cetățenii patriei socialiste comune.

În acest amplu și multilateral proces de consolidare a unității social-politice a întregului popor un aspect de mare importanță în rezolvarea problemei naționale l-a reprezentat și îl reprezintă înlăturarea prejudecăților naționaliste de orice fel, combaterea oricărei manifestări de ură

www.dacoromanica.ro

şovină. Educîndu-şi membrii, masele de oameni ai muncii, în spiritul dragostei faţă de patria socialistă comună, Partidul Comunist Român îndrumat de secretarul său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, desfăşoară o activitate de cultivare în mase, în acelaşi timp, a respectului reciproc faţă de valorile specifice fiecărei naţionalităţi.

În întărirea prieteniei frăţeşti dintre poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare o mare importanţă o au măsurile iniţiate de secretarul general al partidului în ultimul deceniu, pentru dezvoltarea continuă a democratismului orînduirii noastre socialiste. Cerinţele de valorificare a energiilor creatoare ale naţionalităţilor conlocuitoare, în cadrul efortului întregului popor pentru propăşirea continuă a patriei, au pus în evidenţă necesitatea luării unor măsuri în direcţia perfecţionării cadrului instituţional reprezentativ al naţionalităţilor. Crearea, în acest scop, a consiliilor centrale şi judeţene ale oamenilor muncii de naţionalitate maghiară şi germană, ale consiliilor judeţene ale naţionalităţilor sîrbă şi ucraineană constituie o măsură ce a dat posibilitatea acestor naţionalităţi să-şi intensifice activitatea politică şi social-culturală într-un cadru organizatoric adecvat. Această măsură demonstrează în mod pregnant modul creator în care Partidul Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, abordează întregul ansamblu al problemei evoluţiei societăţii noastre socialiste.

Unul din rolurile consiliilor naţionalităţilor conlocuitoare care îşi desfăşoară activitatea ca parte componentă a Frontului Unităţii Socialiste — este sprijinirea organelor de partid şi de stat în examinarea problemelor specifice ale populaţiei respective, cu scopul de a găsi cele mai bune soluţii, în concordanţă cu interesele generale ale societăţii noastre. Aceste consilii au în vedere şi stimularea activităţii culturale, a creaţiei ştiinţifice şi literare în limba maternă a fiecărei naţionalităţi, valorificarea moştenirii lor spirituale, precum şi o activitate politică-educativă în spiritul patriotismului socialist.

În judeţele şi localităţile în care trăiesc naţionalităţile sus-amintite sînt aplicate prevederile Legii consiliilor populare privind folosirea în vorbire şi scris a limbii materne a populaţiei. O grijă deosebită se acordă înzestrării bibliotecilor cu cărţi în limba maternă a naţionalităţilor, organizării de conferinţe şi manifestări culturale în limba acestora, comemorării unor evenimente şi personalităţi cu semnificaţie progresistă din istoria lor.

În unităţile administrativ-teritoriale locuite şi de cetăţeni aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare, instituţiile de stat folosesc în mod oficial şi limba naţionalităţii respective. În aceste unităţi şi instituţii — după cum prevede Constituţia — funcţionarii sînt numiţi din rîndul cetăţenilor aparţinînd naţionalităţilor respective, ori cunoscători ai limbii şi felului de trai al acestora.

La Congresul al X-lea al partidului, în raportul C.C. al P.C.R. prezentat de către tovarăşul Nicolae Ceauşescu, se sublinia în mod special că „organele şi organizaţiile de partid din judeţele şi localităţile în care trăiesc oameni ai muncii aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare, toate organele partidului şi statului nostru au datoria de a asigura şi în viitor înfăptuirea neabătută a politicii naţionale marxist-leniniste a Partidului Comunist Român, de a veghea la respectarea prevederilor constituţionale

www.dacoromanica.ro

și, totodată, de a acționa pentru educarea maselor în spiritul frăției și unității între poporul român și naționalitățile conlocuitoare. Este necesar să se desfășoare o astfel de activitate încît toți cetățenii — români, maghiari, germani sau de altă naționalitate —, strîns uniți sub conducerea partidului, să-și închine capacitățile înfăptuirii programului de înflorire a patriei comune." [5]

Îmbunătățirea continuă a activității în rîndurile poporului român și ale naționalităților conlocuitoare, pornește din convingerea bazată pe teoria marxistă-leninistă, aplicată în mod creator de tovarășul Nicolae Ceaușescu la realitățile țării noastre, că „națiunea are o perspectivă îndelungată de existență", deci și naționalitățile „își vor păstra multă vreme o identitate proprie, vor continua să aibă în sînul societății un rol și un loc bine definit." [6]

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu ținută la ședința comună a consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană, la 6 aprilie 1974, este o sinteză strălucită a problematicii naționalităților conlocuitoare. Cuvîntarea arată că „înfăptuirea transformărilor istorice din România, care au dus la lichidarea deplină și definitivă a exploatării capitaliste și moșierești, a inegalităților de tot felul, inclusiv a inegalității naționale, la înflorirea patriei, și bunăstarea poporului, un rol esențial a avut preocuparea constantă de a asigura dezvoltarea tuturor zonelor țării, a întregului teritoriu al patriei, amplasarea rațională a forțelor de producție. Mai cu seamă reorganizarea administrativă din 1968 a asigurat dezvoltarea economică armonioasă a țării, industrializarea tuturor județelor patriei. Au apărut noi centre industriale pretutindeni, inclusiv în regiunile locuite de populație de naționalitate maghiară, germană, sîrbă și de alte naționalități." [7]

Lichidarea rămînerii în urmă în anumite zone, printre care și acelea în care locuiesc cetățeni aparținînd naționalităților conlocuitoare, a avut o importanță fundamentală în garantarea efectivă a drepturilor egale și a relațiilor frățești între oamenii muncii de diferite naționalități. Asigurarea acelorași condiții de muncă și viață constituie temelia egalității între români, maghiari, germani, sîrbi și alte naționalități. Partidul și statul manifestă o preocupare permanentă față de participarea cît mai largă a naționalităților conlocuitoare la viața economică, politică și social-culturală a țării.

„Acționînd consecvent în spiritul concepției materialist-dialectice, — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea amintită — putem spune că am făcut și facem totul pentru a soluționa problema națională, problemele naționalităților conlocuitoare, în concordanță cu principiile socialiste, asigurînd întărirea continuă a solidarității tuturor celor ce muncesc în lupta pentru făurirea unui viitor nou — viitorul socialist și comunist al patriei noastre.

Am pornit și pornim întotdeauna de la realitățile istorice ale României, de la faptul că pe unele teritorii trăiesc de mult timp, laolaltă

[5] *Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român*, 6 — 12 august 1969, Edit. politică, București, 1969, p. 60.

[6] *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu ocazia sărbătoririi semicentenarului Partidului Comunist Român*, 8 mai 1971.

[7] „Scînteia", anul XLIII, nr. 9833 din 7 aprilie 1974.

www.dacoromanica.ro

alături de români şi oameni ai muncii de diferite naţionalităţi. În lupta împotriva asupririi, a claselor dominante, cînd oamenii muncii au acţionat în strînsă unitate, ei au obţinut succese, şi-au putut asigura condiţii de viaţă şi de muncă mai demne... Trebuie spus că şi în condiţiile ilegalităţii partidul nostru a acordat o atenţie deosebită realizării acestei colaborări şi unităţi, ridicîndu-se întotdeauna, cu întreaga forţă, împotriva oricărei discriminări naţionale, pentru egalitate în drepturi între toţi oamenii muncii. Tocmai aceasta a determinat unirea, sub conducerea partidului comunist, a celor mai înaintate forţe sociale — atît din rîndul românilor, cît şi al maghiarilor şi germanilor — a tuturor oamenilor progresişti din România. Aşa a fost posibil ca, în condiţiile fascismului, românii, maghiarii, germanii să se ridice, împreună, împotriva dictatului de la Viena, pentru apărarea independenţei şi integrităţii teritoriale a României" [8].

După Congresul al X-lea, ţara noastră a intrat într-o nouă etapă a dezvoltării economico-sociale — etapa înfăptuirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate. În această etapă, ca şi în cele anterioare, „tot ceea ce s-a înfăptuit este rodul muncii unite a întregului popor, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate ... Este un fapt bine cunoscut că oamenii muncii maghiari, germani şi de altă naţionalitate, la fel ca toţi ceilalţi cetăţeni, participă activ la conducerea întregii activităţi economico-sociale. Cadrul organizatoric creat prin consiliile şi comitetele oamenilor muncii, prin alte organisme în care cei ce muncesc participă nemijlocit la dezbaterea şi adoptarea hotărîrilor, asigură dezvoltarea continuă a democraţiei socialiste, participarea tuturor cetăţenilor la conducerea statului...

Veghind la asigurarea deplinei egalităţi în toate domeniile de activitate, a condiţiilor de folosire a limbii materne în şcoli, în activitatea culturală, în justiţie, în activitatea practică de fiecare zi, trebuie să înţelegem, în acelaşi timp, că este necesar să mergem pe căile întăririi solidarităţii şi unităţii tuturor oamenilor muncii, întăririi partidului, a rolului său de forţă politică conducătoare" [9].

Desigur, democraţia socialistă nu poate fi ceva stagnant. Asigurînd, în amploare şi profunzime, tot mai multe posibilităţi poporului de a participa la conducerea societăţii, democraţia socialistă progresează sub impulsul politicii creatoare a partidului.

Solidaritatea tuturor cetăţenilor îşi găseşte expresia în constituirea Frontului Unităţii Socialiste, care promovează interesele comune ale populaţiei, dînd expresie unităţii de acţiune a clasei muncitoare, ţărănimii şi intelectualităţii. În Frontul Unităţii Socialiste se reflectă unitatea politică şi morală a poporului, adeziunea majorităţii covîrşitoare a populaţiei la cauza construcţiei socialiste, conştiinţa patriotică a tuturora, fără deosebire de naţionalitate, eforturile comune pentru prosperitatea patriei.

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu a avut un rol hotărîtor, în calitatea sa de preşedinte al Comisiei de redactare, în elaborarea programului Partidului Comunist Român. Acest program, adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R., ţinut în noiembrie 1974, cuprinde chintesenţa expunerilor şi cuvîntărilor cu caracter teoretic ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu. Programul stabileşte că „preocuparea pentru asigurarea deplinei egalităţi

[8] *Ibidem.*
[9] *Ibidem.*

www.dacoromanica.ro

în drepturi a naționalităților conlocuitoare, pentru soluționarea problemelor lor specifice, pentru cimentarea unității și frăției oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, își păstrează întreaga importanță în perioada făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerii treptate la comunism. Naționalitățile vor continua să existe timp îndelungat, atît în perioada edificării socialiste, cît și în aceea a construcției comuniste, ceea ce va necesita o preocupare continuă pentru asigurarea deplinei egalități în drepturi și a condițiilor de afirmare nestingherită a fiecărei naționalități, fără nici o deosebire".

Programul subliniază, de asemenea, că „Partidul nostru va veghea permanent la aplicarea fermă în viață a principiilor marxist-leniniste în problema națională, la respectarea deplinei egalități în drepturi și crearea condițiilor menite să asigure participarea activă a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, la conducerea destinelor patriei noastre socialiste, politica justă națională constituind o parte inseparabilă a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării spre comunism" [10].

La plenarele Consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană, ținute la 4 aprilie 1977, se afirmă că, pătrunși de importanța marilor obiective economico-sociale care ne stau în față, în spiritul frăției și unității întregului popor, al afirmării politicii naționale marxiste a partidului, oamenii muncii de naționalitate maghiară și germană își vor aduce deplina lor contribuție la realizarea tuturor sarcinilor concrete, în toate ramurile economiei naționale, la toate locurile de muncă. Totodată, plenarele au subliniat importanța amplului proces de formare a conștiinței socialiste, de dezvoltare a sentimentului patriotic și de întărire a conlucrării frățești dintre toți fiii țării, activitatea de creație bogată și diversă a tuturor. Plenarele s-au angajat ca, în desfășurarea întregii munci politice și cultural-educative, la dezvoltarea conștiinței socialiste a cetățenilor, la mobilizarea oamenilor muncii pentru înfăptuirea la timp și în bune condiții a tuturor sarcinilor cuprinse în Programul Partidului Comunist Român, aprobat de Congresul al XI-lea al P.C.R., — Consiliile își vor aduce deplina lor contribuție.

Conștienți de năzuințele comune emanate din realitatea noastră socialistă, reprezentanții oamenilor muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare își exprimă hotărîrea fermă ca, în strînsă unitate cu națiunea română, să depună toate eforturile, întreaga lor capacitate, în slujba triumfului politicii interne și internaționale a partidului, al societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism [11].

În raportul prezentat la Conferința națională a Partidului Comunist Român ținută la 7—9 decembrie 1977, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, vorbind despre sarcinile organelor locale ale puterii și administrației de stat nou alese, arată că, reflectînd în mod pregnant politica națională a partidului și statului de deplină egalitate în drepturi între toți cetățenii patriei noastre fără deosebire de naționalitate, „din totalul deputaților 90,09 la sută sînt români, 7,38 la sută maghiari, 1,57 la sută germani și 0,96 la sută de alte naționalități. Grăitor

[10] *Congresul al XI-lea al P.C.R.*, 22 — 25 noiembrie 1974, Edit. politică, București, 1975, p. 701 — 706.

[11] „Scînteia", anul XLVII, nr. 10 769, din 5 aprilie 1977.

www.dacoromanica.ro

este faptul că în județele Harghita și Covasna, spre exemplu, procentul deputaților de naționalitate maghiară este de 82 la sută" [12].

În cuvîntarea sa de încheiere, tovarășul Nicolae Ceaușescu adresează, la Conferința națională a partidului, o chemare fierbinte oamenilor muncii de diferite naționalități din patria noastră : „Mă adresez tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate — români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități — cu chemarea de a întări și mai mult unitatea în jurul Partidului Comunist Român, în cadrul Frontului Unității Socialiste, de a nu uita nici un moment că tot ceea ce s-a înfăptuit în patria noastră este rodul muncii lor unite.

Numai acționînd într-o deplină unitate, înfăptuind neabătut Programul partidului, vom asigura un loc demn pentru toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, manifestarea plenară a personalității fiecăruia, posibilitatea afirmării în viață, în practică, a egalității depline, inclusiv în folosirea limbii proprii, în întreaga activitate socială și politică !" [13].

Adîncirea continuă a democrației socialiste, aplicarea consecventă a prevederilor constituționale au creat condiții tot mai favorabile pentru afirmarea capacităților creatoare ale tuturor cetățenilor. Identitatea țelurilor, conștiința faptului că de prosperitatea țării noastre este indisolubil legat destinul fiecărui cetățean, de orice naționalitate, constituie fundamentul patriotismului nostru socialist.

Cimentarea coeziunii întregului popor, biruirea greutăților inerente marilor transformări istorice, realizarea în comun a unor planuri îndrăznețe se datoresc politicii creatoare a partidului nostru, atît în treburile interne cît și în cele externe, se datoresc activității neobosite și rodnice, cu largi orizonturi și perspective mărețe, a secretarului general al Partidului Comunist Român, a președintelui Republicii Socialiste România, a cîrmuitorului devotat patriei socialiste comune, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

L'APPORT DU CAMARADE NICOLAE CEAUȘESCU AU RENFORCEMENT DE L'UNITÉ FRATERNELLE ENTRE LE PEUPLE ROUMAIN ET LES NATIONALITÉS COHABITANTES

RÉSUMÉ

Les rapports fraternels entre le peuple roumain et les nationalités cohabitantes se sont forgés au long des siècles, ont engendré de riches traditions communes dans la lutte menée pour la liberté sociale et nationale. Le Parti Communiste Roumain a soutenu dans un esprit de suite la cause de l'égalité et de la fraternité du peuple roumain et des nationalités cohabitantes. Parallèlement à la lutte contre le danger que présentait le fascisme sur les plans intérieur et extérieur, le Parti Communiste Roumain a entraîné à cette action aussi d'autres forces démocratiques, une contri-

[12] „Scînteia", anul XLVII, nr. 10 980 din 8 decembrie 1977.
[13] „Scînteia", anul XLVII, nr. 10 982, din 10 decembrie 1977.

www.dacoromanica.ro

bution importante à cet égard étant apportée par l'Union des travailleurs hongrois de Roumanie, le Madosz.

Après la libération du pays du joug fasciste, la transformation démocratique et socialiste de notre société a assuré un développement économique harmonieux de toutes les régions du pays, la parfaite égalité en droits, ainsi que l'épanouissement culturel dans la langue maternelle et le spécifique des nationalités cohabitantes. Dans les unités administratives-territoriales, où habitent également des citoyens appartenant à ces nationalités, les fonctionnaires connaissent la langue et le mode de vie de celles-ci. La composition nationale des organes de parti et d'État, à tous les échelons, reflète la composition nationale de la population.

A partir du IX-e Congrès du Parti Communiste Roumain, de 1966, la direction du parti, avec en tête le secrétaire général Nicolae Ceaușescu, a pris des mesures encore plus résolues visant à l'application des prévisions constitutionnelles. Dans le même temps, sur l'initiative du camarade Nicolae Ceaușescu l'on a constitué des conseils centraux et départementaux des travailleurs de nationalité hongroise et allemande, ainsi que les conseils départementaux des travailleurs de nationalité serbe et ukrainienne. Ces conseils deploient leur activité en tant que partie composante du Front de l'Unité Socialiste.

L'application rigoureuse du Programme approuvé par le XI-e Congrès du Parti Communiste Roumain de 1974, l'approfondissement continuel de la démocratie socialiste ont créé des conditions toujours plus favorables à l'affirmation des capacités créatrices des citoyens sans distinction de nationalité. L'affermissement de la cohésion du peuple tout entier, la réalisation en commun de plans audacieux sont dus au premier chef à l'activité inlassable et fructueuse du secrétaire général du Parti Communiste Roumain, du président de la République Socialiste de Roumanie, Nicolae Ceaușescu.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

CONTRIBUȚIA PREȘEDINTELUI NICOLAE CEAUȘESCU LA DEZVOLTAREA RELAȚIILOR EXTERNE ALE ROMÂNIEI SOCIALISTE

DE

NICOLAE FOTINO

„Acum, cînd intrăm în al doilea secol al independenței patriei noastre, să facem legămînt solemn în memoria marilor noștri înaintași, în fața întregului popor, că nu vom da înapoi în fața nici unei greutăți, că vom ține întotdeauna și în orice împrejurări sus steagurile de luptă, atît tricolorul, cît și steagul roșu, servind cu devotament și dîrzenie cauza revoluționară a poporului, independența și suveranitatea patriei, cauza socialismului și comunismului în România" [1].

NICOLAE CEAUȘESCU

De peste un deceniu România se afirmă ca unul din cei mai activi și consecvenți deschizători de drumuri și promotori ai ideilor restructurării radicale a relațiilor internaționale. Poziția și acțiunile ferme ale României în favoarea marilor cauze ale umanității, cum sînt pacea, dezarmarea, securitatea, noua ordine economică internațională, democratizarea relațiilor internaționale, întărirea solidarității popoarelor și a tuturor organizațiilor internaționale în edificarea unei lumi mai drepte și mai bune, constituie dovezi grăitoare ale înaltei responsabilități cu care țara noastră contribuie la efortul universal pentru bunăstarea și fericirea oamenilor. Sursa permanent prolifică a înaltei considerațiuni și prestigiului fără precedent de care se bucură în lume politica externă românească provine de la primul bărbat al poporului nostru, secretarul general al Partidului Comunist Român și președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a

[1] *Expunere prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la 9 mai 1977, în cadrul sesiunii solemne comune a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale și activului central de partid și de stat*, „Scînteia" din 10 mai 1977.

www.dacoromanica.ro

cărui întreagă capacitate și energia creatoare sînt puse permanent în slujba țării. Înscriindu-se în liniile tradițiilor milenare ale poporului român, politica internă și externă a României socialiste are, în președintele Nicolae Ceaușescu, cel mai de seamă interpret și promotor al idealurilor de pace, înțelegere și cooperare internațională, al cărui umanism este o chezășie a strînsei corelații dintre propășirea țării noastre și prosperitatea tuturor popoarelor de pe această planetă.

Principială, dinamică, activă, constructivă, politica externă a României și-a cîștigat, pe toate meridianele lumii, o binemeritată prețuire internațională. În elaborarea și înfăptuirea acestei politici rolul hotărîtor revine președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu. El aduce o contribuție nemijlocită la dezvoltarea multilaterală a relațiilor internaționale ale României cu țările socialiste, cu statele în curs de dezvoltare, cu toate țările lumii, fără deosebire de orînduire socială, la întărirea și adîncirea relațiilor P.C.R. cu partidele comuniste și muncitorești, socialiste și social-democrate, cu toate forțele revoluționare, democratice și progresiste. Tovarășul Nicolae Ceaușescu deține astăzi un rol proeminent în galeria marilor personalități ale vieții politice contemporane, fapt ce-și găsește o confirmare logică în largul său orizont, în profundul revoluționarism al acțiunii și gîndirii sale, în multiplele vizite și convorbiri încununate de rezultate din cele mai pozitive pe planul relațiilor bilaterale dintre state, indiferent de formațiune socială, de mărime sau potențial, în aportul său direct la democratizarea vieții internaționale, în poziția sa de promovare neabătută a dreptului la independență și suveranitate, în clarviziunea și realismul său, în analizarea tendințelor fundamentale ale evoluției situației internaționale, precum și a unor concepte politice deosebit de actuale, în consecvența și principialitatea constantă a acțiunilor întreprinse pentru instaurarea ideii de dreptate și echitate internațională, pentru instituirea unei noi ordini economice internaționale, pentru triumful cauzei socialismului și păcii în lume. Distingîndu-se printr-o activitate internațională nemaiîntîlnită, prin inițiative ce contribuie la deșteptarea unei lumi obișnuite cu inițiative tradiționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu întruchipează unitatea și identitatea perfectă dintre popor și conducătorul său, între năzuințele poporului și concepția politică a conducătorului său. Politica externă plină de cutezanță și de spirit creator pe care o promovează șeful statului nostru a facilitat primii pași pentru apropiere pe plan internațional, atribuind României un rol de precursoare a destinderii.

Politica internațională dinamică a președintelui republicii noastre, personalitatea covîrșitoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, contribuția sa determinantă în dobîndirea tuturor succeselor țării noastre, atît pe plan intern, cît și extern, sînt astăzi larg cunoscute pe tărîm internațional. Pe aproape toate meridianele lumii au fost publicate volume consacrate României și președintelui Ceaușescu. Lucrări purtînd, ca titlu, numele țării noastre, al celui mai destoinic fiu al poporului român, au fost editate la Milano, Bruxelles, Tokio, Atena, Ciudad de Mexico, Cairo, Ankara, Tel Aviv, Paris, Rio de Janeiro și în alte asemenea metropole. Ele reprezintă o mărturie a interesului deosebit manifestat astăzi în lume față de România, o dovadă elocventă a prestigiului de care se bucură personali-

www.dacoromanica.ro

tatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, activitatea sa teoretică și practică, consacrată edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, făuririi unei lumi a păcii și înțelegerii între toate popoarele lumii. Prin intermediul acestor cărți cititorii din numeroase țări ale lumii au putut și pot cunoaște direct gîndurile ilustrului om politic român în legătură cu problemele cardinale ale epocii noastre, gînduri ce coincid cu politica externă a Republicii Socialiste România. Personalitatea politică a șefului statului nostru este evocată [2] stăruitor în fiecare apreciere sau prefață ale acestor volume de către eminenți oameni ai vieții politice și sociale internaționale. Cuvintele acestora, definind personalitatea tovarășului Ceaușescu și din care spicuim doar cîteva, vorbesc de la sine. „Președintele României reprezintă, în modul cel mai strălucit, spiritul lumii noastre contemporane. Președintele Nicolae Ceaușescu este un minunat gînditor, un admirator și creator al frumosului și binelui, un excepțional om de stat, un promotor neobosit al politicii dialogului și deschiderii largi către întreaga lume. Domnia-sa este un excepțional partizan al cooperării internaționale, ca singur mijloc prin care poate fi realizată pacea în lume. Filozofia președintelui Nicolae Ceaușescu pe care o prezintă cu sinceritate și curaj, este apreciată în întreaga lume" [3].

Deosebita clarviziune și excepționalul spirit de anticipație ale președintelui român sînt, de asemenea, puse în evidență: „Mi-aș permite ca, în încheiere, să evoc cuvintele luptătorului și revoluționarului care se află în mijlocul nostru, președintele Nicolae Ceaușescu, cuvinte care le-a rostit în 1972, cu prilejul primei vizite pe care am efectuat-o în România, în cadrul delegației Uniunii Socialiste Arabe. Vă refereați la pacea internațională, și atunci ați expus aprecierile dvs. asupra viitorului. Am constătat nu numai clarviziunea dumneavoastră, dar și înțelegerea profundă a realității; am constatat, totodată, sinceritatea și deschiderea cu care au fost abordate și discutate problemele. Ne amintim cu toții că, în anul 1972, nivelul raporturilor dintre România și țările arabe pe plan general necesitau clarificări. Nu pot să nu fiu mîndru față de acele amintiri, care vorbesc despre orientările dumneavoastră, amintiri pe care le păstrez în inima și mintea mea. Am transmis la întoarcerea în țară, cu toată sinceritatea, ideile politice pe care le promovați. *Iată de ce, cu deosebită satisfacție permiteți-mi să remarc faptul că, în anul 1977, toate previziunile dumneavoastră, tot ce ne-ați precizat atunci, s-au adeverit pe deplin*" [4]. (N.A. sublinierile noastre).

Un omagiu cald aduce scriitorul elen Menelaos Luctemis președintelui Nicolae Ceaușescu, acestui „brav bărbat de stat și conducător din lumea contemporană", considerat „demiurgul României noi". În prefața volumului cu acest titlu, scriitorul grec, plasînd în diagrama lumii de azi

---

[2] Asemenea aprecieri au fost redate, la timpul respectiv, în revista „Lumea", din care reluăm și noi citatele ce urmează („Lumea" nr. 5 din 27 ianuarie 1977, 21 din 19 mai 1977 și 27 din 30 iunie 1977).

[3] Sayed Zaki, secretar al CC al Uniunii Socialiste Arabe.

[4] *Cuvînt rostit cu prilejul primirii de către tovarășul Nicolae Ceaușescu a membrilor Consiliului de conducere a Asociației de prietenie egipteano-române, de către Sajed Zaki, secretar al CC al Uniunii Socialiste Arabe, președintele Asociației.*

www.dacoromanica.ro

România socialistă, cu glasul ei propriu şi cu propria ei entitate, conchide : „Nu spun nici o noutate dacă afirm că acest glas şi această entitate sînt astăzi cunoscute în lume tocmai prin glasul omenesc atît de specific şi prin politica înţeleaptă a conducătorului ţării româneşti. Acest spirit şi-a aflat întruchiparea în personalitatea şefului statului român, un patriot înflăcărat, care este astăzi purtătorul ideilor politice ale strămoşilor săi, de la Decebal la Alexandru Ioan Cuza, de la Nicolae Bălcescu la Mihail Kogălniceanu, la Nicolae Iorga şi la atîţia eroi care şi-au jertfit viaţa pentru deşteptarea românilor. După atîtea nenorociri provocate de intervenţiile străine şi de dinastia importată, astăzi România, împlinind primul secol de independenţă, a izbutit să făurească visul pentru care au luptat şi au căzut toţi aceşti mari şi aleşi bărbaţi" [5].

Referindu-se la profundul umanism ce stă la baza filozofiei şi metodelor democratice promovate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în raporturile interstatale, acelaşi autor scrie, între altele : „A înlăturat odată pentru totdeauna politica vorbelor goale, a redat cuvintelor aflate în circulaţie sensul lor originar şi a îndepărtat definitiv asperităţile conflictuale. Această metodă de a cultiva numai prietenii şi nu vrajbă constituie o descoperire esenţialmente românească. Ea poartă numele de Nicolae Ceauşescu, ea poartă numele de România. Nu există nici o altă ţară în lumea de azi care să aibă atît de mulţi prieteni şi, totodată, atît de puţini duşmani. Dacă aş vrea să fiu mai precis, aş spune nici unul" [6].

Asemenea aprecieri nu sînt nici pe departe exhaustive sau singulare. Numeroşi şefi de state, oameni politici sau de ştiinţă de peste hotare, scriitori, ziarişti, cadre universitare de renume internaţional, au caracterizat prin cuvinte dintre cele mai elogioase eminenta personalitate a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, pe drept cuvînt demiurgul, făuritorul, creatorul României de astăzi, întruchiparea a ceea ce a zămislit vreodată mai bun poporul român în decursul îndelungatei şi zbuciumatei sale istorii.

Cea mai de preţ apreciere pentru activitatea neobosită a şefului statului nostru este însă dată de însuşi poporul român, prin vocea organelor sale cele mai reprezentative. Sugestivă în acest sens este înalta apreciere a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naţionale şi Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice şi Sociale care „relevă rolul esenţial şi contribuţia hotărîtoare a tovarăşului Nicolae Ceauşescu la elaborarea şi transpunerea în viaţă a politicii externe a partidului şi statului. Multiplele întîlniri şi contacte ale secretarului general al partidului, preşedintele republicii, cu conducători din ţările socialiste, din ţări în curs de dezvoltare, din alte ţări ale lumii, soldate cu rodnice rezultate ; activitatea sa neobosită pentru afirmarea şi consolidarea cursului nou spre destindere, cooperare şi securitate, în Europa şi în lume, pentru eliminarea decalajelor economice şi înfăptuirea noii ordini economice, pentru realizarea dezarmării şi în primul rînd a dezarmării nucleare, eforturile perseverente pentru democratizarea relaţiilor internaţionale, pentru înlocuirea vechii politici imperialiste de dominaţie, asuprire şi dictat, printr-o politică nouă, bazată pe justiţie şi echitate, pe respecta-

[5] „Lumea" nr. 27 din 30 iunie 1977, p. 3.
[6] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

rea dreptului de dezvoltare liberă a fiecărui popor și pentru făurirea unei lumi mai drepte și mai bune — toate au ridicat pe culmi neatinse în trecut prestigiul și autoritatea internațională a României socialiste" [7].

În același sens s-a pronunțat recent și Conferința Națională a Partidului Comunist Român, care, în Rezoluția adoptată, „exprimă înalta sa apreciere și considerație față de contribuția hotărîtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele republicii, la elaborarea și aplicarea în viață a politicii externe a partidului și statului nostru, față de activitatea sa prodigioasă, pătrunsă de o profundă principialitate și spirit revoluționar, desfășurată pe arena internațională în slujba țelurilor socialismului, a afirmării dreptului sacru al tuturor popoarelor la libertate și independență, a instaurării unor relații de tip nou, de egalitate și respect reciproc între națiuni, a edificării unei noi ordini economice mondiale" [8].

Întreaga imagine a României de astăzi este de nedespărțit de activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu. Punînd toată energia și pasiunea sa revoluționară în slujba intereselor fundamentale ale țării noastre, el a condus cu abnegație poporul român în anii marilor victorii socialiste în care se scrie istoria românească și în care România participă dinamic, constructiv, la istoria lumii contemporane.

*

Activitatea internațională a României — parte integrantă a operei creatoare de dezvoltare a construcției socialiste în care s-a angajat poporul român — este o expresie a marilor procese înnoitoare din viața țării, distingîndu-se în actuala etapă printr-o intensă și prodigioasă activitate îndreptată spre realizarea destinelor de pace și prosperitate ale națiunii române, ale umanității în ansamblul ei. O atare politică externă își trage seva din caracteristicile de bază ale orînduirii social-economice și de stat a țării noastre, constituind o importantă parte componentă a politicii generale a Partidului Comunist Român, a statului nostru, fapt consacrat prin legea fundamentală a țării — Constituția Republicii Socialiste România. Actuala politică externă derivă în același timp din trecutul de luptă pentru apărarea ființei naționale, din năzuințele multiseculare ale poporului român spre libertate, unitate națională și progres social.

Între politica internă a partidului și statului nostru, închinată asigurării bunăstării poporului, și politica externă, consacrată edificării unei lumi a înțelegerii și păcii există și acționează o strînsă legătură. Dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție ale țării, succesele deosebite dobîndite de poporul român în opera de ridicare a nivelului de viață la cerințele societății socialiste, au avut drept corespondent o bogată activitate internațională, fără precedent, prin dinamismul și caracterul ei creator. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „În întreaga noastră

[7] Hotărîrea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, „Scînteia" din 30 martie 1977.

[8] Rezoluția Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român, „Scînteia", 11 decembrie 1977.

www.dacoromanica.ro

activitate pornim de la faptul că între politica internă și politica externă a partidului și statului există o strînsă unitate dialectică, aceste două laturi îmbinîndu-se în mod armonios și condiționîndu-se reciproc. De aceea, paralel cu preocuparea pentru realizarea în cele mai bune condiții a programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, de înflorire economică și socială a țării, partidul nostru, Republica Socialistă România desfășoară o intensă activitate internațională, pusă în întregime în slujba cauzei păcii și colaborării între toate popoarele lumii" [8bis].

CARACTERISTICILE, PRINCIPIILE ȘI DIRECȚIILE FUNDAMENTALE ALE POLITICII EXTERNE A ROMÂNIEI SOCIALISTE

O impetuoasă și fructuoasă afirmare a cunoscut activitatea pe plan extern a țării noastre după anul 1965, pe baza orientărilor congreselor al IX-lea, al X-lea și al XI-lea ale P.C.R., care și-au găsit expresia și reflectarea în documente de o deosebită valoare, generate de energia creatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Președintele țării a făcut o analiză profundă a evenimentelor internaționale, relevînd că sîntem contemporanii unei epoci istorice de prefaceri radicale, politice, sociale și naționale în viața întregii lumi, de schimbări revoluționare în toate domeniile activității umane, inclusiv în sfera cunoașterii și dezvoltării științei. „Caracteristica acestor schimbări — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — o constituie afirmarea tot mai puternică a voinței și hotărîrii popoarelor de a pune pentru totdeauna capăt politicii de dominație și asuprire, politicii imperialiste de forță și dictat, de a se dezvolta libere, deplin stăpîne pe soarta și bogățiile lor naționale, de a promova o politică nouă, de egalitate și respect între națiuni, de colaborare multilaterală, într-un climat de încredere și securitate. Popoarele aspiră spre edificarea unei lumi fără războaie și conflicte nimicitoare, în care soluționarea diferendelor să se facă pe calea tratativelor, prin buna înțelegere, și al cărei țel suprem să-l constituie slujirea omului, a bunăstării și fericirii sale" [9].

Pe baza examinării științifice a mutațiilor ce au loc în lumea contemporană, a raportului de forțe pe plan mondial, președintele țării noastre a definit o linie strategică de durată, pornind de la convingerea fermă că o lume a dreptății, egalității și progresului, a păcii și colaborării nu este posibilă fără participarea, la edificarea ei, a tuturor popoarelor, a tuturor forțelor progresiste, democratice, antiimperialiste.

Politica externă a României socialiste își are la bază analiza științifică a legilor obiective ce acționează în societatea actuală. Ea nu este o politică de conjunctură, ci bazată pe un sistem coerent de norme și principii fundamentale, avînd un profund caracter științific, marxist-leninist.

[8bis] Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Marea Adunare Națională cu privire la mărețele realizări ale poporului român în cincinalul 1971—1975 și la politica externă a României, pusă în slujba păcii și colaborării internaționale — 18 decembrie 1975*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, Edit. politică, București, 1976, p. 282.

[9] *Cuvîntare rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la 15 octombrie 1977, în cadrul Conferinței Internaționale a Crucii Roșii*, „Scînteia" din 16 octombrie 1977.

www.dacoromanica.ro

Partidul nostru a reușit să aprecieze cu justețe și luciditate situația internațională, să fixeze obiective clare, precise, realiste pentru activitatea externă a României, pe baza unei analize proprii a evenimentelor și fenomenelor internaționale, făcute prin prisma materialismului dialectic și istoric.

Caracterul patriotic al politicii externe românești se reflectă pe deplin în grija deosebită a partidului nostru pentru apărarea integrității patriei, a ființei naționale a poporului român, pentru statornicirea unor condiții de pace și securitate care să poată duce la continua dezvoltare a țării. Totodată, îmbinînd armonios sarcinile naționale cu cele internaționale, politica externă românească are un caracter de clasă, consecvent internaționalist. Ea se călăuzește după concepția potrivit căreia „influența pe care o exercită socialismul pe plan internațional este rezultatul atît al modului în care țările socialiste rezolvă problemele dezvoltării lor social-economice, al succeselor pe care le obțin în opera de construire a noii societăți, cît și al felului în care se clădesc relațiile dintre ele. Activitatea internațională a partidului și statului pornește de la înțelegerea conținutului concret istoric al internaționalismului, specific condițiilor de astăzi ale existenței sistemului mondial socialist și al puternicei dezvoltări a mișcării revoluționare și democratice în lume, a cărui esență constă în asigurarea unității tuturor țărilor socialiste, întărirea solidarității și colaborării tuturor forțelor progresiste, revoluționare, antiimperialiste din întreaga lume"[10].

Consecvența și principialitatea constituie alte două trăsături definitorii ale politicii internaționale românești. Ele reprezintă dimensiuni fundamentale, unite dialectic, ale unei politici ce-și trage seva din aspirațiile poporului nostru și care se află într-un consens deplin cu realitățile lumii în care trăim.

Evoluția vieții internaționale evidențiază, ca o cerință logică, obiectivă, necesitatea restructurării relațiilor interstatale, așezarea lor pe baze noi, democratice și, pe cale de consecință, lichidarea vechilor raporturi dintre state generate de imperialism, bazate pe inegalitate, dominație și dictat, care au dus la menținerea unor vaste regiuni ale globului într-o stare de subdezvoltare, la apariția și perpetuarea unor accentuate decalaje economice.

Abordînd științific caracterul complex și contradictoriu al vieții internaționale contemporane, țara noastră se bazează pe promovarea în relațiile interstatale a unui ansamblu de principii care au ca obiective *respectarea suveranității și independenței naționale, deplina egalitate în drepturi, neamestecul în treburile interne, nerecurgerea la forță sau la amenințarea cu forța, integritatea teritorială și inviolabilitatea frontierelor de stat, avantajul mutual și respectul reciproc, dreptul inalienabil al fiecărui popor de a fi stăpînul propriilor destine, de a-și făuri viitorul în conformitate cu interesele și aspirațiile sale.* Meritul larg recunoscut al partidului și statului nostru, personal al tovarășului Nicolae Ceaușescu, rezidă în a fi situat cu consecvență aceste noi principii democratice la temelia relațiilor țării noastre cu toate celelalte state, precum și în a fi acționat perseverent

[10] *Consecvența, principialitatea și dinamismul politicii externe a României socialiste*, de George Macovescu, „Lumea" nr. 1 din 1 ianuarie 1977.

www.dacoromanica.ro

pentru statornicirea lor în întreaga arenă internațională. Aceste principii, consacrate în peste 40 de tratate și declarații solemne semnate de statul nostru cu țări de pe toate continentele, sînt destinate să creeze cadrul favorabil pentru un climat de securitate, cooperare și pace în condițiile aflate într-o permanentă mutație ale epocii contemporane. „Aceste principii — remarcă tovarășul Nicolae Ceaușescu — se afirmă tot mai puternic în viața internațională, sînt însușite și proclamate tot mai larg în relațiile dintre state, deoarece apare evident că numai pe această bază se pot evita noi conflicte și stări de încordare, se pot asigura colaborarea, destinderea și pacea generală"[11]. Fiecare națiune simte necesitatea reală, chiar vitală, de a beneficia de rezultatele colaborării internaționale. Or, lumea de astăzi evidențiază tot mai mult ca oricînd în trecut cerința unui circuit continuu și amplu, care să lege toate popoarele lumii printr-o multitudine de fire. Fluxul neîntrerupt de valori, materiale și spirituale, cooperarea largă sînt procese care pot avea loc numai în condițiile unei stricte respectări ale principiilor enunțate și pe care coexistența pașnică le implică.

Republica Socialistă România își afirmă în mod constant și cu fermitate adeziunea la cauza înțelegerii și colaborării între state, bazată pe principiile dreptului internațional și ale coexistenței pașnice, atît în relațiile sale bilaterale, cît și în acțiunile promovate pe plan multilateral, în organizațiile internaționale, în poziția față de marile probleme ale vieții internaționale contemporane privind pacea, securitatea, dezarmarea, cooperarea economică, culturală și științifică cu alte state. Țara noastră a militat activ, avansînd propuneri concrete pentru codificarea internațională a principiilor, pentru ca acestea să devină norme ferme în practica relațiilor interstatale. Contribuția constructivă a României și-a găsit reflectarea la O.N.U. și în alte organisme sau conferințe internaționale, fiind materializată în rezoluții și documente cu vocație universală, între care Actul final adoptat la Helsinki cu prilejul Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, Declarația asupra principiilor privind relațiile prietenești și cooperarea între state, adoptată de ONU și altele.

Aplicarea acestor principii în practica relațiilor internaționale corespunde intereselor vitale ale poporului român, fiind totodată în deplin acord cu aspirațiile de pace, libertate și progres ale popoarelor lumii. Atari principii fundamentează conceptul românesc despre democratizarea vieții internaționale, precum și cel privitor la necesitatea creării unei noi ordini economice în lume. Forța acestor principii constă în : aplicarea lor, de către toți și față de toți, ca un ansamblu unitar, lezarea sau atingerea unuia singur afectînd întregul; faptul că ele oferă unica bază certă, trainică a relațiilor pașnice între state; cadrul acceptabil, pe care îl constituie, pentru rezolvarea oricăror crize și divergențe ce pot apărea în relațiile internaționale; cîmpul practic nelimitat ce-l oferă pentru dezvoltarea unor raporturi echitabile de colaborare și cooperare între state, stimularea largă a circuitului de valori materiale și spirituale; instaurarea

[11] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, Edit. politică, București, 1976, p. 301.

www.dacoromanica.ro

lor constituie o condiție primordială a asigurării unui curs ireversibil procesului de democratizare și destindere a vieții internaționale [12].

Principiile politicii externe a țării noastre își au o grăitoare materializare în tratatele, declarațiile solemne comune și declarațiile comune, pe care România le-a încheiat în ultimii ani, la inițiativa personală a președintelui Nicolae Ceaușescu, cu alte state din lume. Aceste importante documente consfințesc angajamentul părților de a pune la bazele relațiilor reciproce, ale raporturilor cu celelalte state, noile principii ale relațiilor internaționale: dreptul fiecărui stat la existență, libertate, independență și suveranitate națională; dreptul fiecărui popor de a-și alege sistemul politic, economic și social pe care îl dorește și de a se dezvolta în conformitate cu voința și interesele proprii, dreptul suveran al fiecărui stat de a folosi bogățiile naturale și toate resursele naționale potrivit intereselor poporului; egalitatea deplină în drepturi a tuturor statelor, fără deosebire de sistem social și indiferent de mărime sau grad de dezvoltare; dreptul și îndatorirea statelor de a coopera în scopul progresului economic și securității internaționale; dreptul fiecărui stat la autoapărare, individuală sau colectivă; neintervenția în treburile interne ale altor state; reglementarea diferendelor exclusiv pe cale pașnică; renunțarea la folosirea forței și la amenințarea cu forța; obligația îndeplinirii cu fidelitate a angajamentelor cu caracter internațional. Menirea instrumentelor internaționale menționate constă în a așeza relațiile dintre țara noastră și statele respective pe o bază trainică, de lungă durată, ele constituind o contribuție remarcabilă la aprofundarea și dezvoltarea proceselor pozitive din lume. Difuzarea acestor instrumente ca documente oficiale ale Organizației Națiunilor Unite a avut un larg ecou în rîndul statelor lumii, contribuind la sporirea prestigiului românesc pe arena internațională.

Rolul activ al politicii externe românești este ilustrat de faptul că țara noastră întreține relații diplomatice și consulare cu 129 de state și are raporturi economice, culturale, tehnice și științifice cu peste 140 de țări. Începînd cu anul 1965, legăturile diplomatice ale statului nostru s-au extins continuu, cunoscînd un ritm impetuos, astfel încît în ultimii 13 ani numărul statelor cu care România a stabilit relații — la nivel de ambasadă sau de reprezentanță consulară — a sporit de la 67 la 129. În același timp, țara noastră este, în prezent, membră a peste 70 [13] de organizații internaționale guvernamentale și a peste 600 organizații mondiale neguvernamentale, în care se manifestă ca un factor activ al cooperării multilaterale între state.

Nucleul politicii externe a României îl constituie *dezvoltarea continuă a relațiilor de prietenie, colaborare și ajutor reciproc cu toate țările socialiste*, pe baza principiilor respectării independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și întrajutorării tovărășești. O atare orientare se întemeiază pe comunitatea de orînduire socială, pe trăsăturile comune politice și ideologice, pe țelul identic ce ghidează activitatea țărilor socialiste.

---

[12] Vezi, pentru detalii, „Lumea" nr. 38 din 18 septembrie 1975, p. 18 — 20 și nr. 45 din 4 noiembrie 1976, p. 13 — 15.

[13] Vezi Nicolae Ecobescu, Sergiu Celac, *La Roumanie socialiste dans les relations internationales*, Editions Meridiane, Bucarest, 1975, p. 41.

www.dacoromanica.ro

Amplificarea continuă a legăturilor României cu țările socialiste reprezintă un factor de cea mai mare importanță pentru dezvoltarea țării noastre, ca și a tuturor statelor socialiste. „Constatăm cu satisfacție — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — că în perioada care a trecut de la Congresul al XI-lea s-au dezvoltat puternic, pe multiple planuri, relațiile României cu toate țările socialiste, s-au intensificat schimburile de vizite, contactele și convorbirile cu conducătorii acestor state și la diferite alte niveluri, s-a lărgit schimbul de experiență în edificarea noii orînduiri. România a acționat și în această perioadă cu toată consecvența pentru întărirea prieteniei și solidarității țărilor socialiste, în spiritul deplinei egalități în drepturi, avantajului reciproc și întrajutorării tovărășești, pentru depășirea divergențelor care mai există între unele din aceste state, pentru afirmarea tot mai puternică a forței și influenței socialismului pe plan mondial" [14].

Membră chiar de la înființare a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (CAER), România socialistă dezvoltă permanent și pe multiple planuri colaborarea cu țările socialiste participante la activitatea acestui organism în cadrul „Programului complex", adoptat în 1971. În concepția partidului și statului nostru, colaborarea economică a țărilor CAER trebuie să contribuie cît mai eficient la dezvoltarea rapidă și armonioasă a fiecărei țări membre, la accelerarea procesului de egalizare a nivelurilor de dezvoltare economică a statelor socialiste. Îndeplinirea acestor obiective impune respectarea strictă a principiilor înscrise în statutul CAER și în „Programul complex" privind creșterea rolului planului național unic în dezvoltarea economico-socială a fiecărei țări, sporirea rolului fiecărui partid și stat în planificarea propriei economii naționale. În același timp, țara noastră dezvoltă în continuare cooperarea economică multilaterală cu toate celelalte țări socialiste, pornind de la convingerea că sporirea forței economice a țărilor socialiste prezintă o deosebită însemnătate pentru cauza destinderii și păcii în lume.

România își îndeplinește cu strictețe obligațiile decurgînd din participarea sa la Tratatul de la Varșovia, dezvoltă colaborarea cu armatele celorlalte țări, membre ale acestei Alianțe defensive. Adoptarea la București, în noiembrie 1976, a Declarației intitulate „Pentru noi orizonturi în destinderea internațională, pentru edificarea securității și dezvoltarea cooperării în Europa" s-a înscris ca o contribuție importantă la eforturile îndreptate spre înfăptuirea securității și păcii pe continentul european și în întreaga lume. În concepția României, este necesar să se accentueze latura politică a Tratatului, să se acționeze pentru înlăturarea factorilor ce pot periclita liniștea și pacea, pentru dezangajarea militară a continentului, pentru desființarea tuturor blocurilor militare, astfel încît toate națiunile să aibă garanția că se află la adăpost de orice agresiune sau amestec din afară.

În cadrul politicii sale externe, România se preocupă activ de *extinderea legăturilor de prietenie și colaborare cu țările în curs de dezvoltare,*

[14] *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la activitatea partidului și întregului popor pentru înlăturarea urmărilor cutremurului catastrofal din 4 martie, dezvoltarea economico-socială actuală a țării, activitatea internațională a partidului și statului și situația politică mondială,* „Scînteia" din 29 martie 1977.

www.dacoromanica.ro

cu țările nealiniate, cu toate statele care și-au dobîndit independența și au pășit pe calea propășirii de sine stătătoare. Ca țară în curs de dezvoltare, România socialistă are de rezolvat multe probleme asemănătoare cu statele din această categorie, fiind legată de aceste țări prin aspirațiile similare de libertate, progres și prosperitate, prin lupta comună împotriva vechii politici imperialiste, colonialiste și neocolonialiste, pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

În prezent, țara noastră întreține raporturi diplomatice la nivel de ambasadă cu 85 state în curs de dezvoltare, în timp ce relațiile cu peste 100 asemenea țări se extind în toate domeniile — politic, economic, tehnico-științific, cultural și în alte ramuri de activitate. Cele peste 100 de acorduri comerciale și de cooperare încheiate între România și aceste state creează premisele ca, în 1980, țările în curs de dezvoltare să dețină o pondere de circa 25—30% în comerțul exterior românesc. Așa cum relevă tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Relațiile economice ale României cu țările în curs de dezvoltare se afirmă tot mai puternic ca model de conlucrare rodnică, reciproc avantajoasă între națiuni egale în drepturi și suverane, ele fiind, totodată, o expresie vie a solidarității noastre cu aceste popoare în lupta împotriva colonialismului și neocolonialismului, pentru o nouă ordine economică și politică internațională" [15]. Într-adevăr, relațiile economice cu aceste țări cunosc o permanentă dezvoltare și diversificare, fapt dovedit de cele peste 500 de acorduri, protocoale, convenții semnate numai în ultimii șase ani, cu ocazia vizitelor la nivel înalt și ale diferitelor delegații guvernamentale, sau de participarea specialiștilor români la realizarea unor obiective înscrise în planurile naționale de punere în valoare a resurselor naturale de care dispun aceste state.

Un puternic stimulent în amplificarea relațiilor României cu aceste țări au constituit vizitele efectuate în ultimii șapte ani de tovarășul Nicolae Ceaușescu în țările Africii, Americii Latine, Asiei și Orientului Apropiat, precum și vizitele întreprinse în țara noastră de un mare număr de șefi de state și guverne din țări de pe aceste continente. Aceste vizite au marcat contribuții de seamă la ridicarea pe un plan superior a relațiilor bilaterale și la întărirea solidarității popoarelor lumii în lupta pentru independență și pace.

Conlucrarea pe plan multilateral cu țările în curs de dezvoltare este îndreptată spre instaurarea unei noi ordini economice internaționale, care să ducă la eliminarea subdezvoltării, la anihilarea imenselor decalaje economice dintre state. Mărturie a acestei conlucrări fructuoase a constituit-o hotărîrea reuniunii ministeriale a țărilor în curs de dezvoltare (Manila, februarie 1976), prin care România a fost primită ca membră în „Grupul celor 77".

În același spirit, țara noastră dezvoltă relațiile sale cu țările nealiniate care, aproape în totalitatea lor sînt țări în curs de dezvoltare. O ilustrare elocventă a politicii statului nostru de solidaritate cu toate for-

[15] *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la creșterea rolului clasei muncitoare, al consiliilor oamenilor muncii în conducerea activității economico-sociale, în realizarea programului partidului de dezvoltare a industriei socialiste, a întregii economii naționale, de ridicare a bunăstării poporului și perfecționare continuă a democrației socialiste,* „Scînteia" din 12 iulie 1977.

www.dacoromanica.ro

țele care se pronunță pentru o lume mai bună și mai dreaptă o constituie hotărîrea celei de a V-a Conferințe a șefilor de stat și guvern ai țărilor nealiniate (Colombo, august 1976), cu privire la invitarea României la activitatea acestor țări.

Pornind de la cerința îmbunătățirii permanente a climatului politic internațional, de la interesele destinderii, colaborării și păcii, *România dezvoltă larg, pe baza principiilor coexistenței pașnice, legăturile sale cu state cu orînduiri sociale diferite, inclusiv cu țările capitaliste dezvoltate.* O contribuție de seamă la lărgirea și diversificarea legăturilor țării noastre cu statele capitaliste dezvoltate au avut vizitele președintelui Nicolae Ceaușescu într-o serie de țări capitaliste europene și din alte regiuni ale lumii (Franța, S.U.A., Italia, R. F. Germania, Japonia, Grecia, Turcia, Austria, Belgia, Olanda, Luxemburg, Portugalia și altele), precum și întîlnirile și convorbirile pe care șeful statului român le-a avut în România cu conducători ai acestor state. Aceste contacte s-au soldat cu adoptarea unor importante documente politice — tratate de prietenie, declarații solemne comune, acorduri generale de colaborare — care au o valoare deosebită atît pentru dezvoltarea relațiilor bilaterale, cît și pentru afirmarea noilor principii și norme de relații între state, ele statuînd implicit normele eticii și legalității internaționale, condiții indispensabile ale unei noi ordini economice în lumea contemporană. Practica unor atari relații a scos în evidență, între altele, faptul că deosebirile de orînduire socială nu pot și nu trebuie să constituie o piedică în calea lărgirii colaborării pe multiple planuri, atît timp cît sînt respectate cerințele fundamentale ale promovării unor relații noi, ce-și au la bază egalitatea, respectul și avantajul mutual. O elocventă expresie a bunelor raporturi existente între România și țările capitaliste dezvoltate constituie cursul continuu ascendent al colaborării economice. Astfel, în ansamblul comerțului exterior al țării noastre, schimburile și cooperarea economică dintre România și aceste state dețin o pondere de circa 37 %, existînd toate premisele pentru amplificarea lor în actualul cincinal. Tocmai de aceea, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, „În spiritul coexistenței pașnice, vom promova, totodată, largi relații economice, tehnico-științifice, culturale cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, inclusiv cu statele capitaliste dezvoltate, participînd activ la diviziunea internațională a muncii" [16].

ACTIVITATEA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR ȘI REUNIUNILOR INTERNAȚIONALE. CONTRIBUȚIA CONSTRUCTIVĂ A ȚĂRII NOASTRE LA SOLUȚIONAREA MARILOR PROBLEME ALE EPOCII CONTEMPORANE

Un rol de prim ordin în realizarea cooperării interstatale ocupă activitățile politico-diplomatice în cadru multilateral. Acest fapt este ilustrat, pe planul politicii internaționale a țării noastre, prin însemnătatea deosebită pe care România o atribuie organizațiilor internaționale, aportului lor crescînd la soluționarea problemelor multiple și complexe ce se pun în

[16] Nicolae Ceaușescu, *Expunere prezentată la sesiunea solemnă comună* ... „Scînteia" din 10 mai 1977.

www.dacoromanica.ro

fața omenirii. O atare fermă convingere a fost nu o dată exprimată de președintele Nicolae Ceaușescu : „Organizațiile internaționale pot aduce o contribuție de preț la realizarea destinderii în lume, la stimularea schimburilor de valori materiale și spirituale între națiuni, la afirmarea și respectarea principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc" [17].

Membră, așa cum arătam, a 70 de organizații internaționale interguvernamentale și a peste 600 de organizații neguvernamentale, iar de la 1 ianuarie 1976 membru nepermanent, pe o perioadă de doi ani, al Consiliului de Securitate al O.N.U., România se manifestă ca un factor permanent activ al cooperării multilaterale dintre state. Dovezi elocvente în acest sens constituie participarea președintelui Nicolae Ceaușescu la sesiunea jubiliară a Adunării generale a O.N.U. (1970), la deschiderea Conferinței mondiale a populației, a sesiunii Uniunii interparlamentare și a Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa, precum și vizitele șefului statului român la UNESCO (iunie 1970) și la Agenția Internațională pentru Energia Atomică (septembrie 1970). Convorbirile avute cu conducătorii acestor instituții, mesajele de salut transmise de președintele României cu ocazia unor reuniuni importante ale UNESCO, FAO, OMS, UNCTAD și ale altor organisme internaționale, cuvîntările și expunerile conducătorului partidului și țării noastre, definesc și sintetizează atitudinea și opiniile guvernului român cu privire la activitatea acestor organizații, hotărîrea României Socialiste de a acționa în continuare, neabătut și constructiv, pentru a contribui la înfăptuirea marilor idealuri de pace, progres și colaborare ale umanității. În același timp și ca o recunoaștere a rolului și contribuției notabile pe care o aduce țara noastră la soluționarea marilor probleme internaționale se situează găzduirea de către România a unor prestigioase reuniuni internaționale cum au fost, între altele, Conferința mondială a populației (august 1974), prima sesiune plenară, ținută în afara sediului permanent de la Geneva, a Comisiei Economice a ONU pentru Europa (aprilie 1974), reuniunea mixtă a Comitetului administrativ de coordonare și a Comitetului pentru programe și coordonare al Consiliului Economic și Social al ONU (iulie 1968), sesiunea Uniunii Interparlamentare (aprilie 1974), Conferința Asociațiilor pentru Națiunile Unite din țările europene (octombrie 1974), cea de-a doua Conferință a miniștrilor educației din Europa, sub egida UNESCO (1973), Conferința Internațională a Crucii Roșii (octombrie 1977). În același context se înscrie funcționarea în România a celor cinci reprezentanțe ale Organizației Națiunilor Unite, toate avînd sediul în București : Centrul de perfecționare a pregătirii cadrelor de conducere din întreprinderi (CEPECA creat în 1967), Centrul de Informare al O.N.U. (înființat în 1970), Biroul reprezentantului permanent al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (1971), Centrul european UNESCO pentru învățămîntul superior (1972), Centrul internațional de demografie — CEDOR (1974). „România — remarca Kurt Waldheim, secretarul general al O.N.U. — a dat numeroase dovezi ale dorinței sale puternice de a colabora pe arena internațională. România a făcut numeroase propuneri, a luat multe inițiative pentru a contribui

[17] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Edit. politică, 1972, p. 9.

www.dacoromanica.ro

la colaborarea internațională. Pentru toate acestea doresc să exprim adînca mea recunoștință și aprecierea Națiunilor Unite. Dacă vom continua să cooperăm în acest fel, dacă vom ajunge la o adevărată cooperare internațională, atunci sînt sigur că vom dobîndi ceea ce cu toții dorim să dobîndim: pace, pace pentru noi, pace pentru copiii noștri, pace pentru generațiile viitoare" [18].

În cadrul sesiunilor Adunării generale a O.N.U. au fost supuse dezbaterilor, la inițiativa exclusivă a României, o serie de probleme majore. Astfel, pornind de la considerentul că unul din fenomenele cele mai pregnante ale epocii contemporane, cu profunde implicații asupra evoluției umane, îl constituie afirmarea plenară a tineretului în viața națională și internațională, țara noastră a luat inițiativa înscrierii pe ordinea de zi a celei de-a XV-a sesiuni a Adunării generale a O.N.U. a punctului intitulat „*Măsuri pentru promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare*". Această inițiativă românească a fost concretizată în anul 1965, prin adoptarea declarației cuprinsă în rezoluția 2037(XX) a Adunării generale a O.N.U. La aceeași sesiune (a XV-a), România a solicitat înscrierea pe ordinea de zi a punctului „*Acțiuni pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate dintre state europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite*" [19]. În acest fel, țara noastră are meritul de a fi adus pentru prima dată în atenția O.N.U. problema stabilirii unor relații de cooperare și bună vecinătate în Europa, continent ce a constituit punctul de plecare al celor două războaie mondiale. Avînd în vedere importanța întăririi păcii în Europa pentru asigurarea securității mondiale, inițierea unor acțiuni vizînd îmbunătățirea relațiilor dintre statele europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite este în interesul tuturor popoarelor. Autentic îndemn la înțelegere și cooperare, inițiativa României a contribuit într-o măsură semnificativă la stimularea contactelor și schimburilor de vederi, la afirmarea procesului de destindere, la normalizarea și îmbunătățirea relațiilor dintre statele Europei.

Alături de alte țări socialiste europene, România a participat activ la elaborarea și promovarea inițiativelor comune care au dat un impuls energic dialogului general european în problemele securității și colaborării. De altfel, primul document prin care statele socialiste, membre ale Tratatului de la Varșovia, au lansat ideea convocării *Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa* (CSCE) este îndeobște cunoscut ca „Declarația de la București" (1966). După cum se știe, încheierea cu succes a primei mari etape a acestei Conferințe, marcată de momentele Helsinki și Geneva și finalizată în Actul final adoptat în capitala Finlandei, a constituit un moment cu adevărat istoric în viața politică a continentului, marcînd o etapă importantă a activității țărilor europene pentru făurirea unor relații noi. De-a lungul tuturor fazelor Conferinței, România a adus o contribuție activă, unanim recunoscută, în asigurarea cursului nou spre destindere, în consolidarea păcii, înțelegerii și cooperării în Europa, venind cu propuneri proprii la Conferință, care s-au bucurat de o largă audiență și care, în ultimă instanță, au fost incorporate în prevederile Actului final.

[18] „România liberă" din 13 decembrie 1975.

[19] Acest punct s a materializat, în principal, prin rezoluția 2129(XX) a Adunării generale.

www.dacoromanica.ro

Semnificativă în acest sens este prezentarea unui bilanț sumar al principalelor inițiative și acțiuni românești întreprinse pe parcursul negocierilor de la Helsinki și Geneva: documentul privind normele de procedură ale Conferinței; propunerea referitoare la înscrierea pe ordinea de zi a punctului cu privire la urmările instituționale ale Conferinței; documentul vizînd măsuri care să facă efectivă nerecurgerea la forță și la amenințarea cu folosirea forței în relațiile dintre state; includerea notificării prealabile a manevrelor militare în ansamblul măsurilor de sporire a încrederii și consolidare a stabilității; înlăturarea tuturor restricțiilor, discriminărilor și barierelor aflate în calea schimburilor; crearea condițiilor pentru dezvoltarea armonioasă a tuturor țărilor și, în special, a celor mai puțin dezvoltate în Europa, dezvoltarea colaborării în domeniile culturii, educației, contactelor umane și informației, pe baza respectării principiilor de bază ale relațiilor dintre state.

Înfăptuirea practică a hotărîrilor CSCE trebuie să pornească de la o viziune unitară, închegată, asupra realităților europene, de la judecarea în ansamblu a elementelor componente ale securității și cooperării pe continent. „Fiecare capitol al documentului semnat la Helsinki are însemnătatea sa, și de aceea trebuie acționat pentru înfăptuirea în întregime a tuturor înțelegerilor convenite la Conferința general-europeană. A considera una sau alta din aceste prevederi mai importantă sau mai puțin importantă decît celelalte înseamnă a diminua, pînă la urmă, valoarea documentului semnat la Helsinki (...)" [20].

Evaluarea drumului parcurs în cei doi ani și jumătate care au trecut de la semnarea Actului final de la Helsinki denotă — așa cum s-a subliniat de majoritatea celor 35 delegații participante la actuala reuniune general-europeană de la Belgrad — că, fără a se subestima semnificația unor progrese realizate în acest răstimp, rezultatele practice rămîn, totuși, destul de modeste. Popoarele așteaptă să se manifeste mai din plin, mai ferm și mai clar hotărîrea de a se aduce la îndeplinire mandatul cu care a fost investită reuniunea de la Belgrad și anume adoptarea unor măsuri stimulatoare și dinamizatoare în vederea transpunerii în viață a angajamentelor asumate.

Ca și la Helsinki și Geneva, delegația română, participantă la reuniunea de la Belgrad, se manifestă activ, venind cu propuneri constructive, apreciate. Amintim, între acestea, sugestiile țării noastre privind extinderea cooperării în domenii importante ale vieții internaționale, avînd ca obiective principale: hotărîrea țărilor participante de a lua parte activă la dialogul cu țările în curs de dezvoltare în scopul de a acționa împreună în vederea stabilirii unui program de măsuri vizînd instaurarea unei noi ordini economice internaționale; convocarea, în cadrul urmărilor CSCE, a unei reuniuni de experți ai celor 35 de state participante, care să examineze problemele accesului la realizările științei și tehnologiei contemporane, ale transferului de informații tehnico-științifice, folosind și experiența dobîndită în această privință de CEE/ONU și UNESCO; crearea unui centru european de cooperare industrială și dezvoltare a cooperării științifice și tehnice în domeniul agriculturii.

---

[20] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, p. 303.

www.dacoromanica.ro

În concepția României, nu se poate vorbi de o securitate reală, nu se poate asigura dezvoltarea colaborării în Europa fără a se adopta măsuri ferme, efective în domeniul dezangajării militare pe continent. Delegația română a subliniat, la Belgrad, legătura strînsă care există între succesul reuniunii și luarea unor măsuri reale în domeniul militar, de aceasta depinzînd, în ultimă analiză, orice progres pe calea edificării securității europene. Tocmai în acest spirit se înscrie propunerea românească, prezentată sub forma unui document de lucru, în care se cere ca statele participante să-și asume angajamentul ca, pentru început, să înghețe bugetele militare la nivelul anului 1977 sau al anului 1978. Țara noastră a avansat, de asemenea, propuneri privind cooperarea culturală europeană (organizarea de festivaluri europene ale prieteniei etc.).

Desigur că negocierile și, mai ales, rezultatele ce se vor obține la Belgrad vor exercita o influență notabilă asupra cursului relațiilor internaționale. În prezent, o importanță esențială pentru securitatea Europei ar avea înfăptuirea unor schimbări efective, în sensul: excluderii forței și a amenințării cu folosirea forței; înfăptuirii dezangajării militare și dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare; asumării de către toate statele a angajamentului solemn de a nu folosi armele nucleare; interzicerii amplasării de noi arme nucleare pe teritoriul altor state; interzicerii totale a armelor nucleare; notificării prealabile a manevrelor militare; crearea de zone de pace și colaborare, lipsite de arme nucleare.

Țara noastră nu va precupeți nici un efort pentru întronarea pe continentul european a unor noi relații de pace și securitate deplină. După cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Internațională a Crucii Roșii, trăind în Europa, „poporul român este profund interesat ca pe continentul nostru să fie instaurat un climat trainic de securitate și largă colaborare, care să dea garanția tuturor națiunilor că se vor putea dezvolta libere, la adăpost de orice agresiune" [21]. În acest sens, „România este ferm hotărîtă să acționeze cu toată energia pentru a-și aduce contribuția la reușita reuniunii, la întreaga activitate de viitor pentru înfăptuirea în viață a documentelor semnate la Helsinki, pentru edificarea securității, colaborării și păcii în Europa" [22] ce constituie un tot unitar — pentru desfășurarea cu succes a actualei reuniuni de la Belgrad, care dorim să dea un nou impuls înfăptuirii acestor documente, să deschidă calea trecerii la dezangajarea militară, fără de care nu se poate vorbi de securitate, de libertate și de pace.

O constantă a politicii externe românești — dată fiind strînsa interdependență ce există între diferite regiuni ale lumii — este lupta pentru stingerea tuturor focarelor de încordare și conflicte, pentru soluționarea pașnică a tuturor litigiilor interstatale. România militează pentru stabilirea grabnică a unei păci durabile în regiunea *Mediteranei și a Orientului Mijlociu* — zone strîns legate de Europa. O importanță deosebită prezintă reglementarea pe cale politică a situației din Cipru, pe baza respec-

[21] *Cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la 15 octombrie 1977, în cadrul Conferinței Internaționale a Crucii Roșii*, „Scînteia" din 16 octombrie 1977.

[22] *Nicolae Ceaușescu, Raport cu privire la realizarea hotărîrilor Congresului al XI-lea, a Programului Partidului Comunist Român și la sarcinile de viitor, prezentat la Conferința Națională a Partidului Comunist Român*, „Scînteia", 8 decembrie 1977.

www.dacoromanica.ro

tării unei conviețuiri pașnice a celor două comunități. Totodată, rezolvarea pe calea pașnică a tratativelor, a diferendelor dintre Turcia și Grecia ar facilita instaurarea unei păci trainice în regiunea Mediteraneană și în Balcani, ar crea condiții propice pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și înțelegerii. O mare îngrijorare produce, de asemenea, prelungirea conflictului în Orientul Mijlociu, ocupația unor teritorii arabe de către trupele israeliene, privarea poporului palestinian de dreptul legitim la autodeterminare. România consideră că în realizarea unei păci stabile și juste în această zonă trebuie să se pornească de la retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate în urma războiului din 1967, soluționarea problemei poporului palestinian în conformitate cu interesele și aspirațiile sale legitime — inclusiv de a-și constitui un stat național propriu — asigurarea independenței și suveranității tuturor statelor din această regiune. În acest spirit, România se pronunță pentru reluarea neîntîrziată a Conferinței de la Geneva, cu participarea tuturor statelor interesate, inclusiv a Organizației pentru Eliberarea Palestinei, precum și pentru participarea mai activă la soluționarea conflictului a Organizației Națiunilor Unite.

Țara noastră se pronunță pentru încetarea oricăror înfruntări armate și pentru reglementarea prin bună înțelegere a diferendelor apărute între unele state ale continentului african, pentru întărirea păcii și colaborării atît de necesare popoarelor africane, ca de altfel tuturor popoarelor lumii. În același timp, România sprijină mișcările de eliberare națională din Africa australă, își manifestă solidaritatea activă cu lupta de emancipare națională a popoarelor din Rhodesia și Namibia, condamnă cu hotărîre politica rasistă, de apartheid, pornind de la faptul că umanitarismul presupune egalitate și respect, lichidarea oricăror forme de inegalitate între oameni.

O preocupare deosebită manifestă România, ca țară socialistă în curs de dezvoltare, față de chestiunile economice. Acest fapt este reliefat, între altele, de propunerea guvernului român de a se înscrie pe ordinea de zi a celei de a XXV-a sesiuni (1970) a Adunării generale a ONU a punctului privitor la „*Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state*". Ca urmare a eforturilor depuse de țara noastră, precum și de alte state membre ale ONU, rezoluția 2658(XXV) a Adunării generale „recunoaște interesul tuturor țărilor de a beneficia de realizările științei și tehnicii moderne, în vederea accelerării dezvoltării lor economice și sociale și de a avea acces la resursele intelectuale și tehnice ale lumii, luîndu-se în considerație nevoile specifice ale țărilor în curs de dezvoltare".

În ultimii ani, concomitent cu acțiunile întreprinse pe linia dezvoltării schimburilor economice și cooperării cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii, România a desfășurat o amplă activitate internațională în direcția înfăptuirii obiectivului major al contemporaneității — instaurarea unei noi ordini economice internaționale. Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de al XI-lea Congres al P.C.R. conține un veritabil program de acțiune privitor la cerințele unei noi ordini economice, care izvorăște din faptul că subdezvoltarea, care dăinuie pe o mare parte a planetei, este consecința politicii

www.dacoromanica.ro

imperialiste, colonialiste şi neocolonialiste. Această concepţie de bază a constituit temelia documentului oficial, prezentat de ţara noastră la cea de-a VII-a sesiune extraordinară a Adunării generale a ONU, intitulat *„Poziţia României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaţionale"*. Propunerile româneşti din acest document, intrate deja în conştiinţa lumii ca elemente constitutive ale gîndirii şi acţiunii politice a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, aduc o preţioasă contribuţie la promovarea conceptului de nouă ordine economică internaţională, la sublinierea interdependenţei dintre aceasta şi realizarea unei noi ordini politice, la definirea conţinutului, obiectivelor şi exigenţelor noii ordini economice, între care la loc de frunte se situează înlăturarea vechilor relaţii de inechitate, a asupririi unor popoare de către altele, lichidarea politicii imperialiste, colonialiste şi neocolonialiste; aşezarea relaţiilor internaţionale pe deplina egalitate în drepturi între toate naţiunile lumii, pe respectarea dreptului fiecărui popor de a-şi alege orînduirea socială pe care o doreşte, fără nici un amestec din afară, pe recunoaşterea dreptului fiecărei naţiuni la dezvoltarea economico-socială independentă; respectarea dreptului tuturor ţărilor de a fi stăpîne depline pe bogăţiile naţionale, de a le folosi în interesul propriu; statornicirea unui raport just între preţurile materiilor prime şi preţurile produselor industriale; soluţionarea crizei alimentare mondiale, crearea unui fond de produse agro-alimentare; accesul larg al tuturor statelor la cuceririle ştiinţei şi tehnicii contemporane; sprijin concret ţărilor în curs de dezvoltare în formarea de cadre naţionale; înlăturarea barierelor şi discriminărilor în comerţul internaţional şi cooperarea economică internaţională; asigurarea stabilităţii monetare şi crearea unui sistem valutar-financiar echitabil.

Propunerile româneşti sînt înscrise astăzi în rezoluţiile şi documentele Adunării generale a O.N.U., ale Conferinţei Naţiunilor Unite pentru Comerţ şi Dezvoltare (UNCTAD), ale Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Dezvoltarea Industrială (ONUDI) şi ale altor organizaţii mondiale, în programele de acţiune ale ţărilor nealiniate, ale „Grupului celor 77", la a căror elaborare ţara noastră a participat activ. O mare atenţie acordă România, în prezent, transpunerii în viaţă a prevederilor acestor documente şi programe. Tocmai în acest spirit a acţionat ţara noastră la cea de-a IV-a sesiune a UNCTAD de la Nairobi (1976), sprijinind „Programul integrat" privind materiile prime, care, în esenţă, urmăreşte reglementarea problemelor produselor respective prin constituirea de stocuri finanţate dintr un fond comun şi încheierea unor acorduri internaţionale de produse. Ţara noastră şi-a anunţat decizia de a contribui concret la formarea fondului respectiv.

O largă apreciere a întrunit, de asemenea, contribuţia activă a României la elaborarea rezoluţiei sesiunii speciale a Adunării generale a ONU dedicată problemelor dezvoltării şi cooperării economice internaţionale, precum şi a declaraţiei şi programului de acţiune privind stabilirea noii ordini economice, ca şi a Cartei drepturilor şi îndatoririlor economice ale statelor. În acelaşi cadru se înscrie propunerea, avansată de delegaţia ţării noastre la cea de a XXXII-a sesiune a Adunării generale a ONU, privitoare la întocmirea unui cod care să cuprindă principiile şi normele menite să guverneze relaţiile economice între state. O atare

www.dacoromanica.ro

propunere ar putea fi pusă în dezbatere la o viitoare sesiune specială a Adunării generale a ONU, care s-ar putea desfășura în anul 1980, așa cum a propus recent „Grupul celor 77".

Noua ordine economică mondială este un concept în plină afirmare în viața internațională, propulsat de un mare număr de specialiști, oameni politici, de cercurile cele mai largi ale opiniei publice, devenind opțiunea politică formulată cu claritate de țările în curs de dezvoltare, nealiniate, de alte state ale lumii. Realizarea practică a noii ordini nu poate fi făcută de un număr limitat de țări sau de un grup de state. „Înfăptuirea noii ordini economice, obiectiv major al zilelor noastre, — relevă tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea sa din 28 martie 1977 — trebuie să fie rodul înțelegerii și conlucrării tuturor statelor, atît în curs de dezvoltare, cît și avansate, și în acest cadru consider că țările socialiste pot avea un rol de mai mare însemnătate. Aceasta constituie o cauză comună a tuturor popoarelor, a întregii comunități umane, un factor esențial în realizarea stabilității și dezvoltării armonioase a economiei mondiale" [23].

Pornind de la convingerea că *înfăptuirea dezarmării* constituie un factor hotărîtor pentru întărirea păcii și securității internaționale, țara noastră a militat cu consecvență pentru transpunerea în viață a acestui deziderat atît la ONU, în Comitetul pentru dezarmare de la Geneva, cît și în alte organisme mondiale. Proclamarea deceniului 1971—1980 drept „Deceniu al dezarmării" își are la bază o propunere românească. Tot din inițiativa țării noastre a fost înscris la cea de-a XXV-a sesiune a Adunării generale punctul „Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectele sale profund dăunătoare asupra păcii și securității în lume", punct ce s-a aflat și în dezbaterea ultimelor sesiuni ale Adunării generale.

Atașată ferm idealurilor de pace, cooperare și înțelegere, România consideră că, în zilele noastre, eliminarea consecințelor cursei înarmărilor din viața societății, prin înfăptuirea dezarmării generale și complete și, înainte de toate, a dezarmării nucleare, reprezintă una din problemele majore, cele mai stringente ale vieții internaționale.

Așa cum releva președintele Nicolae Ceaușescu, „Statul nostru, împreună cu alte state, desfășoară o intensă activitate pentru realizarea dezarmării, și în primul rînd a dezarmării nucleare. Dorim ca, în această privință, să se acționeze cu mai multă hotărîre spre a se pune capăt cursei înarmărilor, pentru care se cheltuiesc, în acest an, aproape 400 de miliarde de dolari. Militățm să se facă totul pentru scoaterea în afara legii a armamentului atomic, pentru trecerea la măsuri concrete de dezarmare— aceasta corespunzînd intereselor națiunii noastre, intereselor tuturor națiunilor lumii" [24].

Manifestîndu-se din nou ca un factor activ pentru realizarea dezideratului primordial al epocii contemporane — făurirea unei lumi în care armele, războaiele să fie exculse — România a prezentat la sesiunea a XXX-a a Adunării generale a ONU documentul programatic intitulat

[23] „Scînteia" din 29 martie 1977.

[24] *Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la marea adunare populară din municipiul Hunedoara*, „Scînteia" din 11 nov. 1977.

www.dacoromanica.ro

„Poziția României în problemele dezarmării, în primul rînd ale dezarmării nucleare, și în instaurarea unei păci trainice în lume". Autentic program de acțiune, acest document înfățișează poziția principială a României în problemele dezarmării generale, și înainte de toate ale dezarmării atomice, conținînd un set de măsuri concrete privind: înghețarea și reducerea bugetelor militare; interzicerea, reducerea treptată și, în perspectivă, lichidarea armamentului nuclear; crearea de zone denuclearizate; măsuri parțiale de dezarmare și dezangajare militară; încheierea unui tratat de dezarmare generală și completă; sporirea rolului ONU în domeniul dezarmării; interzicerea propagandei de război; mobilizarea tuturor forțelor societății internaționale pentru înfăptuirea dezarmării.

Expunînd poziția statului nostru în problemele dezarmării, delegația țării noastre la cea de-a XXXII-a sesiune a Adunării generale a ONU, recent încheiată, a arătat, între altele, că în concepția României, realizarea obiectivului final și primordial pe care îl reprezintă dezarmarea generală și completă reclamă, pe lîngă eforturile întreprinse pe plan mondial, și acțiuni regionale, chiar și individuale, cînd este vorba de statele mari, puternic înarmate, care pot proceda la anumite reduceri de trupe și armamente, acțiuni ce ar exercita o influență pozitivă asupra întregului proces de dezangajare militară.

În vederea realizării dezarmării, țara noastră a propus, încă din 1976, convocarea unei sesiuni speciale a Adunării generale a O.N.U., dedicată problematicii dezarmării, sesiune ce se va desfășura în mai-iunie 1978. După cum se evidențiază și în răspunsul guvernului român la scrisoarea Secretarului genereal al ONU, România consideră că această sesiune trebuie să marcheze o cotitură radicală în eforturile îndreptate spre oprirea cursei înarmărilor și eliberarea omenirii de coșmarul războiului, să dezbată și să adopte principii, decizii și măsuri pentru o nouă eră de negocieri — era dezarmării concrete, reale.

În soluționarea problemelor care confruntă astăzi omenirea, un rol esențial revine Organizației Națiunilor Unite — for mondial care constituie cadrul organizatoric cel mai adecvat pentru dezbaterea largă și democratică a acestor chestiuni, pentru participarea la rezolvarea lor, la întreaga viață internațională a tuturor statelor, fără deosebire de mărime, orînduire socială, așezare geografică sau potențial material. Este, de aceea, în interesul tuturor popoarelor ca ONU să-și perfecționeze continuu activitatea, să-și sporească autoritatea în viața internațională. Aceste imperative au determinat guvernul român să înscrie pe ordinea de zi a celei de-a XXVII-a sesiuni (1972) a Adunării generale a ONU punctul *„Creșterea rolului Organizației Națiunilor Unite în menținerea și întărirea păcii și securității internaționale, în dezvoltarea colaborării între toate națiunile, în promovarea normelor dreptului internațional în relațiile dintre state"*. Această inițiativă românească, larg dezbătută în cadrul ultimelor sesiuni ale Adunării generale și materializată în mai multe rezoluții, izvorăște din necesitatea ca Națiunile Unite să acționeze cu mai multă fermitate pentru înfăptuirea țelurilor înscrise în Cartă, să contribuie efectiv la prevenirea și înlăturarea focarelor de încordare și conflict, la asigurarea condițiilor pentru dezvoltarea liberă și independentă a tuturor statelor membre.

www.dacoromanica.ro

O nouă contribuție românească în direcția sporirii capacității de acțiune a ONU prin adaptarea sa la realitățile lumii actuale, perfecționarea structurilor organizatorice și a metodelor activității sale a constituit prezentarea de către țara noastră, la cea de-a XXX-a sesiune (1975) a Adunării generale a ONU a documentului referitor la *„Poziția României cu privire la îmbunătățirea și democratizarea activității Organizației Națiunilor Unite, la întărirea rolului său în realizarea colaborării între toate statele, fără deosebire de orînduire socială, a unei lumi mai bune și mai drepte, a unei păci trainice"*. Propunerile României cuprinse în acest document au drept țel „accentuarea democratizării acestei organizații, îmbunătățirea activității și creșterea rolului său, astfel încît să asigure cadrul cel mai corespunzător pentru participarea activă a tuturor națiunilor la viața politică internațională. Propunerile românești privesc în esență introducerea unor modificări în viața Organizației Națiunilor Unite care să corespundă noii situații create în lume, perfecționarea structurilor și a cadrului său organizatoric, îmbunătățirea stilului și metodelor de muncă, astfel încît să devină posibilă o abordare mai promptă și eficientă a problemelor majore ale vieții internaționale, soluționarea echitabilă a acestora pe calea tratativelor, aplicarea consecventă în practică a hotărîrilor și rezoluțiilor adoptate, stingerea conflictelor, evitarea încordării și a confruntărilor militare, consolidarea încrederii și securității mondiale" [25]. Acest amplu program propus de România a avut o largă rezonanță pe plan mondial, bucurîndu-se de aprecieri pozitive și răspunzînd unor preocupări reale ale statelor și popoarelor, precum și unor cerințe imperioase ale prezentului și viitorului omenirii.

Lucrările celei de a XXXII-a sesiuni a Adunării genereale a ONU au scos în evidență necesitatea unei mai strînse corelări între marile mutații survenite în lume în cei 32 de ani de la înființarea ONU și structura și cadrul organizatoric ale Organizației care numără în prezent 149 membri, față de cei 51 membri inițiali. Se impune ca toate marile probleme internaționale, cum sînt dezarmarea, instaurarea unei noi ordini economice și politice mondiale și altele, să fie aduse și dezbătute în acest forum mondial, punîndu-se capăt tendinței ca unele din atari probleme majore să fie abordate, în afara și prin ignorarea Națiunilor Unite, astfel încît organizația să devină un promotor tot mai activ al năzuințelor popoarelor de dezvoltare liberă, pe calea progresului.

★

Republica Socialistă România, desfășurîndu-și constant și dinamic politica externă, a făcut în mod grăitor dovada înțelegerii profunde a evoluției internaționale. Prezența permanent activă a țării noastre în marile procese determinînd fizionomia lumii a mers mînă în mînă cu analiza riguroasă, științifică a acestor fenomene. Politica externă a României socialiste a îmbinat principialitatea cu dinamismul, convingerea în justețea căii preconizate pentru reglementarea unei probleme sau alteia, cu imaginația creatoare în găsirea celei mai viabile soluții. Așa cum rezultă fără echivoc din cele de mai sus, bilanțul rodnic al întregii

[25] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 12, p. 325.

www.dacoromanica.ro

activități internaționale a României este nemijlocit legat de contribuția prestigioasă, de gîndirea creatoare și participarea directă a președintelui țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu ale cărui luări de poziție, idei și propuneri concrete se înscriu ca un aport inestimabil la ridicarea întregii prezențe în lume a României pe o treaptă superioară. Stima și prestigiul de care se bucură astăzi România și președintele Nicolae Ceaușescu sînt evidențiate cu pregnanță în înseși aprecierile a numeroase personalități politice din cele mai diverse țări ale globului, dintre care menționăm: Léopold Sédar Senghor, președintele Republicii Senegal: „Aveți în fruntea țării pe președintele Nicolae Ceaușescu care este un om excepțional și față de care nutresc cea mai mare admirație. Ideile sale privind democratizarea vieții internaționale sînt deosebit de importante întrucît, grație acestei democratizări, pacea poate fi menținută în lume. Avem în vedere nu numai Europa și America, ci întreaga lume, pentru că destinderea și pacea vor permite socialismului și democrației să triumfe" [26]. Dr. Aurelio Peccei, președintele „Clubului de la Roma": „Cunoscînd îndeajuns conceptul pe care l-a dezvoltat țara dumneavoastră, președintele său, doresc să subliniez că pozițiile adoptate sînt, se poate spune, poziții de avangardă, poziții clare și creatoare, în direcția afirmării unor noi relații internaționale, întemeiate pe respectarea prerogativelor fiecărei țări și, totodată, pe o vastă cooperare interstatală. România, președintele Ceaușescu, promovează spiritul unui nou umanism, în care eu cred, un umanism dinamic, corelînd cele mai valoroase eforturi de gîndire, în relație intimă cu realitățile aflate azi în permanentă transformare. Cunosc și apreciez, de asemenea, și alte aspecte ale concepției politice românești — viziunea în perspectivă, analiza diferitelor fenomene economice și sociale în conexiunea lor, în vederea fixării direcțiilor adecvate de acțiune" [27].

Elocventă recunoaștere și prețuire a politicii principiale, constructive, în consens cu interesele popoarelor, pe care o promovează neabătut șeful statului român o constituie *conferirea tovarășului Nicolae Ceaușescu, la 19 noiembrie 1977, a celei mai înalte distincții a Consiliului Mondial al Păcii — medalia de aur „Frédéric Joliot-Curie"*. Acordarea acestei distincții reprezintă o dovadă grăitoare, o nouă confirmare a meritelor excepționale ale tovarășului Nicolae Ceaușescu în promovarea cauzei păcii, colaborării și prieteniei între popoare, a justeței orientărilor fundamentale ale politicii externe a țării noastre, a contribuției remarcabile a României socialiste la edificarea unei noi ordini economice și politice mondiale; ea vine să se adauge unei serii de înalte distincții, titluri, ordine, medalii decernate de diferite țări, șefi de stat, organizații internaționale, prestigioase instituții științifice, care au dat expresie prețuirii pentru acțiunile și străduințele permanente ale președintelui român în vederea instaurării unei lumi a dreptății și echității. Edificatoare în acest sens, sînt cuvintele adresate de președintele Consiliului Mondial al Păcii, Romesh Chandra, cu prilejul înmînării înaltei distincții tovarășului Nicolae Ceaușescu:

(...) *„Această medalie vi se înmînează dumneavoastră, domnule președinte, pentru remarcabila activitate pe care ați desfășurat-o de-a lungul*

[26] „Lumea" nr. 1 din 1 ianuarie 1977, p. 13.
[27] „România liberă", 17 februarie 1977.

www.dacoromanica.ro

întregii dumneavoastră vieți, în favoarea păcii și securității internaționale, pentru destindere și dezarmare.

Această medalie vi se înmînează ca o recunoaștere a muncii pe care ați depus-o în slujba poporului dumneavoastră, pentru a-i asigura o viață mai bună, pentru a construi socialismul.

Această medalie vi se înmînează ca o recunoaștere a remarcabilei dumneavoastră activități în sprijinul luptei de eliberare națională a popoarelor, pentru independența tuturor popoarelor lumii.

Această medalie vi se înmînează pentru remarcabila și marea dumneavoastră activitate în sprijinul luptei țărilor recent eliberate, pentru făurirea unei noi ordini economice internaționale.

Vă înmînăm această medalie dumneavoastră și, prin dumneavoastră, Partidului Comunist Român, Guvernului Republicii Socialiste România, poporului român.

Această medalie reprezintă, de asemenea, expresia solidarității și sprijinului din partea Consiliului Mondial al Păcii, a mișcărilor naționale pentru pace din 130 de țări de pe toate continentele lumii" [28] (...)

LE RÔLE DU PRÉSIDENT NICOLAE CEAUȘESCU DANS LE DÉVELOPPEMENT DES RELATIONS EXTÉRIEURES DE LA ROUMANIE SOCIALISTE

RÉSUMÉ

Principielle, dynamique et constructive, la politique extérieure de la Roumanie s'est acquise dans tous les pays du monde une appréciation internationale pleinement méritée. Dans l'élaboration et l'application de cette politique, le rôle décisif revient au camarade Nicolae Ceaușescu, président de la Roumanie socialiste, secrétaire général du Parti Communiste. Il apporte sa contribution directe au développement multilatéral des relations internationales de la Roumanie avec les pays socialistes, avec les Etats en voie de développement, avec tous les pays du monde, sans distinction de système social, au renforcement et à l'approfondissement des relations du Parti Communiste Roumain avec les partis communistes et ouvriers, socialistes et sociaux-démocrates, avec toutes les forces révolutionnaires, démocratiques et progressistes.

L'éminente personnalité du camarade Nicolae Ceaușescu a été caractérisée de façon élogieuse par de nombreux chefs d'Etat, hommes politiques ou scientifiques de l'étranger, écrivains, journalistes, universitaires de réputation internationale qui considèrent à juste titre le chef de notre Etat en tant que fondateur de la Roumanie d'aujourd'hui, incarnation de tout ce que le peuple roumain a créé de meilleur au cours de sa longue et agitée histoire.

Eloquente reconnaissance et appréciation de la politique active, en consensus avec les intérêts des peuples, que s'applique à promouvoir

[28] „Scînteia", 20 noiembrie 1977.

www.dacoromanica.ro

sans défaillance le président de la Roumanie, est constituée par l'attribution au camarade Nicolae Ceauşescu, le 19 novembre 1977, de la plus haute distinction du Conseil Mondial de la Paix — la médaille d'or „Frédéric Joliot-Curie".

La présente étude évoque la contribùtion décisive du président Nicolae Ceauşescu à l'élaboration et à la traduction dans les faits de la politique extérieure de la République Socialiste de Roumanie, à la promotion des nobles idéaux du monde contemporain. Dans ce contexte on présente de manière synthétique les caractéristiques, les principes et les directions fondamentales de la politique extérieure de la Roumanie, l'activité déployée par celle-ci dans les organisations et réunions internationales, ainsi que la contribution constructive de notre pays à la solution des problèmes majeurs de nos temps.

www.dacoromanica.ro

CONTRIBUȚIA ROMÂNIEI ȘI A PREȘEDINTELUI EI LA DEFINIREA ȘI PROMOVAREA CONCEPTULUI UNEI NOI ORDINI ECONOMICE ȘI POLITICE INTERNAȚIONALE

DE

ALEXANDRU BOLINTINEANU

1. *Considerații introductive.* — Activitatea deosebit de intensă depusă de Republica Socialistă România, de Președintele Nicolae Ceaușescu, în vederea promovării unei noi ordini internaționale face parte integrantă din politica sa externă, constituind unul din obiectivele principale ale acesteia. Ea reprezintă o contribuție majoră a țării noastre la lupta popoarelor pentru salvgardarea păcii, pentru libertate, dezvoltarea și progresul general. Eforturile susținute ale României în această direcție, contribuția fundamentală adusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, atît pe plan teoretic, cît și pe plan practic, ocupă un loc de prim rang printre acțiunile externe ale țării noastre care contribuie la sporirea continuă a prestigiului ei în lume.

Poziția deosebit de dinamică a țării noastre în cadrul curentului de gîndire și al eforturilor îndreptate spre edificarea unei noi ordini internaționale își are rădăcinile în punerea în lumină, încă în urmă cu un deceniu, la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, a necesității instaurării unor noi relații între state. Militînd pentru făurirea unor asemenea relații noi, corespunzătoare necesităților și realităților lumii contemporane, țara noastră se pronunța cu toată fermitatea pentru o restructurare radicală a vieții internaționale, pentru schimbări înnoitoare, concepție care își va găsi împlinirea în formularea elementelor esențiale ale unei noi ordini internaționale.

Politica de promovare a unei noi ordini internaționale corespunde unor deziderate exprimate încă de clasicii marxism-leninismului în viziunea lor asupra acțiunii clasei muncitoare pe plan internațional. Astfel, K. Marx în *Manifestul constitutiv al Asociației Internaționale a Muncitorilor* considera ca o sarcină a clasei muncitoare de a acționa în așa fel încît „... legile simple ale moralei și echității, care trebuie să reglementeze relațiile dintre persoanele particulare, să devină legi supreme în relațiile dintre națiuni. Lupta pentru o asemenea politică externă face parte din lupta generală pentru eliberarea clasei muncitoare" [1].

Clasicii marxismului au subliniat totodată în repetate rînduri necesitatea luptei clasei muncitoare, a proletariatului, pentru așezarea rela-

[1] K. Marx și Fr. Engels, *Opere*, vol. 16, București, Edit. politică, 1963, p. 176 — 177.

www.dacoromanica.ro

țiilor dintre națiuni pe baza egalității în drepturi, a independenței și suveranității, a dreptului fiecărui popor de a fi stăpîn în propria țară. În acest fel, ei respingeau ordinea internațională creată de sistemul capitalist bazată pe inegalitate, pe asuprire națională și socială, pe exploatarea altor popoare.

Pornind de la aceste învățăminte ale marxism-leninismului și ținînd seama de actuala configurație a lumii, trebuie subliniat că lupta pentru făurirea unei noi ordini internaționale, parte integrantă a luptei pentru lichidarea subdezvoltării, a solidarității cu țările rămase în urmă reprezintă o latură nouă, de o deosebită însemnătate a internaționalismului [2].

Socialismului, cea mai puternică forță revoluționară a lumii contemporane, îi revine astfel un rol primordial în promovarea unei noi ordini internaționale. După cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Se poate spune că lupta pentru lichidarea raporturilor de inegalitate și asuprire, pentru o nouă ordine economică și politică constituie o expresie a înfruntării dintre asupritori și asupriți, dintre bogați și săraci pe arena mondială, în fond oglindirea luptei de clasă pe plan internațional" [3].

În dezvoltarea creatoare a marxismului aplicat la condițiile lumii contemporane, Secretarul general al Partidului a arătat că existența pe de o parte a unui grup de țări bogate, pe de altă parte a unor țări sărace, acumularea la un pol a unor bogății uriașe și adîncirea la celălalt pol a sărăciei și mizeriei sînt echivalente, pe plan internațional, cu ascuțirea contradicțiilor sociale pe plan național. După cum pe acest plan, exploatarea și asuprirea, acumularea bogățiilor în mîinile unei clase duc la ascuțirea acestor contradicții, la intensificarea luptei celor dominați și exploatați și în mod obiectiv la lichidarea acestor relații și la făurirea unei orînduiri mai drepte, tot astfel și pe plan internațional inegalitatea și asuprirea provoacă ascuțirea contradicțiilor dintre state. Pentru evitarea ciocnirilor violente care pot rezulta din această situație, se impune, ca o legitate a dezvoltării sociale, schimbarea și înlocuirea vechilor relații interstatale, crearea unei noi ordini internaționale [4].

Fiind o țară socialistă și totodată o țară în curs de dezvoltare, este firesc ca România să se situeze în mod ferm de partea țărilor care militează în scopul de a lichida împărțirea țărilor în bogate și sărace, subdezvoltarea, vechile relații care au generat-o și de a instaura o nouă ordine economică și politică internațională, singura în măsură să asigure condițiile necesare pentru progresul mai rapid al tuturor popoarelor și în primul rînd al celor rămase în urmă. În aceste coordonate se înscriu contribuțiile substanțiale ale țării noastre și Președintelui ei la fundamentarea conceptului de nouă ordine internațională, la identificarea căilor de realizare în practică, la activitatea ce se desfășoară în acest scop.

---

[2] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România* prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste, București, Edit. politică, 1976, p. 101.

[3] *Ibidem*, p. 83.

[4] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Edit. politică, 1976, p. 310 — 311.

www.dacoromanica.ro

2. *Caracteristici generale ale concepției României asupra unei noi ordini internaționale.* — Demonstrarea caracterului de necesitate obiectivă a procesului de făurire a unei noi ordini economice și politice internaționale constituie una din laturile esențiale ale concepției române asupra acestei ordini. [5] Acest caracter reise cu toată claritatea din analiza contradicției dintre realitățile lumii contemporane și ordinea economică și politică internațională generată de sistemul capitalist, imperialist și colonialist. Relațiile economice internaționale caracteristice capitalismului provoacă fenomene de criză economică și de instabilitate, care sînt consecința dezvoltării unor state pe seama altora, a îngustării posibilităților de dezvoltare economică ca urmare a accentuării decalajului între state avansate și cele în curs de dezvoltare, a consumului nerațional, risipei materiilor prime și surselor energetice într-o serie de țări. Politica imperialistă, colonialistă și neocolonialistă, relațiile de inechitate din trecut determină fenomenul subdezvoltării, faptul că două treimi din omenire se găsește în stare de subdezvoltare sau în curs de dezvoltare, ceea ce constituie una din cele mai grave anomalii ale lumii contemporane, care îngustează sfera producției materiale și a desfacerii produselor, avînd repercusiuni negative asupra dezvoltării și stabilității întregii economii mondiale.

Menținerea împărțirii lumii în țări bogate și țări sărace constituie totodată o sursă de conflicte și tensiuni. „Trebuie să se înțelcagă bine că atîta timp cît nu se va lichida împărțirea lumii în țări sărace și bogate, cît va dăinui la un pol un număr restrîns de state dezvoltate, bogate, și la alt pol marea majoritate a statelor sărace, subdezvoltate, este greu de vorbit de o destindere reală, de o politică reală de pace"[6].

În afară de aceasta, alte probleme majore care confruntă lumea de astăzi, cum sînt problema alimentației și problema populației, care generează instabilitate economică și politică, fenomene de criză, stări de tensiune și încordare nu pot fi soluționate decît prin instaurarea unei ordini economice și politice noi în viața internațională, vechea ordine și vechile relații internaționale, prin caracteristicile lor, constituind tot atîtea obstacole în calea acestei soluționări [7].

Este evident că toate aceste stări de lucruri, consecințe ale menținerii unui sistem economic și politic internațional anacronic și nedrept care nu mai corespunde cerințelor actuale, fiind rămășițe ale trecutului, cînd orînduirea capitalistă domina întreaga lume, împiedică evoluția civilizației contemporane și constituie o amenințare pentru viitorul omenirii. Iată de ce făurirea unei noi ordini internaționale reprezintă o necesitate obiectivă a dezvoltării progresiste a omenirii, unul din cele mai arzătoare imperative ale timpurilor noastre. În acest fel, în concepția României și a Președintelui ei, instaurarea unei noi ordini internaționale corespunde

---

[5] În legătură cu acest aspect al concepției române despre noua ordine internațională a se vedea Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 10, p. 276, vol. 11, p. 36 și vol. 12, p. 430.

[6] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 12, p. 16.

[7] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 10, p. 579 — 581, 964; vol. 11, p. 38.

www.dacoromanica.ro

cerințelor progresului istoric [8], legităților dezvoltării sociale, constituie un proces determinat de însăși dialectica dezvoltării social-istorice [9].

Dezvoltarea istorică a lumii contemporane impune nu numai edificarea unei noi ordini internaționale ca o necesitate obiectivă, ci, ea creează totodată posibilitatea reală a realizării acestui obiectiv. Analiza făcută evoluției vieții internaționale în *Programul Partidului Comunist Român*, în lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, pune puternic în lumină ponderea crescîndă a forțelor păcii și progresului în această evoluție, a țărilor socialiste, a țărilor în curs de dezvoltare și a altor forțe progresiste. Toate aceste forțe, popoarele, acționează tot mai intens în direcția lichidării politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste, a vechilor relații de dominație și inechitate. Instaurarea unei noi ordini internaționale apare de altfel ca o continuare logică a luptei pentru eliminarea din viața internațională a oricăror politici urmărind să mențină inegalitatea, privilegiile și superioritatea unor state față de celelalte, exploatarea altor popoare, pentru consolidarea independenței politice și economice a statelor care s-au eliberat de sub dominația colonială, pentru afirmarea lor neîngrădită pe plan mondial.

Profundul realism și simț istoric ce caracterizează concepția românească asupra unei noi ordini internaționale se manifestă și în sublinierea faptului că edificarea acesteia nu este un proces spontan și rectiliniu. Dimpotrivă, pentru ca necesitatea obiectivă a instaurării unei asemenea ordini să se transpună în realitate, sînt necesare eforturile conjugate ale popoarelor, pentru înlăturarea, pas cu pas, a obstacolelor puse în calea realizării acestui obiectiv de forțele retrograde, conservatoare, ceea ce imprimă procesului de construire a noii ordini un caracter sinuos.

După cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, realizarea unei noi ordini, a unor noi relații internaționale nu este un lucru ușor. De aceea este nevoie de unirea eforturilor tuturor popoarelor pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte. Ținînd seamă că ne aflăm într-o eră nouă — era eliberării popoarelor de sub orice dominație și asuprire socială și națională, „cu toate greutățile ce vor mai sta în calea făuririi noii ordini economice și politice, a destinderii, avem deplina convingere că masele largi, popoarele vor triumfa în această luptă măreață. Neîndoios, această luptă, istorice ște, va învinge. Nu există forță în lume care să oprească mersul triumfal al popoarelor spre eliberarea deplină de sub orice asuprire — socială și națională — spre o societate de națiuni egale, de oameni egali!" [10].

Un accent deosebit este pus, în același timp, pe faptul că instaurarea unei noi ordini internaționale interesează deopotrivă toate țările și popoarele atît cele dezvoltate, cît și cele slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare, deoarece ea este menită să asigure stabilitate și o dezvoltare armonioasă și echilibrată a întregii economii mondiale [11]. Astfel, înfăp-

[8] Vezi pentru detalii T. Georgescu, *Argumente ale istoriei pentru o nouă ordine internațională*, București, Edit. științifică și enciclopedică, 1977, p. 280, 329; C. Moisuc, *Aportul României socialiste la elaborarea unei viziuni prospective și avansate asupra conceptului de nouă ordine economică internațională* în *Concepția președintelui Nicolae Ceaușescu despre noua ordine economică internațională*, București, Edit. politică, 1976, p. 190.

[9] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 12, p. 311.

[10] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 10, p. 859 — 860.

[11] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 12, p. 315.

www.dacoromanica.ro

tuirea unei noi ordini mondiale constituie o cauză comună a tuturor popoarelor, a întregii comunități umane.

Pornind de la aceste premise, în concepția Români ei și a Președintelui ei, se subliniază cu tărie că înfăptuirea unei noi ordini internaționale „obiectiv major al zilelor noastre, trebuie să fie rodul înțelegerii și conlucrării tuturor statelor, atît în curs de dezvoltare, cît și avansate, și în acest cadru consider că țările socialiste pot avea un rol de mai mare însemnătate" [12].

În același timp, se evidențiază necesitatea solidarității între țările în curs de dezvoltare, ca factorul motor principal în realizarea unor pași concreți pe calea edificării unei noi ordini internaționale. Desigur, după cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, este de dorit ca noua ordine să fie realizată pe calea colaborării și înțelegerii. Pe de altă parte, popoarele din țările subdezvoltate sau în curs de dezvoltare, reprezentînd două treimi din omenire, nu pot admite la infinit starea de sărăcie în care trăiesc și îngădui privilegiile altora. Dacă popoarele din aceste țări, formînd marea majoritate a popoarelor lumii se unesc, ele pot să realizeze o nouă ordine internațională, să-și afirme și să cucerească dreptul lor la o viață demnă și liberă [13].

O altă caracteristică a concepției României asupra înfăptuirii unei noi ordini internaționale constă în caracterul ei dinamic, prin sublinierea constantă a necesității de a se acționa în această direcție, de a se lua măsuri concrete. Ținînd seama că edificarea noii ordini constituie un proces complex care nu poate fi dus la bun sfîrșit decît cu participarea activă a tuturor țărilor, cu drepturi egale și depline, se evidențiază că Organizația Națiunilor Unite și alte organisme internaționale cu caracter universal trebuie să joace un rol de prin ordin în această privință. Asemenea organizații internaționale oferă cadrul cel mai adecvat pentru negocierea măsurilor îndreptate spre edificarea unei noi ordini mondiale.

Concepția românească asupra noii ordini mondiale se caracterizează de asemenea prin înfățișarea acesteia ca un vast proces revoluționar, ca implicînd transformări radicale, în profunzime. „Noua ordine economică nu se poate asigura prin unele schimbări formale, care în realitate să perpetueze însă vechile principii și vechea politică de dominație și inechitate. Noua ordine presupune o schimbare revoluționară a raporturilor internaționale, întemeierea colaborării pe principii noi, astfel ca fiecare națiune — independent de mărimea ei — să-și poată aduce contribuția activă și să participe în deplină egalitate la soluționarea tuturor problemelor care preocupă lumea contemporană" [14].

Transformările revoluționare, radicale pe care le implică edificarea unei noi ordini mondiale pe de o parte, și interdependența între aspectele economice și politice ale relațiilor interstatale duc la concluzia, care constituie încă una din trăsăturile originale ale concepției românești, că noua

---

[12] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea Partidului și întregului popor pentru înlăturarea urmărilor cutremurului catastrofal din 4 martie, dezvoltarea economico-socială actuală a țării, activitatea internațională a partidului și statului și situația politică mondială*, București, Edit. politică, 1977, p. 66.

[13] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, p. 73 — 74.

[14] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 10, p. 910.

www.dacoromanica.ro

ordine internațională nu poate fi numai o ordine economică, ci și o nouă ordine politică. Pe lîngă dimensiunea politică, strîns legată de cea economică, concepția României pune accentul și pe laturile sociale, etice, culturale, precum și asupra celor juridice, conferindu-se astfel un caracter multidimensional noii ordini, elaborîndu-se o viziune globală asupra schimbărilor revoluționare care pot să asigure edificarea ei [15].

În acest cadru și avînd în vedere strînsa interdependență dintre toate aspectele unei noi ordini internaționale, România socialistă și Președintele ei au indicat o serie de căi și metode pentru realizarea transformărilor necesare în diferite compartimente ale raporturilor internaționale.

Obiectivul major al căilor și metodelor preconizate pentru edificarea noii ordini îl constituie lichidarea vechiului sistem de relații politico-economice și înlocuirea lui printr-unul nou. „Noua ordine nu se poate realiza pe vechile principii și practici de dominație și inegalitate. Aceasta nu înseamnă nouă ordine, ci încercarea, în forme noi, de a perpetua vechea ordine de dominație și asuprire! Noua ordine presupune principii noi, de egalitate, de respect al voinței și libertății fiecărei națiuni! Pe această bază omenirea, în ciuda tuturor acelora care se mai gîndesc la vechea ordine, va înfăptui relații noi în viața internațională" [16].

Caracterul primordial al imperativului de a elimina vechile relații și de a înfăptui noi relații internaționale este evidențiat și în formularea acestui obiectiv în primele două puncte din programul — alcătuit din 10 puncte — pentru edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale, prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român [17]. După cum se arată în aceste puncte, o nouă ordine internațională presupune înlăturarea hotărîtă a vechilor relații de inechitate, a asupririi unor popoare de către altele, impune lichidarea politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste.

Necesitatea de a elimina această politică decurge din faptul că starea de subdezvoltare economică a unui mare număr de state este rezultatul politicii colonialiste, de jefuire a bogățiilor lor naționale, consecința unor relații de inechitate care au dus la împărțirea lumii în săraci și bogați, în asupriți și asupritori [18]. Perpetuarea unei asemenea politici sub forma neocolonialismului înseamnă menținerea vechii ordini, accentuarea continuă a decalajelor dintre țările industrializate și țările în curs de dezvoltare, cu consecințele extrem de negative asupra păcii și progresului omenirii. Totodată, continuarea politicii imperialiste, de forță și dictat nu poate decît să mențină focare de conflict, să împiedice dezvoltarea de sine stătătoare a popoarelor prin amestecul în treburile lor interne, să amenințe pacea și securitatea internațională.

Apare astfel în mod evident necesitatea obiectivă de a se pune capăt vechilor relații economice și politice, de a se realiza relații bazate pe deplina

---

[15] În acest sens a se vedea Ștefan A. Andrei, *Cuvînt înainte*, în *Către o nouă ordine internațională*, coordonator Nicolae Ecobescu, București, Edit. politică, 1976, p. 9; Ioan Ceterchi, *Raportul dintre noua ordine și dreptul internațional*, în volumul *Concepția președintelui Nicolae Ceaușescu despre noua ordine economică internațională*, p. 208 — 210; Mihnea Gheorghiu, *Dimensiunea etică și culturală a României*, *ibidem*, p. 230 — 232.

[16] Nicolae Ceaușescu, *Op. cit.*, vol. 10, p. 858.

[17] Nicolae Ceaușeseu, *Op. cit.*, vol. 11, p. 37.

[18] Nicolae Ceaușescu, *Op. cit.*, p. 308 — 309.

www.dacoromanica.ro

egalitate în drepturi între toate națiunile lumii, cerință sintetizată în concepția română asupra unei noi ordini în imperativul democratizării relațiilor și vieții internaționale. Cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, parametrii esențiali ai democratizării vieții internaționale constau în lichidarea inegalității, a împărțirii lumii în bogați și săraci, în asigurarea lichidării stării de înapoiere [19].

Pentru atingerea acestui obiectiv, o însemnătate esențială o are participarea egală a tuturor țărilor lumii la rezolvarea marilor probleme care preocupă astăzi omenirea. Însăși viața demonstrează că aceste probleme nu mai pot fi soluționate de un grup de state, găsirea unor soluții viabile și trainice impunînd participarea tuturor statelor interesate [20].

Noile relații care se cer făurite în acest cadru, în instaurarea unei noi ordini internaționale trebuie să se întemeieze pe norme și principii noi, pe deplina egalitate în drepturi, pe respectarea independenței și suveranității naționale, a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî în mod liber destinele, de a fi stăpîn pe bogățiile naționale și a decide în mod suveran asupra folosirii lor [21]. Deplina egalitate în drepturi între toate națiunile lumii implică înlăturarea oricăror forme de subordonare sau dependență, de domiuație străină, participarea pe picior de egalitate a tuturor popoarelor în luarea deciziilor care le privesc sau care interesează întreaga comunitate mondială. Dreptul fiecărui popor de a-și hotărî liber destinele are un rol esențial în asigurarea dezvoltării economico-sociale independente, fără nici un amestec din afară, conform dorințelor și aspirațiilor proprii, a fiecărei națiuni. Aceasta constituie o cerință esențială pentru realizarea progresului economic în cadrul unor programe de dezvoltare stabilind priorități conforme necesităților și intereselor naționale, fără ingerințe din afară, și totodată o bază trainică pentru promovarea unei largi cooperări internaționale.

Exercitarea liberă, neîngrădită, a unei suveranități depline asupra resurselor naționale constituie o pîrghie esențială a emancipării economice a fiecărui popor, a dezvoltării sale de sine stătătoare, a modernizării economiei sale naționale. Spre a se asigura realizarea acestui drept, esențial pentru depășirea stării de subdezvoltare, se cere ca investițiile străine să fie reglementate potrivit legislației fiecărui stat, priorităților și obiectivelor sale naționale, ca activitățile economice pe teritoriul statelor să se desfășoare sub strictul lor control.

Constatăm astfel că o trăsătură fundamentală a concepției Românici asupra unei noi ordini internaționale o constituie așezarea la baza acesteia a asigurării dezvoltării libere și independente a fiecărui popor, consolidarea suveranității economice. Experiența țărilor în curs de dezvoltare recent eliberate a dovedit cu prisosință că dobîndirea independenței politice nu este suficientă pentru realizarea unei dezvoltări de sine stătătoare fără înfăptuirea unei depline suveranități economice. Concepția română pornește astfel de la realități și necesități fundamentale ale lumii contemporane, văzînd în făurirea unei noi ordini internaționale modalitatea esențială în promovarea libertății și prosperității tuturor popoarelor.

[19] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 12, p. 128.

[20] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Edit. politică, 1975, p. 202–203.

[21] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 11, p. 309.

www.dacoromanica.ro

Această viziune corespunde dezvoltării istorice şi legităţilor sale. De-a lungul evoluţiei istorice a omenirii s-au perindat foarte multe imperii care au dispărut unul după altul. „Istoria adevereşte că viitorul aparţine acelor popoare care vor să trăiască liber, care doresc să înfăptuiască relaţii noi, de egalitate, menite să deschidă perspectiva unei vieţi demne fiecărei naţiuni, fiecărui om" [22]. Această previziune se întemeiază pe realitatea majoră a lumii contemporane constînd în afirmarea tot mai viguroasă a dorinţei popoarelor de a trăi libere, în manifestarea cu putere a noilor state independente, ceea ce demonstrează că independenţa fiecărei naţiuni, dreptul ei de a fi stăpîn în propria sa ţară constituie o legitate obiectivă a înseşi dezvoltării social-istorice [23].

Profundul simţ istoric care stă la baza concepţiei României şi a Preşedintelui ei asupra noii ordini se manifestă şi în definirea coordonatelor în care trebuie să se desfăşoare cooperarea internaţională ca o modalitate principală a edificării acestei ordini noi. În acest sens, se porneşte de la împărţirea lumii contemporane, ca rezultat al dezvoltării istorice mondiale în state care edifică societatea socialistă şi comunistă, în ţări în curs de dezvoltare şi în ţări capitaliste dezvoltate. Caracteristică fundamentală a epocii contemporane, această realitate va continua să domine relaţiile internaţionale încă o lungă perioadă de timp.

În aceste condiţii, este imperios necesar ca toate problemele complexe ale politicii mondiale să fie abordate pornindu-se de la principiul coexistenţei paşnice între ţări cu orînduiri sociale diferite. Se impune ca toate statele să conlucreze activ în vederea soluţionării problemelor într-un spirit nou, al respectului faţă de dreptul fiecărui popor de a-şi făuri destinul în mod liber şi de sine stătător, orice alt fel de abordare a relaţiilor internaţionale fiind de natură să dăuneze grav cauzei colaborării dintre state, să ridice obstacole în calea democratizării vieţii internaţionale, să pericliteze securitatea şi pacea generală [24]. Independenţa şi dezvoltarea de sine stătătoare a fiecărui popor şi cooperarea între toate statele în coordonatele sus menţionate, stabilirea unei legături dialectice, armonioase între independenţă şi interdependenţă, reprezintă tot atîtea elemente esenţiale ale concepţiei României asupra edificării unei noi ordini internaţionale.

3. *Obiective, căi şi mijloace pentru realizarea dimensiunii economice a noii ordini internaţionale* [25]. — În concepţia României, a Preşedintelui

---

[22] Nicolae Ceauşescu, *op. cit.*, vol. 12, p. 74 — 75.

[23] Nicolae Ceauşescu, *op. cit.*,, p. 301.

[24] Nicolae Ceauşescu, *op. cit.*, vol. 12, p. 292 — 293.

[25] Nicolae Ceauşescu, *op. cit.*, vol. 11, p. 37 — 39; vol. 12, p. 312 — 313; *Poziţia României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaţionale*, Declaraţie difuzată la a VII-a Sesiune extraordinară a Adunării Generale a O.N.U., septembrie 1975, în *Contribuţii ale României la soluţionarea marilor probleme ale lumii contemporane*, Bucureşti, Edit. politică, 1975, p. 9—16; Gheorghe Dolgu, *Independenţă şi interdependenţă, obiective şi căi ale Modificării unei noi ordini economice internaţionale*, în volumul *Concepţia preşedintelui Nicolae Ceauşescu despre noua ordine economică internaţională*, p. 90—106; Costin Murgescu, *Probleme de bază ale comerţului internaţional în perspectiva făuririi unei noi ordini mondiale*, *ibidem*, p. 107 — 129; Gheorghe Rădulescu, *Factorul monetar în restructurarea relaţiilor economice internaţionale*, *ibidem*, p. 129 — 139; Mircea Maliţa, *Locul ştiinţei tehnologiei şi formării cadrelor în instaurarea unei noi ordini economice internaţionale*, *ibidem*, p. 139 — 160; Ilie Salapa, *Mutaţii necesare în rezolvarea problemelor alimentaţiei pe plan mondial*, *ibidem*, p. 160 — 189.

www.dacoromanica.ro

Nicolae Ceaușescu, unul din obiectivele primordiale ale edificării noii ordini internaționale îl constituie lichidarea stării de subdezvoltare, egalizarea treptată și relativă a nivelurilor economice ale statelor lumii. În acest scop, sînt necesare măsuri îndreptate spre crearea unei industrii naționale puternice, dezvoltarea agriculturii, transporturilor și a celorlalte sectoare ale activității economice, care să ducă la creșterea puternică a forțelor de producție. În această privință rolul hotărîtor îl au eforturile proprii ale fiecărui popor, mobilizarea întregului său potențial material și uman. Această constatare, bazată pe experiența țării noastre, pune, totodată puternic în lumină rolul deosebit de important care revine colaborării economice internaționale și, în acest cadru, acordării unui sprijin substanțial material, financiar, tehnologic și preferințe în toate domeniile relațiilor economice și comerciale țărilor în curs de dezvoltare.

Colaborarea internațională trebuie să se bazeze pe echitate, pe avantaj reciproc și să fie îndreptată spre sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare de a-și făuri o industrie proprie, valorificîndu-și resursele lor naturale în mod superior și permițîndu-le să participe în deplină egalitate la diviziunea internațională a muncii. Întrucît majoritatea țărilor bogate și-a asigurat dezvoltarea pe seama exploatării fostelor colonii, sprijinul pe care trebuie să-l acorde țărilor în curs de dezvoltare nu reprezintă un dar sau o acțiune caritabilă, ci obligația morală de a le restitui acestora o parte din ceea ce țările bogate și-au însușit.

Pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale, o importanță deosebită o prezintă rezolvarea problemei materiilor prime și a energiei. Aceasta presupune, pe de o parte, respectarea dreptului fiecărui popor de a dispune liber de resursele și bogățiile naționale și pe de alta satisfacerea cerințelor de materii prime ale tuturor țărilor. În același scop, este imperios necesară stabilirea unui raport just între prețurile materiilor prime și prețurile produselor industriale, creîndu-se totodată o mai mare stabilitate a prețurilor.

O altă problemă a cărei soluționare urgentă se impune în vederea edificării unei noi ordini economice internaționale o constituie problema alimentației. În acest scop sînt necesare eforturi sporite pentru creșterea producției agricole în toate țările lumii, în special în cele în curs de dezvoltare precum și amplificarea cooperării internaționale într-un domeniu de importanță vitală pentru existența și progresul întregii omeniri.

Accesul larg, fără discriminări sau bariere al tuturor statelor la cuceririle științei și tehnicii contemporane constituie încă un imperativ și totodată o cale pentru înfăptuirea noii ordini internaționale. Metodele preconizate de România în acest scop vizează luarea unor măsuri concrete pentru sprijinirea eforturilor statelor mai puțin avansate pentru dezvoltarea unei baze proprii de cercetare-dezvoltare, asigurîndu-li-se totodată un larg transfer de tehnologie modernă și asistență tehnică. În acest cadru este deosebit de însemnată și acordarea unui sprijin concret țărilor în curs de dezvoltare în formarea și pregătirea cadrelor de specialiști în industrie, în agricultură și în alte sectoare ale activității social economice.

În concepția României și a Președintelui ei se pune de asemenea accentul pe necesitatea de a se promova raporturi cît mai largi de schimburi comerciale și de cooperare economică internațională, ca metodă esen-

www.dacoromanica.ro

țială în făurirea unei noi ordini economice internaționale. Stabilirii unui sistem comercial și economic internațional echitabil și în avantajul tuturor popoarelor i se opun bariere artificiale, măsuri restrictive și clauze discriminatorii, tendințele protecționiste. Toate acestea îngustează schimbul liber și cooperarea neîngrădită, egală între națiuni, participarea fiecărei țări la divizarea internațională a muncii. Este motivul pentru care țara noastră acționează în mod consecvent în scopul eliminării unor asemenea restricții și bariere artificiale.

Restructurarea relațiilor economice internaționale în vederea realizării unei noi ordini mondiale presupune de asemenea spre a fi adusă la îndeplinire, cristalizarea unui nou sistem monetar internațional, sănătos și echitabil, care să asigure desfășurarea largă, normală, a comerțului mondial și colaborării economice.

Acordînd întreaga atenție dimensiunii economice a unei noi ordini internaționale, dimensiune strîns corelată cu cea politică, a înfăptuirii unui nou sistem de relații politice interstatale, concepția română scoate în evidență și dimensiunea ei socială. Prin eliminarea treptată a decalajelor economice dintre state și apropierea relativă a nivelului lor de dezvoltare economică, în general prin stimularea progresului, noua ordine va determina și mutații esențiale în condiția socială a oamenilor în întreaga lume. Această nouă ordine este astfel destinată să promoveze justiția socială la nivel național și internațional. După cum subliniază Președintele Nicolae Ceaușescu „realizarea unui spirit de înaltă echitate în raporturile de schimb și cooperare economică între state este de natură să favorizeze și cauza justiției sociale pe plan național, să influențeze pozitiv procesul dezvoltării progresiste a societății umane, înfăptuirea aspirațiilor de bunăstare și fericire ale maselor populare de pretutindeni" [26].

În concepția României, dimensiunea socială a unei noi ordini internaționale impune spre a fi realizată lichidarea colonialismului și neocolonialismului, eliminarea tuturor formelor de exploatare, de dominație și de discriminare, îndeosebi discriminarea rasială și apartheidului. În același context se cuvin a fi promovate drepturile fundamentale ale omului, prin eliminarea inegalităților sociale, a discriminărilor de orice fel, asigurarea de drepturi egale, reale și efective la muncă, instruire, educație, cultură, la binefacerile civilizației. [27]

În concepția Președintelui Nicolae Ceaușescu asupra unei noi ordini internaționale un loc deosebit îl ocupă și valorile etico-juridice de esența acestei noi ordini. Accentul pus pe aceste valori se înscrie în tradițiile luptei poporului român pentru dreptate socială și națională, ale politicii externe a României socialiste care promovează neabătut, în relațiile internaționale, principiile fundamentale ale dreptului internațional: respectarea suveranității și independenței naționale, egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne, renunțarea la folosirea forței și la amenințarea cu forța, dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta. Întărirea și dezvoltarea legalității și dreptului internațional au constituit

---

[26] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 11, p. 701.

[27] Pentru detalii a se vedea: Nicolae Ecobescu, Victor Duculescu, *Premise și coordonate ale noii ordini internaționale* în volumul *Către o nouă ordine internațională*, p. 60 — 63; Ioan Ceterchi, Nae Androne, *Noua ordine internațională și drepturile omului*, *op. cit.*, p. 359 — 385.

www.dacoromanica.ro

și constituie o orientare esențială și constantă a politicii externe a țării noastre.

În aceste coordonate, în *Programul Partidului Comunist Român* lupta pentru lichidarea deplină a vechiului sistem de relații internaționale, caracterizat prin politica imperialistă de forță și dictat, a colonialismului și neocolonialismului, democratizarea relațiilor internaționale sînt corelate cu respectarea fermă a principiilor dreptului internațional, soluționarea tuturor problemelor litigioase dintre state pe cale pașnică, prin tratative. Realizarea unei noi ordini internaționale, realizarea democratizării relațiilor dintre state impune „îmbunătățirea normelor dreptului internațional, adoptarea de noi norme și principii de relații internaționale, corespunzător cerințelor convețuirii popoarelor pe bază de deplină egalitate și respect mutual, ale asigurării progresului fiecărei națiuni în concordanță cu dorința și aspirațiile sale legitime, ale edificării unei păci trainice pe planeta noastră" [28].

Înnoirea dreptului internațional este concepută în raport cu schimbările care s-au produs în lume, care reclamă elaborarea unor norme noi, democratice [29]. Totodată, obiectivul îmbunătățirii principiilor democratice ale dreptului internațional și al adoptării de noi norme și principii este stabilit prin prisma cerinței ca noua ordine mondială să deschidă o eră nouă, superioară, de adevărată justiție. De aceea, făurirea acestei ordini presupune și „noi norme de justiție internațională, care să statornicească principii superioare, cum sînt respectul dreptului națiunilor, al popoarelor, al oamenilor, de a fi stăpîni pe destinele lor, de a-și organiza viața corespunzător propriilor năzuințe. Un asemenea concept de drept internațional va putea deschide calea unei conlucrări fructuoase între toate popoarele, în toate domeniile de activitate" [30]. În concepția Președintelui României umanismul constituie piatra unghiulară a unei noi ordini internaționale, destinată să asigure dezvoltarea plenară a națiunilor și a oamenilor, într-o lume în care justiția și echitatea au luat locul inegalității, opresiunii și nedreptății.

În vederea atingerii unor asemenea țeluri, noua ordine este înzestrată în concepția română și cu dimensiuni cultural-științifice, în concordanță cu cerințele de a i se imprima un spirit profund umanist. În acest cadru se înscriu respectarea deopotrivă a valorilor universale și naționale, realizarea unei largi cooperări menite să promoveze înțelegerea reciprocă mai cuprinzătoare a specificului culturii fiecărui popor și schimbul unor autentice bunuri culturale, exprimînd cele mai înalte și nobile idealuri ale omului. Universalizarea culturii presupune și universalizarea rezultatelor revoluției tehnico-științifice care constituie o parte integrantă a realizărilor civilizației contemporane. Creația științifică, alături de cea culturală este destinată să devină, în cadrul unei noi ordini internaționale, un patrimoniu comun al tuturor popoarelor. În acest fel, prin descătușarea energiilor lor creatoare și stimularea schimbului de cunoștințe și

[28] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, p. 204.

[29] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 11, p. 37, 622.

[30] Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 11, p. 739.

www.dacoromanica.ro

de valori, dimensiunea cultural-ştiinţifică a unei noi ordini internaţionale apare ca una din pîrghiile alcătuirii unei lumi mai bune şi mai drepte.

★

Concepţia atotcuprinzătoare şi ştiinţific fundamentată a României Socialiste şi Preşedintelui ei asupra noii ordini internaţionale străbate toate acţiunile perseverente şi sistematice pe care le întreprinde ţara noastră pentru transpunerea ei în realitate. Sprijinul larg şi creator acordat tuturor iniţiativelor pe linia trecerii la măsuri concrete în vederea realizării unor progrese pe calea edificării noii ordini internaţionale se îmbină cu numeroase propuneri avansate de ţara noastră în variate foruri internaţionale şi în primul rînd în cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite.

România şi-a adus o contribuţie de seamă la elaborarea documentelor O.N.U. privitoare la edificarea unei noi ordini economice internaţionale, cum sînt îndeosebi *Declaraţia cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaţionale*, *Programul de acţiune* şi *Carta drepturilor şi îndatoririlor economice ale statelor* adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. în cursul anului 1974. Ca membră a grupului celor 77, România participă activ la eforturile statelor componente ale grupului în cadrul O.N.U. şi în conferinţele internaţionale ale acestui grup pentru definirea metodelor şi luarea măsurilor necesare în scopul de a accelera procesul de edificare a unei noi ordini internaţionale.

O contribuţie de mare însemnătate în direcţia stimulării cooperării internaţionale spre a trece la acţiuni destinate să pună bazele edificării noii ordini o constituie propunerile României cuprinse în cele trei documente prezentate Adunării Generale a O.N.U. în anul 1975. Aceste documente definesc poziţia României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaţionale, în problemele dezarmării şi referitoare la îmbunătăţirea şi democratizarea activităţii Organizaţiei Naţiunilor Unite, aspecte strîns legate între ele, deoarece dezarmarea şi întărirea rolului Organizaţiei Naţiunilor Unite în viaţa internaţională se îmbină cu celelalte modalităţi de realizare a unei noi ordini internaţionale. Dezarmarea constituie mijlocul de covîrşitoare însemnătate pentru asigurarea păcii şi securităţii internaţionale, iar sporirea rolului O.N.U. va permite Organizaţiei să-şi aducă o contribuţie hotărîtoare în procesul de edificare a unei noi ordini internaţionale, obiectiv care, potrivit propunerilor României, trebuie să figureze pe prim loc în Carta O.N.U.

O caracteristică esenţială a propunerilor României o constituie modul de abordare realistă a procesului de instaurare a unei noi ordini mondiale, ca implicînd negocieri ample şi stăruitoare între toate statele în vederea apropierii poziţiilor lor şi ajungerea la adoptarea unor măsuri concrete printr-un acord general între ele. Rezultatele unor asemenea negocieri trebuie concretizate, în concepţia ţării noastre, în elaborarea unor norme precise, care să definească drepturile şi obligaţiile legate de instaurarea noii ordini şi care să fie înscrise într-un Cod al relaţiilor economice internaţionale.

Prin conducerea nemijlocită de către Preşedintele Nicolae Ceauşescu a elaborării tuturor iniţiativelor şi acţiunilor României pentru promovarea unei noi ordini internaţionale, prin participarea sa directă, în cadrul

www.dacoromanica.ro

contactelor și vizitelor la nivel înalt, la eforturile ce se depun în această direcție, se realizează o sinteză superioară între latura teoretică și practică a contribuției sale fundamentale la opera de făurire a noii ordini. Această contribuție se bucură de o deosebit de largă și profundă prețuire pe plan internațional, fiind relevată de șefi de state și guverne, de eminenți reprezentanți ai vieții politice, economice, sociale și științifice din numeroase țări. Înființarea Institutului de la Paris pentru problemele unei noi ordini economice internaționale, consacrarea primelor sesiuni ale acestui Institut (Paris, 1975, București 1976) concepției Președintelui Nicolae Ceaușescu asupra unei noi ordini economice internaționale constituie încă o consacrare a substanțialei sale contribuții de făuritor și promotor al acestui concept, la edificarea unei lumi mai bune și mai drepte. Sînt mărturii ale înaltului prestigiu internațional al Președintelui Nicolae Ceaușescu, evidențiind, o dată mai mult, valoarea excepțională a gîndirii și acțiunii sale pentru afirmarea păcii și progresului pentru soluționarea marilor probleme ale lumi contemporane.

LA CONTRIBUTION DE LA ROUMANIE ET DE SON PRÉSIDENT À LA DÉFINITION ET À LA PROMOTION DU CONCEPT D'UN NOUVEL ORDRE ÉCONOMIQUE ET POLITIQUE INTERNATIONAL

RÉSUMÉ

Dans les considérations introductives on souligne que l'activité particulièrement intense déployée par la Roumanie socialiste et par son président en vue de promouvoir un nouvel ordre international constitue l'un des principaux objectifs de celle-ci, répond à des desiderata exprimés par les classiques du marxisme-léninisme, de l'internationalisme socialiste, aux intérêts de la Roumanie, en tant que pays socialiste en voie de développement.

En tant qu'aspects essentiels de la conception roumaine concernant le nouvel ordre international, on présente le caractère de nécessité objective du processus d'édification de ce nouvel ordre et les possibilités objectives d'instauration de celui-ci ; l'intérêt de tous les pays et de tous les peuples pour la réalisation du nouvel ordre, qui suppose des modifications radicales et profondes de l'ordre actuel ; la liquidation de l'ancien système de rapports politiques et économiques et son remplacement par un nouveau système basé sur de nouveaux principes d'égalité, d'équité, de justice et de respect de la volonté et de la liberté de chaque nation ; la démocration de la vie internationale, en tant qu'exigence de la réalisation du nouvel ordre.

On examine ensuite le sobjectifs, les voies et les moyens destinés à réaliser les dimensions économiques, politiques, socio-humanitaires, juridiques, ethiques et culturelles-scientifiques d'un nouvel ordre international.

En conclusion on souligne que l'apport du président de la Roumanie, Nicolae Ceaușescu, tant sur le plan théorique que sur le plan de l'action pratique constitue encore une expression éclatante de sa préoccupation envers l'élévation du peuple roumain à de nouveaux échelons de civilisation, dans le cadre d'un monde à même d'assurer la paix et la justice, le développement, la progrès et la collaboration fructueuse entre toutes les nations.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

PROBLEME ALE ISTORIOGRAFIEI CONTEMPORANE (STUDII DOCUMENTARE)

DIMENSIUNEA CULTURAL-IDEOLOGICĂ A MIŞCĂRII SOCIALISTE DIN ROMÂNIA, LA SFÎRŞITUL SECOLULUI AL XIX-LEA, ÎN LUMINA UNOR NOI INVESTIGAŢII

Este incontestabil că problemele mişcării muncitoreşti şi socialiste la sfîrşitul secolului al XIX-lea au constituit un cîmp de întîlnire privilegiat pentru cercetările din ţara noastră cu caracter istoriografic şi socio-cultural. Nu este locul să discutăm aici motivele preferinţelor şi opţiunilor pentru această perioadă de început a mişcării muncitoreşti şi socialiste. Rămîne însă situaţia de fapt care se învederează cu uşurinţă prin numărul însemnat de studii şi lucrări dedicat perioadei, prin caracterul sistematic al investigării ei şi temeinicia unor studii. Ceea ce nu înseamnă, desigur, că cercetarea ar fi de acum „saturată" şi că nu rămîn încă destule probleme care pot şi trebuie incluse în cîmpul examinării ştiinţifice.

Că lucrurile stau aşa o probează şi cele două lucrări despre care va fi vorba mai jos: Prima este o culegere de *Amintiri literare despre vechea mişcare socialistă (1870 1900)*, întocmită de Tiberiu Avramescu, iar cea de a doua este lucrarea lui Z. Ornea, *Curentul cultural de la „Contemporanul"*. Alături de ediţiile de documente vizînd mişcarea muncitorească, publicate de Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., şi de opera, în curs de apariţie, a lui C. Dobrogeanu-Gherea, scoasă prin grija aceluiaşi institut, scrierile amintite se impun ca apariţiile cele mai reprezentative din ultima perioadă.

Aparent sînt lucrări cu totul diferite prin chiar factura lor; la aceasta se adaugă distanta de aproape doi ani care le separă apariţia [1]. Cu toate acestea, punctele comune sînt multiple. În fond, e vorba de acelaşi cerc de probleme privit din perspective şi cu modalităţi diferite: de o parte contemplarea subiectivă a unui trecut trăit intens şi profund; de alta, anal za obiectivă şi detaşată a cercetătorului care beneficiază de distanţa în timp favorabilă formulării unor judecăţi nepărtinitoare, rotunde, impersonale.

Dar substanţa cărţilor e aceeaşi: activitatea cultural-ideologică a mişcării socialiste, implicaţiile culturale ale socialismului român. E vorba de o vastă zonă a mişcării socialiste din ţara noastră, de o componentă care şi-a pus pecetea caracteristică pe întreaga fizionomie a mişcării. Iată pentru ce privirea laolaltă a celor două cărţi e nu numai rezonabilă, dar se şi impune. Una se luminează prin cealaltă, iar ambele concură la dobîndirea unei imagini mai depline şi mai cuprinzătoare asupra temei amintite. Iar bogăţia de lumini şi culori ce se revarsă din culegerea de amintiri e atît de intensă şi de largă încît este de înţeles că fără această culegere Z. Ornea nu ar fi putut să creeze cu atîta siguranţă senzaţia de viaţă pe care o degajă cartea sa.

Să aruncăm, aşa dar, o privire asupra ambelor scrieri: Cu întocmirea ediţiei de *„Amintiri literare"* mişcarea socialistă din România de la sfîrşitul secolului trecut dobîndeşte o sursă de informare de primă importanţă. Ea complineşte în mod fericit izvoarele documentare şi culegerile antologice din presa mişcării muncitoreşti şi socialiste. Tiberiu Avramescu a procedat metodic îmbrăţişînd tot, sau aproape tot, din ceea ce putea servi drept sursă pentru culegerea pe care a întocmit-o. Din materia documentară, el a selectat cu spirit de fineţe şi înţelegere a gradului de relevanţă a textelor. Şi înainte se cunoşteau destule texte reprodu se în culegere, dar, negreşit, numai această culegere dă tabloul de ansamblu al amintirilor despre vechea mişcare, creează o imagine integratoare a ceea ce s-a scris şi s-a spus de cei are au fost militanţi ai mişcării, sau au venit în contact cu ea.

---

[1] Culegerea de amintiri întocmită de Tiberiu Avramescu însumînd 710 pagini a fost publicată la sfîrşitul anului 1975 în Editura Minerva. Aceeaşi editură a publicat, în august, 1977 scrierea lui Z. Ornea.

www.dacoromanica.ro

Sursele pe care le mobilizează Tiberiu Avramescu sînt foarte variate. Între toate primează însă, incontestabil, ziarul „Adevărul" care a încurajat și a găzduit cu generozitate amintirile despre mișcarea socialistă de pînă la 1900. În perioada dintre cele două războaie mondiale, mai ales în deceniul al IV-lea, adăpostirea atît de primitoare a amintirilor despre mișcarea socialistă dobîndea sensul unui protest față de tendințele totalitare ale forțelor fascizante și era o mărturisire de adeziune la idealurile democratice și umaniste pe care le-a inspirat și cultivat socialismul român încă de la apariția sa.

Culegerea întrunește textele a zeci de persoane care au lăsat amintiri despre „vechea mișcare" — de la militanți cunoscuți ai acesteia — C. Dobrogeanu-Gherea, Constantin Mille, Anton Bacalbașa, I. C. Frimu, Panait Mușoiu, Theodor Ficșinescu, Al. Constantinescu etc. — la persoane care au fost mai mult sau mai puțin apropiate de mișcare, sau pur și simplu s-au aflat într-un contact trecător cu ea. Lista lor e lungă incluzînd, de exemplu, pe Sofia și Gheorghe Nădejde, pe Zamfir Arbore și Constantin Bacalbașa, pe I. Teodorescu și Izabela (Andrei) Sadoveanu, pe Paul Bujor și dr. S. Irimescu, pe C. D. Anghel și Ștefan Petică, pe Constantin Stere sau Spiridon Popescu. Și dacă sînt cunoscuți ziariști ca B. Brănișteanu sau Constantin Graur, și au fost des evocate amintirile despre vechea mișcare socialistă ale unor personalități celebre ca Gala Galaction sau M. Sadoveanu, Tudor Arghezi sau Jean Bart, alte amintiri au fost „puse în stare de funcționare" abia odată cu culegerea în cauză.

Statistic vorbind, numărul celor incluși cu amintiri în corpul culegerii se ridică la 71. El este grăitor în sine. Întîlnim aici notații fugare despre episoade mai mult sau mai puțin semnificative din istoria socialismului român, creionări de portrete ale unor participanți la mișcare, detalii binevenite sau caracterizări de ansamblu ale unor momente importante care jalonează traiectul mișcării socialiste.

Toate amintirile, fie că autorii lor sînt masiv reprezentați în culegere — ca I. Teodorescu, Const. Mille sau Izabela Sadoveanu, fie că e vorba doar de fragmente restrînse, se focalizează în jurul momentului cultural și propagandistic al „vechii mișcări". Condiția însăși a celor mai mulți autori a favorizat selectarea acestei zone din cîmpul socialismului român. Într-un fel, e explicabilă o astfel de panoramă propusă de amintiri. Cei care le-au lăsat nu au căutat, în fond, să realizeze o investigație sistematică a fenomenului socialist; pe ei i-a interesat felul cum s-a răsfrînt pe plan spiritual-afectiv mișcarea socialistă, urmele lăsate de ea în conștiința unei epoci. Și întreg acest șir imens de mărturisiri stă sub semnul unei admirații totale față de marea forță de înrîurire a ideilor socialiste asupra conștiințelor epocii, a capacității ideilor amintite de primenire și de înnobilare spirituală a celor ce au venit în contact cu ele.

După generația de la 1848 nici un alt curent de idei nu a creat o mișcare de regenerare moral-spirituală în rîndurile unei generații, nu a sădit flacăra unui ideal și nu a determinat avînturi mai pure și mai nobile ca socialismul român la sfîrșitul secolului al XIX-lea. El a reușit să se impună prin acele valori morale, culturale și politice pe care le propaga și care nu puteau să nu capteze un tînăr studios ce trăia în atmosfera strîmtă și apăsătoare a realității românești de la sfîrșitul veacului trecut.

Cu nostalgia firească a anilor așternuți pe drumul vieții celor care au lăsat amintiri, ei se reîntorc spre acest punct luminos de pornire în viață. Nu lipsesc elemente de idealizare, de dilatare sentimentală a faptelor și oamenilor. Ceea ce izbește e însă sinceritatea lăuntrică deplină, lipsa oricăror considerații exterioare în confesarea gîndului și a sentimentului. Tocmai această împrejurare conferă amintirilor o valoare autentică de mărturie și de document istoric.

Evident, ele nu propun virtuți expresive și nici nu revendică judecăți care le-ar clasa în rîndul reușitelor artistice ale genului. Aproape toate sînt scrise însă fluent și captează prin forța comunicativă pe care o degajă. Comunicarea stării de spirit, consonanța sufletească, atît de caracteristică, a amintirilor, șterg dealtfel eventualele asperități de realizare artistică, făcînd locul unui ansamblu destul de omogen în acest sens. Iar ca putere de observație, ca adîncime de sondaj a semnificației cultural-educative a mișcării socialiste, amintirile relevă o și mai pronunțată omogenitate.

Este drept, accentul atît de puternic pe ipostaza culturală a socialismului român unilateralizează sensul și caracteristicile reale ale acestuia. Multă vreme, în parte datorită și amintirilor despre mișcare, s-a acreditat versiunea unui socialism cultural, existent la sfîrșitul secolului al XIX-lea, a unui socialism al intelectualilor, materializat mai mult sub forma unui curent de idei decît a unei acțiuni politice practice. Ipostaza cultural-ideologică absorbea parcă mișcarea politică a proletariatului, procesul său de organizare și lupta sa revendicativă. Manifestarea culturală acționa oarecum compensatoriu. În parte, acest aspect exprimă o situație de fapt; el își află condiționarea în limitele obiective ale realității românești, improprii formării unor detașamente puternice și numeroase ale clasei muncitoare. Cu atît mai activă și mai perseverentă a fost munca pe tărîm cultural-educativ, acțiunea de lămurire și de conștientizare a maselor, manifestarea socialismului în domeniul spiritual.

www.dacoromanica.ro

Sensul ei cel mai profund își află explicația în efortul de dezvoltare a conștiinței de clasă proletară. Dar activitatea excede, desigur, acestui obiectiv. Ea capătă consistența unui curent cultural propriu-zis. Dar cu cît se îndepărtează de nucleul ideilor teoretice și politice care alcătuiau cadrul doctrinar al mișcării socialiste, cu atît mai ușor își fac loc în preocupările socialiștilor intruziuni ideatice care slăbesc și subțiază acest nucleu. Cei care se apropiau de socialism prin intermediul canalelor culturale sînt tentați să prezinte drept socialism și elanurile tinerești romantice, și aspirația spre puritate morală, și insatisfacția față de stările existente ale mediului ambiant. Negreșit, ele sînt stări simptomatice semnificative și reprezintă premise importante pe care se putea clădi o mișcare socialistă temeinică, numai că aveau nevoie de o îndelungată muncă de disciplinare și de șlefuire politico-ideologică, de grefare a lor pe o acțiune practică revoluționară pentru a deveni cu adevărat un crez politic și a forma militanți politici. Altfel, rămîn simple stări de spirit pasagere sau reprezintă trecătoare episoade de viață. Este cazul multor reprezentanți din „pătura cultă" în mișcarea socialistă din Romînia de la sfîrșitul secolului al XIX-lea.

Dimensiunea principală a socialismului românesc la sfîrșitul secolului al XIX-lea este dată însă de mișcarea practică revoluționară a proletariatului, de procesul său de organizare politică și profesională, de lupta de clasă, sub formele pe care le-a îmbrăcat atunci. Ea definește sensul istoric al dezvoltării mișcării muncitorești și socialiste, conținutul principal al acesteia. Iar acțiunea culturală, socialismul „intelectual", manifestarea „păturii culte" rămîn, dintr-o perspectivă istorică mai largă, un adaos, totuși secundar, în ciuda faptului că în epocă se etala oarecum în avanscena mișcării și impunea realmente prin proporțiile sale.

Culegerea alcătuită de Tiberiu Avramescu ne încredințează, de altfel, de penetrația excepțională a înrîuririi socialiste în rîndurile tineretului studios în epocă. Informațiile pe care ea le furnizează dau temeiul cuvenit afirmațiilor care s-au făcut în acest sens. Mai mult încă. Culegerea se recomandă cea mai completă sursă de informare despre anumite laturi ale fenomenului socialist cum a fost, de pildă, activitatea cercului socialiștilor studenți români de la Paris. Despre componenții acestui cerc, despre preocupările și legăturile lor cu mișcarea socialistă din Franța, dar mai cu seamă, bineînțeles, despre rolul lor în cadrul mișcării socialiste din țară întîlnim în culegere lămuriri utile, susceptibile să satisfacă curiozitatea nu numai a cititorului obișnuit, dar și a celui specializat.

Este o constatare curentă că marele contingent al participanților la mișcarea socialistă, mai ales la activiatatea cultural-ideologică a acesteia, era dat de tineri sau foarte tineri intelectuali. Ceea ce se cuvine subliniat este condiția extrem de modestă a majorității tinerilor studioși atrași de mesajul socialist. Doar un mănunchi restrîns provenea din familii cu adevărat avute (un Vasile Morțun, un Al. Radovici, un George Diamandy sau I.C. Atanasiu etc.). Majoritatea covîrșitoare pornea de jos, iar unii — destul de mulți — trebuiau să lupte cu mizeria în formele ei cele mai aspre. Condiția „proletariatului cult" era cum nu se poate mai bine întruchipată de însiși participanții la mișcarea socialistă. Adversitatea unei societăți clădită pe nedreptate și exploatare a lovit din plin pe foarte mulți tineri intelectuali socialiști. Afară de aceasta n-au lipsit nici măsurile opresive luate expres de autorități. Nu e cazul să insistăm aici asupra faptului că în condițiile unor relative libertăți constituționale, guvernanții au adoptat legea expulzării vizînd direct pe socialiști. Și au aplicat-o, apoi, mai ales împotriva lor. Și nu e cazul să reamintim persecuțiile îndreptate împotriva învățătorilor atrași de ideile socialiste, cu fiecare moment al activizării luptelor sociale la sate.

Iar șirul tinerilor intelectuali socialiști care s-au stins în mizerie — uneori în condiții dramatice — între douăzeci și treizeci de ani — e dureros de lung. E cazul să mai amintim aici pe Raicu Ionescu-Rion — o mare speranță a mișcării, pe tinerii poeți Ștefan Petică, Ion Păun-Pincio, Traian Demetrescu, pe medicii Ștefan Stînică și mai puțin cunoscuții Vranialici și Rolun, sau pe muncitorul Constantin Olcescu? Faptul nu ține doar de circumstanțele întîmplătoare ale unor destine individuale. El are și o semnificație socială și e capabil să răsfrîngă o anumită stare de lucruri cu atît mai mult cu cît mai nepăsători și indiferenți se arătau factorii sociali responsabili față de ea. Socotesc, de aceea, că ar fi trebuit inclus în ediție articolul lui Gherea *Morții noștri*, prilejuit de stingerea prematură a studentului socialist Iosif Bolocan (despre care amintește Tiberiu Avramescu în *Notă asupra ediției*). Sînt cîteva observații în articolul lui Gherea care depășesc cadrul unui destin individual.

Un element substanțial care conferă culegerii de amintiri calitatea lucrului bine făcut este aparatul critic al lucrării, foarte bogat și minuțios întocmit. Este ușor de închipuit că fiind vorba de amintiri, prin fața cititorului defilează o nesfîrșită suită de persoane, de militanți ai mișcării, de ziariști, literați și oameni politici, români și străini. În toate cazurile Tiberiu Avramescu a căutat să dea lămuririle de rigoare sau să furnizeze măcar utile puncte de reper (că se putea insista, în anumite cazuri, sau completa referirile, în altele, o știe, cred, foarte bine autorul însuși).

www.dacoromanica.ro

Toate cele amintite fac din culegerea îngrijită de Tiberiu Avramescu o reușită deplină a tipăriturilor de acest gen. Valoarea informativă a amintirilor și nivelul ridicat al execuției lucrării vor aduce contribuția cuvenită la stimularea cercetării fenomenului socialist la sfîrșitul secolului al XIX-lea și la înțelegerea lui.

O confirmare a celor de mai sus este chiar cartea lui Z. Ornea, *Curentul cultural de la „Contemporanul"*. Privitor la această ultimă carte a unui autor care a scris mult despre mișcarea de idei din România se poate spune că ea cumulează parcă atît calitățile, cît și minusurile celor anterioare. Este vizibilă, spre exemplu, dorința de a da explicației un suport cît mai larg de argumente, de a o susține cît mai amplu, după cum este evident și caracterul pletoric al compoziției, tentația autorului de a spune „tot ce știe", indiferent că comentariul se subsumează sau nu, temei. De asemenea, sînt demne de remarcă savoarea și siguranța stilistică, dar și aici transparența expresiei tinde să devină efect gratuit.

Dar să urmărim mai de aproape noua lucrare a lui Z. Ornea. Punctul său de plecare îl constituie faptul că mișcarea de idei cunoscută sub denumirea „*Curentul de la „Contemporanul"*" are un caracter „prin excelență cultural". Afirmația este, neîndoios, adevărată, dar ea nu constituie o noutate. Astăzi încărcătura ei polemică cu aserțiunile care acreditau o viziune precumpănitoare literar-artistică „curentului de la Contemporanul" are un efect redus și nu poate, oricum, pretinde la refondarea analizei acestui curent. Un alt postulat al lucrării este că prin „curentul de la „Contemporanul" trebuie înțeleasă o structură cultural-ideologică mai largă decît publicația care i-a împrumutat numele înglobînd întreaga acțiune culturală inspirată de mișcarea socialistă la sfîrșitul secolului al XIX-lea (ultimele două decenii). Este vorba de un ansamblu coerent, de o structură unitară subsumată acelorași obiective, degajînd aceeași viziune, aceeași stare de spirit, animată de aceleași idealuri. Dar să-l lăsăm pe autor să-și precizeze gîndul: „Semnificația curentului nu poate fi realizată cum se cuvine dacă nu integrăm aici tot ceea ce a fost manifestare a sa valabilă (cu deosebire în publicistică și spiritul public) pînă la 1900. Ne-am extins deci investigațiile cu încă un deceniu, închipuind un ansamblu cuprinzător și coerent. Coerent pentru că în acest deceniu care încheie veacul nu se realizează numai închiderea circumferinței, dar se și produc evenimente sau luări de atitudini esențiale ... Am păstrat totuși denumirea curentului după cea a revistei fundată în 1881 de Ioan Nădejde Și aceasta deopotrivă pentru că a beneficiat de cea mai lungă existență dar și pentru că, prin ceea ce a semnificat, a creat climatul necesar emergenței întregului curent" (p. 15) Cele spuse de Z. Ornea sînt perfect adevărate, numai că n-au și darul noutății. Sînt spuse poate mai pregnant și sînt demonstrate printr-o cercetare detaliată, ceea ce înseamnă, oricum, mult.

Pentru a examina „dosarul problemei" Z. Ornea privește într-un amplu capitol inițial principalele publicații cultural-științifice aparținînd mișcării socialiste. O minuțioasă reconstituire a structurii tematice, a problemelor de ordin redacțional, mai ales în cazul „Contemporanului" care e urmărit în detaliu, microscopic, ocupă cea mai mare parte a capitolului. Sigur, Z. Ornea nu s-a limitat doar la latura tehnică redacțională. În discuție intră și probleme de orientare a publicațiilor, de conținut a articolelor publicate căci ceea ce urmărește autorul e să recompună profilul specific al activității publicistice socialiste.

Considerațiile de ordin mai general nu salvează însă prezentarea pur fragmentară și fărămițată a publicației. Proiectînd o lumină atît de stăruitoare pe fiecare detaliu, pe neajunsurile și neîmplinirile fiecărui număr sau articol de revistă, pe avatarurile întocmirii fiecărui sumar, pe calitatea hîrtiei și schimbarea tipografiilor, analiza amenință să zdruncine întregul edificiu. Minuția diagnostică — făcută, e drept, din cea mai curată pornire — încorsetează zdravăn publicația ! Lectura este totuși interesantă, mulțumită calităților de stil, alternării detaliilor pitorești cu observațiile generalizatoare, științei cu care este condusă expunerea — amestec de ingenioasă savoare și întortochiere.

Cel de al doilea capitol al lucrării tratează aspectele de ordin general ale mișcării muncitorești și socialiste din România în ultimele decenii ale secolului trecut. Pentru necesitățile în sine ale temei alese de Z. Ornea spre studiu, acest capitol este mult prea larg dezvoltat, iar ca cercetare de sine stătătoare ea are prea puține momente de originalitate. Concentrarea materiei la cadrul necesar ar fi fost, neîndoios, în beneficiul temei. Altel autorul s-a simțit dator să reia lucruri devenite comune în istoriografia problemei. (S-ar fi cuvenit o mai explicită menționare a faptului, nu numai pentru uzul cititorului de masă, dar și pentru uzul vocilor critice înclinate să vadă în cartea lui Z. Ornea o adevărată enciclopedie politică și culturală [1].

[1] Deslănțuit, Paul Georgescu scrie în „România literară" : „Autorul (e vorba de Z. Ornea) spirit metodic și exhaustiv, obișnuit să parcurgă toate materialele și să analizeze toate aspectele ,

www.dacoromanica.ro

Ar fi inutil să însoţim meandrele expunerii lui Z. Ornea, de la cercurile revoluţionare ale deceniului al VIII-lea al secolului trecut pînă la fenomenul „generos" din 1899. Sînt totuşi de semnalat cîteva improprietăţi de interpretare. Astfel, trecerea la marxism a mişcării socialiste este privită mai ales prin motive redacţionale — consolidarea poziţiei „Contemporanului", apariţia „Dreptu rilor omului" şi a „Revistei sociale" etc. Despre sensul mai pofund al fenomenului nu întîlnim ceea ce era necesar de spus.

Nici incursiunile în mişcarea socialistă internaţională, mai ales cea germană, cu toată siguranţa pe care o afişează nu exprimă exact situaţia. A judeca fundamentul teoretic al socialismului german la sfîrşitul secolului trecut, în termenii în care se judecă în lucrare, este a schematiza şi simplifica prea mult; atît de mult încît legalismul profesat de Nădejde apare o copie fidelă a celui promovat de socialiştii germani, iar reformismul — un fel de fatalism al epocii (vezi p. 218 — 224).

La fel, concepţia lui Lenin vizînd problema agrară nu se funda pe ideea împroprietăririi ţăranilor. De unde scoate autorul aşa ceva?

În loc să se stăruie inutil asupra problemei agrare la sfîrşitul secolului trecut (ba se apelează, fără nici o motivaţie plauzibilă, şi la „Neoiobăgia"), s-ar fi cuvenit o mai stăruitoare aplecare asupra caracteristicilor gîndirii materialist-istorice a mişcării socialiste, a fundamentelor teoretice ale acestei gîndiri. Descifrarea temeiurilor conceptuale ale socialismului român ar fi ajutat să se înţeleagă mai deplin şi răsfrîngerea acestora în planul acţiunii culturale şi a celei de critică literară. Fiindcă sectorul criticii şi al ideologiei literare este legat de momentul asimilării critice a fenomenului românesc în ansamblul său, de edificarea unei conştiinţe critice, din perspectiva intereselor de clasă proletare, asupra acestui fenomen.

Partea de rezistenţă din capitolul al II-lea este dată de tratarea serioasă şi principială a dezerţiunii „generoşilor", în 1899, a complexului de împrejurări care au dus la acest act şi a sensului lui profund. În condiţiile în care în literatura de specialitate se observă o anumită debusolare faţă cu problema amintită, Z. Ornea reface cu fineţe procesul care a dus la impasul din 1899 al mişcării socialiste, al P.S.D.M.R. Explicaţia circumstanţelor nu înseamnă şi justificarea lor. Demersul întreprins de nucleul generos în 1899 de a transforma Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România într-un Partid Naţional-Democrat rămîne ca un act de dezerţiune cu un vădit caracter de clasă proliberal. Aceasta este semnificaţia lui obiectivă şi numai în acest cadru sînt permise şi posibile eventualele glosări în jurul motivaţiilor subiective, a intenţiilor şi stării de spirit a grupării „generoşilor". Evident, găsim binevenite disocierile care se fac între nucleul activ, militant proliberal şi între acei reprezentanţi ai „păturii culte" care se retrag din mişcare, păstrînd nostalgia acesteia, neurmărind deci o intervertire a sensurilor şi raţiunii mişcării, aşa cum procedau de fapt „generoşii" convertiţi la politica militantă liberală.

Curentul de la „Contemporanul" a contribuit într-o măsură de loc neglijabilă la formarea spiritului ştiinţific în ţara noastră, la promovarea valorilor autentice ale ştiinţei, la crearea unei atitudini responsabile faţă de cultivarea ştiinţei şi chiar de popularizarea rezultatelor acesteia. În filele prestigioasei reviste ieşene întîlnim diferite modalităţi de a promova spiritul ştiinţific. Chiar campania de demascare a plagiatelor, dusă cu atîta perseverenţă, atît de incisiv şi atît de gustată în epocă era, în fond, o pledoarie ardentă pentru onestitate şi seriozitate în ştiinţă. Este de asemenea cunoscută sensibilitatea redacţiei revistei faţă de marile descoperiri ştiinţifice ale acelei vremi, în special faţă de darvinism, după cum este notorie receptivitatea ei faţă de activitatea personalităţii ştiinţei româneşti. Acest lucru s-ar fi cuvenit tratat mai compact în lucrarea pe care o discutăm unde întîlnim destule menţiuni, dar dispersate şi fragmentate.

---

a crezut necesar să nu se oprească doar la reflectarea, în presă, a problemelor, ci să prezinte sub o examinare riguroasă însăşi structura şi devenirea mişcării politice şi de idei ce a ştiut să anime aceste reviste. Z. Ornea ne-a obişnuit cu aceste cercetări polimorfe, în care economistul, sociologul şi politologul sprijină şi întregesc fericit rîvna fertilă a istoricului literar. Multidisciplinaritatea în acţiune aliată cu o seriozitate funciară dau şi acestui volum densitate şi pondere. Se mai adaugă — e nevoie să o reamintesc? — fineţea psihologului şi un tact excelent în echilibrarea şi dozarea argumentelor, în folosirea armonioasă a diverselor discipline şi planuri". Trecînd la suma scrierilor lui Z. Ornea, Paul Georgescu ne încredinţează: „Nimic nu lipseşte aci: situaţia economică, evoluţia procesului social şi ideologiile generate de acestea, organizaţiile politice în funcţionarea mecanismelor lor intime şi raporturile lor de forţă, mişcările culturale exprimînd forţele în conflict privite în dubla lor funcţie de determinare şi autonomie, în sfîrşit, rolul exact şi nuanţat al personalităţilor care acţionînd în mai multe planuri au reprezentat aceste curente, imprimîndu-le — firește — marca specifică a caracterelor lor" („România literară", nr. 35 din 1 septembrie 1977). Realizările efective ale celui în cauză l-ar fi scutit de asemenea stridenţe.

www.dacoromanica.ro

În forjarea spiritului ştiinţific un rol deosebit l-a avut propagarea concepţiei filozofice materialiste. Gruparea din jurul revistei „Contemporanul" şi în primul rînd figura tutelară a publicaţiei, Ioan Nădejde, au acordat propagandei materialismului o importanţă excepţională. Acţiunea era necesară nu nu mai pentru fundamentarea filozofică a gîndirii ştiinţifice, dar avea şi o implicaţie ideologică şi politică de prim ordin.

Z. Ornea stăruie în mod justificat asupra acestor probleme, cu unele apăsări exagerate pe aproximarea de către Nădejde a conceptului filozofic modern marxist de materie. În fond nici nivelul dezvoltării teoriei filozofice, nici dezvoltarea ştiinţei în epocă, la care se adaugă împregnarea gîndirii lui Nădejde de unele elemente pozitiviste, nu au permis lămurirea categoriei filozofice de materie, aşa cum s-a cristalizat mai tîrziu prin scrierile lui Lenin. Sînt însă demne de relevat acele elemente care depăşesc materialismul pozitivist de tip büchnerian şi pe care Z.Ornea le pune cum se cuvine în valoare.

Prin realizările efective şi prin impulsurile pe care le-a determinat, activitatea de la „Contemporanul" înscrie, desigur, un moment remarcabil în evoluţia gîndirii materialiste din ţara noastră. Este un temei care îndreptăţeşte desele reveniri la problemă şi ampla dezvoltare din lucrarea lui Ornea.

Nici în literatura anterioară şi nici în lucrarea de faţă nu întîlnim însă o analiză mai atentă, la obiect, a activităţii lui Nădejde în domeniul istoriografiei şi lingvisticii. Or, aşa cum se remarcă şi în ultima cercetare, Nădejde s-a preocupat intens de aceste domenii. Sînt domeniile în care spiritul rector al „Contemporanului" încearcă să se afirme ca deschizător de drumuri. Din păcate aci l-au pîndit destule eşecuri, originalitatea lui a fost mai mult şocantă decît fertilă şi creatoare. Oricum, era cazul ca în cuprinsul lucrării *Curentul cultural de la „Contemporanul"* să se deschidă asupra problemei o discuţie mai temeinică, dacă nu deplin edificatoare.

Ceea ce a reuşit însă lui Z. Ornea este creionarea portretului uman şi spiritual al lui Nădejde, ca şi demersul menit să descifreze locul său în cuprinsul mişcării socialiste şi a vieţii culturale din ţara noastră de la sfîrşitul secolului al XIX-lea. Aprecierile lui Ornea sînt aproape de realitate. Sondajul său în universul moral şi spiritual al lui Nădejde, consideraţiile asupra motivaţiilor interioare a orientării mentorului de la „Contemporanul" dau destule elemente de înţelegere a personalităţii lui Nădejde şi a rolului său în mişcarea socialistă.

Neconvingătoare pare negarea aptitudinilor de conducător ale lui Nădejde, în afară de o voinţă tenace şi seacă, autoritară şi categorică. În realitate, Nădejde era dotat, totuşi, cu unele calităţi, faţă de alte prezumtive figuri conducătoare ale mişcării socialiste. Nu este vorba de trăsături ale conducătorului de anvergură, dar de trăsături necesare la un anumit eşalon de conducere. Chiar pedanteria şi spiritul său de ordine, tenacitatea şi capacitatea de a rezista la un efort sistematic mai îndelungat, „tipicăreala" sa, dacă îmi este permisă expresia, erau necesare pentru munca de organizare şi de îndrumare a mişcării socialiste. Aceste elemente, umbrite desigur de multe defecte, au fost luate, probabil, în considerare cînd s-au încredinţat lui Ioan Nădejde posturi cheie în mişcarea socialistă.

Ultimele două capitole, însumînd aproximativ o treime din lucrare, tratează ceea ce Z. Ornea numeşte „o nouă orientare în ideologia şi critica literară" şi fenomenul literar în paginile publicaţiilor socialiste. Cum este de înţeles, figura centrală este aci Dobrogeanu-Gherea a cărei activitate în cîmpul criticii şi esteticii literare este investigată de Ornea cu pasiune şi interesa. Într-o manieră personală, uzînd de mijloace de investigare care dau prospeţime şi relief unei teme vechi de aproape 100 de ani, Z. Ornea, contribuie, la recitirea modernă a operei critice a lui Dobrogeanu-Gherea. Desigur, problemele sînt aceleaşi — raportul dintre estetic şi social-istoric, relaţia categorială formă şi conţinut în creaţia artistică, teză şi tendinţă în opera de artă, idealul social şi actul creator etc. etc. Textul lui Z. Ornea se impune prin noutatea viziunii şi prin puterea combinatorie a elementelor de analiză. Nu-i mai puţin adevărat că există şi aci o anumită ostentaţie în fixarea punctelor de vedere şi digresiuni nepermis de lungi pînă să se intre propriu zis în miezul chestiunii de studiat. Iar dacă tot s-a căutat fixarea lui Gherea în contextul criticii literare profesate de proeminenta tripletă socialistă — Lafargue, Mehring şi Plehanov — ar fi trebuit să se stăruie mai mult asupra acestui moment deschizător de orizont european faţă cu activitatea de critică literară a lui Gherea.

Ca şi în prefaţa la antologia de *Studii critice* apărută în 1976, Z. Ornea centrează întreaga argumentare în jurul ideii că Gherea are calitatea necontestată de întemeietor al „criticii moderne, analitice şi demonstrative, a criticii totale (complete)". Dovada cea mai concludentă, ar consta în repudierea estetismului pur de către Gherea şi în considerarea creaţiei estetice într-o largă perspectivă care permite relevarea articulaţiilor artei cu planul social-istoric, cu psihologia socială a unei epoci, cu ansamblul fenomenelor care dau conţinut acesteia. Iar cum învinuirea ce s-a adus lui Dobrogeanu-Gherea a fost aceea că priveşte funcţia artei dintr-un punct de vedere îngust sociologic Z. Ornea ţine să demonstreze contrariul cu obstinaţie. Din păcate, el forţează

www.dacoromanica.ro

nota, atribuindu-i lui Gherea calități de fin dialectician în abordarea fenomenului artistic. Citatele pe care Ornea le aduce în sprijinul tezei sale se găsesc, negreșit, în opera magistrului, dar problema nu este aceasta, ci a rolului și ponderii lor în ansamblul operei gheriste. Or aci, oricum am potrivi-o, ceea ce l-a interesat în primul rînd pe Gherea a fost substanța ideatică a operei de artă, mesajul pe care ea îl degajă și deci semnificația idealului artistic al creatorului de frumos (Contactul lui Gherea cu estetica profesată de revoluționarii democrați ruși V. G. Belinski, N. A. Dobroliubov și N. G. Cernișevski a fost extrem de puternic. Acest lucru nu e pus suficient în lumină). Nu este întîmplător că domeniul esteticului propriu zis nu a intrat adînc în preocupările lui Gherea. (El nu se întreabă ce e arta, ci analizează opera de artă, creația artistică în raport cu dezvoltarea societății. Iar în realism el vede „adevărul vieții", deci afirmarea ipso facto a militantismului social).

În paginile *„Curentului cultural de la „Contemporanul"* avem o lectură *orneană*, a lui Gherea, nu sensul cel mai propriu al ideilor gheriste. De aceea și teza cu privire la calitatea lui Gherea de întemeietor al criticii moderne trebuie luată cu circumspecția cuvenită. Ideea de modernitate se referă, în fond, la achizițiile anterioare? Sau. are o valabilitate dincolo de aceste achiziții, prefigurînd drumul evolutiv al criticii literare românești? Și într-un caz și în altul este prea mult spus, deși o anumită parte de adevăr se regăsește în fiecare dintre întrebările formulate.

Dar, lăsînd la o parte fundamentul filozofic idealist al concepției lui Maiorescu despre artă, nu fac decît să reiau un loc comun afirmînd că și sub aspectul relevanței și al implicării sale în întreaga evoluție a vieții literare românești, operei critice a lui Maiorescu i-a revenit un alt destin. Cît privește consonanța tipului de critică profesat de Gherea cu cel actual, trebuie să se țină seama de diferențele calitative de nivel. Așa încît *non idem est si duo dicunt idem*. Gherea a căutat să facă o critică analitică și „explicatoare" pe care a socotit-o, singur, modernă. Chestiunea este *cum* a explicat și *cît* de modernă este, în realitate, proiectul său critic. (Prin aceasta nu negăm, bineînțeles, elementele anticipative ce se regăsesc în opera sa critică).

Meritul *istoric* al lui Dobrogeanu-Gherea este că a sesizat o problematică nouă, noi modalități și căi de investigație și că a încercat să le impună atenției opiniei literare a epocii. De asemenea, în polemicile angajate, el a știut să se situeze la înălțimea discuției și să-și apere iscusit punctul de vedere. Prin aceasta Dobrogeanu-Gherea și-a înscris trainic numele în istoria criticii și esteticii literare românești nemaifiind nevoie de postularea unor asemenea determinative ca „întemeietor al criticii literare moderne, totale (complete)".

Repunînd în discuție problema raportului teză-tezism în opera lui Gherea, Z. Ornea se îndepărtează, de fapt, de la sensul precis pe care l-a vizat teoreticianul socialist. El socotește că disocierea este oarecum superfluă fiindcă opera de artă, fiind o construcție mentală, presupune o anumită teză (vezi p. 360). Știm însă foarte bine că disocierea cu care opera Gherea avea o valoare ideologică greu de subestimat. Ea prevenea împotriva impunerii în artă a unor scopuri didactice sau de propagandă, a confecționării „directivate" a operelor de artă, deci a degradării chipului artei și valorilor pe care le implică. Iar dacă proza modernă „tezistă" se dezvoltă fără să sufere din cauza disocierilor lui Gherea, arta nu ar avea decît de suferit dacă s-ar nesocoti sensul real al situațiilor vizate de criticul marxist.

Cum este de înțeles, Z. Ornea se oprește nu numai la opera și la activitatea lui Gherea, ci privește întregul curent de critică literară de la „Contemporanul". El face referiri frecvente la „tinerii din constelația curentului de la «Contemporanul»": Sofia Nădejde, Anton Bacalbașa, Garabet Ibrăileanu, H. Sanielevici etc. Nu este uitat nici Raicu Ionescu-Rion. Uitat nu este, dar neglijat întrucîtva, dacă ne gîndim că Ionescu-Rion era cel mai talentat în pleiada tinerilor socialiști.

Excesele sale, destule și mari, se datorează, sîntem înclinați să credem, mai ales vîrstei tinere. În schimb, unele considerații penetrante ale lui Rion lasă să se întrevadă o minte puternică și luminoasă (Rion a deschis mai decis discuția în problema substratului de clasă în creația și judecata artistică — e drept cu multe stîngăcii — deși n-a realizat asemenea analize cum sînt ale lui Gherea despre cauzele pesimismului eminescian (sociale și de clasă) sau despre Coșbuc — poet al țărănimii).

Lucrarea lui Z. Ornea revine în mai multe rînduri la ideea continuității curentului de la „Contemporanul" prin sămănătorism și poporanism atît pe planul mișcării de „luminare și educare", cît și al evoluției vieții literare. În domeniul literar, mișcarea din jurul celor două curente ar certifica, prin valorile afirmate de ea, unele deziderate ale ideologiei literare de la „Contemporanul" (vezi p. 408). Nu mai puțin concludentă ar fi, după Ornea, vocația cultural-educativă a celor două curente, amintind atît de stăruitor mesajul lăsat de „Contemporanul".

Fără să negăm valabilitatea unor asociații și posibile căi de investigație, socotim necesare unele precizări. Chiar în spațiul acțiunii de „luminare și educare" sînt cu totul altele mobilurile și sensul obiectivelor urmărite de socialiști, pe de o parte, de sămănătoriști și poporaniști, pe de

www.dacoromanica.ro

alta. Iar structura interioară a celor două curente explică foarte bine interesul lor pentru aspectele educaționale spre a nu mai fi nevoie de a-l explica prin impulsuri exterioare și filiații de curente.

Pentru Z. Ornea ideea prelungirii curentului cultural de la „Contemporanul" prin poporanism și sămănătorism este însă una mai generală. Nu o găsim însă de loc inspirată. Nu pentru că literatura de la „Contemporanul", minoră în peisajul dezvoltării literaturii române, nu ar avea consonanțe și similitudini tematice cu cea profesată de sămănătoriști sau poporaniști. Problema este însă că linia de mișcare a literaturii române, la începutul secolului al XX-lea, în ce are semnificativ și valoros, nu se înscrie în patul procustian al celor două curente (așa cum s-ar deduce din opiniile lui Z. Ornea). Desigur, ca viziune și atmosferă, cele două curente au influențat mișcarea culturală și literară, dar aceste curente nu subsumează creația artistică și literară și evoluția ei.

După afirmarea extraordinară a capacităților spirituale ale poporului nostru la sfîrșitul secolului al XIX-lea prin marile nume ale literaturii noastre — Eminescu, Creangă, Caragiale — începutul secolului al XX-lea se anunță ca o perioadă de acumulări, de căutări în vederea înnoirii mijloacelor de expresie și a viziunii artistice, de diversificare și efervescență publicistică literară. Parțial aceste căutări se vor cristaliza chiar acum în realizări semnificative, parțial ele își vor găsi expresie materială între cele două războaie mondiale. Fără să minimalizăm însemnătatea curentului sămănătorist și poporanist în viața culturală din primele două decenii ale secolului nostru linia de mișcare a literaturii române ne trimite la scrisul lui Sadoveanu și Arghezi, Gala Galaction și Agîrbiceanu, Goga și Minulescu etc., la care se adaugă, bineînțeles, scriitorii mai vechi.

Iar în privința criticii literare înnoirea autentică a domeniului și modernizarea lui e adusă de Eugen Lovinescu, nicicum de Nicolae Iorga.

În ciuda existenței diferitelor curente cultural-ideologice, social-politice și culturale din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea stratul de profunzime al corpului de cultură românesc se prezintă mai mult sau mai puțin unitar. Desigur, curentele cultural-ideologice cunoscute — de la junimism la poporanism — au colorat specific fizionomia anumitor perioade. Mai importante au fost, poate, acele acumulări înnoitoare și de o factură atît de diversă de la începutul secolului al XX-lea, care, fără să inaugureze o fază decisivă de dezvoltare, vor concura la cristalizarea acesteia între cele două războaie mondiale.

Este în cele spuse mai sus o posibilă alternativă la modul în care ni se sugerează în paginile lucrării pe care o discutăm, dezvoltarea vieții cultural-literare a țării la sfîrșitul secolului al XIX-lea și în primele decenii ale secolului nostru.

*

Oricum ar fi, cartea lui Z. Ornea rămîne o lectură incitantă, plină de interes, îndemnînd la reflecție și invitînd la replică. Nu toate părțile cărții sînt la fel de consistente și nu toate susținerile sale par să reziste (Demonstrarea caracterului cultural al curentului de la „Contemporanul", cum s-a observat în alte recenzii, presupunea un capitol final concluziv). În ciuda armăturii de argumente cu care autorul caută să-și sprijine ideile și a senzației de suprasaturație documentară pe care caută s-o inspire, cartea se resimte tocmai de pe urma prea marii lejerități cu care se construiesc aceste argumente, a discrepanței dintre capacitatea de sugestie și forța analizei. Dacă nu este o operă de anvergură, cartea lui Ornea rămîne un studiu avizat, competent și frumos scris, care va putea fi oricînd consultat cu folos.

Alături de antologia literară despre vechea mișcare socialistă întocmită de Tiberiu Avramescu — lucrare documentară de referință — cartea *Curentul cultural de la „Contemporanul"* se înscrie între aparițiile reprezentative din ultima vreme în domeniul pe care-l tratează.

Damian Hurezeanu

www.dacoromanica.ro

SESIUNEA DE COMUNICĂRI PE TEMA „ACTIVITATEA REVOLUȚIONARĂ A LUI NICOLAE BĂLCESCU ȘI ROLUL SĂU ÎN DESFĂȘURAREA REVOLUȚIEI ROMÂNE DE LA 1848"

Cu prilejul comemorării a 125 de ani de la moartea cunoscutului revoluționar român, în zi a de 19 noiembrie 1977 la București a avut loc o sesiune de comunicări pe tema „Activitatea revoluționară a lui Nicolae Bălcescu și rolul său în desfășurarea revoluției române de la 1848". Manifestarea s-a desfășurat sub egida Academiei de științe sociale și politice a R. S. România și a Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.

Cuvîntul de deschidere al lucrărilor sesiunii a fost rostit de prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu, președintele secției de istorie și arheologie a Academiei de științe sociale și politice, directorul Institutului de istorie „N. Iorga". În cuvîntul său vorbitorul a delimitat principalele valențe ideologice și politice ale activității marelui democrat-revoluționar, a relevat dimensiunile europene ale operei sale, ca și corelația național—internațional în gîndirea și efortul său politic.

Dr. Dan Berindei, cercetător științific principal la Institutul de istorie „N. Iorga", a susținut comunicarea *Bălcescu — om de cultură și istoric militant*. Făcînd o documentată trecere în revistă a formației intelectuale a lui N. Bălcescu, autorul a pus în evidență remarcabilele calități cu care acesta a fost dotat. Cercetătorul a evidențiat acele domenii spre care cercetarea minuțioasă a lui Nicolae Bălcescu s-a orientat cu precădere : istoria, filozofia, economia politică. Coordonatele principale pe care s-au axat activitatea sa politică ca și studiile cu caracter istorico-filozofic au fost unitatea națională și independența de stat. Prin scrisul și faptele sale, puse în slujba poporului din care făcea parte — a apreciat autorul comunicării — Bălcescu ne devine apropiat, este contemporanul nostru.

Despre *Concepția lui N. Bălcescu despre libertate și egalitate ca dimensiuni esențiale ale progresului istoric* a vorbit Gheorghe Epure, cercetător științific la Institutul de filozofie. Comunicarea a urmărit modul în care cele două concepte s-au reflectat în opera cunoscutului revoluționar, subliniind dubla lor determinare : politică și socială.

Vorbitorul a insistat asupra premisei potrivit căreia revendicările cu caracter egalitarist — conținute de programul politic preconizat de Bălcescu — au constituit un jalon politic important în jurul căruia s-a axat, ideologic vorbind, lupta împotriva perimatei orînduiri feudale. În ceea ce privește problema libertății ipoteza cea mai plauzibilă este aceea că acest ideal s-a repercutat în opera sa mai ales ca urmare a învățămintelor revoluției de la 1848.

Dr. docent Cornelia Bodea a tratat despre *Revoluționarul N. Bălcescu și făurirea României moderne*. Pe baza unor recente cercetări autoarea a urmărit să releve încadrarea cu pregnanță a lui Nicolae Bălcescu în curentul revoluționar din deceniul IV al veacului trecut, coexistența celor trei factori (politic, social și național) în programul acestui curent și a subliniat totodată rolul deosebit jucat de liderul pașoptist în asigurarea condițiilor de făurire a României moderne.

Dr. Gheorghe Dobre, cercetător principal la Institutul de economie socialistă, s-a ocupat de *Problemele creșterii economiei românești în opera lui N. Bălcescu*. Preocupat de situația agriculturii românești în perioada amintită, caracterizată prin persistența relațiilor feudale și înzestrare tehnică înapoiată, Bălcescu a văzut în emanciparea și împroprietărirea țăranilor singura soluție corespunzătoare și viabilă. Autorul a relevat elementele novatoare din gîndirea economică a lui Bălcescu : crearea de noi pîrghii economice și sporirea gradului de dotare tehnică a agriculturii românești (ceea ce implicit ar fi dus, cu un termen modern, la sporirea productivității muncii). Concomitent cu aceste soluții el a întrevăzut necesitatea creării marii industrii prelucrătoare ca important pivot al dezvoltării economice a țării.

„REVISTA DE ISTORIE", Tom 31, nr. 1, p. 141—147, 1978.

www.dacoromanica.ro

Un subiect de un deosebit interes și anume *N. Bălcescu despre tradițiile vieții statale unitare și independente a românilor* a abordat dr. Nicolae Copoiu, șef de sector la Institutul de studii istorice și social-politice. Incursiunea făcută de cercetător în cuprinsul principalelor scrieri social-politice ale marelui istoric a prilejuit evidențierea stăruinței cu care acesta și-a axat investigația asupra marilor epoci de viață independentă din evoluția istorică a societății românești și în mod deosebit asupra figurii marelui înfăptuitor al celei dintîi uniri politice, voievodul Mihai Viteazul. Demersul teoretic întreprins de N. Copoiu a reafirmat perfecta concordanță dintre ideal și faptă în conduita remarcabilului luptător pentru cauza națională românească care a fost Nicolae Bălcescu.

Opera lui N. Bălcescu și rolul ei în cultura românească contemporană și-a intitulat comunicarea conf. univ. Pompiliu Marcea de la Facultatea de limba și literatura română a Universității din București. Tema principală pe care a fost axată expunerea a fost impactul puternic provocat de lucrările lui Bălcescu în epocă, precum și persistența acestui ecou în generațiile literare care au urmat. Ultima parte a comunicării a reliefat ipostaza Bălcescu — subiect al literaturii românești contemporane, care s-a bucurat de multă receptivitate în rîndul publicului cititor iubitor de istorie.

Lt. col. Niculae Niculae de la Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară s-a oprit asupra subiectului *Nicolae Bălcescu — istoric și teoretician militar.* În opinia referentului izvorul preocupărilor lui Bălcescu în această direcție trebuie căutat în activitatea sa politică. În cadrul comunicării s-au evidențiat cele două deziderate fundamentale preconizate de militantul revoluționar, în domeniul pregătirii militare a națiunii : înarmarea populară și ridicarea la luptă a întregii națiuni în caz de nevoie — ce au o remarcabilă corespondență cu principiile actuale ale doctrinei militare românești.

Vasile Niculae, cercetător științific la Institutul de studii istorice și social-politice a fost prezent cu comunicarea *Aprecieri ale mișcării muncitorești revoluționare, ale P.C.R. despre personalitatea lui Nicolae Bălcescu.* Continuatoare a idealurilor de luptă ale generației de la '48 mișcarea muncitorească și socialistă din România a ridicat pe o treaptă superioară acest program, l-a îmbogățit și i-a asigurat o fundamentare profund științifică. În acest context în comunicare s-au făcut numeroase mențiuni ale referirilor la marele democrat revoluționar, fie conținute în organele de presă ale mișcării muncitorești, fie în opiniile unor cunoscuți militanți și publiciști socialiști (C. Dobrogeanu-Gherea, Ștefan Petică, V. Morțun, N. Popescu-Doreanu, M. Diaciuc-Dăscălescu ș.a.).

Seria comunicărilor a fost încheiată de Ion Ardeleanu, director adjunct la Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România care s-a oprit asupra temei *Programul P.C.R. despre independență și unitate — permanențe ale istoriei poporului.* Urmărind modul în care carta fundamentală a națiunii noastre reliefează condițiile dificile și deosebite în care s-a derulat lupta pentru unitate și independență a poporului român, autorul comunicării a remarcat ponderea justificată acordată aici evenimentelor secolului XIX, importante jaloane ale progresului social-economic și politic al societății românești.

În această lumină a fost subliniată justețea aprecierii făcută actului de la 1 decembrie 1918 ce marchează încheierea procesului de desăvîrșire a unității de stat a românilor ca și asupra insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste din august 1944, care asigurînd calea deplinei noastre independențe, a deschis o eră nouă în istoria contemporană a patriei.

Prin tematica variată, nivelul superior de tratare și datele furnizate, această manifestare științifică a reprezentat un omagiu al opiniei publice românești contemporane adus acestei prestigioase personalități, simbol al ideii de revoluție și progres, eminent precursor al României moderne.

Marian Stroia

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ CONSACRATĂ ÎMPLINIRII A 70 DE ANI DE LA MOARTEA LUI B. P. HASDEU

Cu ocazia împlinirii a 70 de ani de la moartea lui B. P. Hasdeu, Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu" a organizat, în zilele de 16 —17 noiembrie 1977, o sesiune consacrată vieții și activității marelui istoric, filolog și scriitor. S-au prezentat următoarele comunicări : Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Hasdeu și relațiile lui intereuropene* ; I. C. Chițimia, *Cultura populară în opera lui Hasdeu* ; Lucian Boia, *Istoria critică a românilor — fantezie și știință;* Roxana

www.dacoromanica.ro

Sorescu, *Hasdeu și spiritul polemic*; I. Oprișan, *Valori artistice în foiletonul politic*; Stancu Ilin, *Profesorul Hasdeu*; Nicolae Mecu, *Hasdeu și Academia*; Gr. Brîncuș, *Metodele cercetării lingvistice în concepția lui Hasdeu*; Aurel Petrescu, *Hasdeu în lumina postumelor*; Octavian Onea, *Portretistica familiei Hasdeu*; Despina Spireanu, *Tradiție și inovație în drama istorică*; Corina Popescu, *Umorul lui Hasdeu*; Mihai Vornicu, *Caragiale și Hasdeu*; Vasile Vetișanu, *Semnificația filozofică a operei hasdeiene*.

S-au tratat în general toate marile domenii de activitate ale lui Hasdeu: literatura, istoria, filologia și lingvistica, gazetăria. În mai multe rînduri a fost subliniat interesul său deosebit pentru istorie, chiar preocupările din alte direcții fiind puse adesea în slujba unei mai complete cunoașteri a trecutului. O idee care a revenit frecvent, a fost aceea a caracterului de pionierat a operei hasdeiene, care, prin multe trăsături, anunță, atît în literatură, cît și în sfera științifică, o serie de orientări și realizări ale generațiilor următoare. „Hasdeu — marele precursor" a fost poate tema centrală a acestei sesiuni. În ceea ce privește istoria (și disciplinele înrudite: filologia, lingvistica, etnografia) s-a insistat asupra caracterului interdisciplinar și comparativ al cercetărilor sale, unele depășite în privința materialului faptic, dar foarte moderne prin metodă și concepția de ansamblu.

Sesiunea organizată de Institutul G. Călinescu a constituit o certă reușită, prilejuind o dezbatere, între oameni de profesiuni diferite dar totuși apropiate, asupra uneia dintre cele mai complexe personalități ale culturii românești.

Lucian Boia

SIMPOZION ROMÂNO-AMERICAN PRIVIND INDEPENDENȚA ROMÂNIEI

În zilele de 7 — 9 octombrie 1977, Universitatea din Madison-Wisconsin, Statele Unite ale Americii, a fost gazda unui simpozion dedicat problemelor *Independenței și modernizării în istoria României*.

Prilejuită de însuși faptul că ne aflăm în anul sărbătoririi centenarului independenței de stat a României, această manifestare științifică a fost rodul inițiativei și strădaniilor profesorului Kemal Karpat, renumit specialist în istoria Imperiului otoman și a Orientului Apropiat, de la amintita universitate americană.

Simpozionul, care s-a bucurat de sprijinul Universității din Madison-Wisconsin ca și de cooperarea Bibliotecii Române din New York, și-a propus drept obiectiv, după cum profesorul Karpat a anunțat inițial „să studieze, într-un cadru conceptual, procesul istoric care a produs schimbări social-economice fundamentale în România și care a culminat cu realitatea independenței naționale" [1].

Importanța majoră a subiectului, pe care trebuia astfel să se așeze dialogul, aria largă de aspecte pe care le înglobează fenomenul modernizării și interferențele acestora cu problema independenței au asigurat în rîndurile specialiștilor un interes explicabil pentru lucrările reuniunii.

Acest lucru s-a reflectat din plin în prezența la Madison a unui însemnat grup de istorici din Statele Unite și din România cît și în desfășurarea lucrărilor propriu-zise, în comunicările susținute și în dezbaterile purtate pe marginea lor.

În cele trei zile ale simpozionului au fost expuse un număr de 16 comunicări care au constituit tot atîtea unghiuri de vedere asupra subiectului anunțat.

În prima zi, cea dintîi comunicare a fost prezentată de către Stephen Fischer Galati, profesor la Universitatea din Colorado, și a tratat *Istoria românească și caracterul său relevator pentru studiul transformării sociale și politice în sud-estul Europei ca și în alte părți ale lumii*. Sub acest titlu, autorul a analizat modul în care independența a ajuns să constituie, în Istoria României, o condiție în realizarea unui anumit ritm în procesul de modernizare. A fost subliniat caracterul specific în care s-a manifestat, în diferite epoci, această corelație, în lumina raporturilor dintre forțele interne și externe care au contribuit, în cazul României, la accelerarea sau încetinirea procesului de modernizare.

[1] „Miorița. A journal of Romanian Studies", vol. IV, nr. 2, July 1977, Hamilton, New Zeeland/Rochester, New York, la rubrica *Chronicle*.

www.dacoromanica.ro

Prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu, de la Facultatea de istorie a Universității din București, a ținut apoi comunicarea *Independență și modernizare în România secolului al XIX-lea*. Prezentînd premisele interne și externe, ca și începuturile procesului de modernizare economică și politică a societății românești în secolul trecut, profesorul Ștefan Ștefănescu a insistat asupra condițiilor obiective care, apărute în cursul acestui proces, a condus la ideea necesității independenței de stat. La rîndul ei, dobîndirea independenței în 1877—1878 a făcut posibilă modernizarea într-un ritm mai rapid a vieții economice și politice românești după aceea. Remarcînd principalele momente ale modernizării înfăptuite pînă la primul război mondial, evoluție care a permis înscrierea României pe un loc mai însemnat în arena vieții europene în general, autorul a încheiat accentuînd rolul de premisă fundamentală și factor activ pe care independența României antebelice l-a jucat în realizarea, în 1918, a unității de stat a României.

Profesorul Gerald Bobango, de la Universitatea de stat din Pennsylvania, a vorbit apoi despre *Mișcarea de independență*. Comunicarea a scos în relief importanța atitudinii și acțiunii personale a domnului Unirii în consolidarea poziției principatelor după 1859 și modul hotărîtor în care acestea au contribuit la trasarea unor direcții concrete în urmărirea scopurilor modernizării și independenței, intrate, după 1850, din faza dezideratului în cea a realizării lor practice.

În cea de a doua zi a simpozionului, lucrările au debutat cu comunicarea susținută de dr. Alexandru Duțu, de la Institutul de studii sud-est europene, despre *Impactul independenței asupra modernizării culturii românești*. Autorul a expus mai întîi seria acelor modificări care, rezultînd din lanțul revoluțiilor din anii 1775—1848 și definind însuși procesul modernizării, au făcut din această perioadă epoca celor mai rapide și profunde schimbări în calitatea vieții sociale din istoria de pînă atunci a Europei. Pornind de aici, dr. Alexandru Duțu a abordat apoi modul în care acest fenomen a cuprins și sud-estul Europei. Concluziile au reliefat faptul că procesul modernizării întregii culturi, materiale și spirituale, a popoarelor din regiunea amintită s-a concentrat, datorită unor împrejurări istorice specifice, în jurul problemei renașterii naționale, context în care independența a devenit un factor primordial în polarizarea energiilor transformatoare.

Ladis K. D. Kristoff, profesor la Universitatea de stat din Portland, a expus apoi opiniile sale, cu privire la *Schimbările socio-economice de lungă perspectivă în societatea românească și presiunea crescîndă pentru independență națională*. Autorul a tratat acest subiect pornind de la importanța specială pe care au avut-o, după părerea sa, în procesul dezvoltării economice și sociale factorul situării geografice și a ocupațiilor specifice predominante ale românilor aflați în diferitele regiuni ale teritoriului etnic. Această realitate a condus către necesitatea de neînlocuit a obținerii independenței de stat, care trebuia să asigure continuarea vieții și legăturilor economice stabilite de-a lungul timpului între limitele teritoriului etnic național.

Paul Simionescu, cercetător științific principal la Institutul de etnologie și dialectologie din București a conferențiat despre *Ecourile culturii americane în România în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea*. Autorul, prezentînd o dezvoltare a împrejurărilor care au trezit acel interes ce a făcut posibilă pătrunderea culturii americane în mediul intelectual românesc în ultima jumătate a secolului trecut, a expus principalele aspecte ale acestui fenomen de ira diere prin care, în România, au ajuns cunoscute în perioada amintită, prin traduceri, operele lui Benjamin Franklin, Bret Hart, Edgar Allan Poe, Mark Twain și ale altor autori americani

Dr. Charles Dietman, de la Universitatea din Washington Seattle, a prezentat comunicarea *Dezvoltarea industrială și agrară în România și rolul ei în redefinirea diferențierii de clasa și a conceptului de modernizare și independență*. Autorul a analizat acest subiect utilizînd o serie de date cantitative noi, care i-au permis evidențierea unor concluzii originale privind schimbările intervenite în diferențierea de clasă și modificarea conceptului de modernizare și independență în România interbelică.

Următorul vorbitor, Dr. Marie Neag, de la Universitatea din Youngstown, a susținut comunicarea intitulată *Evoluția sistemului educațional în lumina nevoilor naționale de personal specializat și cadre de conducere*. Pornind de la constatarea că învățămîntul românesc a fost, în decursul întregii sale istorii, strîns legat de nevoile de modernizare pe care le-a resimțit societatea, dr. Marie Neag a stăruit pe larg asupra situației actuale, prezentînd organizarea, obiectivele și conținutul sistemului educațional în România. Au fost trecute în revistă, în acest context, transformările ce au avut loc în învățămîntul românesc după cel de al doilea război mondial, mobilitatea cu care el s-a adaptat nevoilor unui învățămînt de masă, democratic și strîns legat de procesul actual al dezvoltării țării, în toate domeniile.

Profesor Barbara Jelavich, de la Universitatea Indiana, a vorbit apoi despre *Relațiile externe ale României și dezvoltarea sistemului politic către anul 1878*. Întreprinzînd o analiză remarcabilă asupra evoluției factorilor de politică internațională de care a trebuit să țină cont diplomația României după 1871, autoarea a reliefat posibilitățile de acțiune existente pentru diplo-

www.dacoromanica.ro

mația românească în intervalul 1875 — iulie 1877, modul în care aceasta a știut să le sesizeze, să le urmeze și să le fructifice, în final, prin opțiunea intrării țării în război, alături de Rusia, pentru dobîndirea independenței.

Garrison Walters, profesor la Universitatea de Stat Ohio a continuat, într-o anumită măsură, în comunicarea ce a urmat, analiza anterioară, vorbind despre *Relațiile externe ale României cu Marile puteri și impactul acestora asupra dezvoltării conceptului românesc de modernizare și independență națională în sec. al XIX — XX-lea.* Luînd ca punct de plecare noua înfățișare a relațiilor externe ale României cu marile puteri imediat după 1878 și efectul acesteia asupra concepțiilor și confruntărilor de pe scena politică românească, autorul a schițat evoluția ulterioară a relațiilor externe ale țării, remarcînd permanența lor răsfrîngere asupra vieții politice interne, aflată în căutarea răspunsurilor la problemele modernizării și independenței.

Următorul vorbitor, dr. Paul Cernovodeanu, cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" din București a prezentat comunicarea *Mărturii americane despre războiul de independență.* Adăugînd la mărturiile, deja cunoscute, ale unor observatori străini și mărturiile unor americani care au asistat la desfășurarea războiului din Balcani, autorul a făcut cunoscute interesante detalii desprinse din rapoartele și scrierile acestora, în special ale atașaților militari americani din Viena și Petersburg. Ele au confirmat nu numai impresia deosebit de bună pe care tînăra armată română a făcut-o de această dată asupra observatorilor americani, datorită eroismului și superiorității morale dovedite pe cîmpul de luptă, ci și personalitatea cu totul remarcabilă a unora dintre acești observatori, ca martori obiectivi și calificați la episodul participării românești la războiul ruso-turc din 1877—1878.

Ion Stanciu, cercetător științific la Institutul de istorie „N. Iorga" din București, a dezvoltat apoi, în comunicarea *Diplomația americană și recunoașterea independenței românești,* un alt aspect al relațiilor româno-americane în anii războiului de independență, acela al consecințelor acestuia pe planul legăturilor politico-diplomatice dintre cele două țări. Urmărind modul în care acțiunea diplomatică și militară a României pentru dobîndirea independenței în anii 1877—1878 a ajuns la cunoștința guvernului S.U.A., ca și calea parcursă la București și Washington, spre înțelegerea și lămurirea reciprocă asupra importanței stabilirii de relații politice între cele două state, autorul a analizat împrejurările în care Statele Unite au recunoscut, fără condiții, în 1880, independența României prin crearea la București a unei legații și acreditarea unui diplomat, moment ce a deschis noi posibilități de dezvoltare ulterioară a relațiilor româno-americane.

În comunicarea sa privind *Evoluția politică și economică a României în perioada interbelică,* dr. Paul Shapiro, de la United States Information Agency, a tratat problema modernizării sistemului politic în anii 1919—1936. Bazîndu-se pe o serie completă de date relative la alegerile politice și la înclinațiile politice ale electoratului românesc în această perioadă, comparînd aceste date pe epoci și între partidele politice, autorul a ajuns la concluzia că, spre deosebire de ceea ce s-a susținut frecvent, viața politică românească a evoluat în mod vizibil în anii respectivi. Nu numai apariția unor noi partide politice după primul război mondial conduc la această concluzie ci, îndeosebi, transformarea marilor partide burgheze către sfîrșitul deceniului al III-lea, în partide cu o adevărată bază politică națională, acoperind toate provinciile României ca și maturizarea masei politice în același timp, constituie, după părerea autorului, argumente care permit să se constate o reală modernizare și o vitalitate evidentă în sistemul politic al României interbelice, pînă în anul 1937.

În cea de a treia zi, s-au prezentat un număr de alte 4 comunicări. Profesor Bela A. Vago, de la Universitatea Haifa, din Israel, a vorbit despre *Minoritățile în România: problema evreiască și suveranitatea și independența României în cel de al doilea război mondial.* Pe baza unor mărturii provenind din noi și importante arhive, profesor Bella Vago a pus în lumină fluctuațiile politicii lui Ion Antonescu față de populația evreiască din România în anii 1941—1944, determinate de nevoia dictatorului de a păstra, și în acest fel, un anumit grad de independență a României față de Germania hitleristă. Concluzia expunerii a fost că pe frontul situației tragice prin care a trecut și în România populația evreiască în perioada amintită, aceste fluctuații au condus, practic, la salvarea multor vieți omenești.

Profesor Mary Ellen Fischer, de la Skidmore College, a susținut o comunicare privind *Structura socio-etnică și regională a Partidului Comunist Român și participarea politică.* Bazîndu-și analiza îndeosebi pe o serie de date statistice, și pe documentele programatice ale P.C.R., autoarea a urmărit evoluția acestor aspecte în istoria partidului după cel de al doilea război mondial, ajungînd în final la concluzia că structura P.C.R. reflectă fidel realitatea social-economică din România, iar participarea la activitatea politică a acestuia dovedește caracterul său de masă.

www.dacoromanica.ro

Ultima dintre comunicările prezentate, cea a profesorului Walter Bacon, de la Universitatea din Nebraska, s-a ocupat de *Ideea independenței în gîndirea militară românească*: *„Cauza și scopul întregului popor"*. Autorul a analizat evoluția acestei concepții militare, subliniind caracterul ei tradițional pentru gîndirea militară românească. În prezent, ideea apărării independenței prin lupta înarmată a întregului popor a devenit în România, spre deosebire de anii interbelici, o realitate. Prezentînd diverse aspecte ale acestei preocupări, așa cum se reflectă ele în politica P.C.R., profesor Walter Bacon a subliniat, în concluzie originalitatea acestei idei, a gîndirii politice și militare românești, strînsa legătură care există între ea și problema independenței.

Comunicările au fost urmate de ample discuții conduse, rînd pe rînd, de către profesorii Kemal Karpat, Michael Petrovich, Melvin Croan, Peter Smith, Stanley Payne de la Universitatea gazdă.

Reflectînd interesul trezit în rîndul specialiștilor și a auditoriului prin diversitatea opiniilor exprimate în comunicări și prin originalitatea concluziilor, aceste discuții au îmbrățișat întreaga arie problematică supusă dezbaterii, a istoriei politico-economice și diplomatice, a istoriei relațiilor româno-americane, a istoriei armatei, educației. S-au pus numeroase întrebări și s-au făcut largi comentarii care au completat sau uneori au supus observațiilor ideile emise prin comunicări.

Nu odată s-au făcut paralele între fenomene istorice similare din alte arii geografice, s-au purtat discuții asupra noțiunilor teoretice angajate în analiza fenomenului modernizării și independenței.

Prin toate acestea, dezbaterile s-au dovedit utile și edificatoare pentru stadiul în care au ajuns unele din cercetările întreprinse atît de către cercetătorii americani cît și de către cercetătorii români aflați la simpozion. Se poate spune, ca o concluzie pe marginea manifestării științifice româno-americane găzduite la Madison, că ea a reprezentat un succes deopotrivă organizatoric și științific, un cîștig în domeniul dialogului, al schimbului de opinii și al punctelor de vedere, pe marginea unui subiect major al cercetării, ca cel al independenței și modernizării în istoria României.

Ion Stanciu

SIMPOZIONUL DE ISTORIE ROMÂNO-TURC DE LA ANKARA

În zilele de 20 — 21 octombrie 1977, sub auspiciile Societății turce de istorie (*Türk Tarih Kurumu*), s-au desfășurat la Ankara lucrările unui simpozion dedicat Centenarului Independenței României și aniversării a 30 de ani de la proclamarea Republicii Populare Române. Din țara noastră a fost invitată o delegație ce a susținut cinci comunicări, în timp ce partea turcă a participat la discuții, făcînd aprecieri și comentarii pe marginea expunerilor.

Prof. univ. Ștefan Ștefănescu, conducătorul delegației române, a analizat, în cadrul substanțialei comunicări prezentate, aspectele generale ale relațiilor româno-turce, reliefînd statutul juridic de autonomie al țărilor române în raport cu Poarta otomană în perioada feudală, stabilit prin regimul capitulațiilor. După dobîndirea Independenței României și recunoașterii ei pe plan internațional la 1878, relațiile româno-turce au evoluat pozitiv, pentru ca după proclamarea Republicii Turcia de către Mustafa Kemal Atatürk în 1923, ele să capete un conținut nou și să se caracterizeze prin cordialitate și spirit reciproc de înțelegere.

Alte două comunicări — cu caracter imagologic — au ținut să înfățișeze modul în care s-a reflectat istoria Imperiului otoman în istoriografia românească (prof. dr. Carol Göllner) și istoria poporului român în izvoarele diplomatice și narative otomane (cercetătorul științific Mustafa Ali Mehmet). În prima contribuție s-a relevat aportul adus de prestigioase figuri ale culturii românești ca Dimitrie Cantemir, Ienăchiță Văcărescu sau Nicolae Iorga la punerea în circulația universală a unor date prețioase privind trecutul poporului ture, prin cunoscutele monografii istorice dedicate Imperiului otoman, realizate cu multă sagacitate și erudiție științifică. În cel de al doilea material, a fost reflectată imaginea țărilor române, desprinsă dintr-un bogat material documentar turcesc, acte de cancelarie, cronici și anale medievale, subliniind statutul de autonomie juridică al principatelor și drepturile lor, care, atunci cînd erau încălcate, provocau stări conflictuale; izvoarele turcești relevă bogăția ținuturilor noastre, caracterul blajin dar și vitejia locuitorilor, dacă soarta le era pusă la încercare, portul și obiceiurile lor, răspîndirea așezărilor, frumusețea monumentelor ș.a.

Ultimele comunicări au fost dedicate unor aspecte specifice ale raporturilor istorice româno-turce. Semnatarul rîndurilor de față s-a preocupat de evoluția relațiilor economice

www.dacoromanica.ro

între țările române și Imperiul otoman de la primele contacte și pînă la 1878, grevate — pînă la un punct — de caracterul inegal al schimburilor și de deficiențele regimului de monopol, dar contribuind, totuși, într-o bună măsură la aprovizionarea țărilor române cu articole coloniale, textile și alte mărfuri aduse din Orient, precum și la îndestularea pieței Istanbulului și a altor centre turcești cu produse agro-alimentare importate din principate. Prof. dr. Vasile Drăguț a urmărit în documentata sa comunicare — ilustrată și prin reușite proiecții de diapozitive în culori — relațiile cultural-artistice româno-turce în perioada feudală și impactul lor în dezvoltarea celor două popoare. S-au relevat elementele decorative specifice artei otomane preluate în arhitectura medievală românească la monumente cu rezonanță majoră ca de pildă la mănăstirea din Curtea de Argeș, biserica Trei Ierarhi din Iași, palatul de la Mogoșoaia, biserica din Fundenii Doamnei ș.a.

În luările de cuvînt ale specialiștilor turci, prezenți la această manifestare științifică, anume prof. univ. Enver Ziya Karal, președintele Societății turce de istorie, prof. Ulug Igdemir, directorul aceleași instituții, prof. dr. Afet Inan, fiica adoptivă a lui Mustafa Kemal Atatürk, fondatorul Republicii Turcia, prof. Hamit Zübeyir Koșay de la Universitatea din Ankara, prof. Bekir S. Baykal, de la aceeași universitate, prof. M. T. Gökbilgin de la Universitatea din Istanbul, Semavi Eyice, profesor de istoria artei la aceeași Universitate, prof. Nusret Hizlr de la Facultatea de filozofie a Universității din Ankara și Mihin Eren, directoare a Bibliotecii Societății turce de istorie, s-au subliniat caracterul unitar al tematicii Simpozionului, nivelul științific ridicat al comunicărilor istoricilor români, conținutul lor cuprinzător și bazat pe o bogată documentare, expunerile îmbrățișînd cele mai variate aspecte ale relațiilor româno-turce de-a lungul veacurilor.

La închiderea lucrărilor, conducătorii celor două delegații, respectiv prof. univ. Șt. Ștefănescu și prof. univ. E. Z. Karal, au subliniat, în cuvîntările lor, tradițiile colaborării româno-turce pe multiple planuri, dar mai cu seamă economic și cultural — științific, inclusiv sentimentele de stimă, respect reciproc și prietenie de care au fost animate cele două popoare mai ales după instaurarea Republicii de către Atatürk, relații continuate astăzi pe un plan superior și stimulate de conducerea superioară a celor două state. Potrivit angajamentului existent între cele două părți, s-a convenit ca replica românească a simpozionului care a avut loc la Ankara să se desfășoare la București, continuîndu-se, astfel, dialogul deosebit de fructuos început în capitala Turciei.

Lucrările Simpozionului au fost onorate prin prezența personalului ambasadei R. S. România la Ankara, în frunte cu ambasadorul dr. George Marin, iar din partea turcă de dr. Mehmed Unadi, vice-președintele Senatului Republicii Turcia și președintele grupului parlamentar de prietenie cu România, prof. Bedrettin Tuncel, președintele Comisiei naționale UNESCO din Turcia, vechi prieten al țării noastre, și alți înalți funcționari ai Ministerului Afacerilor Externe.

Presa turcă, în frunte cu ziarele „Gündem", „Turkish Daily News" din Ankara ș.a. au consemnat pe larg știri privind desfășurarea lucrărilor simpozionului istoricilor români și turci, ce vor fi reunite într-un volum aparte.

Ca semn de apreciere a modului în care s-a desfășurat întîlnirea între istoricii români și turci, Ministerul de Externe al Turciei, în colaborare cu Ambasada R. S. România din Ankara, a organizat pentru delegații români, în ziua de 22 octombrie 1977, o deplasare științifică de documentare, în afara programului stabilit inițial, la centrele de veche cultură paleocreștină și bizantină de la Göreme și Kaymakli (Capadocia).

Deși lucrările Simpozionului s-au desfășurat la Ankara, capitala Turciei, totuși Istanbulul a reprezentat și el un alt centru unde membrii delegației române au găsit prilejul participării la unele activități cultural-științifice. Prin mijlocirea Consulatului general al R. S. România, conducătorul delegației, prof. univ. Ștefan Ștefănescu, a avut o discuție largă cu publicistul turc Kemal Özer, corespondent la ziarul de mare tiraj „Cumhüriyet", în legătură cu scopul și desfășurarea Simpozionului de la Ankara, iar impresiile culese au fost publicate în ziarul respectiv.

În concluzie, Simpozionul de la Ankara consacrat cu predilecție Centenarului Independenței României poate fi considerat ca o reușită științifică cu un puternic mesaj politic actual. Au fost, în mod cert, favorizate condițiile de a duce mai departe o colaborare fructuoasă între istoricii români și turci cu un rol însemnat în mai buna cunoaștere și apropiere între cele două popoare.

Paul Cernovodeanu

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

R E C E N Z I I

* * * *Independența României*, Comitetul de redacție: acad. prof. Șt. Pascu, redactor responsabil, acad. Const. C. Giurescu, prof. I. Ceterchi, Șt. Ștefănescu, membri corespondenți ai Academiei R. S. România, general-maior Const. Olteanu, Edit. Academiei, București, 1977, 526 p.

Centenarul Independenței de stat a României a prilejuit rememorarea evenimentului prin manifestări de largă amplitudine și profunzime începînd cu programele culturale, filmele documentare, expozițiile care au contribuit la popularizarea mărețului act în cele mai largi pături ale poporului nostru pînă la sesiunile științifice și apariția articolelor, studiilor și lucrărilor care au adus elemente noi, contribuții ce dau sensuri și contururi mai adînci momentului de acum un secol.

Volumele de documente apărute, investigațiile făcute în arhivele și bibliotecile din țară și din străinătate, bibliografiile, antologiile și numeroasele lucrări de sinteză sau de analiză, colective sau individuale care au contribuit la redimensionarea evenimentului sărbătorit, la formularea unor noi judecăți de valoare vor îmbogăți fondul de aur al cunoștințelor noastre despre evenimentul istoric calizat în 1877. Cercetarea științifică a avut un rol de bază în scoaterea la lumină, în evidențierea unor interpretări și semnificații noi în contextul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, a locului și importanței cuceririi independenței în istoria zbuciumată și glorioasă a poporului român, a faptului că lupta pentru neatîrnare a constituit o trăsătură fundamentală distinctă a istoriei noastre naționale.

Lucrarea colectivă[1] *Independența României* apărută în Editura Academiei, rod al contribuției unor reputați specialiști, academicieni, profesori, cercetători, istorici, militari, juriști, tratează problemele cuceririi independenței de stat a României, a războiului purtat de români acum o sută de ani, oprindu-se cu precădere, prin studii de certă valoare științifică asupra premizelor, desfășurării și consecințelor marelui act istoric.

Ampla lucrare abordează problemele luptei pentru neatîrnare ca fiind liantul care a străbătut istoria neamului românesc de la începuturi pînă în zilele noastre cînd partidul și statul nostru desfășoară o susținută activitate pentru dezvoltarea liberă și independentă a tuturor popoarelor lumii. Deși alcătuită din articole și studii care tratează în mod cronologic temele luptei pentru neatîrnare începînd din timpul geto-dacilor, a afirmării de sine stătătoare a poporului român, urmărind ideea de independență și unitate națională înainte de 1877 pînă la urmările politice, economice, diplomatice ale actului de acum un secol și conceptul actual de independență națională în politica externă românească, lucrarea formează un tot închegat, legat organic prin faptul că independența a fost consecința, legică și logică a evoluției milenare a societății românești, rezultat și încununare a luptei de veacuri a întregului popor român. Ea constituie o lucrare de referință, cu un loc bine determinat în ansamblul monografiilor și culegerilor de studii apărute cu această ocazie, expresia concentrată a punctului de vedere al istoriografiei românești contemporane referitor la momentul hotărîtor petrecut acum un secol.

Cu o informație științifică bogată, adusă la zi prin cercetările din ultimul timp, sintetizînd probleme și aspecte edite sau mai puțin cunoscute, analizînd în lumina materialismului dialectic și istoric, a programului adoptat de Congresul al XI-lea al orientărilor cuprinse în documentele de bază ale

[1] Autori: Șt. Pascu, C. Preda, P. Diaconu, Șt. Ștefănescu, P. Teodor, Cornelia Bodea, V. Maciu, Const. C. Giurescu, D. Berindei, N. Adăniloaie, C. Olteanu, I. Ceaușescu, V. Anescu, C. Nuțu, C. Mureșan, G. Muntean, M. Toca, E. Borza, V. Axenciuc, N. Petreanu, N. Hușcariu, Gh. Ioniță, N. Copoiu, Viorica Moisuc, Șerban Rădulescu, C. Căzănișteanu, M. Mușat, I. Ardeleanu, Gh. Zaharia, E. Bănea, D. Mazilu, M. Voiculescu, V. Lipatti, I Ceterchi, Al. Bolintineanu, G. Macovescu.

www.dacoromanica.ro

partidului nostru, în expunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu, momente importante din istoria patriei, prin interpretări și cugetări îndrăznețe, apariția lucrării constituie, prin realizare și *mod de tratare un eveniment* editorial de seamă în istoriografia românească actuală.

După „Cuvînt înainte" semnat de acad. Ștefan Pascu, redactorul responsabil al volumului, în care se subliniază însemnătatea evenimentului pentru vremurile acelea, pentru urmările lui, pentru istoria Europei în general și aceea a sud-estului european în special, pentru România de astăzi, același autor prezintă în studiul cadru, chintesența devenirii noastre, coordonatele fundamentale ale istoriei poporului nostru, — lupta pentru neatîrnare și afirmarea de sine stătătoare a poporului român. Cu justețe afirmă răspicat autorul, vorbind de legătura indestructibilă a oamenilor cu locurile străbune, a dîrzeniei, tenacității și cutezanței cu care românii au păstrat și și-au apărat ființa națională că: „Patru idei — dreptate, libertate socială și națională, independență și unitate de stat străbat ca un fir roșu istoria poporului român, constituind permanențele acestei istorii, una generînd-o pe cealaltă, una derivînd din alta, toate la un loc constituind coloana vertebrală a corpului național, sintetizînd trecutul, prezentul și viitorul". Fondul etnic comun, conștiința de neam, apoi conștiința națională explică solidaritatea poporului nostru care s-a *transformat* într-o adevărată comunitate de luptă, care alături de comunitate teritorială, de limbă și cultură, economică și de factură psihică a generat o deplină unitate, toate acestea conferind o mare forță de influențare în decursul timpului.

Trecînd în revistă momentele de cotitură, personalitățile proeminente ale neamului românesc, autorul subliniază factorii și mobilurile care au determinat apărarea autonomiei și a ființei noastre naționale. Punctînd revoluția lui Tudor, anul revoluționar 1848, înfăptuirea unirii, cucerirea independenței, făurirea statului național unitar român, lupta P.C.R. pentru eliberare socială și națională, care au devenit tot atîtea trepte în devenirea noastră milenară, se subliniază că obținerea independenței n-a fost un act spontan, de conjunctură, ci urmarea firească a evoluției ascendente a societății românești, ea fiind caracteristica fundamentală a istoriei poporului român.

Sînt apoi reluate pe o bază documentară nouă, ca urmare a ultimelor investigații, momente din lupta geto-dacilor pentru apărarea libertății, în anul 514 î.e.n. împotriva expediției lui Darius, în anul 292 î.e.n., cînd Dromihete, regele geților îl înfrînge pe Lysimach regele tracilor, eforturile lui Burebista în sec. I. î.e.n. de a face din Dacia una din principalele puteri ale lumii antice, cît mai ales luptele dacilor cu romanii în anii 101 — 102 și 105 — 106 cînd Decebal care și-a pus întreaga sa energie și pricepere în slujba poporului său rămîne un exemplu măreț de dăruire pînă la jertfa supremă pentru apărarea și libertatea patriei sale.

Ocupîndu-se de procesul de formare a poporului român care s-a desfășurat după „părăsirea aureliană" în condițiile unor neîncetate năvăliri ale populațiilor în migrație, lucrarea relevă procesul de asimilare de către populația autohtonă a unor neamuri în migrație, cît și lupta voievodatelor din Transilvania, a lui Glad, Mennomorut și Gelu împotriva maghiarilor, a localnicilor din Dobrogea împotriva principilor străini, a cnezatelor lui Litovoi, Seneslau, Bărbat ș.a. împotriva năvălitorilor, pentru menținerea unității etnice, culturale și spirituale.

Referindu-se la lupta pentru afirmarea de sine stătătoare a poporului român, Ștefan Ștefănescu subliniază printre factorii care au contribuit la aceasta, creșterile demografice, dezvoltarea unei vieți economice, înmulțirea structurilor orășenești și slăbirea acțiunii dușmanilor externi.

Înfățișîndu-ne într-o sinteză reușită liniile directoare ale politicii externe ale marilor domnitori Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun, autorul arată că primul prin fapte de arme și elasticitate politică, a reușit să apere hotarele Țării Românești care au avut atunci, cea mai mare întindere, iar al doilea să ofere Moldovei o perioadă de prosperitate economică, de consolidare a statului în interior, și o creștere a prestigiului său pe plan internațional. Sînt prezentate de asemenea faptele de arme, înțelepciunea politică și diplomatică a lui Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ioan Vodă cel Cumplit și Ștefan cel Mare ca și lupta eroică a lui Mihai Viteazul, care a reușit să redea Țării Românești independența și să înfăptuiască prima unire politică a țărilor române.

Un capitol important al lucrării îl constituie prezentarea ideii de independență în epoca luminilor, ilustrată de corifeii Școlii Ardelene, cînd lupta națională, cristalizarea programului politic românesc în timpul lui Inochentie Micu, acțiunea politică din Moldova și Țara Românească în condițiile afirmării conștiinței naționale evidențiază o nouă problematică pătrunsă de patriotism, de angajare pe drumul emancipării naționale. Elaborarea Suplexului, lucrările lui Șincai, Maior, Budai Deleanu, Miron Costin și Dimitrie Cantemir, seria memoriilor alcătuite în Principate la sfîrșitul secolului al XVIII lea și

www.dacoromanica.ro

începutul sec. al XIX-lea relevă dimensiunile progresului politic prezentat corespunzător momentului politic respectiv.

Sînt expuse proiectele de independență și unitate națională de pînă la 1848 concretizate în planuri și programe inițiate de Tudor Vladimirescu, Ioan Câmpineanu sau Mitiță Filipescu, Nicolae Bălcescu, George Barit, Eftimie Murgu, J. A. Vaillant care au pregătit terenul pentru revoluția română de la mijlocul secolului trecut.

Referindu-se la revoluția de la 1848 și statul independent român Vasile Maciu face o analiză a principalelor programe de la Izlaz, Brașov și Blaj ale revoluționarilor din Moldova, Transilvania și Țara Românească subliniind ca revendicările lor fundamentale erau Unirea și Independența. Lupta pentru neatîrnare a fost intensificată de revoluția română de la 1848 care a legat-o de lupta pentru unirea celor trei țări române într-un singur stat independent.

În perioada următoare revoluției, Unirea Principatelor a constituit într-adevăr prologul independenței. Acad. C. C. Giurescu, în baza unei documentări bogate prin exemplificări concrete demonstrează că ideea unirii și a independenței căpătase o mare putere de atracție în epocă, reflectată atît prin titlurile lucrărilor, ziarelor și revistelor, prin măsurile ferme și hotărîte adoptate de Alexandru Ioan Cuza cu diferite prilejuri față de Turcia, Austria și Rusia, pentru apărarea autonomiei și demnității naționale cît și prin măsurile de înzestrare și modernizare a armatei pregătită de a apăra țara și dobîndi independența, dacă situația o va cere. Evoluția evenimentelor de la 1859 pînă la cucerirea Independenței releva că singura cale justă care se impunea — mai ales în ultima perioadă — pentru ruperea raporturilor cu Poarta era lupta armată și nu obținerea ei pe calea indirectă a neutralității. Lucrarea înfățișează situația economică, dezvoltarea industriei, a agriculturii, a transporturilor în deceniul premergător obținerii Independenței, lupta politică internă și cea diplomatică, guvernele care s-au succedat la cîrma țării pînă la 1877, premizele care au dus la dobîndirea independenței.

Proclamarea independenței naționale la 9 mai 1877 a constituit un moment istoric hotărîtor în evoluția României moderne și autorul arată cu justețe etapele dobîndirii ei pe plan intern și extern, pregătirile politice, economice, militare și diplomatice, campania de presă desfășurată mai ales de ziarele „Românul" și „Telegraful" care țineau la curent pe cititori cu preocupările de interes național ale guvernului. Sînt prezentate poziția tuturor claselor și păturilor sociale față de obținerea independenței, menționîndu-se că toate clasele sociale doreau sau erau interesate în obținerea neatîrnării statului, deosebiri existînd numai în privința modului de realizare a acestui măreț ideal național.

În lumina materialismului istoric este înfățișat cu pregnanță rolul țărănimii care s-a afirmat și la 1877 ca purtătoare a năzuințelor de libertate și demnitate națională, care a dus pe umerii ei principalele poveri ale războiului și a dat jertfele cele mai mari pe cîmpul de luptă. Forțele sociale în luptă pentru cucerirea independenței de stat au fost masele largi populare, animate de un adînc patriotism, un rol de seamă jucînd și personalitățile marcante care au militat cu ardoare pentru independență, M. Kogălniceanu, I. C. Brătianu, C. A. Rosetti ș. a., numeroși intelectuali cît și cercurile socialiste existente atunci în țară. Momentul proclamării independenței la 9 mai 1877, solidaritatea românilor din teritoriile aflate sub dominația străină cu acest act, entuziasmul populației din întreaga țară și modul în care a fost el privit peste hotare sînt pe larg prezentate. Proclamarea independenței de stat a României a însemnat un moment istoric de cea mai mare importanță atît pentru timpurile acelea cît și pentru dezvoltarea ulterioară a țării, ca fiind rezultatul logic și legic al dezvoltării ascendente a societății românești înfăptuite în condițiile crizei accentuate a Imperiului otoman și ale mișcărilor de eliberare națională a popoarelor din sud-estul Europei.

Pe un spațiu întins Constantin Olteanu și Ilie Ceaușescu expun operațiunile militare din războiul pentru independență, dotarea și structura armatei, mobilizarea ei și trecerea Dunării, ocuparea dispozitivului operativ de la Plevna, virtuțile ostașilor români în bătălia pentru cucerirea ei, luptele de la Rahova, Smîrdan și Vidin, și înfrîngerea definitivă a inamicului. Pe baza unei documentări bogate și variate autorii reconstituie campaniile, strategia și tactica marilor unități românești, eroismul de care au dat dovadă ostașii noștri și colaborarea cu trupele aliate ruse. Înconjurată de dragostea și recunoștința întregului nostru popor de pe ambele versante ale Carpaților, încărcată de laurii victoriei, armata română a jertfit pe cîmpul de onoare peste zece mii de ostași.

Tratînd veridic modul în care cele mai largi pături ale poporului român și-au manifestat entuziasmul și încrederea în virtuțile și capacitatea armatei românești autorii relevă, pe baza unei ample documentări în mare parte inedită, sprijinul moral și material acordat acestui război just. În toată țara iau ființă Comitete și Societăți pentru adunarea de fonduri și ofrande pentru armată, în teritoriile subjugate se formează Comitete de ajutorare în fruntea cărora se aflau și femei

www.dacoromanica.ro

care colectează bani, îmbrăcăminte, alimente și material sanitar în ciuda măsurilor de interdicție ale autorităților care se opuneau acestor acțiuni, țărănimea, muncitorimea, intelectualitatea, mica burghezie dovedindu-și în asemenea împrejurări, în mod impresionant patriotismul și umanitarismul. Alături de celelalte eforturi, larga participare a întregului popor pentru îngrijirea răniților și bolnavilor de pe front a avut un rol de seamă iar în cadrul serviciului sanitar al armatei multe femei au fost de un real folos. Efortul economic al României în război a fost considerabil, estimat la peste 180 milioane lei, depășind de peste două ori bugetul total al țării în anul 1877, ceea ce constituia în fața opiniei publice mondiale o demonstrație a capacității poporului român de a-și cuceri și apăra independența națională, de a-și făuri o viață demnă de milenara sa istorie.

Marea epopee a bătăliilor armatei și poporului român de la 1877—1878 a avut un larg ecou în opinia publică internațională, ea prilejuind cea mai întinsă și mai variată gamă de știri și comentarii despre țara și poporul român, înregistrată pînă atunci în cercurile diplomatice, militare și în presa internațională. Ziare rusești, franceze, italiene, grecești, engleze, austriace, spaniole, belgiene, americane și finlandeze au relatat despre faptele de arme ale românilor în luptele crîncene pentru Plevna și Griviția, Rahova și Smîrdan, numeroși comandanți de mari unități ruși au vorbit de bravura și virtuțile armatei române în marele război de independență.

Lucrarea se completează în chip fericit cu studii privind literatura independenței, oglindirea războiului de independență în artele plastice sau ecouri ale acestuia în viața muzicală. Sînt prezentați poeți, scriitori, publiciști și memorialiști în frunte cu Eminescu, Alecsandri, Coșbuc, Caragiale, M. Sadoveanu, D. Zamfirescu și alții mai puțin cunoscuți ca și cei contemporani, care au oglindit în operele lor curajul și eroismul ostașilor noștri în războiul de la 1877—1878. Alături de Nicolae Grigorescu, ale cărui picturi și desene sînt de o expresivitate emoționantă, apar Sava Henția, Carol Popp de Szatmary și G. D. Mirea; au mai pictat scene și schițe privind marea încleștare Theodor Aman ș.a., mulți corespondenți ai presei străine apărute și semnalate de N. Iorga în lucrarea sa referitoare la gloriosul eveniment.

Deși nu se poate ști exact ce se cînta pe atunci, nici cine erau autorii versurilor și ai melodiilor, numeroase fiind creațiile anonime ale maselor, totuși epopeea de la 1877 a generat manifestări și creații muzicale cu caracter militar, ca muzică pentru fanfară, coruri sau ambele simultan. Mai mulți compozitori cunoscuți ca Eduard Caudella, Alexandru Flechtenmacher, Ciprian Porumbescu, Grigorie Ventura, Gheorghe Stephănescu, Gavriil Muzicescu sau alți instructori și dirijori ai formațiunilor militare ca Ludovic Wiest sau Eduard Hübsch au compus și dirijat muzica de fanfară, piese muzicale, compoziții și balade pentru voci și pian, numeroase hore.

Lupta pe plan diplomatic s-a desfășurat cu mare înverșunare pentru recunoașterea independenței României, iar plenipotențiarii români, I. C. Brătianu și M. Kogălniceanu la Congresul de la Berlin au trebuit în condițiile internaționale de atunci să militeze pentru ca cele șapte mari puteri europene care au negociat pe seama micilor state și a României să recunoască independența statului român.

O mare dezvoltare a cunoscut economia țării după cucerirea independenței naționale, agricultura, industria, transporturile iau un avînt deosebit, iar înzestrarea lor tehnică deasemenea. Apar legi care încurajează industria, căile ferate se dezvoltă într-un ritm vertiginos; în 1880 se creează Banca Națională a României, concentrarea și centralizarea capitalului sînt impulsionate iar la începutul secolului al XX-lea România se prezinta ca o țară capitalistă în care predomina modul de producție burghez, dobîndirea independenței politice contribuind la progresul economic și social al țării.

Pe aceleași coordonate ale mutațiilor survenite în viața social-politică a tînărului stat independent lucrarea subliniază deplasările în raporturile de forțe dintre clase, modificările aduse Constituției, guvernările care s-au succedat la conducerea țării prin sistemul rotativei guvernamentale, partidele politice între care cel conservator reprezenta mosierimea iar cel liberal burghezia în ascensiune cu dizidențele și nuanțele lor. Un rol important în epocă l-a avut proletariatul și partidul său creat în 1893, ceea ce a sporit însemnătatea sa în întreaga dezvoltare social-economica a țării. Reorganizat în 1910, prin forțele proprii ale mișcării socialiste, P.S.D. va contribui și mai mult la afirmarea clasei muncitoare ca cea mai înaintată forță politică din România

Contribuții autentice, cu o viziune larga asupra fenomenului istoric aduce lucrarea atunci cînd autorii se referă la obiectivele majore ale poporului român în perioada 1878—1918 — unitatea și independența națională. Prezentînd lupta națională a românilor din Transilvania, dezvoltarea presei și a publicațiilor românești, activitatea Partidului Național Român și îndeosebi a mișcării muncitorești și socialiste din Transilvania, a militanților acestora în lupta pentru unirea cu România independentă, amplele acțiuni

www.dacoromanica.ro

culturale comune, schimburile de publicații, de vizite ale celor din Transilvania în România independentă și invers, autorii subliniază cu justețe procesul ascendent și tenace pe care această activitate dinamică l-a avut pînă la 1 decembrie 1918.

Sînt tratate în lumina unui bogat material documentar aspecte ale afirmării României independente în viața internațională după 1878, explicîndu-se de ce țara noastră a fost nevoită, în contextul relațiilor externe din epocă să încheie tratatul de alianță cu Germania și Austro-Ungaria care asigura atunci independența și suveranitatea țării cît și lupta românilor din Transilvania sub diferite forme, — inclusiv răsunătorul proces al memorandiștilor — pentru desăvîrșirea unității politice și statale românești. După războaiele balcanice orientarea țării către Antantă devine tot mai evidentă, iar Consiliul de coroană din august 1914 hotărăște ca România să nu se alăture Puterilor Centrale și să rămînă neutră.

Subliniind că intrarea României în primul război mondial a fost determinată de năzuința sa multiseculară de a-și realiza idealul național, luerarea prezintă efectivele și înzestrarea armatei noastre în 1916, principalele etape ale desfășurării operațiunilor militare, bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz care au relevat eroismul ostașilor noștri și caracterul just și popular al războiului și au sancționat totodată eșecul tentativei imperialiste germane de subjugare completă a României. În teritoriile cotropite rezistența poporului român s a caracterizat în acțiuni de sabotaj organizate, iar pe plan extern emigrația românilor din Franța, Italia, Anglia, S.U.A a militat pentru apărarea intereselor naționale ale patriei noastre.

Conform adevărului istoric reliefat printr-o largă documentare, autorii reușesc să înfățișeze cu justețe întregul proces al înfăptuirii Marii Uniri din 1918 și confirmarea ei pe plan internațional. În acel an au avut loc mari manifestații și demonstrații organizate în teritoriile aflate sub dominație străină, asociațiile și societățile culturale inițiind numeroase acțiuni.

În condițiile destrămării imperiului austro-ungar în toamna anului 1918, iau ființă Consiliile naționale în teritoriile subjugate care au pregătit și înfăptuit Marea Unire cu patria mamă și pe care conferința de pace de la Paris a trebuit să o consfințească; dînd posibilitatea și altor popoare de a-și făuri state naționale sau de a-și desăvîrși unitatea de stat așa cum au fost Polonia, Iugoslavia și Cehoslovacia.

Formarea statului național unitar român a fost rezultatul luptei neobosite duse de forțele înaintate ale societății românești, produsul legic al dezvoltării istorice, sociale și naționale ale poporului român, ca realizînd cadrul economic care a înrîurit pozitiv evoluția ulterioară a României moderne.

O importanță deosebită acordă lucrarea obiectivului major al luptei forțelor democratice și revoluționare din România între cele două războaie mondiale — apărarea suveranității și independenței. Instaurarea unor regimuri fasciste în anii următori primului război mondial și mai tîrziu apoi a determinat majoritatea burgheziei românești și partidele ei politice să se orienteze — în cadrul general al relațiilor internaționale interbelice — spre înțelegeri care să asigure conservarea statuquo-ului teritorial postbelic, garantat de Franța și Marea Britanie. Astfel s-au încheiat acorduri cu vecini și tratate (Mica Înțelegere în 1921, Înțelegerea Balcanică în 1934) și alte instrumente diplomatice care să corespundă coordonatelor politicii externe românești. În toată această perioadă clasa muncitoare din România, P.C.R., forțele revoluționare și democratice au militat consecvent pentru independență, suveranitate și integritate teritorială, manifestînd o poziție antifascistă În 1940. România în noua conjunctură a trebuit să cedeze presiunilor externe ale Germaniei hitleriste și Ungariei hortyste. Lupta armată antifascistă și antiimperialistă a României a constituit tocmai expresia voinței de independență a poporului român.

Epopeea rezistenței antifasciste românești include numeroasele acțiuni desfășurate pînă la insurecția din august 1944, punct culminant al ei și act de autodeterminare al poporului român. Insurecția se înscrie ca unul din evenimentele istorice de hotar, într-o înșiruire ilustră de înfăptuiri, de la rezistența protoromânilor în fața populațiilor în migrație la bătăliile evului mediu românesc — Posada, Rovine, Vaslui, Călugăreni — de la revoluția lui Tudor Vladimirescu și cea de la 1848 în epopeea războiului de independență de acum un veac și la aceea înscrisă în primul război mondial. Efortul militar al României, insurecția armată națională antifascistă și antiimperialistă din 1944 se plasează pe firul neîntrerupt al luptei seculare a poporului nostru pentru apărarea independenței, pentru făurirea și menținerea unui stat unitar, pentru afirmarea liberă și suverană în arena internațională.

În lucrare sînt incluse studii privind actuala politică a României de afirmare a principiilor suveranității și independenței naționale ca norme de bază ale relațiilor internaționale contemporane, aportul țării noastre la amplul proces al democratizării relațiilor între națiuni pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, respectului inde-

www.dacoromanica.ro

pendenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajul reciproc, abolirea forței și amenințarea cu forța, a dreptului fiecărei națiuni de a dispune de resursele naționale și de a valorifica pe deplin potențialul său material și uman în funcție de interesele proprii.

Ocupîndu-se de cadrul de afirmare reală și deplină a independenței și suveranității, autorii se referă la noua ordine economică și politică internațională, la instaurarea unui nou sistem de relații prin lichidarea subdezvoltării și egalizarea nivelurilor de dezvoltare a statelor, la concepția românească asupra acestor principii care vădește sub toate aspectele ei rolul unei profunde analize științifice a lumii contemporane, a proceselor ei revoluționare, a realităților și a cerințelor imperioase ale epocii noastre, ale tuturor popoarelor.

Relevînd contribuția României socialiste în cadrul Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, la afirmarea suveranității, independenței și egalității în drepturi a statelor, lucrarea subliniază aportul țării noastre la elaborarea și definirea regulii consensului, a principiului rotației la prezidarea ședințelor, la adoptarea unui sistem de angajamente clare și precise din partea tuturor statelor, însoțite de măsuri concrete care să ofere tuturor țărilor garanții depline că se află la adăpost de orice act de agresiune. Este evidențiat efortul țării noastre la precizarea unor principii înscrise în Actul final al C.S.C.E., ca neamestecul în treburile interne, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța, inviolabilitatea frontierelor și integritatea teritorială a statelor, reglementarea prin mijloace pașnice a diferendelor, cît și ansamblul de măsuri propuse în domeniul economic, militar, al informației și culturii menite să concretizeze normele semnalate mai sus.

Pornind de la necesitatea obiectivă a contemporaneității, a posibilității dezvoltării libere și independente a tuturor popoarelor, lucrarea prezintă tabloul lumii actuale cînd după al doilea război mondial au luat ființă aproape 100 de noi state independente. Victoria socialismului într-un număr de state din Europa, Asia și America Latină cu pondere remarcabilă în suprafață, populația și producția industrială a globului au creat condiții noi, fără precedent, pentru dobîndirea și realizarea libertății și independenței tuturor popoarelor. Viața confirmă pe deplin poziția României care arată că națiunea are posibilități multiple de dezvoltare — în condițiile descompunerii sistemului colonial, al luptei antiimperialiste — că în noile state independente se desfășoară un amplu și intens proces de renaștere națională, de închegare și afirmare a noi națiuni, că în prezent națiunea este forma superioară de comunitate umană prin care se manifestă individualitatea fiecărui popor. Dezvoltarea economică și culturală liberă a fiecărui popor este o necesitate obiectivă, iar schimbul de bunuri materiale și valori spirituale între națiuni poate duce la o colaborare internațională activă și crearea unui climat de pace care poate favoriza dezvoltarea liberă și independentă a tuturor statelor planetei.

Definind conceptul de independență națională în politica externă românească actuală, autorul relevă poziția clară și consecventă a P.C.R., a țării noastre în lumina experienței istorice proprii și a celei universale, de respectare a voinței fiecărui popor de a-și făuri singur regimul său social-politic, de neamestec în afacerile interne ale altor popoare. Legăturile noastre de prietenie, colaborare și cooperare cu țările socialiste, cu țările care și-au dobîndit de curînd independența, cu țările capitaliste dezvoltate sînt o dovadă în acest sens.

Întreaga activitate a partidului și statului nostru pornește de la înțelegerea faptului că ideile independenței și suveranității naționale constituie o forță motrice de seamă a progresului contemporan. Cu justețe se relevă în final, că niciodată în decursul istoriei sale România nu a jucat un rol atît de activ și dinamic în viața internațională, nu a avut legături atît de largi și multiple cu popoare de pe toate continentele, nu a participat atît de intens la circuitul mondial al valorilor materiale și spirituale.

Lucrarea însoțită de sumare în limbi străine, conținînd un bogat și variat material ilustrativ aduce un real folos cercetării științifice prin nivelul academic de tratare a temelor, prin încheierile juste pe care le oferă, prin modul în care prezintă sintetic momente de hotar și creionează personalități marcante ale istoriei și culturii românești, adică întreaga istorie a patriei, constituind totodată un omagiu adus celor care prin jertfa supremă au apărat ființa, libertatea și independența națională a României.

Ion Apostol

www.dacoromanica.ro

CONSTANTIN CORBU, *1877—1878. Războiul național și popular al românilor pentru independența deplină*, București, Edit. politică, 1977, 211 p.

Războiul pentru cucerirea independenței de stat a României se detașează în istoria noastră ca moment cu semnificații și urmări multiple, care-și prelungesc reflexul pînă-n contemporaneitate. Însemnătatea acestei epopei a preocupat și preocupă deopotrivă istorici, scriitori, publiciști etc., care surprind în operele lor variatele laturi și unghiuri, dezvăluic valorile autentice ale acesteia, relevînd locul și rolul ei pentru destinele patriei noastre.

Lucrarea lui Constantin Corbu, apărută de curînd în editura politică, se înscrie în acest context; importanța ei rezidă nu atît în aceea că îmbogățește literatura istorică privind războiul pentru cucerirea independenței, ci mai ales în modul cum autorul evocă momentele și trăsăturile cele mai reprezentative ale luptei generale a poporului român purtată de-a lungul veacurilor pentru apărare a ființei sale.

Principala idee care străbate ca un fir roșu de la un capăt la altul al cărții este aceea a luptei aproape neîntrerupte a poporului român pentru independență și dreptate socială. Ca atare, în primele două capitole autorul prezintă o sinteză a acestei lupte, marcînd momentele cardinale ale acesteia, evidențiind rolul hotărîtor jucat de masele populare și în cadrul acestora de țărănime. Sub conducerea unor voievozi încercați ca Mircea cel Bătrîn, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, țările române au făcut zid de apărare împotriva tuturor acelora care încercau să i cotropească teritoriul.

Aspirațiile spre libertate națională ale țarilor române dobîndesc un suport mai puternic în zorii epocii moderne, cînd lupta pentru libertate națională și socială se amplifica, fondul de gîndire social-politică avîndu-și pilonii în ideologia independenței și unității naționale. În această privință „ideile subliniate de Grigore Ureche și Miron Costin, apoi cu o vigoare și o argumentație sporite de Dimitrie Cantemir, Constantin Cantacuzino, Inochentie Micu — scrie autorul — vor fi preluate de autorii memoriului *Supplex Libellus Valachorum* din 1791 și de reprezentanții Școlii ardelene: Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ion Budai-Deleanu" (p. 25). Meritul acestor cărturari de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea este acela de a fi subliniat și argumentat trăsăturile comunității și conștiinței de neam a societății românești, de a fi evidențiat legăturile economice intense dintre toate teritoriile românești.

O altă idee reliefată cu pregnanță de autor în cadrul capitolului I este și aceea că evoluția economico-socială și politică a societății românești la începutul epocii moderne a fost marcată și de mari ridicări sociale, ale căror obiective erau strîns corelate cu mișcarea de emancipare națională. Într-adevăr, răscoala țăranilor români de sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan, din 1784, revoluția de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu — moment de cotitură în lupta pentru libertate națională și dreptate socială, pentru înlăturarea dominației străine și afirmarea drepturilor la existență de sine stătătoare a poporului român — cum se arată în Programul Partidului Comunist Român — au insuflat curaj și fermitate în marea ridicare istorică de la 1848, au adus în prim planul acțiunilor sarcina dobîndirii independenței.

Aceeași idee a luptei poporului român pentru eliberare națională și socială este dezvoltată și în capitolul al II-lea, autorul evidențiind rolul jucat de burghezie — clasă în ascensiune — alături de care s-au aflat celelalte forțe sociale: țărănimea, lucrătorii din ateliere; proletariatul, aflat în plin proces de formare și afirmare, va acționa și el, împreună cu aceste clase și pături sociale, pentru aceleași obiective de eliberare socială, de unire și neatîrnare a țărilor române.

Analizînd ansamblul vieții economico-sociale, autorul se oprește asupra cauzelor care au impulsionat, la mijlocul veacului trecut, lupta antiotomană. Încălcarea de către Poartă a vechilor tratate existente între ea și țările române, instituirea regimului fanariot, distrugerea și înstrăinarea nenumăratelor valori materiale și culturale, toate acestea frînau cursul ascendent al dezvoltării societății românești, impuneau cu necesitate înlăturarea dominației străine. În deceniul care a urmat revoluției din 1821 năzuințele de unire statală și de dobîndire a independenței devin tot mai manifeste. Sînt reliefate acțiunile tot mai curajoase ale militanților înaintați, care elaborează numeroase proiecte, cum de pildă: *Actul de unire și independență* de la 1 noiembrie 1838, *Proiectul de Constituție* din același an, alcătuite de *Partida Națională* din Țara Românească, în frunte cu Ioan Câmpineanu.

După 1840, mișcarea națională pentru unire și independență se intensifică prin activitatea societății secrete „Frăția", creată de Nicolae Bălcescu, împreună cu Ion Ghica și Cristian Tell, prin celelalte societăți politice, culturale, cît și a preocupărilor publicis-

www.dacoromanica.ro

tice, desfășurate, atît în țară cît și în străinătate, care au pregătit, din punct de vedere ideologic-politic, revoluția de la 1848.

În continuare autorul marchează momentele desfășurării revoluției de la 1848, caracterul unitar al acesteia în toate cele trei țări românești, dezideratele majore și obiectivele fundamentale ale dezvoltării social-economice, faptul că revoluționarii pașoptiști au situat pe prim plan ideea că „unirea național-statală și neatîrnarea deplină sînt două lucruri inseparabile ale unui singur tot, și una nu poate fi dobîndită, nu poate fi viabilă fără cealaltă" (p. 51).

De asemenea, autorul evidențiază însemnătatea deosebită pe care a avut-o Unirea din 1859, care „a ridicat pe o treaptă superioară lupta de eliberare națională, mișcarea revoluționară a maselor muncitoare pentru drepturi și libertăți sociale". După cum se știe, momentul 1859 a permis înfăptuirea a o serie de progrese de către poporul român în toate domeniile de activitate, care dovedeau — cum just apreciază autorul — „Incompatibilitatea și anacronismul suzeranității Porții și nu mai puțin a protectoratului puterilor garante. Sosise timpul pentru îndepărtarea oricăror forme de dominație străină, pentru realizarea independenței absolute" (p. 70). Mai mult, suzeranitatea Porții îngrădea relațiile diplomatice și comerciale ale României cu alte țări, nu-i permitea să promoveze o politică de protejare a industriei autohtone, să limiteze concurența altor state. Ca atare, independența se punea cu tot mai multă acuitate.

În capitolul al treilea sînt analizate evenimentele imediat premergătoare războiului, autorul subliniind încă în *Cuvînt înainte* ideea majoră că *țelul național obiectiv în fața căruia se afla poporul român — țel afirmat cu putere de revoluțiile de la 1821 și 1848 — starea de spirit a întregului popor, idealurile eliberatoare spre care năzuia au imprimat războiului de neatîrnare valorile unui act făptuit sub semnul revoluției de la 1848, ale cărei idealuri au rămas mereu vii, indicînd direcția de acțiune a poporului român pe parcursul unui întreg secol.*

Pornind de la analiza dezvoltării economico-sociale, care, la mijlocul veacului trecut, luase un curs ascendent prin creșterea întreprinderilor industriale, a progreselor agriculturii, învățămîntului și culturii, autorul apreciază, în mod just, că industria națională nu se putea dezvolta decît printr-o fermă și consecventă politică protecționistă, ceea ce impunea înlăturarea suzeranității otomane și asigurarea independenței depline (p. 81). Dealtfel, independența — această năzuință de veacuri — era reclamată de toate clasele și păturile sociale, între ele existînd numai deosebiri în legătură cu tactica de urmat și cu perspectivele evoluției interne a țării. Forțele sociale, partidele și grupările politice care le reprezentau, deși aveau programe și metode diferite de acțiune în ce privește problema obținerii independenței depline a țării, acționau convergent. Autorul remarcă poziția înaintată pe care s-a situat — în problema independenței alături de celelalte forțe sociale — proletariatul; el face o distincție clară între modul cum vedeau clasele exploatatoare independența, — pentru ele aceasta constituind și un mijloc de a-și întări propriile poziții — și felul cum o înțelegeau masele largi ale poporului. Strîns unite în acțiunea și lupta lor, acestea conferau idealului neatîrnării depline sensuri menite să-i asigure viabilitate, să-i imprime valorile cele mai înalte, corespunzătoare dezvoltării societății românești pe făgașul progresului. Cu deplin temei scrie autorul „în concepția socialiștilor români, obiectivul neatîrnării și al desăvîrșirii statului național unitar se impuneau drept comandamente istorice pentru propășirea în ansamblu a țării, pentru soluționarea problemelor de bază care se aflau în fața poporului român, ca și pentru dezvoltarea luptei proletariatului împotriva oricărei împilări a oricărei asupriri". El se ocupă pe larg, în continuare, de poziția mișcării socialiste din România față de războiul de independență, socialiștii aflîndu-se în fruntea mișcării generale a poporului român pentru dobîndirea independenței. „Cercurile socialiste — menționează autorul — au acționat ca susținătoare și promotoare ale luptei pentru împlinirea acestui act de voință al națiunii române, ca purtătoare ale idealurilor patriotice ale poporului muncitor" (p. 84). „Socialistul" — organul de presă al cercului socialist din București — releva, în numărul său din 26 mai 1877, avîntul și entuziasmul cu care românii s-au ridicat la arme pentru a-și apăra independența.

Proletariatul român a acționat ca o viguroasă forță de luptă pentru neatîrnarea completă a țării; în ciuda condițiilor grele de muncă și viață, el a înțeles să acționeze în slujba cuceririi independenței de stat a țării, fapt ce evidențiază, odată mai mult, responsabilitatea acestuia față de destinele patriei, patriotismul său.

La rîndul ei, țărănimea, clasa socială cea mai numeroasă a societății, veacuri de-a rîndul principala forță a progresului social — deși împovărată de numeroase greutăți, apăsată de sistemul fiscal, privată de drepturi politice, atunci cînd cerințele patriei, ale dobîndirii independenței țării au impus-o, — s-a ridicat la luptă, dovedind înțelegerea comandamentelor naționale supreme, nădăjduind, tot-

www.dacoromanica.ro

odată, că după victorie va primi pământ. Pentru a ilustra modul cum a răspuns țărănimea la lupta pentru independență, autorul reproduce mărturii semnificative. El apreciază, dealtfel, că proletariatul și țărănimea și-au adus din plin contribuția la lupta pentru independența țării. În același spirit au acționat și cei rămași acasă, care au constituit temelia acelui „spate al frontului". „A fost — notează autorul — o participare generală a țărănimii, a maselor populare la muncă și la luptă, căci truditorii de orice fel au pus mai presus de orice interesul patriei" (p. 87).

În mod succint, autorul se ocupă și de situația internațională în care s-a dezvoltat și a triumfat lupta poporului român pentru independența deplină. Mișcările de eliberare națională din sud-estul Europei, marile ridicări din Bosnia, Herțegovina și Bulgaria (1875—1876), din Serbia și Muntenegru (1876), urmate de proclamarea independenței absolute a României și de războiul ruso-româno-turc, au contribuit la conjugarea acțiunilor politice și diplomatice dintre toate țările și popoarele din sud-estul Europei.

Sînt reliefate, de asemenea, sprijinul acordat de poporul român acestor popoare, acțiunile diplomatice întreprinse de guvernul român pentru recunoașterea neutralității, poziția marilor puteri (Anglia, Franța și Austro-Ungaria) de negarantare a neutralității României și de menținere a integrității Imperiului otoman. Toate acestea au determinat noul guvern liberal-radical să încheie convenția din aprilie 1877, care permitea trecerea trupelor ruse pe teritoriul român pentru a purta războiul antiotoman la sud de Dunăre. Potrivit convenției, guvernul țarist se obliga să respecte integritatea României. Sînt menționate, în continuare, notele trimise de M. Kogălniceanu agenților diplomatici români din străinătate prin care se justifica poziția României și, mai apoi, declararea stării de război cu Imperiul otoman.

În condițiile amplei efervescențe a mișcării naționale și populare îndreptate spre apărarea cu arma în mînă a teritoriului național, în memorabila zi de 9 mai 1877 Adunarea deputaților vota declarația de independență, rostită de M. Kogalniceanu, prin al cărui glas vorbea întregul popor român dornic de libertate. „Noi trebuie să dovedim că sîntem națiune vie — spunea M. Kogălniceanu — trebuie să dovedim că avem conștiința misiunii noastre, trebuie să dovedim că sîntem în stare să facem și noi sacrificii pentru ca să păstrăm această țară și drepturile ei pentru copiii noștri, și această misiune în momentele de față este încredințată fraților și fiilor noștri care mor la hotare..." (p. 102).

În cel mai important capitol, în întindere de aproximativ 107 pagini, intitulat *Războiul de independență — cauză a întregului popor*, structurat în două subcapitole, autorul înfățișează eroismul și dăruirea poporului român în încleștarea directă cu Poarta otomană, efortul întregii națiuni de a se angaja cu toate forțele. Pentru ilustrarea devotamentului întregului popor, luptei armate împotriva opresiunii otomane, autorul reproduce impresiile a numeroși participanți la eveniment — în primul rînd pe acelea ale lui Theodor C. Văcărescu în lucrarea sa *Luptele romînilor în resbelul din 1877—1878*.

Folosind un bogat material documentar autorul evidențiază pe larg vitejia legendară a ostașului român, sacrificiul suprem al acestuia în slujba patriei. Tenacitatea și eroismul ostașilor, efortul de neînchipuit al întregii populații pun în lumină caracterul just al războiului — cum aprecia, de altfel, gazeta „Socialistul" în articolul sugestiv intitulat *Războiul* — conferindu-i în cel mai înalt grad, caracterul național și popular. Acțiunea de sprijinire a armatei s-a amplificat pe măsura desfășurării războiului, populația țării, de la mic la mare, de la bogat la sărac, participînd la susținerea frontului.

Autorul subliniază, de asemenea, ecoul larg pe care l-a avut actul proclamării independenței în rîndurile românilor din teritoriile aflate sub dominația străină, milioane de români din Transilvania, Banat și Bucovina urmărind cu sentimente frățești lupta fraților lor, independența dînd speranțe tuturor românilor că va sosi momentul pentru a se uni într-un singur stat. N-ar fi fost lipsit de interes dacă autorul reușea să stabilească, aproximativ chiar, numărul voluntarilor din aceste teritorii care au participat la război.

Un fapt menționat de autor este și acela că mișcarea de masă pentru sprijinirea materială a războiului de neatîrnare a cuprins, alături de efortul românilor, și pe acela al unor oameni ai muncii de origine maghiară și germană, care, prin ofrande și donații, au sprijinit cauza dreaptă a poporului român (p. 113).

Un întreg paragraf (p. 115—194) înfățișează modul cum masele largi ale poporului: țărani, muncitori, funcționari, intelectuali au susținut războiul. Rechizițiile, care în alte situații erau socotite ca ceva impus, au fost privite de masele populare ca un act de îndatorire patriotică. Țărănimea, mai ales, a dat cele mai mari dovezi de slujire devotată a intereselor obștești, străbătînd cu care proprii mii de kilometri, efectuînd transporturi pentru necesitățile armatei, prezentîndu-se în masă la încorporare. La sprijinirea războiului a contribuit întreaga populație de pe ambele versante ale Carpaților, ceea ce demonstrează caracterul de ridicare populară și națională, pe care l-a avut războiul pentru cucerirea independenței.

În sfîrșit, autorul consacră pagini substanțiale comportării vitejești a ostașului român

www.dacoromanica.ro

în luptele pentru cucerirea Plevnei, Vidinului, Smîrdanului, etc. evidențiind Spiritul de sacrificiu de care au dat dovadă ostașii români.

În ultimul paragraf al cărții — care, din cîte am reținut, ține loc și de concluzii —, autorul se referă pe scurt la modul cum s-au purtat tratativele de pace, menționînd faptul că, deși armata română a contribuit din plin la înfrîngerea armatei otomane, România n-a fost invitată să participe la acestea ca forță beligerantă și ca aliat (p. 197).

De asemenea, el se ocupă de atitudinea marilor puteri față de recunoașterea Independenței țării, consfințită prin Tratatul de la Berlin și, în sfîrșit, de consecințele economice și sociale ale acesteia, — independența constituind premisa unei Românii unite, libere.

Cartea lui Constantin Corbu, ilustrată și cu unele fotografii înfățișînd momente semnificative din lupta dusă, de-a lungul veacurilor, de poporul român pentru apărarea ființei sale, precum și cu scene din războiul de independență, se înscrie printre lucrările valoroase apărute cu prilejul aniversării centenarului independenței. Deși lipsită de un indice de nume, lucrarea se impune cititorului prin concisiunea expunerii prin documentarea la zi, interpretarea competentă a faptelor, cît și prin claritatea stilului.

Mircea Iosa

* * * *Diplomația română în slujba independenței*, București, Edit. politică, 1977, 270 /272/ p. + 16 f.p.

Comemorarea cuceririi independenței de stat a României cu prilejul împlinirii unui secol de la înfăptuirea acestui eveniment de importanță excepțională în viața poporului nostru, a trezit în istoriografia românească un interes deosebit, materializat prin publicarea a numeroase lucrări privind cele mai diverse aspecte și domenii legate nemijlocit de această problemă: culegeri de documente și de articole de presă interne și externe, cărți și articole despre evenimentele militare, sociale, economice, politice, atitudinea maselor populare, a românilor de peste hotare și a clasei muncitoare față de războiul de independență și altele. Contribuția lor, atît sub aspect documentar cît și de completare, aprofundarea și clarificarea unor aspecte rămase încă în discuție precum și a formării unei imagini globale științifice, este de valoare majoră. Se simțea însă nevoia unei lucrări care să redea eforturile depuse de întreaga diplomație românească pentru pregătirea și înfăptuirea acestui deziderat multisecular al întregului popor român. Este tocmai ceea ce și-a propus și realizat, în lucrarea de față, un grup de specialiști avînd în frunte un colectiv de redacție format din Vasile Gliga, Teofil Bălaj, Ion Ciubotaru, Romulus Neagu și Constantin I. Turcu, toți din Ministerul Afacerilor Externe.

Autorii s-au străduit și au reușit să asigure lucrării un plan larg și bine echilibrat care să îmbrățișeze toate aspectele problemei și să-i fixeze în același timp locul și rolul în istoria patriei. Pentru atingerea țelului propus, în afara colectivului de redacție, la această carte au mai participat și M. Alexie, Gh. Baltac, M. Dinu, O. Gavrișă, V. Macovei, D. Mazilu, I. Mielicioiu, C. Paraschiv, G. Petric și I. Voicu.

Într-un „Cuvînt înainte", Vasile Gliga, adjunct al ministrului afacerilor externe, arată că autorii și-au propus să aducă un omagiu tuturor celor care, ca și la 1848 și în timpul luptei pentru Unire, au contribuit prin activitatea lor diplomatică la obținerea independenței de stat a României și dintre care se remarcă în mod cu totul deosebit M. Kogălniceanu și V. Boerescu. Strădaniile tuturor acestora, de a impune diplomației europene recunoașterea dreptului României de a fi un stat independent, se înscriau pe linia legitimă a dorinței milenare a întregului popor român pentru independență.

În primul capitol al cărții, intitulat „Conceptul de independență națională în gîndirea românească", autorul, prof. univ. dr. Dumitru Mazilu, arată că lupta pentru independență națională este o caracteristică fundamentală a epocii contemporane, care a dus la lichidarea sistemului colonial al imperialismului.

O deosebită atenție dă autorul prezentării luptei poporului român pentru independență, de-a lungul istoriei sale, încă din epoca lui Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. Este expusă apoi evoluția ideii de independență la toți marii gînditori români, începînd cu Dimitrie Cantemir care, în primele decenii ale secolului al XVIII-lea, afirma că, dincolo de aspectul suzeranității turcești, Moldova era un stat ce se bucura de întreaga autonomie internă. După formarea națiunii române și a burgheziei naționale, în gîndirea politică românească se conturează tot mai clar ideea necesității luptei pentru unitate națională și, legată de ea, aceea pentru cucerirea independenței. Ea atinge o treaptă superioară cu revoluționarii români de la 1848: ardelenii

www.dacoromanica.ro

Simion Bărnuțiu și Eftimie Murgu, dar mai ales, Nicolae Bălcescu, cel mai democrat dintre acești revoluționari, care considera că „nici un român nu va trăi după moartea independenței patriei sale". Bălcescu lega nemijlocit lupta pentru eliberarea națională de înfăptuirea Unirii și realizarea de reforme sociale democratice. Pe aceeași linie, M. Kogălniceanu, căruia viața i-a permis să participe la realizarea Unirii și înfăptuirea reformelor din timpul domniei lui Cuza, afirma că „Unirea poate asigura independența dinăuntru și puterea de a se apăra de înrîuririle străine". Consecvent acestui crez, Kogălniceanu va aduce contribuția sa, în calitate de ministru de externe, la acțiunile diplomatice din perioada pregătirii și desfășurării războiului din 1877 și la lupta diplomatică pentru recunoașterea independenței României.

O dată independența cucerită și recunoscută, pentru gînditorii români care au urmat s-a pus problema lărgirii acesteia prin realizarea unității naționale a tuturor românilor, ideal pe care l-au slujit N. Iorga, V. Pârvan, A. D. Xenopol. După realizarea Unirii din 1918, au militat pentru independență reală, politică și economică, oameni de seamă ca același N. Iorga, N. Titulescu, P. P. Negulescu și alții.

Un sens nou a dat conceptului de independență națională mișcarea muncitorească revoluționară din România care, după ce a înlăturat unele poziții greșite în problema națională, datorate unor elemente din conducerea P.C.R. ce nu cunoșteau realitățile din țară, a împletit consecvent lupta împotriva exploatării cu aceea a apărării independenței țării și a războiului antisovietic. După instaurarea puterii populare în țara noastră, clasa muncitoare, în frunte cu P.C.R. a legat organic lupta pentru edificarea socialismului de întărire a apărării independenței țării, printr-o politică consecventă de colaborare internațională și de apărare a păcii.

Prin expunerea lui D. Mazilu se obține o imagine clară asupra evoluției ideii de independență statală în gîndirea românească de-a lungul secolelor, ajutînd la o înțelegere și o încadrare organică a cuceririi independenței de la 1877 în întreaga istorie a patriei noastre. Astfel, acest măreț eveniment nu mai apare ca ceva spontan izvorît din conjunctura acelui an.

Gheorghe Baltac și Vasile Macovei, în „Acțiuni ale diplomației românești premergătoare cuceririi independenței", își propun să înfățișeze toate strădaniile depuse de această diplomație, în intervalul 1859, cînd odată cu „Unirea" ni se recunoaște de puterile garante și o autonomie internă, pe care de fapt Principatele Române o avuseseră în permanență, și 1875, anul în care, datorită redeschiderii crizei orientale, se ivea prilejul de a se obține independența deplină a României. În cele două decenii de care se ocupă, autorii subliniază toate acțiunile întreprinse de diplomația românească pentru a lărgi această autonomie, pînă la înlăturarea totală a suzeranității otomane. În slujba acestui țel a fost creat în 1862 Ministerul de Externe al României, iar paralel se înființează agenții diplomatice românești în străinătate (Constantinopol 1859, Paris 1860, Belgrad 1863, Viena 1868, Berlin și Roma 1872, Petersburg 1874), în fruntea cărora au fost numiți oameni politici de seamă ca C. Negri, I. Bălăceanu, A. Sturdza, P. P. Carp, L. Steege și alții, apărători vajnici ai intereselor țării. Un pas important în activitatea acestor agenții a fost recunoașterea caracterului lor de agenții diplomatice oficiale, începînd cu cea din Viena în 1875.

O primă misiune a diplomației românești după Unire a fost obținerea recunoașterii realizării acesteia în persoana domnitorului A. I. Cuza. Se lupta apoi pentru dobîndirea unor drepturi care ar fi însemnat pași serioși înainte pentru obținerea independenței politice, ca: abolirea jurisdicției consulare, dreptul de a avea reprezentanță diplomatică, a încheia tratate, a institui decorații și a se recunoaște pe plan internațional denumirea de România, recunoașterea individualității statului român și a inviolabilității teritoriului său. Deși între diferitele grupări politice din țară existau unele divergențe, toate considerau în general că aceste drepturi vor fi obținute de România fără concursul puterilor garante. Aceste obiective au fost urmărite și după abdicarea lui Cuza, în timpul domniei lui Carol I, deși în calea acestor doleanțe se ridicau marile puteri, mai ales Anglia și Turcia. Diplomația românească a sesizat însă just atitudinea mai puțin ostilă a Austro-Ungariei și a Rusiei cu care a reușit să încheie convenții comerciale, ceea ce reprezenta, dincolo de unele aspecte negative pe plan economic, recunoașterea dreptului României de a încheia convenții internaționale, drept ce aparține numai statelor suverane. Este subliniat mai ales rolul jucat de V. Boerescu în calitate de ministru conservator al Afacerilor Externe în atingerea acestui obiectiv.

„Redeschiderea problemei orientale și poziția României față de răscoalele din Balcani" reprezintă o nouă etapă în activitatea diplomației românești pentru obținerea independenței, activitate pe care o prezintă Ion Mielicioiu, analizînd și „Atitudinea marilor puteri față de agravarea situației din regiune". Răscoalele popoarelor creștine din Balcani, împotriva opresiunii otomane, au redeschis criza orientală, atrocitățile turcești silind

www.dacoromanica.ro

marile puteri să-şi definească poziţiile în rezolvarea acestei crize, de care toate vor să profite pentru a smulge avantaje. Din nou Anglia se pronunţă ferm pentru menţinerea integrităţii Imperiului otoman, în timp ce Austro-Ungaria e dispusă să accepte intervenţia Rusiei, în favoarea răsculaţilor, în schimbul anexării Bosniei şi Herţegovinei. România, legată prin aspiraţiile de independenţă de lupta popoarelor balcanice, pe care o sprijină în ascuns, se pronunţă oficial pentru neutralitate, căutînd totodată ca, prin tratative directe cu Poarta, să obţină recunoaşterea independenţei politice. Cel care susţine cu mai multă hotărîre această linie politică, începînd cu anul 1876, este noul ministru de externe M. Kogălniceanu. Încercarea marilor puteri, întrunite în conferinţă la Constantinopol la sfîrşitul anului 1876, de a impune Porţii unele reforme în favoarea creştinilor din Balcani, pentru a evita declanşarea unui conflict european, eşuează în urma manevrelor Turciei care, prin constituţia pe care o promulgă şi în care toţi locuitorii imperiului sînt consideraţi supuşi otomani, susţine că a rezolvat toate problemele şi refuză imixtiunea marilor puteri în probleme pe care le consideră de natură internă.

În această conjunctură internaţională, diplomaţia românească îşi propune să urmeze o anumită linie politică, analizată de Costache Zayu în capitolul „Neutralitatea României. Încercările de a obţine independenţa prin garantarea neutralităţii absolute". Titlul însuşi defineşte cît se poate de clar şi de precis atitudinea de urmat şi obiectivele pe care dorea să le atingă guvernul român şi care corespund întru totul aspiraţiilor întregului popor român. Atingerea scopului propus depindea în mare măsură de atitudinea pe care o vor adopta marile puteri garante, dintre care Turcia şi Anglia se menţineau permanent ostile, Franţa se pronunţa pentru păstrarea situaţiei create prin Tratatul din 1856 şi Convenţia din 1858, singurele care ar fi asigurat României, în continuare, garanţia marilor puteri, iar Germania condiţiona atitudinea sa de rezolvare favorabilă pentru ea a afacerii Strussberg. Numai Italia se pronunţa deschis în favoarea politicii româneşti de independenţă, căci Rusia şi Austro-Ungaria, sub aparenţa unor atitudini binevoitoare, urmăreau obţinerea unor avantaje nemărturisite încă.

În aceste condiţii internaţionale, în majoritate defavorabile, diplomaţia română a avut curajul şi priceperea de a iniţia acţiunile reclamate de atingerea ţelului propus, meritele revenind atît cabinetului conservator al lui Lascăr Catargiu, care a avut în persoana ministrului de externe Vasile Boerescu un dîrz luptător pentru independenţă, cît şi, mai ales, guvernelor liberale, al căror ministru de externe, Mihail Kogălniceanu, întrunea în persoana sa capacitatea diplomatică de a iniţia acţiuni energice, dragostea fierbinte pentru independenţa ţării şi prudenţa de a evita atragerea ţării într-un conflict armat care ar fi transformat teritoriul naţional în teatru de luptă. Deosebit de grăitor în acest sens este memoriul adresat Porţii, la 25 iunie/7 iulie 1876, de către Kogălniceanu, cuprinzînd în şapte puncte revendicări ce ar fi asigurat statului român atît o poziţie independentă reală cît şi păstrarea neutralităţii. Refuzul Porţii, atitudinea ostilă a majorităţii marilor puteri şi constituţia otomană din decembrie 1876, care asimila România cu o provincie privilegiată a Imperiului turc, făceau să reiasă clar că nici rezolvarea crizei orientale şi nici obţinerea independenţei României nu se vor realiza pe cale paşnică. România trebuia să-şi caute aliaţii necesari într-un eventual conflict armat cu Turcia. Aceasta a dus la negocieri cu Rusia.

Studiind aceste negocieri, pe care le prezintă în capitolul „Negocierile dintre România şi Rusia. Încheierea convenţiilor româno-ruse din anul 1877". dr. I. Ciubotaru motivează necesitatea lor prin eşecul marilor puteri de a impune o rezolvare paşnică a crizei orientale, ceea ce implica o recunoaştere tacită a dreptului Rusiei de a interveni cu armele în ajutorul creştinilor răsculaţi. Această eventualitate ducea de fapt la o suspendare, pe timpul ostilităţilor, a garanţiilor date României de marile puteri. Neputîndu-se opune trecerii armatelor ruse pe teritoriul ţării, primul ministru I.C. Brătianu a căutat ca, prin înţelegeri directe cu cabinetul ţarist, să reglementeze această trecere, în scopul de a evita ducerea ostilităţilor pe teritoriul României. Începute prin consultări diplomatice, concretizate prin tratativele directe duse la Livadia de I. C. Brătianu cu cancelarul Gorceakov, continuate din nou pe cale diplomatică, aceste tratative se vor materializa în convenţii în care guvernul român se va strădui să obţină recunoaşterea independenţei ţării şi garantarea integrităţii sale teritoriale.

Eşecul încercărilor de aplanare a răscoalelor din Balcani a dus la izbucnirea războiului în aprilie 1877. Participarea României la acest război este prezentată de Marin Alexie şi Gabriel Petric în capitolul „Proclamarea independenţei de stat a României. Atitudinea puterilor garante. Lupta armatei şi acţiunea diplomatică pentru recunoaşterea independenţei". Sînt analizate cu spirit de pătrundere evenimente importante ca semnarea, la 4/16 aprilie 1877, a convenţiilor româno-ruse de către M. Kogălniceanu, revenit la Ministerul de Externe, şi Stuart, agentul Rusiei la Bucureşti, declararea stării de război între

www.dacoromanica.ro

România și Turcia de către Corpurile legiuitoare române, la 29 aprilie/11 mai, proclamarea independenței României de către Camera deputaților, la 9/21 mai 1877, începerea ostilităților de către armata turcă, refuzul comandamentului rus ca armata română să participe la război. Față de proclamarea independenței se arată ostile Anglia, Franța, Germania, iar Rusia formulează unele rezerve. Din nou numai Italia a arătat bunăvoință față de acest nou act al României.

Un loc aparte în acest capitol îl ocupă acțiunile diplomatice duse pentru ca armata română să participe la lupte, sub comandament propriu, lucru refuzat categoric de ruși pînă în momentul în care situația grea de pe frontul din Balcani le impune să solicite ajutorul neîntîrziat al trupelor române, acceptînd chiar încredințarea comenzii trupelor românoruse ce atacau Plevna domnitorului Carol I. Este prezentată apoi succint contribuția armatei române la victoriile contra turcilor de la Plevna, Rahova, Smîrdan etc., momente îndeobște cunoscute, dar pe care autorii le prezintă cu multă concizie și cu căldură.

Un capitol aparte, care nu se încadrează în ansamblul acțiunilor diplomatice, dar reflectă ecoul trezit în opinia publică din străinătate de eroismul armatei române pe cîmpul de luptă, este cel intitulat „Ecoul internațional al epopeii anului 1877". Autorii, Teofil Bălaj și Constantin I. Turcu, folosesc un bogat material cules din presa străină în care corespondenții de război străini își arată admirația pentru eroismul ostașilor și ofițerilor români. Astfel, datorită acestor corespondenți, Europa a înțeles ceea ce cabinetele refuzau să recunoască, realitatea de nezdruncinat a independenței statului român. Sînt înfățișate apoi și contribuțiile scriitorilor și pictorilor români la acest război de independență, demne de menționat fiind mai ales cele mai puțin cunoscute pînă în prezent ale lui M. Eminescu, I. L. Caragiale și Al. Odobescu. Așa cum a fost conceput și tratat, întregul capitol reprezintă un cald elogiu adus de autorii volumului eroismului soldatului român în războiul de independență și prin aceasta el își justifică locul pe care-l ocupă în carte.

După încetarea ostilităților, sarcina principală ce revenea diplomației românești era obținerea recunoașterii de către celelalte state a independenței cucerită pe cîmpul de luptă. Romulus Neagu și Ion Voicu, în capitolul „Unele aspecte diplomatice ale recunoașterii independenței naționale a României și Congresul de la Berlin", prezintă activitatea diplomației românești în anii 1878—1879, care se desfășoară în două direcții: 1) asigurarea participării României la conferințe și tratative în unele probleme care afectau și interesele României și 2) obținerea recunoașterii independenței țării și dreptului de reprezentare diplomatică de către celelalte state, începînd cu preliminariile de pace de la San Stefano la care, cu toate eforturile depuse, nu am putut lua parte, datorită opoziției diplomației țariste, care ne-a asigurat independența și Dobrogea, în schimbul sudului Basarabiei, fără a ni se acorda despăgubirile băneștí cuvenite. Toate strădaniile depuse de M. Kogălniceanu în acest sens au întîmpinat un refuz categoric. Este prezentată apoi lupta diplomatică a celorlalte cabinete împotriva clauzelor tratatului de la San Stefano, luptă care a dat loc la diferite „tîrguieli diplomatice", în care fiecare mare putere și-a asigurat avantaje de pe urma înfrîngerii Turciei, avantaje ce au fost consfințite prin tratatul de la Berlin din 1878, încheiat între marile puteri, cu prilejul Congresului convocat în capitala Germaniei, din inițiativa cancelarului Bismarck, dar în urma consimțămîntului unanim al marilor puteri. Deși învingătoare în război, României i s-a refuzat dreptul de a participa la lucrări, admițîndu-i-se să prezinte numai punctul său de vedere, într-una din ședințe. Cu toate pledoariile temeinic motivate ale trimișilor români, M. Kogălniceanu și I. C. Brătianu, Congresul nu a ținut seama de drepturile legitime ale României, condiționînd recunoașterea independenței, cucerită prin luptă, de acceptarea schimbărilor teritoriale propuse de Rusia, modificarea art. VIII din Constituție referitor la acordarea drepturilor cetățenești evreilor și satisfacerea pretențiilor băneștí ale acționarilor societății Strussberg. Dacă admiterea noastră la ședință s-a datorat sprijinului Angliei, la luarea deciziilor care ne priveau nu ne-am bucurat de niciun sprijin, nici măcar de cel al Franței, care ne-a fost chiar ostilă, Anglia pretinzînd chiar ca România și Serbia să plătească o parte din datoriile de război ale Turciei.

Silită să accepte hotărîrile Congresului de la Berlin, de care era condiționată recunoașterea independenței țării, diplomația românească s-a străduit să obțină cît mai repede această recunoaștere, cedînd pînă la urmă în toate privințele. Strădaniile depuse au făcut ca pînă în anul 1880 toate statele europene să recunoască această independență, cea mai îndîrjită opoziție întîmpinîndu-se din partea Germaniei, Angliei și Franței.

Interesante sînt învățămintele degajate de autor din toată această activitate diplomatică și anume:

1) atitudinea Marilor Puteri, ostilă statelor mici și mijlocii, a împiedicat consolidarea victoriilor militare ale României;

www.dacoromanica.ro

2) diplomația românească a știut să apere cu demnitate interesele fundamentale ale țării;

3) miopia și ezitările unor cercuri conducătoare românești în raporturile cu Marile Puteri occidentale a făcut ca în momentele cele mai grele diplomația românească să fie izolată;

4) moravurile politice ale Marilor Puteri au îndepărtat pe reprezentanții României de la tratativele de pace;

5) încălcărilor dreptului internațional de către Marile Puteri, diplomații români au opus legitimitatea cererilor și aspirațiilor României, fermitatea, tactul și persuasiunea;

6) în obținerea recunoașterii independenței, diplomații români, patrioți luminați, au arătat că știu să negocieze, să informeze și să reprezinte;

7) numai patriotismul diplomaților români de la 1878—1879, identificat cu aspirațiile întregului popor, a putut face ca diplomația românească să se poată opune ostilității diplomației europene, nedispusă să facă daruri.

În ultimul capitol, „Dezvoltarea relațiilor internaționale ale României. Acțiuni diplomatice dedicate recunoașterii și consolidării independenței după Congresul de la Berlin", redactat de Marcel Dinu, Octavian Gavriși și Cornel Paraschiv, este înfățișată succint bogata activitate diplomatică depusă de miniștrii de externe M. Kogălniceanu, I. Câmpineanu și V. Boerescu pentru recunoașterea independenței României și stabilirea de relații diplomatice nu numai cu statele din Europa, ci și cu S.U.A., țările latino-americane și unele state asiatice. Recunoașterea individualității internaționale a statului român a permis încheierea de către cabinetele române a numeroase convenții și tratate economice, consulare și politice cu caracter bilateral și multilateral. Sînt analizate mai ales tratatele comerciale cu țările europene, implicațiile lor pentru țara noastră. Sînt trecute apoi în revistă tratatele politice, printre care aderarea României la Tripla Alianță, căreia autorii îi găsesc și aspecte pozitive, prin faptul că o scotea din izolarea politică și permitea să rezolve favorabil divergențele cu Austro-Ungaria în chestiunea Dunării, deși dominant rămîne aspectul negativ că ea contravenea idealului de desăvîrșire a unității naționale. Merită a fi amintită și participarea României la încheierea Convenției de la Haga din anul 1899, pentru reglementarea pașnică a conflictelor internaționale.

Cartea se încheie cu un omagiu cald adus demnitarilor și diplomaților români care, în anul 1877, în condițiuni internaționale destul de vitrege, însuflețiți de un patriotism fierbinte, acționînd cu pricepere, răbdare și curaj, au reușit să proclame independența țării, să o consacre prin victoriile obținute de armata română pe cîmpurile de luptă și să o impună recunoașterii internaționale.

Cele 16 foto-planșe de la sfîrșitul volumului, ca și acuratețea cu care el a fost editat constituie o notă bună pentru Editura politică.

Socotim necesar să facem și unele observații ce ar putea fi utile autorilor într-o eventuală nouă ediție. Astfel, cele 2—3 greșeli strecurate în text ar fi putut fi îndreptate printr-o mică erată, la sfîrșitul cărții. Este necesară de asemenea, pentru folosirea unui material extrem de dens în nume de oameni și de locuri geografice, întocmirea de indici onomastici și geografici.

Dincolo de aceste mici observații, lucrarea se impune prin calitățile ei incontestabile. Deși rezultat al cooperării mai multor autori și avînd o structură pe capitole separate, colectivul de redacție a reușit să-i dea o unitate organică, să evite multe dintre repetările inevitabile unei asemenea structuri, să-i asigure o unitate stilistică, folosind un limbaj sobru, științific, dar nu lipsit de simpatie și căldură pentru marea operă a înaintașilor noștri. Bogatul material documentar folosit, selectat din opere edite, dar mai ales din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, îi asigură un orizont larg și posibilități de aprofundare a problemelor tratate.

Dincolo de omagiul pe care autorii își propun și reușesc să-l aducă înfăptuitorilor independenței naționale, lucrarea întocmită sub egida Ministerului Afacerilor Externe al României reprezintă o bogată și valoroasă contribuție în acest domeniu, constituind o *carte de referință* ce se impune tuturor acelora care vor voi să studieze acest important capitol din istoria poporului român.

Traian Ionescu

* * * *Din lupta poporului român pentru independență*, Redactor coordonator: Ioan Scurtu, București, 1977, 294 p. *

Lupta pentru menținerea și apărarea independenței naționale a constituit, de-a lungul timpului, o permanență a istoriei multisecu-

* Lucrare editată sub egida Facultății de de istorie a Universității București.

lare a poporului nostru. Avînd în atenția lor științifică preocuparea pentru acest subiect și urmărind ilustrarea sa editorială, un larg colectiv de cadre didactice și studenți ai Facultății de istorie a Universității din București și-au adus aportul la realizarea unei cule-

www.dacoromanica.ro

geri tematice, axată pe redarea modului cum idealul independenței și neatîrnării a fost prezent pe coordonatele istoriei poporului nostru.

Volumul se deschide cu un *Cuvînt înainte* semnat de prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu, decanul Facultății de istorie. După ce face o succintă trecere în revistă a caracteristicilor evoluției istorice a poporului român, autorul subliniază că volumul este „un omagiu la fapta înaintașilor și totodată un legămînt de a păstra nestinsă făclia exemplului lor în pregătirea viitorului luminos al patriei noastre socialiste" (p. 6).

Seria articolelor o inaugurează contribuția *Ideile unității naționale, independenței și suveranității patriei reflectate în Programul Partidului Comunist Român* de conf. univ. Gheorghe I. Ioniță (p. 7—11). După ce subliniază valoarea metodologică și teoretico-aplicativă a acestui important document autorul urmărește subliniercea acestor permanențe ale istoriei naționale în cadrul primelor două capitole ale Programului. O atenție specială este acordată perioadei ce a urmat evenimentului de la 23 August 1944 cînd aceste deziderate fundamentale ale luptei poporului român și-au găsit afirmarea și împlinirea.

Asist. univ. Vasile I. Dupoi se ocupă de *Luptele geto-dacilor pentru libertate* (p. 13—30). Pornind de la cele dintîi menționi despre geto-daci în izvoarele antice autorul a efectuat o documentată evocare a acestei frămîntate epoci din istoria poporului nostru. Ceea ce conferă studiului o notă de particular interes o reprezintă corespondența interesantă pe care V. Dupoi o face între momentele luptei pentru libertate și descoperirea de diverse tezaure monetare descoperite în săpăturile arheologice corespunzînd etapei istorice respective.

Prof. univ. Dumitru Berciu și lector univ. Florentina Preda semnează studiul *Decebal — exponent al luptei pentru libertatea și independența Daciei* (p. 31—40). Prezentînd tabloul accentuării presiunii romane la Dunărea de jos, autorii reliefează în acest context, adevăratele dimensiuni la care s-a înscris lupta marelui rege dac — simbol al rezistenței împotriva invadatorului străin. Materialul are meritul de a înfățișa cititorului o detaliată descriere a evenimentelor care au culminat cu căderea statului dac sub loviturile puternicului imperiu expansionist al Romei.

Rolul țărănimii române în lupta pentru independență în secolele XV—XV este subiectul abordat de conf. univ. Matei D. Vlad (p. 41—54). Autorul se oprește aici asupra contribuției decisive a acestei clase sociale în susținerea luptelor de apărare a independenței și integrității teritoriale a țărilor române în perioada menționată. Sînt amintite în acest sens luptele desfășurate sub conducerea lui Basarab I, Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare împotriva cotropitorilor străini, lupte în cursul cărora țăranii au constituit grosul armatelor care s-au opus invadatorilor.

Lector univ. Florentina Căzan urmărește *Lupta țărilor române pentru independență (1533 1538). Implicațiile ei pe plan european* (p. 55—64). Urmărind să prezinte încadrarea luptei pentru independență a țărilor române în contextul politic european din prima jumătate a secolului al XVI-lea autoarea înfățișează pe acest fundal temerara încercare a lui Petru Rareș de scoatere a Moldovei de sub dominația otomană. Ca mai întotdeauna în decursul istoriei lor și de această dată românii au trebuit să înfrunte singuri ofensiva turcească. Cu toată înfrîngerea înregistrată — se subliniază în articol — Petru Rareș se înscrie ca o personalitate politică pozitivă în istoria medievală a patriei noastre; în ciuda disproporției de forțe el a încercat să apere statutul politic autonom și libertatea Moldovei.

Asist. univ. Mihai Maxim prezintă *Documente noi despre războiul moldo-otoman din 1574* (p. 65—84). În urma cercetărilor efectuate în Arhiva Președinției Consiliului de Miniștri din Istanbul, autorul furnizează prețioase lămuriri și indicații bibliografice asupra colecției de *Condici ale afacerilor importante* ce acoperă cronologic perioada dintre anii 1554 și 1905. Cu această ocazie M. Maxim introduce în circuitul științific o serie de date noi referitoare la războiul purtat de Ioan Vodă cel Viteaz în 1574 împotriva turcilor, conținute în respectivul fond documentar. Informațiile, deosebit de interesante privesc aspecte cu caracter economic, militar și politic, care completează cunoștințele noastre asupra condițiilor în care s-a desfășurat lupta pentru libertate a voievodului Moldovei.

Că ideea de autonomie politică și a independenței statale nu a dispărut în conștiința românilor o dovedesc numeroasele memorii și proiecte de reformă din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Asupra acestui aspect și-au îndreptat atenția studenții Marian Neagu și Dan Basarab Nanu (p. 85—96). Analiza acestui domeniu este efectuată însă pe o bază documentară edită și deja studiată, fapt care face ca gradul de noutate al studiului să fie relativ scăzut.

Un subiect mereu actual și anume *Unirea din 1859 — premisă a independenței* abordează lector univ. Maria Totu (p. 97—109).

Din studiu se degajă cu claritate reala semnificație a evenimentului de la 1859: Unirea a făcut posibilă constituirea unui stat

www.dacoromanica.ro

și a unei populații aproape dublate, iar prin reformele de structură care au avut loc în timpul domniei lui Cuza și pe care autoarea le analizează cu discernământ statul român nou format a căpătat o bază modernă, ceea ce i-a asigurat o dezvoltare corespunzătoare.

Perioada cuprinsă între Unire și războiul de independență a fost una dintre cele mai fecunde pentru dezvoltarea socio-politică a României moderne. Statul român nou creat s-a străduit prin diverse mijloace să realizeze înlăturarea suzeranității turcești în chestiunile economice, juridice, diplomatice ca și în diverse chestiuni cu caracter politic.

Această conduită legitimă a românilor avea să fie încununată prin ruperea relațiilor cu Poarta și participarea la războiul ruso-turc din 1877, în urma căruia și-au consacrat independența statală.

De aceste probleme s-a ocupat, într-o formă sintetică și pe o bogată bază documentară lector univ. Constantin Bușe în contribuția sa *Manifestări de independență a României în perioada 1859—1876* (p. 111—120).

Cititorul poate lua apoi cunoștință de trei studii legate nemijlocit de episodul memorabil al războiului de independență al României. Cel dintîi aparține prof. univ. Constantin Corbu și tratează despre *Contribuția maselor populare, a întregului popor român la susținerea războiului pentru neatîrnare* (p. 121—130). Se relevă în mod convingător modul în care s-a materializat aportul maselor largi, la cauza obținerii independenței: atît pe front în lupta directă cu dușmanul, cît și în spatele liniei frontului, unde așa cum arată autorul ele „au format o a doua linie a frontului, încordîndu-și puterile, înzecindu-și eforturile pentru desfășurarea victorioasă a luptei". Sînt amintite aici prestațiile în muncă, contribuțiile voluntare (în obiecte sau în bani), ofrandele pentru ajutorarea răniților, trecîndu-se astfel în revistă toată gama de manifestări care au caracterizat atitudinea patriotică a populației românești, inclusiv cea din teritoriul intracarpatic.

În decursul războiului, pentru buna desfășurare a transportului trupelor, a concentrării acestora, a aprovizionării cu armament și provizii căile de comunicații au avut o deosebită însemnătate. Condițiile realmente dificile în care și-au desfășurat activitatea lucrătorii din acest domeniu, contribuția lor efectivă, ca și sacrificiile avute sînt reliefate din articolul consacrat acestui subiect de asist. univ. Liuba Iancovici (p. 131—140).

Studentul Mugur Moș, semnează studiul intitulat *Războiul de independență — cauza întregii națiuni române. Aportul Transilvaniei și Banatului.* Autorul urmărește, într-o formă sintetică, dar bine sistematizată participarea românilor transilvăneni, alături de frații de dincolo de Carpați la lupta comună pentru libertate și neatîrnare. Fără a avea meritul ineditului, studiul convinge prin căldura și pasiunea cu care tînărul autor s-a aplecat asupra subiectului. Socotim totuși necesar să amendăm una din afirmațiile autorului, care documentează participarea unor voluntari transilvăneni prin cîntecul *Trec românii Dunărea* (p. 50), subliniind că acesta nu poate fi considerat un document probatoriu întrucît a circulat în toate zonele țării, nu numai în zona Aradului.

De impactul pe care războiul pentru independență l-a avut în cultura românească se ocupă asist. univ. Valeria Ceachir (p. 197—206). Cum practic un asemenea cîmp de investigație depășea aria unui studiu obișnuit, autoarea s-a aplecat în mod special asupra permanenței ideii independenței în literatura noastră, punînd un accent aparte pe reliefarea acelor producții artistice (poezii, romane, opere de artă) inspirate direct din evenimentele de la 1877/78.

De *Acțiunea politică a guvernului român pentru punerea în aplicare a hotărîrilor Congresului de la Berlin privind independența României* se ocupă conf. univ. Gh. N. Căzan și conf. univ. Ion Gheorghiu (p. 185—196). Reluînd firul evenimentelor, cei doi istorici expun eforturile pe care autoritățile române le-au depus de-a lungul unei perioade frămîntate pe plan internațional. Așa cum se subliniază cu justețe în finalul lucrării „anii 1877—1880 reprezintă pentru diplomația românească o perioadă de luptă susținută pentru învingerea opoziției pe care o făceau unele puteri europene în frunte cu Germania recunoașterii independenței țării noastre ... Guvernul român a dat dovadă de fermitate și demnitate, neadmițînd imixtiunea în afacerile interne din partea statelor europene în privința modificării Constituției țării".

Despre una din consecințele însemnate ale tratatului de la Berlin privind reintregirea teritorială a statului român referă la rîndul lor conf. univ. Nicolae Ciachir și asist. Radu Ștefan Ciobanu (p. 157—169). Bazați pe date și mărturii istorice indubitabile, semnatarii studiului evidențiază cu pregnanță permanența populației românești pe pămîntul dobrogean. Deși smulsă prin forță la 1417 entității politice românești de către Imperiul otoman expansionist, pe pămîntul dintre Dunăre și Marea Neagră — se arată în volum — s-a manifestat o continuitate de populație românească ce a avut complexe și continui legături cu românii de pe celălalt mal al marelui fluviu în zona cuprinsă între localitatea Ostrov și gurile Dunării. În aceste condiții revenirea Dobrogei la patria-mamă în 1878 apare ca un act politic a cărui îndreptățire și legitimitate sînt de necontestat.

www.dacoromanica.ro

Asupra contextului internațional în care s-au manifestat relațiile româno-austriece în deceniul VIII al secolului trecut, precum și asupra oscilațiilor acestora în perioada menționată și-a concentrat atenția prof. univ. Constantin Nuțu (p. 171—184). Ceea ce studiul a reușit să scoată în relief cu suficientă acuitate a fost luciditatea și elasticitatea tacticii politice românești — manifestate în eforturile de dobîndire a independenței. Sesizînd că țările mici din Sud-estul Europei vor fi mereu obiect de dispută și rivalitate între marile puteri vecine, România a ales soluția plasării sale într-o alianță cu Austro-Ungaria, apreciind că la momentul istoric amintit aceasta putea servi ca o contrabalansare în fața tendințelor expansioniste ale țarismului rus.

Dar, în fața românilor, după obținerea independenței politice, rămăsese neîmplinit celălalt mare obiectiv: desăvîrșirea unității statale. În vederea împlinirii lui România a participat la primul război mondial alături de Antantă, care-i promisese în schimbul acestei angajări — satisfacerea revendicărilor sale legitime și îndreptățite. Pe acest fundal lector univ. Ioan Scurtu expune *Pagini din eroica luptă a armatei române pentru independență și unitate națională (1916—1917)* (p. 207—221), realizînd o succintă, dar plină de căldură, evocare a operațiilor militare în care armata română a fost angajată în primii doi ani ai participării sale la război.

Ca și în războiul pentru independență, și în anii 1916—1918 toate păturile populației au participat la luptă, fie nemijlocit, fie în spatele frontului. Asupra contribuției femeilor în cadrul acestui elan patriotic de apărare a independenței și integrității teritoriale — și-a oprit atenția lector univ. Eufrosina Popescu, care a selectat cele mai reprezentative forme și modalități de manifestare a acestei curajoase angajări militante (p. 223—232).

Evenimentele istoriei moderne a patriei au relevat cu prisosință gîndirea înaintată și patriotismul sincer și consecvent al mișcării muncitorești din România. Într-o formă condensată asist. univ. Doina Smîrcea urmărește modul concret de manifestare al acestei atitudini între anii *1878—1921* (p. 233—243). În Articole, proclamații, manifeste-program, mitinguri sau luări de cuvînt, liderii muncitorimii române au dat expresie conștiinței naționale a proletariatului, care atunci cînd a fost nevoie, a știut să apere, cu arma în mînă, pămîntul și glia strămoșească.

Un aspect mai puțin cercetat abordează studentul Ion Constantin, care tratează despre modul cum problemele apărării suveranității și independenței naționale erau cuprinse în programele principalelor formațiuni politice din perioada interbelică (p. 245—251). După ce urmărește poziția P. N. Țărănesc, în această privință, reflectată în diverse articole și documente programatice ale acestuia, autorul menționat analizează prezența acestui obiectiv fundamental în gîndirea social-politică a celor două organizații politice ale proletariatului român din această perioadă, conchizînd că: „Prin esența sa revoluționară, P.C.R. a fost partidul politic din România care a avut cea mai consecventă activitate în ceea ce privește apărarea independenței și suveranității naționale".

O eră nouă în istoria contemporană a României — cu profunde consecințe în viața social-politică a țării, a inaugurat actul de la 23 August 1944. Dezvăluind rădăcinile istorice ale insurecției, largul său caracter de masă și adeziunea de care s-a bucurat în masele largi ale poporului român, conf. univ. Iulian Cârțînă subliniază cu justețe una din trăsăturile particular-definitorii ale evenimentului: „faptul că pe planul organizării a avut în frunte o forță călăuzitoare — partidul revoluționar al proletariatului — care i-a trasat drumul, i-a strîns și ordonat mijloacele și a ales cele mai potrivite condiții de ordin intern și extern pentru a-i asigura succesul" (p. 253—259).

Unul din bunii cunoscători ai perioadei contemporane a istoriei patriei, prof. univ. Aron Petric este prezent în culegere cu studiul *Lupta pentru afirmarea independenței naționale a României în anii revoluției democrat-populare* (p. 261—269). Problemele care sînt supuse atenției sînt aici situația și statutul țării noastre în perioada care a urmat insurecției victorioase de la 23 August '44, eforturile statului român de a i se acorda o justă recunoaștere a participării sale în războiul antihitlerist ca și dificultățile prin care a fost nevoită să le traverseze — intern-economic și extern-diplomatic în prima etapă a revoluției noastre populare. Cu toate impedimentele care le-a avut pentru România (din punct de vedere juridico-politic) semnarea tratatului de pace de la Paris a avut totuși o reală însemnătate — arată istoricul — punînd capăt regimului convenției de armistițiu și așezînd țara noastră în rîndul statelor suverane și independente.

Volumul se încheie cu articolul asist. univ. Vasile Budrigă *Politica externă a României socialiste de afirmare a unui nou tip de relații internaționale întemeiate pe dreptul popoarelor de a dispune în mod liber de soarta lor* (p. 271—291). Materialul sintetizează cu claritate liniile directoare ale politicii internaționale a României socialiste și relevă principiile pe care țara noastră le așează la baza poziției sale în relațiile cu alte state: respectarea suveranității și independenței naționale, a egalității depline în drepturi, neamestecul în tre-

www.dacoromanica.ro

burile interne ale fiecărui stat, renunțarea la forță și la amenințarea cu forța, respectarea dreptului fiecărui popor de a decide singur asupra destinelor sale.

În acest context este subliniată contribuția consecventă și principială a României socialiste, a președintelui Nicolae Ceaușescu, la crearea unei noi ordini economice și politice internaționale pentru statornicirea unei atmosfere de coexistență pașnică și încredere reciprocă pe planeta noastră.

Volumul la care ne-am referit marchează alături de numeroasele producții editoriale consacrate centenarului independenței, contribuția prestigiosului lăcaș de cultură istorică al universității bucureștene. Fără îndoială, este vizibil un cert decalaj valoric între lucrările realizate de tinerii studenți și cele ale experimentaților lor magiștri, dar acest lucru nu împietează prea mult în aprecierea valorică de ansamblu a culegerii tematice amintite — căreia îi exprimăm pe această cale opinia noastră elogioasă. Efortul de gîndire și creație materializat în cele aproape 300 pagini ale volumului este un prim și lăudabil pas, care nu ne îndoim că va fi urmat și de alte meritorii apariții.

Marian Stroia

www.dacoromanica.ro

Î N S E M N Ă R I

ISTORIA ROMÂNIEI

NICOLAE CORIVAN, *Lupta diplomatică pentru cucerirea independenței României*, București, Edit. științifică și enciclopedică, 1977, 190 p.

Războiul pentru cucerirea independenței de stat a României a constituit de-a lungul vremii obiectul multor studii și cercetări istorice, în anul 1977 cunoscînd numeroase și notabile apariții editoriale.

Între aceste valoroase lucrări științifice recent apărute ce se înscriu în cadrul preocupărilor statornice ale cercetătorilor de a reliefa lupta poporului român împotriva dominației străine, pentru libertate și neatîrnare, pentru afirmarea voinței naționale se numără și sinteza monografică a lui N. Corivan, care reliefează un moment de seamă al istoriei diplomației românești moderne și anume lupta diplomatică pentru cucerirea independenței de stat a României. Astfel, lucrarea pe care încercăm să o prezentăm, se adaugă lucrărilor și studiilor științifice care au ca obiect și tratează aspecte ale luptei diplomatice pentru cucerirea independenței României.

Monografia are meritul de a trata o problemă care a fost uneori tangențial cercetată de istoriografia noastră, încercînd să umple acest gol, cu toate că autorul nu și-a propus să epuizeze problema, rămînînd ca cercetările ulterioare să aducă date și interpretări noi. Lucrarea își propune să ofere specialiștilor și marelui public un succint tablou al luptei duse de poporul român pe cale diplomatică pentru cucerirea și mai ales pentru recunoașterea independenței sale de stat.

Meritul lucrării constă și în faptul că pune în circulație unele surse documentare străine inedite aduse în țară sub formă de microfilme care oferă date și informații deosebit de prețioase privind acțiunile diplomatice pentru cucerirea independenței. De asemenea, autorul folosește și lucrări edite care au menirea să contribuie la adîncirea cercetării evenimentului.

Interesantă și utilă ni se pare trecerea în revistă a istoriografiei vechi și noi a războiului pentru independență, arătîndu-se unele lacune și subliniindu-se totodată faptul că după 23 August 1944, cercetarea istorică a dat o atenție deosebită acestui mare eveniment (p. 9). Lucrarea cuprinde 4 capitole care relevă efortul și aportul diplomației românești la înfăptuirea deziderатului de veacuri al poporului român.

Credem că nu greșim dacă afirmăm că lucrarea lui N. Corivan reprezintă și un omagiu adus luptei poporului român pentru independență, celor care au scris cu înflăcărată dăruire luminoasa pagină a cuceririi independenței.

Din capitolul I se desprinde clar că ideea de independență a reprezentat o permanență a istoriei poporului român, autorul ocupîndu-se succint și de lupta diplomatică pentru cucerirea și recunoașterea independenței între 1848—1877, arătîndu-se că încercări de obținere a independenței României s-au făcut și înainte de 1877.

În volum se arată că în anii premergători izbucnirii războiului, ținta diplomației române — indiferent de partidul aflat la cîrma țării — a fost cîștigarea cercurilor politice europene în vederea obținerii independenței de stat. Toate silințele Ministerului de Externe s-au axat pe linia convingerii și lămuririi diferitelor puteri europene de a nu se opune proclamării independenței în momentul cînd evenimentele ar îngădui-o, ci din contră să o sprijine.

Trebuie subliniat meritul diplomației românești care a acționat cu perseverență și elasticitate pentru a crea condiții cît mai prielnice țării noastre în direcția realizării independenței sale cu atît mai mult cu cît România lipsită de sprijinul puterilor europene, era situată geografic în zona conflictului aflat în plină desfășurare.

Autorul relevă și acțiunile diplomației românești premergătoare cuceririi independenței, încercările de a obține independența prin garantarea neutralității absolute, precum și faptul că voința de a obține independența pe calea armelor nu a fost bine primită și privită de unele puteri europene.

www.dacoromanica.ro

De asemenea, lucrarea se ocupă şi de atitudinea României faţă de redeschiderea crizei orientale, interesele fiecărei puteri, faţă de această criză (p. 25—29), precum şi presiunile puterilor garante asupra României de a păstra neutralitatea. Tangenţial autorul se ocupă şi de sprijinul oferit de România răsculaţilor bulgari, fapt care a prilejuit din partea marilor puteri acuzaţii la adresa României că favorizează conflictul din peninsula Balcanică (p. 37).

În lucrarea sa, autorul reliefează şi atitudinea puterilor garante faţă de proclamarea independenţei de stat a României, unele aspecte diplomatice ale recunoaşterii independenţei, activitatea diplomaţiei române la Congresul de pace de la Berlin.

Pe bună dreptate relevă autorul că actul istoric de la 9 Mai 1877 pecetluit de sacrificiile umane şi materiale ale poporului român, nu a fost un act de mărinimie, un dar din partea puterilor europene (p. 188).

Sinteza lui N. Corivan se ocupă de asemenea şi de atitudinea puterilor europene faţă de actul proclamării independenţei de stat a României, relevîndu-se că în marea lor majoritate acestea l-au primit cu răceală sau ca o „acţiune imprudentă", sau că Germania urmărea recunoaşterea independenţei pentru a o condiţiona de obţinerea a cît mai multe foloase (p. 110).

Autorul arată că deşi i s-a recunoscut independenţa României, totuşi atît la San Stefano cît şi la Congresul de la Berlin, reprezentanţii ţării noastre nu au fost acceptaţi la negocieri fapt care-l face pe reprezentantul Angliei să afirme că „românii au fost trataţi cam aspru şi ceea ce li s-a oferit, nu este suficient" (p. 183).

Interesantă este că, concomitent cu activitatea diplomatică desfăşurată în capitalele europene se desfăşura şi o vie campanie prin presă, prin care se urmărea dobîndirea sprijinului opiniei publice europene în legătură cu drepturile legitime ale poporului român.

Dezbinate în problema atitudinii faţă de mişcările de eliberare naţională din Balcani şi faţă de aspiraţiile spre independenţă ale statelor din aceeaşi zonă geografică, marile puteri priveau schimbarea hărţii politice din sud-estul europei prin prisma intereselor lor şi în acest context se remarcă grija autorului de a prezenta evenimentele în întreaga lor complexitate, de a surprinde din noianul de informaţii privitoare la problema cercetată, acelea care sînt semnificative prin ele însele. Desigur că volumul de faţă nu exclude posibilitatea unor completări. Dar indiferent de acestea, sinteza lui Nicolae Corivan, va rămîne, credem, o contribuţie valoroasă la cunoaşterea cadrului politico-diplomatic legat de actul independenţei. Totuşi se impun cîteva consideraţii critice asupra volumului de faţă.

Ar fi fost de dorit ca sinteza să cuprindă un rezumat într-o limbă străină care să facă cunoscut istoricilor străini problematica lucrării. De asemenea lipsa unui indice general, de nume sau geografic se resimte în structura lucrării. Ideal ar fi fost dacă volumul ar fi avut incluse în conţinutul lui unele reproduceri, fotocopii, care ar fi dat acestuia o notă de variaţie.

Credem că lucrarea lui N. Corivan se afla în tipografie, cînd au apărut cele 3 volume de documente privind Independenţa României, publicate sub egida Direcţiei Generale a Arhivelor Statului, Institutul de istorie „N. Iorga", Academia R.S.R. şi Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice, care oferă multiple şi valoroase informaţii referitoare la problema abordată de autor şi care l-ar fi ajutat la elaborarea lucrării.

De asemenea autorul nu face specificarea că în cuprinsul lucrării va folosi prescurtările cum este cazul pentru „Documente privind istoria României", „Războiul pentru independenţă 1877—1878".

Se înţelege că aceste consideraţii critice, avînd un caracter neesenţial, nu împietează cu nimic asupra valorii ştiinţifice a lucrării.

Monografia este scrisă într-un stil atrăgător, fiind îmbinată armonios accesibilitatea cu conţinutul ştiinţific şi face dovada certă a posibilităţii autorului în tratarea unei teme de un deosebit interes ştiinţific prin bogăţia faptelor şi datelor prezentate, interpretarea documentelor.

Considerăm aşadar lucrarea de faţă ca o preţioasă contribuţie la cunoaşterea de către tînăra noastră generaţie a bogatelor tradiţii de luptă ale poporului român.

Constantin Dobrescu

ELENA DUNĂREANU, MIRCEA AVRAM. *Războiul de independenţă oglindit în presa sibiană (1877—1878).* Sibiu, Biblioteca Astra, 1977, 74 p.

Presa a fost întotdeauna un seismograf sensibil la marile evenimente politice. O demonstrează şi cea mai recentă lucrare bibliografică semnată de Elena Dunăreanu şi Mircea Avram, sub auspiciile bibliotecii de veche tradiţie românească din Sibiu. Ea se adaugă la seria unor repertorii similare, elaborate şi publicate anterior sub egida aceleiaşi instituţii: *Presa românească sibiană (1851—1968)*, Sibiu, 1969; *Calendarele româneşti sibiene (1795—1970)*, Sibiu, 1970;

www.dacoromanica.ro

Almanahuri, anale, anuare sibiene, Sibiu, 1971; *Presa sibiană în limba germană (1778—1970)*, Sibiu, 1971; *Literatura în „Telegraful român" (1853—1973)*, Sibiu, 1973. Dar se deosebește de acestea prin caracterul său analitic și încercarea de a defini critic un anume moment istoric.

Fără îndoială că ziarele din care au fost extrase cele peste 700 de poziții bibliografice reprezintă publicații locale, provinciale, nedispunînd de posibilități materiale și informaționale deosebite în ce privește cunoașterea desfășurării războiului pentru independența României, mulțumindu-se adesea cu utilizarea unor surse de a doua mînă reprezentate prin corespondențele speciale ale unor ziare mai mari, române sau străine, și prin relatările agențiilor de presă occidentale.

Meritul lucrării semnate de Elena Dunăreanu și Mircea Avram constă însă în încercarea de reprezentare „panoramică" a modului în care s-a reflectat unul dintre momentele cheie ale dezvoltării statului român modern, în conștiința locuitorilor unuia dintre principalele centre urbane și administrative ale Transilvaniei, aflată pe atunci sub stăpînirea austro-ungară. Mai mult, numeroasele corespondențe primite de ziarele românești locale, din toate colțurile provinciei, constituie expresia unității militante, active a opiniei publice românești de peste munți, față de lupta eroică a fraților lor din vechea Românie, consensul ei entuziast. Nu întîmplător articolul de bilanț care deschidea numărul din 29 decembrie 1877 al „Telegrafului român", în care retrospectiva faptelor de vitejie ale ostașilor români din Războiul pentru Independență deținea locul principal, constituia obiectul primei consemnări bibliografice și se încheia cu observația că românul de oriunde, din țara liberă sau din provinciile aflate încă sub stăpînire străină „cînd e vorba de faptă bărbătească, e român ca toți românii. Asta ne leagă, ne împreună și ne încheagă, asta silește lumea să recunoască în noi un popor compus din oameni de același fel binecuvîntat". Interesul deosebit provocat de Războiul pentru Independența României era demonstrat atît de trecerea ziarului „Telegraful român" la sfîrșitul anului 1877 de la apariția bisăptămînală, la cea de trei ori pe săptămînă, cît și de apariția unei noi gazete românești, „Observatorul". Presa românească sibiană consemnează și încurajează cele mai diferite manifestări de solidarizare și simpatie, de la înrolările voluntare în armata română sau colectele de bani și pansamente pentru ajutorarea răniților, pînă la crearea și difuzarea literaturii pe tema independenței naționale, organizarea de serbări prilejuită de victoriile armatei române sau abordarea unei mode vestimentare, care să amintească eroismul soldatului român (noile pălării feminine Dorobanț și Grivița, lansate la București),

În ce privește presa de limbă germană din Sibiu, dacă „Hermannstädter zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten" se situa inițial pe pozițiile publicațiilor budapestane sau vieneze turcofile, „Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt" sprijină de la început, fără reticențe, în rîndurile populației săsești, curentul de opinie în favoarea luptei pentru independența României. Astfel, la 3 mai 1877, „Siebenbürgisch Deustches Tageblatt" comenta iminenta participare a României la război și a proclamării independenței sale, iar 7 zile mai tîrziu hotărîrea opiniei publice românești în acest sens, la 30 mai 1877 reproducea declarațiile favorabile ale ziarului „Times" privind independența României, la 5 iunie da amănunte despre contribuția maiorului Murgescu la scufundarea unui monitor turcesc pe Dunăre, 3 zile mai tîrziu despre eficiența bateriei „Independența" de la Calafat în duelul de artilerie cu Vidinul, la 30 august relata „botezul focului" și comportarea vitejească a armatei române la Plevna, la 20 septembrie conchidea, cu prilejul relatării luptelor de la Grivița: „Românii au dovedit nu numai o mare vitejie dar și îndemînare, la 12 și 21 decembrie, cu prilejul căderii Plevnei scotea în evidență glorioasa contribuție a trupelor române etc. La rîndul său „Hermannstädter Zeitung v.S.B." își schimba atitudinea în favoarea României, pronunțîndu-se la 4 august sub titlul sugestiv *Gegen die Säbelgerase* [Împotriva zornăitului sabiei], contra atîtării la război din partea unor turcofili din imperiul austro-ungar și comentînd elogios comportarea românilor la cucerirea Griviței, la 18 septembrie 1877, sau la cucerirea Plevnei, la 17 decembrie același an.

Dacă organizarea în secțiuni tematice a materialului bibliografic ni se pare judicioasă (Armata română; Războiul; Crucea Roșie, serviciul sanitar; Prizonieri, populație civilă; Decorații, trofee, stindarde; Pacea; Intrarea triumfală a armatei române în București, demobilizarea; Acțiuni de solidarizare; Ofrande; Procese; Activitate diplomatică, probleme teritoriale; România independentă; Literatură: poezie, proză, teatru, spectacole; Bibliografie; Varia; Cartografie), limitarea organizării cronologice numai la 4 secțiuni (Războiul; Activitatea diplomatică; Procese; România independentă) e mai puțin justificată. Mai ales în cazul unui capitol ca „Armata română", unde se relatează despre organizarea, dezvoltarea și bravura ei în Războiul pentru Independență. De altfel efortul autorilor de a uniformiza datarea (în epocă se folosea fie calendarul iulian, fie cel gregorian) a fost încununat de succes. Uneori n-au putut fi evitate gre-

www.dacoromanica.ro

şelile de tipar, alteori n-a putut fi identificat autorul, ca în cazul cunoscutei povestiri *Patru zile*, a scriitorului rus V. Garşin, publicată anonim în traducerea lui N. Petra Petrescu în „Observatoriul" din 11/23 şi 14/26 ianuarie 1878. Toate acestea nu impietează însă asupra valorii reale a lucrării semnate de Elena Dunăreanu şi Mircea Avram, care se înscrie în marele efort al instituţiilor noastre de cultură de a omagia Centenarul Independenţei României, prin manifestări şi publicaţii ştiinţifice reprezentative.

Nicolae Liu

ION BABICI, *La solidarité militante antifasciste en Roumanie 1933—1939*, Bucureşti, Edit. Meridiane, 1977, 127 p.

Cercetător cunoscut al tradiţiilor de solidaritate ale poporului român cu lupta antifascistă mondială în perioada interbelică istoricul Ion Babici oferă prin intermediul Editurii Meridiane o succintă sinteză asupra principalelor momente de solidaritate antifascistă ale poporului român între anii 1933—1939. După cum se remarcă şi din titlu, lucrarea tratează evenimentele de la instaurarea fascismului în Germania (1933) pînă la declanşarea marii conflagraţii mondiale (1939).

Sinteza de care ne ocupăm se compune din Prefaţă, două capitole alcătuite fiecare la rîndul lor din patru subcapitole, Concluzii şi Bibliografie selectivă cuprinzînd principalele surse documentare folosite în procesul elaborării lucrării.

Prefaţa care deschide volumul (p. 5—22) este un prilej pentru autor de a ne prezenta în linii generale mişcarea antifascistă din România, mişcare ce cuprindea mase largi populare şi avea în frunte clasa muncitoare condusă de Partidul Comunist Român. Subliniind amploarea mişcării antifasciste româneşti, prefaţa consemnează în continuare aderarea la această largă mişcare populară a numeroase personalităţi politice, culturale şi ştiinţifice, cum au fost ilustrul diplomat Nicolae Titulescu, marele istoric Nicolae Iorga, cunoscuţii oameni politici Grigore Iunian şi Grigore Filipescu, profesorul Virgil Madgearu, Dem. Dobrescu, primarul general al Capitalei, ostile Germaniei naziste şi Gărzii de fier.

Relevînd măsurile pozitive pe plan extern luate de România (întărirea aliaţelor regionale, îmbunătăţirea relaţiilor cu U.R.S.S.), sînt subliniate eforturile P.C.R. de unire a tuturor forţelor antifasciste într-un larg front popular avînd la bază frontul unic muncitoresc.

În partea sa ultimă, prefaţa punctează principalele momente ale ascensiunii fasciste pe plan european, începuturile politicii sale agresive pe plan internaţional (Etiopia, Spania) condamnînd atitudinea echivocă a Angliei şi Franţei care prin politica de neintervenţie (în cazul Spaniei) sau trădare făţişă a unui aliat fidel (în cazul Cehoslovaciei la München în 1938) au contribuit la întărirea fascismului, ceea ce a avut grave repercusiuni pe plan internaţional.

În context se acordă importanţă şi mişcării antifasciste a cărui amploare a crescut — pe măsură ce fascismul îşi dezvăluia adevărata faţă — şi la întărirea căreia un rol important a avut, prin indicaţiile de ordin strategic şi tactic date partidelor comuniste, Congresul al VII-lea al Internaţionalei Comuniste din 1935.

În primul capitol intitulat „În frontul comun al luptei împotriva fascismului" (p. 23—60), un prim subcapitol este consacrat participărilor româneşti la diferite congrese şi conferinţe antifasciste internaţionale, precizîndu-se că participînd la aceste reuniuni reprezentanţii mişcării antifasciste din România au adus aportul lor la elaborarea liniei tactice a mişcării împotriva fascismului şi războiului pe plan european în anii 1933—1939. Amintim în continuare pe cîteva din cele mai importante făcînd precizarea că asemenea participări au fost mult mai numeroase: Congresul mondial împotriva fascismului, Paris, iunie 1933, participant prof. univ. Petre Constantinescu-Iaşi care a şi rostit o cuvîntare în prima zi a lucrărilor Congresului; Congresul internaţional al tineretului antifascist, Paris, 1933, participant Ion Todincă secretarul asociaţiei culturale „Înfrăţirea" a muncitorilor români emigraţi în Franţa; Congresul mondial al femeilor împotriva fascismului şi războiului, Paris, 1934 (în numele delegaţiei române a vorbit Zoe Bugnariu); Congresul mondial antifascist al studenţilor, Bruxelles, 1934; Congresul universal pentru pace de la Bruxelles, 1936, la care a participat o delegaţie reprezentînd largi forţe antifasciste constituită pe baza formulei de front unic muncitoresc; Conferinţa pentru pace a tineretului din ţările Europei Centrale, Praga, 1938 unde delegaţii români au susţinut necesitatea unităţii tineretului în lupta împotriva fascismului şi războiului.

Continuînd firul expunerii sale autorul se opreşte asupra ajutorului frăţesc acordat de antifasciştii români celor germani atît de greu loviţi prin instaurarea în ţara lor a celui mai monstruos dintre regimurile fasciste, regimul nazist.

www.dacoromanica.ro

Îmbrăcînd forme diverse cum au fost condamnarea hotărîtă a procesului de la Leipzig, a arestării lui Ernst Thälmann, ajutorul dat refugiaților politici germani în România, demascînd în presă și diferite broșuri teroarea din Germania, mișcarea antifascistă din România a contribuit cu toate forțele sale la acțiunea internațională de demascare a fascismului german acordînd un prețios sprijin moral poporului german în lupta sa grea împotriva dictaturii.

Demn de reținut — cum de altfel o face și autorul — este faptul că la aceste acțiuni de demascare au contribuit cu pana și prestigiul lor numeroase personalități politice, culturale și științifice, precum și o bună parte a presei românești și nu puține au fost cazurile cînd organelor de presă românești le-a fost interzisă intrarea în Germania din aceste motive.

Mișcările antifasciste din Austria și Spania din anul 1934 și înăbușirea lor în sînge au stîrnit indignarea forțelor democratice din România care la apeluri vibrante adresate de conducerea P.C.R. și a Comitetului național antifascist au organizat întruniri și manifestații de protest, unele desfășurîndu-se în fața legațiilor celor două țări la București. Capitolul se încheie cu un paragraf înfățișînd amplul ecou al victoriei frontului popular din Franța în țara noastră. Pornind de la tradiționalele relații de prietenie româno-franceze în această perioadă, legăturile între cele două țări se vor strînge și mai mult atît pe plan politic cît și cultural științific, la aceasta contribuind și mișcarea democratică și antifascista care vedea în întărirea prieteniei româno-franceze o contribuție de seamă la apărarea păcii în Europa.

Al doilea capitol al lucrării „Solidari cu popoarele victime ale agresiunii fasciste" ne introduce în a doua fază a evoluției fascismului, fază în care acesta trece de la declarații belicoase la fapte. Agresiunile fascismului împotriva popoarelor etiopian, spaniol, austriac, cehoslovac, albanez și polonez au provocat protestul a numeroase forțe antifasciste de pe toate meridianele și în cadrul acestor manifestări după cum demonstrează convingător lucrarea de față, mișcarea antifascistă din România a fost în primele rînduri. Fie că victimile fascismului au fost popoare din Africa (etiopian), de la celălalt capăt al Europei (spaniol) sau vecine (cehoslovac, polonez, albanez) mișcarea de protest din România a fost la fel de puternică, manifestațiile au fost numeroase, condamnările au fost necruțătoare. Conduși de comuniști, antifasciștii români, întregul popor, prin intermediul comitetelor de sprijin înființate au acordat un important sprijin moral și material victimelor agresiunii. Una din cele mai glorioase pagini de solidaritate antifascistă au înscris-o voluntarii români în războiul civil spaniol, numeroși dintre aceștia, al căror nume este consemnat și în volumul de față, au căzut în această uriașă înfruntare antifascistă. Un alt aspect al luptei antifasciste bine reliefat de autor este sprijinul acordat refugiaților din Cehoslovacia și Polonia care s-au bucurat în România de cea mai caldă ospitalitate.

În analiza făcută manifestărilor de solidaritate antifasciste din România față de victimele agresiunii fasciste autorul nu scapă din vedere și atitudinea curajoasă a autorităților române care nu odată au sprijinit țările atacate.

În memoria contemporanilor (vezi relatarea fostului ministru de externe Eden) a rămas adînc întipărită impresia produsă de asprul rechizitoriu rostit în numele României de Nicolae Titulescu la adresa Italiei fasciste care atacase Etiopia. Mai sînt consemnate în continuare aderarea, printre primele a României, la sancțiunile împotriva Italiei, sprijinul acordat refugiaților din Cehoslovacia și Polonia, ospitalitatea acordată guvernului polonez după invadarea țării de germani, asigurarea tranzitului tezaurului statului polonez în drum spre occident. Sînt mărturii care atestă sprijinul pe care România, întregul popor, în condiții grele nu a ezitat să-l ofere popoarelor cotropite de nazism.

În concluziile care încheie această succintă trecere în revistă a contribuției poporului român la lupta internațională împotriva fascismului, istoricul român după ce subliniază încă odată însemnătatea acestei lupte pe plan internațional și faptul că principala forță politică antifascistă a fost Partidul Comunist Român, insistă asupra faptului că solidaritatea militantă antifascistă a continuat la cote și mai înalte și în condiții infinit mai grele în anii războiului al doilea mondial cînd numeroși antifasciști au luptat în rîndurile rezistenței franceze, în cadrul detașamentelor de partizani cehoslovace sau în cadrul unităților române formate pe teritoriul U.R.S.S. din foștii prizonieri de război.

Arătînd importanța insurecției naționale antifasciste și antiimperialiste ca moment culminant al luptei antifasciste a poporului român și în același timp moment de seamă al luptei antifasciste internaționale, este relevată contribuția poporului român la victoria asupra fascismului. Concluziile se încheie cu cîteva considerații asupra politicii de pace și colaborare promovate azi de statul nostru.

Scrisă într-un stil clar, concis, bogată în date, fapte și evenimente, lucrarea, deși restrînsă ca paginație, oferă cititorului posibilitatea cunoașterii uneia din cele mai importante pagini din cronica tradițiilor internaționaliste ale poporului român.

Mihai Oprițescu

www.dacoromanica.ro

FL. DRAGNE, C. PETCULESCU, *Frontul studențesc democrat. Pagini din lupta antifascistă a studențimii române*, Edit. politică, București, 1977, 192 p.

Istoria mișcării revoluționare și democratice de tineret din țara noastră evidențiază, ca o trăsătură definitorie, adeziunea fermă și angajarea entuziastă a studențimii române, alături de celelalte categorii ale tinerei generații, în lupta îndelungată și eroică a maselor populare, a tuturor forțelor democratice și progresiste ale societății pentru dreptate și progres social, pentru apărarea independenței și suveranității naționale, a integrității teritoriale a României.

Caracterizată prin pasiunea pentru adevăr, prin contribuția la realizarea marilor idealuri ale poporului român, prin dinamism și receptivitate la toate transformările novatoare ale vieții sociale, studențimea română s-a aflat în permanență, de-a lungul deceniilor, de partea mișcărilor revoluționare, progresiste, s-a contopit organic cu lupta clasei muncitoare, a partidului comunist pentru transformarea revoluționară a societății românești. Acțiunile revoluționare ale studențimii române au constituit tot atîtea momente, cu o deosebită semnificație istorică, care au conferit tineretului universitar distincția demnității și devotamentului, a unor înalte virtuți morale și spirituale, a unui înflăcărat patriotism.

Un asemenea moment de referință pentru tradiția luptei democratice studențești din România l-a reprezentat activitatea revoluționară, antifascistă, desfășurată de studențimea înaintată, în a doua jumătate a deceniului al patrulea, în cadrul Frontului Studențesc Democrat, organizație care a jucat un rol însemnat în ansamblul luptei antifasciste, organizată și condusă de către Partidul Comunist Român.

Frontul Studențesc Democrat a apărut și s-a dezvoltat ca o largă coaliție democratică, antifascistă a studențimii, creată și condusă de partidul comunist. El a reunit, pe baza unei platforme de revendicări general-democratice, studenți care, indiferent de apartenența politică, naționalitate sau religie, în lupta zilnică dovedeau antifascismul lor, adeziunea totală la obiectivele patriotice democratice ale organizației. Din acest punct de vedere se poate aprecia că F.S.D. a fost expresia elocventă a reconcilierii forțelor studențimii democrate, un adevărat organism de front popular în acțiune al tineretului universitar.

Cercetarea istorică din țara noastră, a încercat pînă acum, în mai multe rînduri, să abordeze problematica activității revoluționare, democratice, antifasciste a studențimii și n-au lipsit nici realizările de ordin istoriografic. Abia acum însă Editura politică a reușit să ne ofere o cuprinzătoare imagine asupra a ceea ce a însemnat Frontul Studențesc Democrat în istoria țării. Autorii lucrării pe care o prezentăm, Fl. Dragne și C. Petculescu, au dovedit și pînă acum interes pentru cercetarea acestei problematici. Ceea ce ne oferă însă, în cuprinsul noii lucrări, reprezintă fără îndoială, elaboratul cel mai consistent, măsura reală a eforturilor de cercetare pînă acum depuse atît de cei doi autori cît și de alți specialiști la ale căror creații cartea se referă.

Pentru a intra în subiectul propriu-zis al lucrării lor, cei doi autori au simțit nevoia să analizeze mai întîi, într-un capitol special, „Tradițiile luptei revoluționare și democratice a studențimii din România" (p. 9—57). Încă de la început, autorii subliniază că înființarea Frontului Studențesc Democrat „s-a înscris pe linia tradițiilor de luptă revoluționară a tineretului studios din țara noastră, care, în momentele cruciale ale istoriei poporului român, a dat dovadă de receptivitate la tot ce era nou și progresist în frămîntările social-politice ale generației sale" (p. 9).

În carte sînt înfățișate multiple momente în care studențimea și-a manifestat prezența activă, reliefîndu-i-se în mod special contribuțiile aduse în revoluția română de la 1848, Unirea Principatelor, dobîndirea independenței absolute a României în 1877—1878, la evenimentele ce au condus, în mod necesar și legic, la desăvîrșirea formării statului național unitar român. Autorii prezintă cu multiple exemple participarea studențimii la mișcările social-politice din a doua jumătate a veacului al XIX-lea și de la începutul veacului al XX-lea, la mișcarea socialistă și la lupta pentru crearea Partidului Comunist Român.

În mod special este urmărită și înfățișată activitatea studențimii democrate în anii ce au urmat creării P.C.R., cadrul general oferit de autori servind la înțelegerea împrejurărilor care au condus la crearea Frontului Studențesc Democrat.

Începînd cu al doilea capitol al cărții, intitulat „Crearea Frontului Studențesc Democrat" (p. 58—90) și continuînd cu al treilea („Frontul Studențesc Democrat în acțiune", p. 91—172) ne aflăm pe terenul propriu-zis al prezentării activității organizației. Adăugînd datelor pînă acum cunoscute o serie de rezultate noi ale activității de cercetare, autorii reușesc să înfățișeze un tablou bogat și veridic asupra a ceea ce a fost Frontul Studențesc Democrat în istoria vieții politice a țării. Lucrarea stabilește un echilibru just

www.dacoromanica.ro

Între ceea ce a însemnat contribuția diverselor persoane și rolul esențial al masei de studenți democrați, antifasciști în crearea și activitatea organizației. Cititorul va putea întîlni în carte multe nume de participanți la viața mișcării studențimii democrate, mulți dintre ei afirmați mai tîrziu pe primele poziții ale vieții partidului comunist iar după 23 August 1944 în prim-planul vieții de stat a României. De unde se desprinde cu claritate concluzia că organizația a reprezentat un adevărat rezervor de cadre și de energii revoluționare.

Autorii au manifestat o preocupare atentă pentru înfățișarea colaborării Frontului Studențesc Democrat cu felurite partide și grupări politice. În acțiunea zilnică, succesul unor asemenea colaborări a dovedit marea importanță a poziției înaintate pe care se situau studenții democrați.

În lucrare sînt puse în evidență legăturile organizației cu nenumărați distinși profesori universitari, cu alte cadre didactice prestigioase care, de pe poziții net democratice, antifasciste, au susținut efortul de luptă al studențimii democrate. Exemplul luminos al profesorului — ca în oricare alte situații — a fost de bun augur pentru studențimea democrată care s-a angajat cu fermitate în acțiunea revoluționară. Sînt demne de remarcat și încercările autorilor de a prezenta acțiunile desfășurate, atît în cadrul Frontului Studențesc Democrat, cît și în afara lui, de către unele cadre didactice și de către unii studenți membri ai partidului comunist. Ei au reprezentat în mișcarea studențească antifascistă adevărați centri-motori, factori de efectivă mobilizare revoluționară, patriotică, democratică pentru întreaga masă de membri și simpatizanți ai organizației.

În carte sînt prezentate pe larg încercările autorităților de a reduce la tăcere Frontul Studențesc Democrat, se disting pe multiple pagini măsurile represive, brutale prin care s-a urmărit suprimarea organizației, arestarea și întemnițarea unor cadre de bază ale ei. La p. 173, autorii apreciază că „Începînd din a doua jumătate a anului 1936, activitatea democratică, antifascistă a Frontului Studențesc Democrat, deși legală, se desfășura în condiții din ce în ce mai anevoioase ca urmare a măsurilor restrictive ale autorităților și a intensificării acțiunilor teroriste, huliganice ale legionarilor".

În aceste condiții, la indicația P.C.R., organizația s-a orientat tot mai mult spre acele forme și mijloace legale care îi puteau permite să mențină în continuare un permanent contact cu masa studențimii, pentru mobilizarea și antrenarea acesteia în acțiuni de amploare pentru cucerirea și apărarea revendicărilor sale profesionale, împotriva pericolului fascist generator de război, pentru introducerea unui spirit democratic în viața universitară. În ultimul capitol al cărții, intitulat „Noi forme de manifestare legală a studențimii democratice" (p. 173—190), asupra acestor aspecte insistă autorii, încercînd să prezinte efortul de supraviețuire a unei organizații ce adusese remarcabile contribuții la lupta generală democratică și antifascistă a poporului român. În carte se înfățișează modalitățile în care atît P.C.R., cît și U.T.C. au încercat să prelungească viața organizației, angajînd-o în forme mascate, capabile să deruteze privirile autorităților, la continuarea fructuoasei sale activități. Demonstrația autorilor continuă pe acest tărîm pînă spre zilele clocotitoare ale lui August 1944 cînd noul curs intervenit în viața țării a însemnat și o renaștere — la cotele noi ale vremurilor bazate pe libertatea poporului în a-și alege destinul — a mișcării studențimii democratice. „Au urmat anii în care — spun autorii — împreună cu întregul popor, cu întregul tineret al țării, studențimea democrată, în frunte cu comuniștii, a luat parte activă la organizarea noii vieți, răspunzînd prezent cu entuziasm la marile bătălii ale revoluției populare, pe drumul spre progres al patriei noastre" (p. 190).

Continuatoare și beneficiară a unor glorioase tradiții de luptă revoluționară, studențimea română și-a adus și își aduce din plin contribuția în opera de construcție socialistă, de edificare a noii societăți pe pămîntul românesc, simțind mereu nevoia participării la marile, arzătoarele fapte ale timpului său. Sînt fapte cu care studenții României socialiste răspund însuflețitoarei chemări adresate întregului nostru tineret de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Nu uitați nici un moment, dragi prieteni tineri, că tot ceea ce înfăptuim astăzi este menit să vă asigure vouă, mîine, condiții de muncă și de viață tot mai bune, să asigure o viață tot mai luminoasă generațiilor viitoare, să asigure viitorul fericit al poporului nostru. Faceți totul pentru a fi demni de înaintașii voștri, pentru a duce cu cinste mai departe făclia civilizației pe aceste meleaguri, pentru a dezvolta și mai mult, în condițiile noi de astăzi, bogatele tradiții revoluționare ale poporului nostru! Faceți-vă neabătut datoria față de patrie, față de partid, față de popor, față de cauza socialismului și comunismului în România, față de cauza colaborării cu toate popoarele, față de idealul instaurării păcii în lume"[1].

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 11, Edit. politică, București, 1975, p. 282—283.

www.dacoromanica.ro

★

Apariția cărții realizată de Fl. Dragne și C. Petculescu umple un gol de multă vreme resimțit în istoriografia noastră. Faptul că încercarea lor întrunește bunele aprecieri ale specialiștilor — și ne prilejuiește și nouă sublinierea satisfacției pentru a ne fi întîlnit cu o carte de istorie a Frontului Studențesc Democrat, realizată la cotele înalte ale exigenței științifice — este de natură să ne îndemne odată mai mult să considerăm că a sosit timpul să se elaboreze și să se publice o lucrare specială, de mai mari proporții, consacrată istoricului studențimii noastre și mișcărilor ei progresiste, democratice, antifasciste de altădată, precum și istoricului participării sale la revoluția și construcția socialistă a țării, pînă în actuala etapă a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism. Lucrarea pe care o analizăm este un punct de sprijin serios pentru o întreprindere științifică de mai mari proporții, așa cum o preconizăm.

În afara sporului de cunoaștere pe care ni l-ar putea aduce, o asemenea lucrare — cum, de altfel, o face cartea lui Fl. Dragne și C. Petculescu — ar fi de natură să contribuie la educarea patriotică, revoluționară a studențimii de azi și de mîine, mesageră a spiritualității românești pe drumul spre înălțimi, spre edificarea societății comuniste pe pămîntul patriei noastre.

Pentru ceea ce au realizat cei doi autori deocamdată — punîndu-ne la dispoziție cartea pe care o analizăm — socotim potrivit a-i felicita, iar publicului cititor — iubitor și cunoscător de istorie — nu-i dorim decît să parcurgă această lucrare, care prin interesul tematicii la care se referă se recomandă singură spre a fi citită.

Gheorghe I. Ioniță

www.dacoromanica.ro

„REVISTA DE ISTORIE" publică în prima parte studii, note și comunicări originale, de nivel științific superior, din domeniul istoriei vechi, medii, moderne și contemporane a României și universale. În partea a doua a revistei, de informare științifică, sumarul este completat cu rubricile : Probleme ale istoriografiei contemporane (Studii documentare), Viața științifică, Recenzii, Revista revistelor, Insemnări, Buletin bibliografic, în care se publică materiale privitoare la manifestări științifice din țară și străinătate și sînt prezentate cele mai recente lucrări și reviste de specialitate apărute în țară și peste hotare.

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Autorii sînt rugați să trimită studiile, notele și comunicările, precum și materialele ce se încadrează în celelalte rubrici, dactilografiate la două rînduri în trei exemplare, trimiterile infrapaginale fiind numerotate în continuare. De asemenea, documentele vor fi dactilografiate, iar pentru cele în limbi străine se va anexa traducerea. Ilustrațiile vor fi plasate la sfîrșitul textului.

Numele autorilor va fi precedat de inițială. Titlurile revistelor citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanțelor internaționale.

Autorii au dreptul la un număr de 30 de extrase.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine în exclusivitate autorilor. Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

Corespondența privind manuscrisele, schimbul de publicații etc., se va trimite pe adresa Comitetului de redacție, B-dul Aviatorilor nr. 1, București.

www.dacoromanica.ro

REVISTE PUBLICATE ÎN EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

- REVISTA DE ISTORIE
- REVUE ROUMAINE D'HISTOIRE
- STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIE VECHE ŞI ARHEOLOGIE
- DACIA. REVUE D'ARCHEOLOGIE ET D'HISTOIRE ANCIENNE
- REVUE DES ETUDES SUD-EST-EUROPÉENNES
- ANUARUL INSTITUTULUI DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE CLUJ-NAPOCA
- ANUARUL INSTITUTULUI DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE „A. D. XENOPOL" – IAŞI
- STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIA ARTEI
  - SERIA ARTA PLASTICĂ
  - SERIA TEATRU-MUZICĂ-CINEMATOGRAFIE
- REVUE ROUMAINE D'HISTOIRE DE L'ART
  - SÉRIE BEAUX-ARTS
  - SÉRIE THÉÂTRE – MUSIQUE – CINÉMA

www.dacoromanica.ro

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

* * * Inscripţiile Daciei Romane, vol. I, 1975, 285 p., 2 pl., 31 lei.

MITREA BUCUR ş.a. (sub redacţia), Studii şi cercetări de numismatică, vol. VI, 1975, 308 p., 1 hartă, 40 lei.

* * * Studii şi materiale de istorie medie, vol. VIII, 1975, 259 p. 2 pl., 28 lei.

MIOC DAMASCHIN (sub redacţia), Documenta Romaniae Historica B. Ţara Românească, vol. XI, 1593–1600. Domnia lui Mihai Viteazul, 1975, 747 p., 1 pl., 51 lei.

MIOC DAMASCHIN (sub redacţia), Documenta Romaniae Historica, B. Ţara Românească, vol. III (1526–1535), 1975, 452 p., 40 lei.

* * * Mihai Viteazul. Culegere de studii, 1975, 280 p., 1 pl., 24 lei.

* * * Nouvelles études d'histoire, vol. 5, 1975, 275 p., 26 lei.

NICOLAESCU PLOPŞOR DARDU şi WOLSKI WANDA, Elemente de demografie şi ritual funerar la populaţiile vechi din România, 1975, 292 p., 1 pl., 23 lei.

OLTEANU ŞTEFAN, Les Pays roumains à l'époque de Michel le Brave (L'Union de 1600), 1975, 159 p., 13,50 lei.

PIPPIDI D. M., Scythica Minora. Recherches sur les colonies grecques du littoral roumain de la Mer Noire, 1975, 314 p. XXXIV p., 38 lei.

POTRA GEORGE, Documente privitoare la istoria oraşului Bucureşti, 1821–1843, 1975, 527 p., 43 lei.

ŞANDRU D., Reforma agrară din 1921 în România. 1975, 360 p., 24,50 lei.

CIHODARU C., CAPROU I. şi ŞIMANSCHI I. (sub redacţia), Documenta Romaniae Historica A. Moldova (1384–1448), vol. I, 1976, 607 p., 46 lei.

NICOLAE STOICESCU, Vlad Ţepeş, 1976, 280 p., 20 lei.

ION POPESCU-PUŢURI, acad. ANDREI OŢETEA (sub redacţia) Documente privind marea răscoală a ţăranilor din 1907, 573 p., 38 lei.

* * * Independenţa României, 1977, 526 p., 39 lei.

* * * Arta şi literatura în slujba independenţei naţionale, 1977, 238 p., 28 lei.

IONEL GAL (coordonator), Independenţa României. Documente, vol. I, 1977, 420 p. 33 lei.

ŞTEFAN PASCU ş.a. Documenta Romaniae Historica D. Relaţii între Ţările Române, vol. I (1222–1456), 1977, 527 p. 39 lei.

PETRE DIACONU, SILVIA BARASCHI, Păcuiul lui Soare. Aşezarea medievală (secolele XIII – XV), vol. II, 1977, 201 p. + XXVIII planşe, 36 lei.

RM ISSN 00–3878

I. P. INFORMAŢIA c. 7725

www.dacoromanica.ro

Lei 10